

การบริหารจัดการบ่อนไก่เพื่อเสริมสร้างเศรษฐกิจชุมชน
กรณีศึกษา บ่อนไก่ในจังหวัดเชียงใหม่

สมศักดิ์ ไพศาลจักรธรรม

ปัญหาพิเศษนี้เป็นส่วนหนึ่งของความสมบูรณ์ของการศึกษาตามหลักสูตร

ปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชาการบริหารองค์การภาครัฐและเอกชน

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยแม่โจ้

พ.ศ. 2559

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยแม่โจ้

การบริหารจัดการบ่อนไก่เพื่อเสริมสร้างเศรษฐกิจชุมชน
กรณีศึกษา บ่อนไก่ในจังหวัดเชียงใหม่

สมศักดิ์ ไพศาลสัจธรรม

ปัญหาพิเศษนี้ได้รับการพิจารณาอนุมัติให้เป็นส่วนหนึ่งของความสมบูรณ์ของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาการบริหารองค์การภาครัฐและเอกชน

พิจารณาเห็นชอบโดย

อาจารย์ที่ปรึกษา

อาจารย์ที่ปรึกษาลึก

พ.ร.ส.

(อาจารย์ ดร.ธรรมพร ตันตรา)

วันที่ 20 เดือน 10 พ.ศ. 2559

อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม

Dr. S.

(อาจารย์ ดร.สมคิด แก้วทิพย์)

วันที่ 20 เดือน 10 พ.ศ. 2559

อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม

Dr. S.

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สถาพร แสงสุโพธิ์)

วันที่ 20 เดือน 10 พ.ศ. 2559

ประธานอาจารย์ประจำหลักสูตร

Dr. S.

(อาจารย์ ดร.วันชาติ นภาศรี)

วันที่ 20 เดือน 10 พ.ศ. 2559

บัณฑิตวิทยาลัยรับรองแล้ว

Dr. S.

(รองศาสตราจารย์ ดร.เกรียงศักดิ์ เม่งอำพัน)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

วันที่ 25 เดือน 10 พ.ศ. 2559

ชื่อเรื่อง	การบริหารจัดการบ่อนไก่เพื่อเสริมสร้างเศรษฐกิจชุมชน กรณีศึกษา บ่อนไก่ในจังหวัดเชียงใหม่
ชื่อผู้เขียน	นายสมศักดิ์ ไพศาลสังธรรม
ชื่อปริญญา	รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารองค์การ ภาครัฐและเอกชน
อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก	อาจารย์ ดร.ธรรมพร ตันตรา

บทคัดย่อ

การศึกษาวิจัย การบริหารจัดการบ่อนไก่เพื่อเสริมสร้างเศรษฐกิจชุมชน กรณีศึกษา บ่อนไก่ในจังหวัดเชียงใหม่ มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาการบริหารจัดการบ่อนไก่ชนในจังหวัดเชียงใหม่ 2) เพื่อศึกษาวิธีการสนับสนุนและเสริมสร้างเศรษฐกิจชุมชนของบ่อนไก่ในจังหวัดเชียงใหม่ 3) เพื่อศึกษาหาแนวทางการบริหารจัดการบ่อนไก่เพื่อเสริมสร้างเศรษฐกิจชุมชนให้มีความเข้มแข็ง โดยทำการศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพ เก็บรวบรวมข้อมูลด้วยการสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้างร่วมกับการเข้าไปสังเกตการณ์แบบมีส่วนร่วม

ผลการศึกษาเกี่ยวกับการบริหารจัดการบ่อนไก่ในจังหวัดเชียงใหม่พบว่า มีการบริหารจัดการด้านงบประมาณในลักษณะของการร่วมทุนจากพรรคพวกเพื่อนฝูงและญาติพี่น้อง มีการบริหารจัดการบุคคลที่ประกอบด้วย คณะกรรมการ ผู้นำไก่มาชน ผู้ที่มาชมการชนไก่ และเล่นเดิมพันไก่ชน รวมถึงพ่อค้าแม่ค้าที่มาขายอาหารเครื่องดื่มและอุปกรณ์เกี่ยวกับการชนไก่ภายในบ่อนไก่ในลักษณะของความไว้นื้อเชื่อใจระหว่างกันมากกว่าการใช้ระเบียบกฎหมาย ส่วนการบริหารจัดการด้านอาคารสถานที่ คล้ายกับหน่วยงานหรือองค์การทางธุรกิจอื่นๆ ที่เน้นการสร้างสภาพพึงพอใจประทับใจให้กับผู้มาใช้บริการ สำหรับการประสานงานและการประชาสัมพันธ์บ่อนไก่ได้มีการประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น ปศุสัตว์อำเภอ เกษตรอำเภอ สาธารณสุขอำเภอ ผู้นำท้องที่และผู้นำท้องถิ่นรวมถึงเจ้าหน้าที่ตำรวจ ในขณะที่การให้บริการจะเน้นให้บริการด้านอาคารสถานที่ อาหาร เครื่องดื่มวัสดุอุปกรณ์ ที่ใช้ในการชนไก่ เปรียบไก่ และให้น้ำไก่ โดยเน้นให้ผู้มาใช้บริการมีพึงพอใจและประทับใจมากที่สุด

ผลการศึกษาเกี่ยวกับวิธีการสนับสนุนและการเสริมสร้างเศรษฐกิจชุมชน พบว่า บ่อนไก่ในจังหวัดเชียงใหม่ ส่วนใหญ่ยังไม่มี การสนับสนุนงบประมาณเพื่อการลงทุน งบประมาณเพื่อการฝึกอบรมให้กับประชาชน หรือกลุ่มองค์การชุมชน อย่างเป็นรูปธรรมแต่มีการสนับสนุนงบประมาณเพียงบางส่วนตามการร้องขอของประชาชนและกลุ่มองค์การชุมชนเป็นครั้งคราว

เช่นเดียวกับการเปิดตลาดซื้อขายแลกเปลี่ยนไม้พันธุ์พื้นเมือง ยังไม่ปรากฏว่ามีบ่อนไม้ใดในจังหวัดเชียงใหม่ดำเนินการอย่างจริงจัง รวมถึงการกิจกรรมโครงการเพื่อส่งเสริมอาชีพให้กับประชาชน กลุ่มองค์กรชุมชน หรือชุมชนรอบบ่อนไม้ ก็ยังไม่มีบ่อนไม้ใดในจังหวัดเชียงใหม่ ดำเนินการให้เห็นเป็นรูปธรรมและสามารถดำเนินการได้อย่างต่อเนื่อง ส่วนการสนับสนุนการมีส่วนร่วมของกลุ่มองค์กรบ่อนไม้ในจังหวัดเชียงใหม่ เห็นความสำคัญและตระหนักถึงการสร้างการมีส่วนร่วมระหว่างกลุ่มองค์กรชุมชนรอบบ่อนไม้ เพราะการสร้างการมีส่วนร่วมจะเป็นเกราะป้องกันที่จะทำให้บ่อนไม้สามารถดำรงอยู่ได้

ผลการศึกษาเกี่ยวกับแนวทางส่งเสริมกิจการบ่อนไม้ในการสนับสนุนและเสริมเศรษฐกิจชุมชน โดยรัฐบาลควรมีนโยบายที่ชัดเจนในการส่งเสริมและสนับสนุนให้ธุรกิจบ่อนไม้สามารถดำเนินการได้อย่างต่อเนื่อง โดยการออกระเบียบกฎหมายให้การชนไม้เป็นกีฬานิคมหนึ่ง มีการส่งเสริมและสนับสนุนให้มีการพัฒนาไม้พันธุ์พื้นเมืองอย่างจริงจัง ในขณะที่เจ้าของบ่อนไม้ควรมีการรวมตัวกันกับชุมชน หรือสมาคมทั้งในระดับหมู่บ้าน ตำบล อำเภอ และจังหวัด เพื่อรวมพลังการขับเคลื่อนกิจกรรมโครงการต่างๆ ที่เกี่ยวกับไม้พันธุ์พื้นเมืองให้ก้าวต่อไป

Title	A Study on Fighting Cock Gambling Den Management to Enrich Community Economy : A Case Study of Fighting Cock Gambling Dens in Chiang Mai Province
Author	Mr. Somsak Paisansajatum
Degree of	Master of Public Administration in Public and Private Organization Administration
Advisory Committee Chairperson	Dr. Thammaporn Tantra

ABSTRACT

This qualitative study was conducted to investigate: 1) fighting cock gambling dens in Chiang Mai province; 2) methods of support and enrichment of fighting cock gambling den community economy in Chiang Mai province; and 3) a guideline for the management of fighting cock gambling dens to enrich strong community economy. Semi – structured interview schedule and participatory observation were used for data collection

Results of the study revealed that the management of fighting cock gambling dens in Chiang Mai in terms of budgets was in the form of co – investment among relatives. Personnel management comprised committee, those bringing fighting cocks to the gambling den, spectators and gamblers as well as food/beverage sellers. This was based on trustworthiness rather than rules and regulations. Regarding place and structure management, it was similar to an agency or other business organizations which focused on service user satisfaction. For coordination and public relations, there was coordination with concerned agencies such as District Live stocks office, District Agriculture, District Public Health, place leaders, local leaders, and police. Meanwhile, services focused on place, structure, food/beverage, equipment / supplies used for cock fighting and watering for service user most satisfaction.

Regarding methods of support and enrichment of the community economy, it was found that most fighting cock gambling dens in Chiang Mai were not truly supported on budgets for investment or public training. However, there was part of the support (temporary) upon requests of the public or the community organization. It was in the same manner as the opening of native chicken selling / buying or exchange market which no fighting cock gambling dens in Chiang Mai truly did it. Likewise, there was no project on career promotion to the public or communities around the clock fighting gambling dens. There was support on participation of community organizations in Chiang Mai because it could protect cock fighting gambling dens to be existent.

According to a guideline for promoting cock fighting gambling den business and community economy, the government should have a clear policy on promotion and support by promulgating a law on cock fighting as a sport. It should have truly support on the development of native chicken. Meanwhile, the owners of cock fighting gambling dens should coordinate with the community of all levels i.e. village, sub – district, district, and province for steering various project activities related to native chickens.

กิตติกรรมประกาศ

การศึกษาวิจัยฉบับนี้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี จากความกรุณาของอาจารย์ที่ปรึกษา อาจารย์ ดร.ธรรมพร ตันตรา อาจารย์ ดร.สมคิด แก้วทิพย์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สถาพร แสงสุโพธิ์ ที่ได้ให้คำปรึกษา ให้คำแนะนำ ให้การดูแล และตรวจสอบแก้ไขข้อบกพร่องต่างๆ เป็นอย่างยิ่ง นอกจากนี้แล้วผู้วิจัย ต้องขอขอบพระคุณคณาจารย์ทุกท่าน ซึ่งมีได้กล่าวนาม ณ ที่นี้ได้ประสาทความรู้วิชาการต่างๆ แก่ ผู้วิจัย ซึ่งผู้วิจัยมีความซาบซึ้งและมีความภาคภูมิใจในผลงานชิ้นนี้เป็นอย่างยิ่ง ผู้วิจัยจึง ขอขอบพระคุณทุกท่านเป็นอย่างสูง

ขอขอบพระคุณ เจ้าของบ่อนไก่ คณะกรรมการบ่อนไก่ ผู้นำไก่อมาชน และพ่อค้าแม่ค้าที่มา ขายของในบ่อนไก่ ซึ่งท่านที่ได้เสียสละเวลากรุณาให้ข้อมูลต่างๆ ในการสัมภาษณ์แก่ผู้วิจัย ส่งผลให้ การวิจัยในครั้งนี้สมบูรณ์และสำเร็จด้วยดี

ขอน้อมรำลึกถึงคุณบิดามารดา รวมถึงบุคคลในครอบครัว พี่ๆ น้องๆ และเพื่อนๆ ที่คอยให้ กำลังใจและสนับสนุนเสมอมา จนทำให้งานวิจัยฉบับนี้สำเร็จตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งใจไว้ทุกประการ

สมศักดิ์ ไพศาลสังธรรม
ตุลาคม 2559

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อ	(3)
ABSTRACT	(5)
กิตติกรรมประกาศ	(7)
สารบัญ	(8)
สารบัญตาราง	(10)
สารบัญภาพ	(11)
สารบัญภาพผนวก	(12)
บทที่ 1 บทนำ	1
ความสำคัญและความเป็นมาของปัญหา	1
คำถามการวิจัย	5
วัตถุประสงค์การวิจัย	6
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	6
ขอบเขตของการวิจัย	6
นิยามศัพท์เฉพาะ	8
บทที่ 2 การตรวจเอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	11
แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการบริหาร	11
แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการพัฒนาและการบริหารจัดการชุมชน	16
แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม	24
แนวคิดเศรษฐกิจชุมชน	28
กฎหมายการพนัน และการควบคุมการพนันชนไก่	31
ประวัติความเป็นมา และกฎหมายการพนันชนไก่	36
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	49
ข้อสรุปเชิงทฤษฎี	50
กรอบแนวคิดในการวิจัย	53
บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย	54
สถานที่ดำเนินการวิจัย	54
ผู้ให้ข้อมูลสำคัญที่ใช้ในการวิจัย	54

รูปแบบการวิจัย	56
เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล	56
การสร้างเครื่องมือในการวิจัย	57
วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล	57
การตรวจสอบข้อมูล	58
การวิเคราะห์ข้อมูลและการประมวลผลข้อมูล	58
บทที่ 4 ผลการวิจัยและวิจารณ์	60
ตอนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานของบ่อนไก่และการชนไก่ ในจังหวัดเชียงใหม่	60
ตอนที่ 2 การบริหารจัดการบ่อนไก่ชน ในจังหวัดเชียงใหม่	68
ตอนที่ 3 วิธีการสนับสนุนและเสริมสร้างเศรษฐกิจชุมชนของบ่อนไก่ ในจังหวัดเชียงใหม่	74
ตอนที่ 4 ปัญหาพร้อมแนวทางการแก้ไข	79
ตอนที่ 5 แนวทางการส่งเสริมกิจการบ่อนไก่ในการสนับสนุนเสริมสร้าง เศรษฐกิจชุมชน	82
บทที่ 5 สรุปผลอภิปราย และข้อเสนอแนะ	86
สรุปผลการศึกษา	86
อภิปรายผล	91
ข้อเสนอแนะ	95
ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป	97
บรรณานุกรม	99
ภาคผนวก	102
ภาคผนวก ก แบบสัมภาษณ์เพื่อการวิจัย	103
ภาคผนวก ข ภาพกิจกรรมการวิจัย	113
ภาคผนวก ค ประวัตินักศึกษา	116

สารบัญตาราง

ตารางที่

หน้า

1

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญในการศึกษา

58

สารบัญภาพ

ภาพที่		หน้า
1	กรอบแนวคิดในการวิจัย	53
2	ภาพประกอบบรรยากาศการชนไก่ในบ่อนในจังหวัดเชียงใหม่	64
3	ภาพประกอบการใส่น้ำไก่ ในขณะพักยก	65
4	ภาพเบ็งใส่น้ำไก่	66
5	ภาพนักร้องอาบน้ำไก่	66
6	ภาพสู้มชักไก่แบบดั้งเดิม	67
7	ภาพสู้มชักไก่ในยุคปัจจุบัน	67

สารบัญภาพผนวก

ภาพผนวกที่		หน้า
1	ภาพประกอบการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ	113
7	ภาพประกอบร้านค้าภายในบ่อนไก่	115
8	ภาพประกอบการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ	114
9	ภาพประกอบร้านค้าภายในบ่อนไก่	116

บทที่ 1

บทนำ

ความสำคัญและความเป็นมาของปัญหา

การชนไก่เป็นกีฬาพื้นบ้านหรือการละเล่นที่นำเอาไก่สองตัวที่ได้รับการฝึกให้เป็นไก่ชนมาต่อสู้กันในสังเวียน ซึ่งบางครั้งการแพ้ชนะของการต่อสู้กันอาจกำหนดให้มีผลเมื่อไก่ที่นำมาต่อสู้กันฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งตายลงก็ได้เพราะเหตุนี้ในบางประเทศ เช่น สหรัฐอเมริกาจึงจัดให้กีฬาชนไก่เป็นกีฬาที่จัดอยู่ในกลุ่มกีฬากการต่อสู้แบบถึงเลือดถึงเนื้อ (blood sport) การชนไก่เป็นกิจกรรมที่เก่าแก่ที่สุดเท่าที่มีการบันทึกไว้กิจกรรมหนึ่ง ซึ่งเกิดขึ้นตั้งแต่ยุคก่อนประวัติศาสตร์โดยมนุษย์สังเกตเห็นพฤติกรรมของไก่ป่าตัวผู้ที่ต่อสู้กันด้วยสัญชาตญาณในการปกป้องอาณาเขตของตัวเองตามนิสัยหวงถิ่นและต่อสู้กันเพื่อแย่งชิงตัวเมียจึงเริ่มเอาไก่ป่ามาเลี้ยงเป็นไก่บ้าน และเอามาชนกันเป็นเกมกีฬาเพื่อหาความบันเทิงกิจกรรมการชนไก่ได้ดำเนินต่อมาจนถึงยุคโบราณอย่างในสมัยอียิปต์กรีกโรมัน เปอร์เซียรวมถึงจีนและประเทศทางตะวันออกอื่นๆ

กิจกรรมการชนไก่เป็นกิจกรรมที่ทำกันอย่างแพร่หลายในหลายภูมิภาคของโลกเช่นในประเทศตะวันตกอย่างอังกฤษสเปนและสหรัฐอเมริการวมถึงประเทศในแถบลาตินอเมริกา เช่น บราซิลเม็กซิโกและสาธารณรัฐโดมินิกันด้วยส่วนในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ทั้งในไทยลาวพม่า อินโดนีเซียเวียดนามกัมพูชาและฟิลิปปินส์นั้นการชนไก่และการพนันชนไก่ถือเป็นกิจกรรมที่มีประวัติยาวนานและเป็นที่นิยมอย่างแพร่หลายหลักฐานเกี่ยวกับกีฬาชนไก่ในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ที่ปรากฏเช่น ภาพสลักรูปชาวบ้านกำลังเล่นชนไก่บนปราสาทบายน สมัยพระเจ้าชัยวรมันที่ 7 ในกัมพูชาตุ๊กตาดินเผารูปผู้ชายอุ้มไก่ชนในสมัยสุโขทัยและพระราชพงศาวดารกล่าวถึงการชนไก่ของสมเด็จพระนเรศวรมหาราชกับพระมหาอุปราชาของพม่าในสมัยอยุธยาเป็นต้นการชนไก่แต่แรกเริ่มมีขึ้นเพื่อวัตถุประสงค์ด้านความบันเทิงเช่นชาวอียิปต์โบราณจัดให้มีการชนไก่เป็นกิจกรรมยามว่างส่วนชาวอังกฤษสมัยก่อนรวมถึงชาวอเมริกันในยุคอาณานิคมเห็นว่าการเลี้ยงไก่ชนและการชนไก่เป็นกีฬาของสุภาพบุรุษโดยมีการกล่าวกันว่าผู้ที่เข้าร่วมในการชนไก่ล้วนเป็น “บุคคลที่น่านับถือ” (respectable folks) ที่มีภูมิหลังทางเศรษฐกิจและสังคมที่หลากหลายกล่าวกันว่าบุคคลที่มีชื่อเสียงของโลกหลายคน เช่น พระเจ้าอเล็กซานเดอร์มหาราชพระเจ้าเฮนรีที่ 8 แห่งอังกฤษและอดีตประธานาธิบดีสหรัฐเช่น अब्राहम लिंकอลน์ โทมัส เจฟเฟอร์สัน และแอนดรูว์ แจ็กสัน ต่างก็เป็นผู้ที่นิยมการชนไก่ด้วยหรือในฟิลิปปินส์การชนไก่ (sabong) เป็นกิจกรรมยามว่างที่ได้รับความนิยมอย่างมากจนกระทั่งมีบางคนให้ความเห็นว่า “มีสนามชนไก่ในฟิลิปปินส์มากกว่าโบสถ์เสียอีก” นอกเหนือไปจาก

ความบันเทิงจากการดูการต่อสู้ของไก่ชนแล้วการพนันยังเป็นการพนันอีกประการหนึ่งที่มาพร้อมกับการชนไก่ด้วย เนื่องด้วยคุณสมบัติพิเศษของการชนไก่ซึ่งได้แก่ความชัดเจนในการรู้ผลแพ้ชนะและการสะท้อนให้เห็นถึงความสามารถส่วนบุคคลได้ง่ายทำให้การชนไก่เหมาะแก่การเล่นพนันโดยมีผู้กล่าวว่าการพนันกับการชนไก่เป็นสิ่งที่อยู่คู่กันเสมอโดยไม่สามารถแยกออกจากกันได้ เช่นเดียวกับที่การพนันมักจะมาคู่กับการละเล่นหรือกีฬาประเภทอื่นๆ ในอเมริกายุคอาณานิคมการชนไก่จัดเป็น “กิจกรรมที่ได้รับความนิยมเป็นอันดับสองรองจากการแข่งม้า” และชนแทบทุกชั้นในอาณานิคมอเมริกาต่างมีไก่ชนเป็นของตนเองส่วนการเป็นเครื่องแสดงฐานะทางสังคมของการชนไก่นั้นโดยทั่วไปแล้วการชนไก่เป็นการละเล่นหรือกีฬาที่มีลักษณะเฉพาะคือเป็นการรวมตัวของผู้คนจากหลายสถานภาพหลายอาชีพไม่ว่าจะเป็นคนรวยหรือคนจนทุกคนที่มาเล่นกีฬาชนไก่ต่างมีความเท่าเทียมกันสิ่งที่จะนำมาเปรียบเทียบกันก็คือไก่ชนเท่านั้น (ชาตรีเฉลิม ยุคล, 2550: 194-196)

นอกจากจุดประสงค์เพื่อความบันเทิงการพนันขั้นต่อและใช้เป็นเครื่องแสดงฐานะทางสังคมแล้วการชนไก่มิได้มีเหตุผลเพื่อพิธีกรรมทางศาสนาอีกด้วยโดยชาวซีเรียโบราณใช้การชนไก่เพื่อบูชาเทพเจ้าส่วนชาวกรีกและโรมันโบราณก็มีความเชื่อว่าไก่ตัวผู้คือร่างแปลง (avatars) ของเทพอพอลโล เทพเมอร์คิวรีและเทพมาร์สหรือในเอเชียเช่นชาวบาหลิในอินโดนีเซียซึ่งนับถือ ศาสนาฮินดูแบบบาหลิ (Balinese Hindu Religion) ถือว่าการชนไก่เป็นการเซ่นไหว้ด้วยเลือด (blood sacrifice) แก่ปีศาจที่หิวโหยหรือวิญญาณที่เรียกว่า บุตากาลา (Butakala) เพื่อให้สิ่งเหนือธรรมชาติเหล่านั้นสงบลงขณะที่การชนไก่ในประเทศไทยจุดประสงค์ของการชนไก่ในประเทศไทยในปัจจุบันมี 4 ประการด้วยกัน คือ เพื่อคัดเลือกสายพันธุ์เพื่อการฝึกซ้อมเพื่อเชื่อมสัมพันธ์และเพื่อชิงเดิมพันในการชนไก่เพื่อคัดเลือกสายพันธุ์เจ้าของไก่จะสังเกตดูความสามารถไหวพริบชั้นเชิงของไก่ส่วนจะชนกันก็ยกจนรู้ผลแพ้ชนะนั้นขึ้นอยู่กับความสมบูรณ์ของไก่แต่ละตัวไก่ชนตัวไหนดีก็คัดเลือกไว้ต่างหากเลี้ยงไว้เป็นพ่อแม่พันธุ์โดยไม่ได้เสียและไม่เล่นพนันกันส่วนการชนไก่เพื่อการฝึกซ้อมเป็นการเตรียมความพร้อมก่อนนำออกไปชนกับคู่ต่อสู้ตามสนามชนไก่เรียกว่า “การปล้ำซ้อม” ส่วนจะปล้ำหรือชนกันก็ยกนั้นขึ้นอยู่กับความสมบูรณ์ของไก่และเจ้าของไหากเป็นไก่ใหม่ปล้ำครั้งแรกมักปล้ำกัน 2 ยกและในการปล้ำครั้งต่อไปมักจะเพิ่มจำนวนยกขึ้นทีละน้อยทั้งนี้ต้องขึ้นอยู่กับกำลังของไก่เป็นสำคัญการซ้อมปล้ำจะมีการจับเวลาเช่น ปล้ำ 20 นาทีพัก 10-15 นาที เพื่อสังเกตดูความอดทนความสามารถไหวพริบชั้นเชิงจนอาจรู้ได้ถึงผลแพ้ชนะแต่ไม่ได้เสียและไม่เล่นพนันกันเช่นกัน การชนไก่ที่มีจุดประสงค์ทางสังคมเพื่อเชื่อมสัมพันธ์ระหว่างเจ้าของไก่แต่ละฝ่ายมักจัดขึ้นในงานเฉลิมฉลองงานประเพณีหมู่บ้านงานประกวดแข่งขันการชนไก่ในลักษณะนี้มักไม่หวังผลแพ้ชนะจึงอาจชนกันไม่นานนัก (ประมาณ 2-3 ยก) เป็นการโชว์ความสามารถไหวพริบชั้นเชิงส่วนการชนไก่เพื่อชิงเดิมพันนั้นเป็นกรณีที่หากไก่ข้างที่ตนเดิมพันแพ้เสียผู้พนันก็ต้องเสียค่าเดิมพันแต่ถ้าชนะผู้ที่วางเดิมพันข้างไก่ที่ชนะก็จะได้ค่าเดิมพันการชนไก่ลักษณะนี้มักไปชนกันในสนามชนไก่หรือบ่อนไก่เมื่อการชนไก่มีเรื่องได้เสียเข้ามาเป็นตัว

ผลักดันจึงเป็นเหตุจูงใจให้ผู้เพาะเลี้ยงไก่ชนพยายามพัฒนาสายพันธุ์และหาวิธีฝึกไก่ของตนให้ชนเก่งมากขึ้น (รังสรรค์ แจ่งเจนกิจ, 2546: 53)

แม้การชนไก่จะเป็นกิจกรรมที่ได้รับความนิยมในหลายประเทศในภูมิภาคต่างๆ ของโลกมาตั้งแต่สมัยโบราณแล้วแต่ในอีกด้านหนึ่งการชนไก่เป็นกิจกรรมที่มีความรุนแรงและอาจมีการต่อสู้กันจนไก่ชนฝ่ายหนึ่ง หรือทั้งสองฝ่ายต้องเจ็บหรือตายไปและในบางครั้งก็อาจมีการใช้ยาทำให้ไก่ที่นำมาชนมีเม้าหรือมีความดุร้ายมากขึ้นจึงเป็นกิจกรรมที่ขัดต่อหลักศาสนาและศีลธรรมนอกจากนี้แนวคิดเกี่ยวกับสิทธิของสัตว์ที่เกิดขึ้นในภายหลังและเป็นแนวคิดที่ได้รับการยอมรับในหลายประเทศทำให้มีคนส่วนหนึ่งที่ไม่ชอบและต่อต้านการชนไก่รวมทั้งส่งผลให้มีการออกกฎหมายเพื่อควบคุมการพนันชนไก่ขึ้นในหลายประเทศรวมทั้งในประเทศไทยด้วยประเทศไทยการพนันถือเป็นการผิดกฎหมายหนึ่งที่อยู่คู่กับสังคมไทยมาเป็นเวลาช้านานจนอาจนับได้ว่าการพนันเป็นเรื่องธรรมดาของสังคมไทยเนื่องจากสามารถนำเรื่องใดก็ตามมาเป็นหัวข้อในการพนันชนต่อกันได้ทั้งสิ้น สำหรับการพนันโดยใช้สัตว์ต่อสู้กันแล้วทนายผลการแพ้ชนะจัดว่าเป็นการพนันรูปแบบหนึ่งที่มีมาตั้งแต่สมัยอดีตคนไทยนิยมการเล่นพนันโดยใช้สัตว์ไม่ว่าจะเป็นสัตว์เล็กเช่นจิ้งหรีดไก่หรือสัตว์ใหญ่เช่นวัวควายเป็นเครื่องมือการพนันโดยใช้สัตว์ที่นิยมเล่นกันมาจนถึงทุกวันนี้ก็คือการชนไก่และชนวัวในภาคใต้ (ภาณี ขนาธิปกรณ และ วชิร พุ่มทอง, 2547: 33-37) การชนไก่หรือการตีไก่ในภาษาท้องถิ่นภาคเหนือและตะวันออกเฉียงเหนือหมายถึงกีฬาพื้นบ้านอย่างหนึ่งที่นำไก่อรุ่นหนุ่มซึ่งผ่านการฝึกให้เป็นไก่ชนสองตัวมาต่อสู้กันในสังเวียนโดยมีกฎกติกาในการต่อสู้รวมทั้งการพนันชนต่อในบรรดาผู้ที่เล่นชนไก่การชนไก่เป็นกิจกรรมที่มีได้มีแต่เฉพาะในประเทศไทยเท่านั้นหากเป็นกิจกรรมที่เกิดขึ้นมาเป็นเวลานานแล้วทั้งยังได้รับความนิยมในหลายภูมิภาคของโลกการเลี้ยงไก่ที่จะนำมาชนนั้นนับเป็นศิลปะชั้นสูงมีการชนไก่กันมาตั้งแต่สมัยอียิปต์โบราณกรีกและโรมันและเปอร์เซียและเคยมีความนิยมในการชนไก่และพนันชนไก่ในอังกฤษและสหรัฐอเมริกาโดยถือว่าเป็นกีฬาของสุภาพบุรุษก่อนเสื่อมความนิยมลงไปในเวลาต่อมาส่วนในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้นั้นการชนไก่และการพนันชนไก่ถือเป็นกิจกรรมที่มีประวัติยาวนานและเป็นที่นิยมอย่างแพร่หลาย ทั้งในไทยลาวพม่าอินโดนีเซียเวียดนามกัมพูชาและฟิลิปปินส์โดยมีหลักฐานปรากฏเป็นภาพสลักรูปชาวบ้านกำลังเล่นชนไก่บนปราสาทบายน สมัยพระเจ้าชัยวรมันที่ 7 ของกัมพูชาและในประเทศไทย พบตุ๊กตาดินเผารูปผู้ชายอุ้มไก่ชนในสมัยสุโขทัย รวมถึงมีพระราชพงศาวดารกล่าวถึง การชนไก่ของสมเด็จพระนเรศวรมหาราชกับพระมหาอุปราชาของพม่าในสมัยอยุธยาด้วยข้อมูลทางประวัติศาสตร์ข้างต้นแสดงให้เห็นว่ากิจกรรมการพนันต่างๆ รวมถึงการชนไก่ปรากฏอยู่เรื่อยมาในสังคมไทยตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันก่อนที่จะมีการพนันประเภทต่างๆ จะถูกควบคุมโดยพระราชบัญญัติการพนัน พ.ศ. 2478 (หม่อมเจ้าชาตรีเฉลิม ยุคล, 2550: 194-196)

พระราชบัญญัติการพนัน พ.ศ. 2478 เป็นกฎหมายที่บัญญัติให้การพนันเป็นสิ่งที่ผิดกฎหมาย เพื่อควบคุมและจำกัดการพนันมาตรา 4 แห่งพระราชบัญญัติการพนัน พ.ศ. 2478 ได้จำแนกการพนันออกเป็นสองบัญชีด้วยกัน คือ บัญชีก. และ บัญชีข. โดยการพนันที่กล่าวไว้ใน บัญชีก. หรือการละเล่นที่มีลักษณะคล้ายกันเป็นการพนันที่ “ผิดกฎหมาย” คือ ห้ามมิให้อนุญาตจัดให้มีหรือเข้าเล่นเลยเช่น หวย ก.ข. ไฮโลว์ การเล่นซึ่งมีการทรมานสัตว์เช่นเอาเม็ดหรือหนามผูก หรือวางยาเบื่อยาเมาให้สัตว์ต่อสู้กันเป็นต้นการเล่นพนันที่บัญญัติไว้ใน บัญชีก. จะทำได้ก็ต่อเมื่อรัฐบาลพิจารณาเห็นสมควรและออกพระราชกฤษฎีกาให้เล่นได้เท่านั้นส่วนการพนันในบัญชีข. หรือการละเล่นที่คล้ายกันที่ “ถูกกฎหมาย” คือ จัดให้มีขึ้นได้หากได้รับอนุญาตจากรัฐมนตรีเจ้าหน้าที่คือรัฐมนตรีกระทรวงมหาดไทยหรือเจ้าพนักงานผู้ออกใบอนุญาตได้แก่เจ้าพนักงานตำรวจเช่นชนโคชนไก่แข่งม้าไพ่นกกระจอกบิงโกหรือเป็นการเล่นที่มีกฎกระทรวงกำหนดให้จัดขึ้นได้โดยไม่ต้องขออนุญาต ได้แก่ ไพ่ บริดจ์ บิลเลียด วิ่งวู้ว คน เป็นต้น (พระราชบัญญัติการพนัน พุทธศักราช 2548, 2478: ระบบออนไลน์)

แม้จะมีการบังคับใช้กฎหมายคือพระราชบัญญัติการพนัน พ.ศ. 2478 เพื่อควบคุมและจำกัดการเล่นการพนันแล้วก็ยังปรากฏว่ามีการเล่นการพนันกันอยู่โดยทั่วไปและส่วนใหญ่เป็นการเล่นการพนันที่ผิดกฎหมายเหตุผลหนึ่งที่ทำให้เกิดเหตุการณ์เช่นนี้ขึ้นก็คือรัฐบาลมองว่าการพนันเป็นสิ่งที่เลวร้ายและส่งผลกระทบต่อสังคมทว่าจุดยืนดังกล่าวของรัฐบาลไม่สอดคล้องกับพฤติกรรมของคนส่วนใหญ่ในสังคมซึ่งประชาชนจำนวนมากทำกิจกรรมหลายอย่างที่ผิดกฎหมายโดยไม่ได้ตระหนักว่าการเข้าร่วมกิจกรรมดังกล่าวเป็นเรื่องที่ผิดและไม่พึงกระทำขณะเดียวกันพระราชบัญญัติการพนันก็มิได้ลงโทษการพนันทั้งหมด แต่ลงโทษเฉพาะผู้ที่มีได้ปฏิบัติตามกฎและถือว่าคนที่ละเมิดกฎเป็นอาชญากรนอกจากนั้นกฎหมายยังไม่สามารถใช้บังคับได้เต็มที่ในความเป็นจริงการพนันชนไก่เป็นกิจกรรมการพนันหนึ่งซึ่งแสดงให้เห็นถึงความขัดแย้งของมุมมองที่แตกต่างกันของรัฐและผู้ที่เกี่ยวข้องโดยตรงอย่างผู้เล่นการพนันชนไก่รวมทั้งความไม่สอดคล้องกันในบทบัญญัติของกฎหมายการพนันกับสิ่งที่เกิดขึ้นจริงในทางปฏิบัติของผู้เล่นพนันชนไก่ซึ่งเป็นผู้ที่ถูกควบคุมภายใต้กฎหมายดังกล่าวของรัฐด้วยเช่นกัน (รังสรรค์ แจ่มเจนกิจ, 2546: 53)

การชนไก่จะนับได้ว่าเป็นกิจกรรมการพนันที่มีมานานและเป็นสากลอีกทั้งในประเทศไทยก็ถือว่าเป็นกีฬาพื้นเมืองที่สืบทอดกันมาจนอาจกล่าวได้ว่าเป็นส่วนหนึ่งของวัฒนธรรมไทยและเป็นกีฬาที่ประกอบด้วยภูมิปัญญาหลายประการไม่ใช่เพียงเรื่องของการพนันแต่อย่างเดียวทว่ารัฐบาลช่วงหลังเปลี่ยนแปลงการปกครอง พ.ศ. 2475 ได้เข้ามาแทรกแซงการชนไก่ของชาวบ้านเนื่องจากเห็นว่าเป็นกิจกรรมที่ “ไม่บรรลุนิติภาวะ” อีกทั้งเห็นว่าในระยะหลังมีการเล่นพนันอย่างหนักจึงมีการออกกฎหมายควบคุมให้การชนไก่กลายเป็นการพนันตาม บัญชีข. ที่ต้องขออนุญาตจากเจ้าหน้าที่โดยกำหนดให้การชนไก่และการเปิดบ่อนไก่ต้องได้รับใบอนุญาตและเสียค่าธรรมเนียมแก่ทางการนอกจากนี้ยังมีความพยายามที่จะยุติการชนไก่โดยใน พ.ศ. 2527 กระทรวงมหาดไทยได้ออกประกาศ

ห้ามสืบทอดหรือโอนใบอนุญาตการเปิดบ่อนไก่ชนให้ทายาทหรือบุคคลอื่นต่อโดยให้ใบอนุญาตสิ้นอายุไปเมื่อผู้ได้รับอนุญาตเสียชีวิตกล่าวคือให้บ่อนไก่ตายไปพร้อมกับเจ้าของบ่อนต่อมาในปี พ.ศ. 2540 นายเสนาะเทียนทองรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยในขณะนั้นเสนอนโยบายการเปิดบ่อนไก่เสรีให้การชนไก่เป็นเรื่องไม่ผิดกฎหมายและไม่ต้องถูกควบคุมอีกต่อไปต่อมาจนถึงปัจจุบันได้มีการกำหนดให้บ่อนไก่นั้นอยู่ภายใต้การควบคุมของกฎหมายว่าด้วยพระราชบัญญัติการพนัน พ.ศ. 2478 ซึ่งทำให้การที่จะเปิดบ่อนไก่นั้นต้องทำให้ถูกต้องตามกฎหมายและต้องได้รับการอนุญาตจากทางราชการก่อน (ผาสุก พงษ์ไพจิตร และคณะ, 2543: 48)

ส่วนในบ่อนไก่สามารถทำการเปิดได้ตามกฎหมายก็จึงสามารถเปิดให้ผู้คนที่นิยมเล่นไก่ชนนำไก่ชนสายพันธุ์ต่างๆ มาประลองกันได้อย่างถูกต้องตามกฎหมาย เกิดการรวมกลุ่มกันเป็นเครือข่ายเกิดการหมุนเวียนของวงเงินในกลุ่ม ซึ่งเป็นตัวส่งเสริมและผลักดันให้เกิดเศรษฐกิจภายในชุมชนที่มีการจัดตั้งบ่อนไก่ ซึ่งในบ่อนไก่นั้นยังเป็นแหล่งที่เกิดเงินทุนหมุนเวียน มีการประกอบกิจการหลายอย่างไม่ว่าจะเป็นธุรกิจการขายอาหาร ขายเครื่องดื่ม ขายอุปกรณ์ไก่ชนขายยาคุม หรือแม้แต่การรับฝากรถของผู้ที่นำไก่มาชนด้วย ซึ่งธุรกิจเหล่านี้มีผลประโยชน์ที่เกิดขึ้นมากมาย แต่ผลประโยชน์เหล่านั้นกลับตกแก่เจ้าของบ่อนไก่เพียงเสียเป็นส่วนใหญ่ ซึ่งตามหลักควรที่จะตกเป็นของชุมชนและประชาชนที่อยู่รอบบ่อนไก่ ด้วยเหตุนี้ผู้วิจัยฐานะที่มีส่วนร่วมในการกำกับดูแลและได้มีส่วนเข้าไปสัมผัสกับกิจกรรมของบ่อนไก่โดยตรงจึงต้องการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับบ่อนไก่ชนในมิติที่ว่า การเข้ามาสร้างแนวทางในการบริหารจัดการบ่อนไก่ในชุมชนเพื่อก่อให้เกิดเศรษฐกิจชุมชน ที่จะทำให้อบ่อนไก่ที่เคยเคยถูกมองว่ามีเป็นสิ่งที่ผิดกฎหมาย และผลประโยชน์ส่วนใหญ่ตกแก่นายทุนหรือเจ้าของบ่อนไก่นั้น ทำให้ผลประโยชน์ตกแก่ชุมชนและประชาชนที่อาศัยอยู่รอบบ่อนไก่ในเชิงของการก่อให้เกิดเศรษฐกิจชุมชน โดยการให้ประชาชนหรือชาวบ้านได้เข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารบ่อนไก่ตลอดจนหาแนวทางเพื่อสร้างการบริหารจัดการบ่อนไก่เพื่อพัฒนาเศรษฐกิจชุมชน สร้างเป็นแนวทางในการบริหารบ่อนไก่ในชุมชนหรือเขตพื้นที่อื่นๆ ต่อไป

คำถามการวิจัย

เพื่อให้การศึกษามีความชัดเจนเกี่ยวกับประเด็นปัญหาของงานวิจัยผู้วิจัยได้ตั้งโจทย์หรือคำถามการวิจัยครั้งนี้ดังนี้

1. ปัจจุบันบ่อนไก่ชนในจังหวัดเชียงใหม่มีการบริหารจัดการอย่างไร
2. บ่อนไก่ในจังหวัดเชียงใหม่มีวิธีการสนับสนุนและเสริมสร้างเศรษฐกิจของชุมชนหรือไม่อย่างไร
3. แนวทางการบริหารจัดการบ่อนไก่ชนเพื่อเสริมสร้างเศรษฐกิจชุมชนควรเป็นอย่างไร

วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อให้การศึกษาวิจัยในครั้งนี้มีกรอบของการศึกษาเพื่อนำไปสู่ผลของการศึกษาที่จะได้รับอย่างตรงเป้าหมาย ผู้วิจัยได้ตั้งวัตถุประสงค์ที่สอดคล้องกับคำถามการวิจัยดังนี้

1. เพื่อศึกษาการบริหารจัดการบ่อนไก่ชนในจังหวัดเชียงใหม่
2. เพื่อศึกษาวิธีการสนับสนุนและเสริมสร้างเศรษฐกิจชุมชนของบ่อนไก่ชนในจังหวัดเชียงใหม่
3. เพื่อศึกษาหาแนวทางการบริหารจัดการบ่อนไก่เพื่อเสริมสร้างเศรษฐกิจชุมชน

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยมีความมุ่งหวังว่าผลการวิจัยที่ค้นพบสามารถนำมาประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อบุคคล กลุ่มองค์กรชุมชน หน่วยงานและองค์กรต่างๆ ที่มีส่วนเกี่ยวข้องได้อย่างแท้จริง ซึ่งผู้วิจัยได้กำหนดประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับดังนี้

1. ได้งานวิจัยที่เป็นองค์ความรู้เกี่ยวกับการบริหารจัดการบ่อนไก่ชน วิธีการสนับสนุนและเสริมสร้างเศรษฐกิจชุมชนของบ่อนไก่ชนในจังหวัดเชียงใหม่ ตลอดจนได้แนวทางในการบริหารจัดการบ่อนไก่ชนเพื่อสนับสนุนและเสริมสร้างเศรษฐกิจชุมชน
2. ผลการศึกษาวิจัยจะเป็นประโยชน์ต่อชุมชนที่มีการจัดตั้งบ่อนไก่ที่ถูกต้องตามกฎหมายและตัวของบ่อนไก่ ทั้งในระดับจังหวัด และในระดับประเทศ รวมถึงสถาบันทางการศึกษา หน่วยงานภาครัฐเอกชนที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการควบคุมบ่อนการพนันต่างๆ สามารถนำองค์ความรู้ไปประยุกต์ใช้ในการบริหารจัดการ การบูรณาการงานไปตามความเหมาะสม ตามบริบทของแต่ละท้องถิ่น
3. ข้อค้นพบจากการศึกษาวิจัย นิสิตนักศึกษา สถาบันทางการศึกษา หน่วยงานภาครัฐและเอกชน สามารถนำไปต่อยอดในเชิงวิชาการ ในการศึกษาและทำการวิจัยในประเด็นที่สอดคล้องและแตกต่าง เพื่อให้ได้ข้อค้นพบใหม่ที่ครอบคลุมในมิติอื่นๆ ที่กว้างขวางในเชิงวิชาการมากขึ้น

ขอบเขตของการวิจัย

เพื่อให้การศึกษาวิจัยในครั้งนี้มีขอบเขตพื้นที่การศึกษาที่ชัดเจนเพื่อนำไปสู่ผลของการศึกษาที่จะได้รับอย่างตรงเป้าหมาย ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตของการวิจัยไว้ดังนี้

ขอบเขตพื้นที่

การศึกษาวิจัยในครั้งนี้ใช้บ่อนไก่ในเขตพื้นที่จังหวัดเชียงใหม่เป็นพื้นที่ในการดำเนินการ ศึกษาวิจัยซึ่งประกอบด้วย บ่อนแม่ย้อย ตำบลสันทรายน้อย อำเภอสันทราย บ่อนแสงมอเตอร์ ตำบลตันเปา อำเภอสันกำแพง บ่อนแม่คือ ตำบลแม่คือ อำเภอดอยสะเก็ด บ่อนห้วยทราย ตำบล แม่เหียะอำเภอเมือง (เขตติดต่ออำเภอหางดง) บ่อนเพชรไพรินห้วยทราย ตำบลห้วยทราย อำเภอ แม่ริม บ่อนบ่อปลา ตำบลหนองป่าครั่ง อำเภอเมืองบ่อน้าน้อย ตำบลสันกำแพง อำเภอสันกำแพง และบ่อนอัครวินดอยถ้ำ ตำบลน้ำแพร่ อำเภอหางดง รวมทั้งหมด 8 บ่อน ซึ่งเป็นบ่อนที่ถูกต้องตาม กฎหมาย

ขอบเขตผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

สำหรับผู้ให้ข้อมูลสำคัญที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ คือเจ้าของบ่อนไก่ 8 คน ตัวแทนคณะกรรมการ บ่อนไก่ 8 คน ตัวแทนผู้นำไก่มาชนบ่อนละ 3 คน รวม 24 คน และตัวแทนพ่อค้าแม่ค้าบ่อนละ 3 คน รวม 24 คน รวมผู้ให้ข้อมูลสำคัญที่เป็นตัวแทนของฝ่ายต่างๆ จำนวนทั้งหมด 64 คน

ขอบเขตด้านเนื้อหา

การศึกษาวิจัยครั้งนี้มุ่งศึกษาการบริหารจัดการบ่อนไก่ชนในจังหวัดเชียงใหม่ วิธีการสนับสนุน และเสริมสร้างเศรษฐกิจชุมชน รวมถึงศึกษาหาแนวทางการบริหารจัดการบ่อนไก่ชนเพื่อสนับสนุนและ เสริมสร้างเศรษฐกิจชุมชนโดยผู้วิจัยได้นำแนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับ แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการบริหาร แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการพัฒนาและการบริหารจัดการชุมชน แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม แนวคิดเศรษฐกิจชุมชน กฎหมายการพนัน และการควบคุมการพนัน ประวัติความเป็นมาของการชนไก่ และกฎหมายการพนันชนไก่ มาเป็นกรอบเพื่อให้การศึกษาวิจัยครั้งนี้มีความชัดเจนมากยิ่งขึ้น

ข้อจำกัดของการวิจัย

การศึกษาวิจัยครั้งนี้มีข้อจำกัดอยู่ 3 ประการ คือ ข้อจำกัดด้านพื้นที่ที่ใช้ในการศึกษาวิจัยที่ ศึกษาเฉพาะบ่อนไก่ชนในเขตพื้นที่จังหวัดเชียงใหม่เท่านั้น ไม่ครอบคลุมพื้นที่ในจังหวัดอื่นๆ ประการ ที่สอง คือข้อจำกัดทางด้านผู้ให้ข้อมูลสำคัญ เพราะการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ ใช้ผู้ให้ข้อมูลสำคัญที่ เกี่ยวข้องกับบ่อนไก่ชนในพื้นที่จังหวัดเชียงใหม่เท่านั้น จึงไม่ครอบคลุมผู้ให้ข้อมูลสำคัญในจังหวัดอื่นๆ และระดับประเทศ และประการที่สาม คือ ข้อจำกัดด้านตัวแปร ที่ผู้วิจัยมุ่งศึกษาตัวแปรทางการ บริหารจัดการบ่อนไก่ชน วิธีการสนับสนุนและเสริมสร้างเศรษฐกิจชุมชน และแนวทางการบริหาร จัดการบ่อนไก่ชน เพื่อสนับสนุนและเสริมสร้างเศรษฐกิจชุมชนซึ่งไม่ครอบคลุมตัวแปรในมิติอื่นๆ ประการสำคัญ คือ ข้อจำกัดในการเก็บรวบรวมข้อมูลเพราะกิจการบ่อนไก่เป็นกิจการสีเทาบางครั้ง

ผู้ตอบแบบสัมภาษณ์ไม่สามารถให้ข้อมูลในเชิงลึกได้มากเพียงพอ จากเหตุผลดังกล่าวข้างต้นจึงอาจทำให้ข้อค้นพบจากการศึกษาวิจัยครั้งนี้ไม่ครบถ้วนสมบูรณ์เท่าที่ควรซึ่งอาจจะส่งผลต่อการนำไปประยุกต์ใช้ได้กว้างขวางเท่าที่ควร

นิยามศัพท์เฉพาะ

การบริหารจัดการ หมายถึง การบริหารจัดการบ่อนไก่ชนเพื่อเสริมสร้างเศรษฐกิจชุมชน เพื่อให้ชุมชนได้รับผลประโยชน์ และอยู่ร่วมกันได้อย่างมีความสุขโดยการให้ประชาชนในชุมชนรอบบ่อนไก่ชนเข้ามามีส่วนร่วมส่วนในการบริหารบ่อนไก่ และเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินการทำธุรกิจต่างๆ ในบ่อนไก่ เพื่อนำรายได้ที่ได้เข้าสู่ชุมชน ซึ่งการบริหารจัดการประกอบด้วย ด้านงบประมาณ ด้านบุคลากร ด้านวัสดุอุปกรณ์ สถานที่ ด้านการบริการด้านการประสานงานและประชาสัมพันธ์

บ่อนไก่ หมายถึง แหล่งหรือสถานที่ที่มีการจัดตั้งขึ้นเป็นบ่อนไก่ที่ถูกต้องตามกฎหมาย เพื่อเป็นสถานที่รวมตัวของผู้ที่จะนำไก่มาชนในจังหวัดเชียงใหม่ มีบ่อนทั้งหมด 8 บ่อนประกอบด้วยบ่อนแม่ย้อย ตำบลสันทรายน้อย อำเภอสันทราย บ่อนแสงมอเตอร์ ตำบลตันเปา อำเภอสันกำแพง บ่อนแม่คือ ตำบลแม่คือ อำเภอดอยสะเก็ด บ่อนห้วยทราย ตำบลแม่เหียะ อำเภอเมือง (เขตติดต่ออำเภอหางดง) บ่อนเพชรไพลินห้วยทราย ตำบลห้วยทราย อำเภอแม่ริม บ่อนบ่อปลา ตำบลหนองป่าครั่ง อำเภอเมือง บ่อนบ้านน้อย ตำบลสันกำแพงอำเภอสันกำแพง และบ่อนอศวินดอยถ้ำ ตำบลน้ำแพร่ อำเภอหางดง

เศรษฐกิจชุมชน หมายถึง เศรษฐกิจของชุมชนรอบบ่อนไก่ที่ประชาชนและกลุ่มองค์กรชุมชนเป็นผู้ดำเนินการทั้งในลักษณะธุรกิจในครัวเรือนและกิจการของกลุ่มองค์กรชุมชนต่างๆ ภายในชุมชนเช่น ร้านค้าชุมชน กลุ่มผลิตภัณฑ์เสื้อผ้า กลุ่มผลิตภัณฑ์เครื่องจักสาน กิจการของกลุ่มนวดแผนไทยและกิจการกลุ่มสินค้าโอท็อปต่างๆ

ชุมชนรอบบ่อนไก่ หมายถึง ชุมชนต่างๆ ที่บ่อนไก่ตั้งอยู่ซึ่งประกอบด้วยหมู่บ้านต่างๆ ที่ประชาชนและกลุ่มองค์กรชุมชนท้องถิ่นอาศัยอยู่และมีวิถีชีวิตที่หลากหลายโดยอาศัยอยู่ร่วมกันเป็นกลุ่มสังคมรอบบ่อนไก่ในจังหวัดเชียงใหม่ ทั้ง 8 บ่อนประกอบด้วย ชุมชนรอบบ่อนแม่ย้อย ตำบลสันทรายน้อย อำเภอสันทราย บ่อนแสงมอเตอร์ ตำบลตันเปา อำเภอสันกำแพง บ่อนแม่คือ ตำบลแม่คือ อำเภอดอยสะเก็ด บ่อนห้วยทราย ตำบลแม่เหียะ อำเภอเมือง (เขตติดต่ออำเภอหางดง) บ่อนเพชรไพลินห้วยทราย ตำบลห้วยทราย อำเภอแม่ริม บ่อนบ่อปลา ตำบลหนองป่าครั่ง อำเภอเมือง บ่อนบ้านน้อย ตำบลสันกำแพงอำเภอสันกำแพง และบ่อนอศวินดอยถ้ำ ตำบลน้ำแพร่ อำเภอหางดง

การมีส่วนร่วม หมายถึง การมีส่วนร่วมของประชาชนและกลุ่มองค์กรชุมชนกับบ่อนไก่ในจังหวัดเชียงใหม่ในลักษณะการร่วมดำเนินกิจกรรมโครงการทางด้านสังคม เศรษฐกิจ ขนบธรรมเนียม ประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่น ศาสนา วัฒนธรรม และการประกอบอาชีพต่างๆ ที่บ่อนไก่มีส่วนช่วยสนับสนุนและส่งเสริมให้กับประชาชนและกลุ่มองค์กรชุมชน

งบประมาณ หมายถึง งบประมาณที่ใช้ในการบริหารจัดการบ่อนไก่ซึ่งเป็นงบประมาณที่ได้มาจากการร่วมทุนของคณะกรรมการของบ่อนไก่ที่มาจากพรรคพวกเพื่อนฝูง และญาติพี่น้องที่นำเงินมาร่วมกันลงทุนในกิจการบ่อนไก่โดยนำมาใช้จ่ายในกิจการของบ่อนไก่ในด้านต่างๆ เช่น ค่าใช้จ่ายในการจัดอาคารสถานที่ วัสดุอุปกรณ์ ที่เกี่ยวข้องกับการขนไก่และค่าใช้จ่ายทางด้านการประชาสัมพันธ์รวมถึงงบประมาณที่ใช้เพื่อการอำนวยความสะดวกและทำให้บ่อนไก่สามารถดำรงอยู่ได้อย่างยาวนาน

บุคลากร หมายถึง บุคลากรที่เกี่ยวข้องกับบ่อนไก่ในจังหวัดเชียงใหม่ที่ประกอบด้วยเจ้าของบ่อนไก่ คณะกรรมการบริหารจัดการบ่อนไก่ ผู้นำไก่มาชน ผู้มาชมการชนไก่และมาเล่นเดิมพันภายในบ่อนไก่ รวมถึงพ่อค้าแม่ค้าที่มาขายอาหาร เครื่องดื่มและอุปกรณ์เกี่ยวกับการเลี้ยงไก่ชนไก่ซึ่งบุคลากรต่างๆ เหล่านี้ล้วนมีบทบาทในด้านต่างๆ ตามสถานะของตนเอง

อาคารสถานที่วัสดุอุปกรณ์ หมายถึง ทำเลที่ตั้ง อาคารต่างๆ ที่อยู่ในบ่อนไก่ รวมถึงอุปกรณ์ที่ใช้ประกอบการชนไก่ ซึ่งประกอบด้วย สั้งเวียนชนไก่ ถังแก๊ส เต้าอั้งโล่ แอร์ พัดลม เครื่องเสียง คอมพิวเตอร์ กล้องวงจรปิด ถังน้ำสำหรับใส่น้ำ พรมสำหรับปูพื้นในบริเวณที่ใส่น้ำไก่ และที่เปรียบไก่

การบริการ หมายถึง การจัดบริการของบ่อนไก่ที่จัดให้กับผู้ที่นำไก่มาชน ผู้มาชมการชนไก่และมาเล่นเดิมพันในการชนไก่ พ่อค้าแม่ค้าที่เข้ามาขายอาหาร เครื่องดื่มและอุปกรณ์เกี่ยวกับการเลี้ยงไก่ชนไก่ซึ่งการให้บริการแก่บุคคลที่เกี่ยวข้องกับบ่อนไก่เป็นไปเพื่อการสร้างความพึงพอใจประทับใจและเป็นการสร้างภาพลักษณ์ให้กับบ่อนไก่เพื่อนำไปสู่ผลประโยชน์ของบ่อนไก่คือ กำไร ในกำไรของบ่อนไก่ในแต่ละสัปดาห์

การประสานงาน หมายถึง การประสานความร่วมมือระหว่างบ่อนไก่กับหน่วยงานต่างๆ เช่น อำเภอ สถานีตำรวจ เกษตรอำเภอ ปศุสัตว์อำเภอ สาธารณสุขอำเภอ และกลุ่มองค์กรชุมชนต่างๆ เพื่อประโยชน์ในการสร้างร่วมมือในการดำเนินกิจกรรมโครงการต่างๆ ทั้งทางด้านเศรษฐกิจ สังคม รวมถึงการสนับสนุนและส่งเสริมอาชีพให้กับประชาชนและกลุ่มองค์กรชุมชนรอบบ่อนไก่ รวมถึงการประสานงานเพื่อขอรับการสนับสนุนทางด้านบุคลากรและวิชาการต่างๆ

สังเวียน หมายถึง สังเวียนที่ใช้สำหรับชนไก่ซึ่งมีลักษณะวงกลมมีขนาดความกว้างประมาณเส้นผ่าศูนย์กลาง 8 เมตร ขนาดความสูง ประมาณ 1 เมตร ซึ่งความกว้างและความสูงของสังเวียนชนไก่ของแต่ละบ่อนอาจไม่เท่ากันทั้งนี้ขึ้นอยู่กับอาคารที่ใช้สำหรับชนไก่ สังเวียนชนไก่ในแต่ละบ่อน

ทั้งสังเวียนใหญ่และสังเวียนรอง ซึ่งในแต่ละบ่อนจะมีสังเวียนสำหรับชนไก่ไม่น้อยกว่า 5 สังเวียน และแต่ละสังเวียนจะมีกรรมการประจำสังเวียนละ 1 คน

เบ๊ง หมายถึง อุปกรณ์ชนิดหนึ่งที่ทำด้วยเหล็ก กระเบื้อง หรือสแตนเลส มีทั้งลักษณะสี่เหลี่ยมและวงกลมเป็นอุปกรณ์ที่ใช้วางบนเตาแก๊สหรือเตาอังโล่ เพื่อให้เกิดความร้อนแล้วใช้ผ้ามาวางเพื่อให้เกิดความร้อนแล้วนำมาประคบหน้าไก่และตัวไก่ในลักษณะของการปฐมพยาบาลเพื่อให้ไก่ฟื้นตัวหลังการชนมาแต่ละยกคือ 20 นาที แล้วมาพักให้น้ำ 20 นาที

การให้น้ำไก่ หมายถึง การปฐมพยาบาลเพื่อให้ไก่หายจากการบาดเจ็บและฟื้นตัวหลังการชนมาแล้ว 20 นาที แล้วกลับมาพักให้น้ำ 20 นาที การให้น้ำไก่จะเป็นหน้าที่ของมือน้ำประจำชุม (ค่ายที่มีความชำนาญพิเศษจำมีการปฐมพยาบาลโดยการเย็บแผลที่เกิดจากการชนและการทำให้ไก่มีความกระฉับกระเฉงศึกศึกพร้อมชนในยกต่อไป

มือน้ำ หมายถึง บุคคลที่มีความรู้ความสามารถ ประสบการณ์และมีทักษะพิเศษในการปฐมพยาบาลและแก้ไขอาการบอบช้ำของไก่ที่ชนมาแล้วให้หายจากการเจ็บปวดและทำให้ไก่ฟื้นตัวอย่างรวดเร็วพร้อมที่จะชนในยกต่อไป มือน้ำส่วนใหญ่จะเป็นผู้ที่คร่ำหวอด และคลุกคลีอยู่กับวงการการเลี้ยงไก่ชนไก่ เล่นเดิมพันไก่ชนมาอย่างยาวนาน จึงมีความชำนาญหรือทักษะพิเศษในการใส่น้ำไก่ที่ถูกเรียกว่า มือน้ำ

บทที่ 2

การตรวจเอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยเกี่ยวกับการบริหารจัดการบ่อนไก่เพื่อเสริมสร้างเศรษฐกิจชุมชน ภูมิศึกษา บ่อนไก่ในเขตจังหวัดเชียงใหม่ ผู้วิจัยได้ค้นคว้ารวบรวมแนวคิด ทฤษฎี ตลอดจนถึงงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำมาเป็นพื้นฐานและแนวทางของการศึกษาโดยมีสาระสำคัญ ดังนี้

1. แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการบริหาร
2. แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการพัฒนาและการบริหารจัดการชุมชน
3. แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม
4. แนวคิดเศรษฐกิจชุมชน
5. กฎหมายการพนัน และการควบคุมการพนัน
6. ประวัติความเป็นมาของการชนไก่ และกฎหมายการพนันชนไก่
7. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
8. ข้อสรุปเชิงทฤษฎี
9. กรอบแนวคิดในการวิจัย

โดยรายละเอียดของแนวคิด ทฤษฎี ตลอดจนถึงงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ที่นำมาเป็นพื้นฐานและแนวทางของการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ มีดังต่อไปนี้

แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการบริหาร

จากการที่ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง ตำราทางวิชาการของนักวิชาการหลากหลายท่านจึงได้ประมวลแนวคิดเกี่ยวกับการบริหารมีรายละเอียดดังต่อไปนี้คำว่า “บริหาร” มาจากคำว่า Administration มีความหมายเหมือนกับคำว่า Management ฉะนั้น จึงมีการใช้ทั้งสองคำนี้ในลักษณะเดียวกัน แต่คำว่า Management มักจะใช้ในการบริหารองค์การหรือหน่วยงานที่มุ่งในด้านผลกำไร แต่การบริหารงานในวงการศึกษหรือการบริหารงานโครงการสุขภาพในสถานศึกษานั้นมิได้มุ่งหวังผลกำไรหรือขาดทุนจึงใช้คำว่า Administration จึงจะเหมาะสมที่สุด การบริหาร (Administration) เป็นเรื่องที่มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการดำเนินงานขององค์การ เพราะเป็นเครื่องมือสำคัญที่จะชี้ให้เห็นความสำเร็จ หรือความล้มเหลว ความมีประสิทธิภาพหรือความไร้ประสิทธิภาพของหน่วยงาน การบริหารเป็นเครื่องบ่งชี้ให้ทราบถึงความเจริญก้าวหน้าของสังคม ความก้าวหน้าของวิทยาการต่างๆ การบริหารงานที่สำคัญจะนำไปสู่ความก้าวหน้า การบริหารเป็น

ลักษณะการทำงานร่วมกันของกลุ่มบุคคล ในองค์การซึ่งมีการวินิจฉัยสั่งการ นักบริหารจะต้องคำนึงถึงปัจจัยสิ่งแวดล้อมต่างๆ การวินิจฉัยสั่งการเป็นเครื่องแสดงให้ทราบถึงความสามารถของนักบริหาร และความเจริญเติบโตของการบริหารชีวิตประจำวันของมนุษย์ไม่ว่าในครอบครัวหรือองค์การใด ย่อมเกี่ยวข้องกับการบริหารอยู่เสมอ ดังนั้น การบริหารจึงเป็นเรื่องที่น่าสนใจและจำเป็นต่อการที่จะดำรงชีวิต ของมนุษย์ในสังคม มีนักบริหาร นักวิชาการ และนักการศึกษามากมายหลายท่านได้ให้ความหมายของการบริหารไว้หลายทัศนะ ซึ่งพอสรุปได้ดังนี้ ธงชัย สันติวงษ์ (2537: 26) ได้ให้ความหมายของการบริหารว่า ภาระหน้าที่ของผู้นำของกลุ่ม ซึ่งจะต้องจัดการให้ทรัพยากรทั้งที่เป็นตัวคนและวัสดุสามารถประสานเข้าด้วยกัน เพื่อร่วมกันทำงานเป็นองค์กรที่มีประสิทธิภาพได้ และขณะเดียวกันจะต้องจัดการนำองค์การให้สัมพันธ์กับสภาพแวดล้อมภายนอกได้อย่างดีที่สุด ส่วนนพพงษ์ บุญจิตราดุลย์ (2525: 13) ให้ความหมายไว้ว่า การบริหาร หมายถึง กิจกรรมต่างๆ ที่บุคคลตั้งแต่สองคนขึ้นไป ร่วมมือกันดำเนินการเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์อย่างใดอย่างหนึ่งที่บุคคลร่วมกันกำหนดขึ้น โดยใช้กระบวนการอย่างมีระเบียบและใช้ทรัพยากรชนิดต่างๆ อย่างเหมาะสมในขณะที่บรรจบ เนียมมณี (2523: 261) ให้ความหมายว่า การบริหารคือ กิจกรรมต่างๆ ที่บุคคลตั้งแต่สองคนขึ้นไปมาทำงานร่วมมือกันดำเนินการให้บรรลุเป้าหมายอย่างใดอย่างหนึ่งหรือ หลายๆ อย่างร่วมกัน โดยประกอบไปด้วยส่วนต่างๆ ดังนี้ 1) บุคคลตั้งแต่ 2 คนขึ้นไป 2) ต้องมีการกระทำอย่างใดอย่างหนึ่งร่วมกัน 3) ต้องมีเป้าหมายหรือวัตถุประสงค์ในการกระทำร่วมกันเด่นชัด 4) วัตถุประสงค์นั้นๆ ต้องตรงกันในกลุ่มบุคคลผู้ร่วมกระทำการ

ส่วน ศิรินาถ นันทวัฒน์ภิรมย์ (2547: 37) ได้ให้ความหมายของการบริหารว่า การบริหารทั่วไปเป็นงานที่มีบทบาทหลักในการประสานงาน ส่งเสริม สนับสนุน และอำนวยความสะดวกต่างๆ เพื่อให้การปฏิบัติงานอื่นๆ ของสถานศึกษาเป็นไปด้วยความเรียบร้อย บรรลุตามมาตรฐานคุณภาพและเป้าหมายที่กำหนด มุ่งพัฒนาสถานศึกษาให้ใช้นวัตกรรมและเทคโนโลยีในการบริหารจัดการศึกษา รวมทั้งการประชาสัมพันธ์ เผยแพร่ข้อมูลข่าวสารและผลงาน สถานศึกษาต่อสาธารณชน ซึ่งจะก่อให้เกิดความรู้ ความเข้าใจ เจตคติที่ดี และให้การสนับสนุนการจัดการศึกษา โดยเน้นความโปร่งใส ความรับผิดชอบ สามารถตรวจสอบได้ และการมีส่วนร่วมของบุคคล ชุมชน องค์กรที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้การจัดการศึกษามีประสิทธิภาพและประสิทธิผล และ สุธี สุทธิสมบุรณ์ (2536: 12) ได้ให้ความหมายของการบริหาร หมายถึง การดำเนินงานให้บรรลุเป้าหมายหรือวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ โดยอาศัยปัจจัยต่างๆ อันได้แก่ คน (Man) เงิน (Money) วัสดุสิ่งของ (Material) และวิธีการปฏิบัติงาน (Method) เป็นอุปกรณ์ในการดำเนินงาน ขณะที่ สมคิด บางโม (2545: 61) ได้สรุปว่า การบริหารหรือการจัดการ หมายถึง ศิลปะ ในการใช้คน เงิน วัสดุอุปกรณ์ขององค์การและนอกองค์การ เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์อย่างมีประสิทธิภาพ

ดังนั้น จึงสรุปได้ว่า คำว่า การบริหาร ได้ครอบคลุมในเรื่องดังต่อไปนี้ คือ เป้าหมาย บุคลากร และทรัพยากรต่างๆ การบริหารจัดการเป็นศาสตร์แขนงหนึ่งในทางสังคมศาสตร์ที่นำเอาหลักการและทฤษฎีต่างๆ ทางมานุษยวิทยา สังคมวิทยา จิตวิทยา และพฤติกรรมศาสตร์มาใช้ไม่ใช่ศาสตร์อย่างเดียวและยังต้องใช้ศิลป์เข้าควบคู่ไปด้วยคือต้องสามารถประยุกต์ความรู้ต่างๆ ทางการบริหารให้เข้ากับสถานการณ์ที่เป็นจริง และการบริหารนั้นจะครอบคลุมถึงหน้าที่การบริหารอันประกอบด้วย การวางแผน การจัดองค์การ การสั่งการ การมอบหมายงาน การรายงานและการงบประมาณนอกจากนี้ องค์ประกอบที่สำคัญของการบริหารจะประกอบไปด้วย วัตถุประสงค์ที่แน่นอน ทรัพยากรในการบริหาร การประสานระหว่างกันและประสิทธิภาพ ประสิทธิผลในการทำงาน

องค์ประกอบของการบริหาร

การบริหารงานทุกประเภทในทุกองค์การ จำเป็นต้องมีปัจจัยหรือทรัพยากรพื้นฐานทางการบริหาร ที่นักบริหารต้องให้ความสนใจ เพื่อให้การดำเนินการตามวัตถุประสงค์ขององค์การประสบความสำเร็จ โดยทั่วไปถือว่าปัจจัยที่สำคัญของการบริหารมีอยู่ 4 ประการ ซึ่งรู้จักกันในนาม 4 M ซึ่งก็มีนักวิชาการหลายท่านได้กล่าวไว้ ดังนี้ จันทราณี สงวนนาม (2545: 13) ได้กล่าวถึง ปัจจัยทางการบริหารไว้ว่า มี 4 ประการคือ 1. คน (Man) ได้แก่ บุคคล หรือกลุ่มบุคคลในองค์การที่ร่วมกันทำงาน 2. เงิน (Money) ได้แก่ งบประมาณที่ใช้ในการบริหารทุกๆ ส่วนขององค์การ 3. วัสดุสิ่งของ (Materials) ได้แก่ วัสดุอุปกรณ์ เครื่องมือเครื่องใช้ เทคโนโลยีต่างๆ 4. การจัดการ (Management) ได้แก่ การบริหารงานขององค์การที่ทำโดยผู้บริหารโดยในปัจจุบันนักวิชาการหลายท่านมีความเห็นว่าการจูงใจ (Motivation) เป็นปัจจัยที่สำคัญอีกอย่างหนึ่งในการบริหารองค์การ องค์การจะอยู่รอดและเจริญเติบโตขึ้นได้ ก็ด้วยแรงจูงใจที่องค์การมีให้ต่อพนักงาน แรงจูงใจเหล่านี้ ได้แก่ รายได้ รางวัล ค่าตอบแทน สวัสดิการต่างๆ รวมทั้งรางวัลที่มีได้เป็นตัวตนหรือจับต้องได้ ได้แก่ การยกย่องชมเชย การประกาศเกียรติคุณ เป็นต้น แรงจูงใจเหล่านี้ถ้าองค์การสามารถตอบสนองให้แก่พนักงานได้ การลาออกและการขาดงานของพนักงานจะลดลง ก่อให้เกิดความเจริญรุ่งเรืองแก่องค์การ ดังนั้น การจูงใจ (Motivation) จึงเป็นปัจจัยที่ 5 สำหรับการบริหาร ซึ่งมีส่วนคล้ายกับ ญัตฐพันธ์ เขจรนันท์ (2549: 130) กล่าวถึงทรัพยากรทางการบริหารไว้ว่า ทรัพยากรทางการบริหาร (Management Resources) ต่างๆ คือ คน (Man) เงิน (Money) วัสดุ (Material) เครื่องจักร (Machine) และวิธีการ (Method) เช่นเดียวกันกับ จอมพงศ์ มงคลวนิช (2555: 87) กล่าวไว้ว่า ปัจจัยที่เป็นทรัพยากร 4 ประเภทของการบริหาร คือ 1) คน (Man) 2) เงิน (Money) 3) วัสดุอุปกรณ์และเครื่องมือ (Materials) 4) การจัดการ (Management) ส่วน ศิริวรรณ เสรีรัตน์ และ สมชาย หิรัญภิตติ (2545: 18) ได้กล่าวว่า ทรัพยากรทางการบริหารจัดการ 6 M's (Management resources) ประกอบด้วย 1) คน (Men) 2) เงิน (Money) 3) วัตถุดิบ (Materials) 4) เครื่องจักร (Machine) 5) วิธีการบริหารจัดการ (Method or

management) 6) ตลาด (Market) ส่วน สมคิด บางโม (2545: 61) ได้อธิบายองค์ประกอบของการบริหารที่สำคัญ และมีความจำเป็นต่อองค์กร ดังนี้ 1. วัตถุประสงค์ที่แน่นอน กล่าวคือ จะต้องรู้ว่า จะดำเนินการไปทำไม เพื่ออะไร และต้องการอะไรจากการดำเนินการ เช่น ต้องมีวัตถุประสงค์ในการให้บริการ หรือในการผลิตต้องรู้ว่า จะผลิตเพื่อใคร ต้องการผลตอบแทนเช่นใด ถ้าหากไม่มีเป้าหมายหรือวัตถุประสงค์แล้วก็ไม่มีความหมายที่จะบริหารการดำเนินงานต่างๆ จะไม่มีผลสำเร็จ เพราะไม่มีเป้าหมายกำหนดไว้แน่นอน 2. ทรัพยากรในการบริหาร ได้แก่ วัตถุและเครื่องใช้เพื่อประกอบการดำเนินงานรวมถึงความสามารถในการจัดการ ทรัพยากรในการบริหาร ได้แก่ 4Ms คือ มนุษย์ (Man) เงิน (Money) วัสดุอุปกรณ์ (Material) และความสามารถในการจัดการ (Management) หรือ 6Ms ที่มีเครื่องจักร (Machine) และตลาด (Market) เพิ่มเข้ามาซึ่งในปัจจุบันมีความจำเป็นมากขึ้น 3. มีการประสานงานระหว่างกัน หรือเรียกได้ว่ามีปฏิสัมพันธ์ระหว่างกัน กล่าวคือเป้าหมายและวัตถุประสงค์รวมทั้งทรัพยากรในการบริหาร ทั้ง 4Ms หรือ 6Ms ดังกล่าว จะต้องมีความสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน และเกิดปฏิสัมพันธ์ระหว่างกัน หรือกล่าวได้ว่าจะต้องมีระบบของการทำงานร่วมกันและที่เกิดขึ้นจริง ๆ ด้วย การนำปัจจัยทั้งหลายเบื้องต้นมาไว้ร่วมกันแล้วไม่เกิดปฏิสัมพันธ์ระหว่างกัน ไม่เกิดความสัมพันธ์ระหว่างกัน การบริหารก็จะไม่เกิดขึ้น 4. ประสิทธิภาพ และประสิทธิผล ในการบริหารงานนั้นสิ่งที่วัดผลสำเร็จของงานว่าบรรลุเป้าหมายของวัตถุประสงค์ขององค์กรก็คือ ประสิทธิภาพขององค์กร หมายถึง ความสามารถขององค์กร ในอันที่จะบริหารงานให้บรรลุวัตถุประสงค์ขององค์กรในการใช้ทรัพยากรขององค์กรที่มีอยู่ระยะสั้น โดยเปรียบเทียบกับปัจจัยนำเข้าและค่าใช้จ่ายกับปัจจัยนำออก และรายได้ขององค์กร

สรุปได้ว่า องค์ประกอบของการบริหาร 1. จะต้องมีความชัดเจนในการดำเนินงาน 2. ต้องมีทรัพยากรที่มีคุณภาพและใช้อย่างคุ้มค่า 3. มีการติดต่อประสานงานตลอด 4. มีการวัดผลและประเมินผล

กระบวนการของการบริหาร

จากการที่ผู้วิจัยได้ศึกษากระบวนการของการบริหารที่เกี่ยวข้องตำราทางวิชาการของนักวิชาการหลากหลายท่านจึงได้ประมวลแนวคิดเกี่ยวกับกระบวนการบริหารมีรายละเอียดดังต่อไปนี้ Gulick and Urwick (1937: 12) ได้กล่าวถึง กระบวนการในการบริหารงาน ซึ่งได้เสนอกระบวนการบริหารไว้ 7 ประการ ซึ่งเรียกย่อๆ ว่า “POSDCORB” กระบวนการบริหารนี้ได้สรุปไว้ในหนังสือ “Papers on the Science of Administration” ในปี ค.ศ. 1936 โดยมีกระบวนการบริหาร ดังนี้ 1. การวางแผน (Planning) หมายถึง การวางแผนแนวทางในการปฏิบัติงานตลอดจนวิธีการปฏิบัติงานไว้ล่วงหน้า เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ของหน่วยงาน 2. การจัดหน่วยงาน (Organizing) หมายถึง การจัดโครงสร้างอำนาจหน้าที่ การแบ่งส่วนงาน การจัดสายงานการจัดตัวบุคคล (Staffing)

หมายถึง การบริหารงานด้านบุคลากรอื่น ได้แก่ การจัดอัตรากำลัง การสรรหา การรักษาสภาพการทำงาน การควบคุมการปฏิบัติงาน 3. การอำนวยการ (Direction) หมายถึง การดำเนินการในการตัดสินใจ และการสั่งการในกิจการต่างๆ ให้ดำเนินไปอย่างมีระเบียบแบบแผน ทั้งในลักษณะทั่วๆ ไป และในลักษณะเฉพาะ ตลอดจนการให้คำแนะนำและการควบคุมการปฏิบัติงาน 4. การประสานงาน (Coordinating) หมายถึง การร่วมมือในการปฏิบัติงานในส่วนต่างๆ ให้ประสานสอดคล้องกันและกลมกลืนกัน 5. การรายงาน (Reporting) หมายถึง การรายงานผลการปฏิบัติงานของหน่วยงานให้ผู้บริหาร และสมาชิกของหน่วยงานได้ทราบความเคลื่อนไหว และความก้าวหน้าของกิจการในหน่วยงาน 6. งบประมาณ (Budgeting) หมายถึง การควบคุมการใช้จ่ายให้รอบคอบ และรัดกุม รวมถึงการจัดสรรงบประมาณการปฏิบัติงาน

ส่วน พงษ์ศักดิ์ ปัญจพรผล (2542: 64-72) กล่าวถึง กระบวนการการบริหารประกอบด้วย 10 ประการ คือ 1. การวางแผน (Planning) หมายถึง การกำหนดงานหรือวิธีการปฏิบัติงานไว้เป็นการล่วงหน้า โดยเกี่ยวกับการคาดการณ์ (Forecasting) การกำหนดวัตถุประสงค์ (Set Objective) การพัฒนาวิธีการ (Develop strategies) ในการวางแผน ซึ่งต้องคำนึงถึงนโยบาย (Policy) เพื่อให้แผนงานที่กำหนดขึ้นไว้มีความสอดคล้องต้องกันในการดำเนินงาน 2. การจัดการ (Organizing) หมายถึง การพัฒนาระบบการทำงานเพื่อให้งานต่างๆ สามารถดำเนินไปโดยมีการประสานงานกัน อย่างดี 3. การจัดคนเข้าทำงาน (Staffing) หมายถึง การจัดหาบุคคลเข้าปฏิบัติงานให้เหมาะสมตามตำแหน่งหน้าที่ที่รับผิดชอบ 4. การตัดสินใจ (Decision) หมายถึง ความสามารถของผู้บริหารในการที่จะตัดสินใจ แยกแยะและวิเคราะห์ออกมาให้ได้ว่าในการทำงานจะต้องมีการตัดสินใจในเรื่องใดบ้าง 5. การสั่งการ (Directing) หมายถึง การศึกษาวิธีการวินิจฉัยสั่งการ รวมทั้งการควบคุมงานและนิเทศงาน ตลอดจนศิลปะในการบริหารงานที่จะทำให้การทำงานประจำวันของเจ้าหน้าที่ทุกคนเป็นไปด้วยดี 6. การควบคุม (Controlling) หมายถึง การร่วมมือประสานงาน เพื่อดำเนินการเป็นไปด้วยดี และราบรื่น ศึกษาหลักเกณฑ์และวิธีการที่จะทำการประสานงานดีขึ้น และดำเนินการแก้ไขเมื่อเกิดปัญหาขึ้น 7. การร่วมมือประสานงาน (Coordinating) หมายถึง การประสานงานให้ผู้ปฏิบัติงานทุกฝ่ายมีความเข้าใจในงาน เข้ามาร่วมทำงานกันอย่างพร้อมเพรียงกัน ข้อตกลงที่สำคัญยิ่งของการประสานงาน คือ ความร่วมมือ ซึ่งเป็นเรื่องของ “จิตใจ” 8. การสื่อสารข้อความ (Communicating) หมายถึง การผ่านข่าวสารข้อมูลและความเข้าใจ เพื่อที่จะให้ผู้ได้บังคับบัญชาหรือบุคคลอื่นเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมตามที่ต้องการ 9. การรายงานผล (Reporting) หมายถึง การรายงานผลการปฏิบัติของหน่วยงาน ให้แก่ผู้บริหารและสมาชิกของหน่วยงานได้ทราบความเคลื่อนไหวของการดำเนินงาน ตลอดจนการประชาสัมพันธ์ (Public Relation) แจ้งให้ประชาชนทราบ ซึ่งโดยทั่วไปการรายงานจะหมายถึง วิธีการของสถาบันหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการให้ข้อมูลแก่ผู้สนใจมาติดต่อสอบถาม ผู้บังคับบัญชาผู้ร่วมงาน ความสำคัญของการรายงานนั้นจะต้องตั้งอยู่บนรากฐานของความเป็นจริง

10. การงบประมาณ (Budgeting) หมายถึง การงบประมาณ โดยศึกษาให้ทราบถึงระบบและกรรมวิธีในการบริหารเกี่ยวกับงบประมาณ และการเงินตลอดจนการใช้งบประมาณในการควบคุมงาน

สรุปได้ว่า การบริหารเป็นเรื่องที่มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการดำเนินงานขององค์การ เพราะเป็นเครื่องมือสำคัญที่จะชี้ให้เห็นความสำเร็จ หรือความล้มเหลว ความมีประสิทธิภาพหรือความไร้ประสิทธิภาพของหน่วยงาน การบริหารเป็นเครื่องบ่งชี้ให้ทราบถึงความเจริญก้าวหน้าของสังคม ความก้าวหน้าของวิทยาการต่างๆ การบริหารงานที่สำคัญจะนำไปสู่ความก้าวหน้า การบริหารเป็นลักษณะการทำงานร่วมกันของกลุ่มบุคคล ในองค์การซึ่งมีการวินิจฉัยสั่งการ นักบริหารจะต้องคำนึงถึงปัจจัยสิ่งแวดล้อมต่างๆ การวินิจฉัยสั่งการเป็นเครื่องแสดงให้ทราบถึงความสามารถของนักบริหาร และความเจริญเติบโตของการบริหารชีวิตประจำวันของมนุษย์ไม่ว่าในครอบครัวหรือองค์การใด ย่อมเกี่ยวข้องกับการบริหารอยู่เสมอการบริหารจัดเป็นศาสตร์แขนงหนึ่งในทางสังคมศาสตร์ที่นำเอาหลักการและทฤษฎีต่างๆ ทางมานุษยวิทยา สังคมวิทยา จิตวิทยา และพฤติกรรมศาสตร์มาใช้ ไม่ใช่ศาสตร์อย่างเดียวและยังต้องใช้ศิลป์เข้าควบคู่ไปด้วยคือต้องสามารถประยุกต์ความรู้ต่างๆ ทางการบริหารให้เข้ากับสถานการณ์ที่เป็นจริง และการบริหารนั้นจะครอบคลุมถึงหน้าที่การบริหารอันประกอบด้วยการวางแผน การจัดองค์การการสั่งการ การมอบหมายงาน การรายงานและการงบประมาณนอกจากนี้องค์ประกอบที่สำคัญของการบริหารจะประกอบไปด้วย วัตถุประสงค์ที่แน่นอน ทรัพยากรในการบริหารการประสานระหว่างกันและประสิทธิภาพ ประสิทธิผลในการทำงาน

แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการพัฒนาและ การบริหารจัดการชุมชน

การบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพเป็นกลไกสำคัญที่จะทำให้การดำเนินงานตามยุทธศาสตร์ต่างๆ นำไปสู่จุดมุ่งหมายของการลดความเหลื่อมล้ำของรายได้ และการกระจายโอกาสการพัฒนาไปสู่ภูมิภาคและชนบท ดังนั้นจึงมีการปรับปรุงระบบบริหารงานพัฒนาให้สอดคล้องกับแนวทางการพัฒนาประเทศที่เน้นการเพิ่มบทบาทการมีส่วนร่วมขององค์กรชุมชนในการกำหนดแนวทางการพัฒนาของตนเองมากขึ้น ซึ่งจะต้องมีการกระจายอำนาจการบริหารงานบุคลากร และงบประมาณ เพื่อเพิ่มขีดความสามารถของระบบบริหารจัดการงานพัฒนาที่ใช้อยู่ในปัจจุบัน ให้สามารถแก้ปัญหาและส่งเสริมการพัฒนาได้ทันกับขนาดและความรุนแรงของปัญหาที่มีแนวโน้มเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วตามการเปลี่ยนแปลงของสภาพเศรษฐกิจและสังคม รวมทั้งส่งเสริมบทบาทของทุกฝ่าย คือ ภาครัฐ ภาคธุรกิจ เอกชน และภาคประชาชน รวมทั้งองค์กรพัฒนาเอกชนในกระบวนการบริหารจัดการพัฒนาให้มากขึ้น เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการใช้ทรัพยากรในการพัฒนาของภาครัฐ และการดำเนินการพัฒนาด้านต่างๆ

จากส่วนกลาง ส่วนภูมิภาค และท้องถิ่นให้สอดคล้องกับนโยบายกระจายอำนาจและสร้างความเข้มแข็งให้แก่องค์กรท้องถิ่นระดับล่างให้สามารถปฏิบัติงานตามภารกิจได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ความหมายของชุมชน

คำว่าชุมชนหรือ Community นั้นได้มีผู้ให้นิยามไว้มากมายแตกต่างกันไปตามทัศนะดังเช่นต่อไปนี้ ท่านแรกคือ ไพฑูรย์ เครือแก้ว (2513: 2) กล่าวว่า ชุมชน หมายถึง กลุ่มบุคคลที่ตั้งอยู่เป็นที่เป็นทางมีขอบเขตเดียวกัน และผู้คนเหล่านี้มีการพบปะแลกเปลี่ยนความคิดเห็น และติดต่อซึ่งกันและกัน มีความสนใจร่วมกันอย่างใดอย่างหนึ่ง เช่น ความรักชาติ รักมาตุภูมิ มีแนวพฤติกรรมเป็นอย่างเดียวกัน เช่น การกินอยู่ ภาษาพูด เป็นต้น ซึ่งสอดคล้องกับ ไพฑูรย์ วัฒนศิริธรรม (2541: 5) กล่าวว่า ชุมชน หมายถึงกลุ่มคนที่มีวิถีชีวิตเกี่ยวข้องกันและมีการติดต่อสื่อสารเกี่ยวข้องกันอย่างเป็นปกติต่อเนื่อง อันเนื่องมาจากการอยู่ในพื้นที่ร่วมกันหรือการมีอาชีพร่วมกัน หรือการประกอบกิจกรรม ซึ่งมีวัตถุประสงค์ร่วมกันหรือการมีวัฒนธรรม ความเชื่อ หรือความสนใจร่วมกัน ซึ่งมีส่วนคล้ายกับ สัญญาสัญญาวิวัฒน์ (2535: 21) นำเสนอให้เห็นถึงองค์ประกอบที่สำคัญในการพิจารณาถึงความอยู่รอดหรือการดำรงอยู่ได้ขององค์กรชุมชนและความเป็นชุมชน กล่าวคือ 1. การมีอุดมการณ์ร่วมการมีวิสัยทัศน์ที่ชัดเจนร่วมกัน และการยอมรับในอุดมการณ์และทิศทางการพัฒนาซึ่งจะเป็นสิ่งสำคัญในการยึดเหนี่ยวการรวมกลุ่มหรือองค์กรไว้ 2. มีเป้าหมายและวัตถุประสงค์ร่วมกัน โดยมีการจัดทำข้อตกลงในเป้าหมายและวัตถุประสงค์ของการพัฒนาร่วมกัน 3. การมีผลประโยชน์ร่วมกัน ซึ่งเป็นความพยายามขององค์กรในการสร้างผลประโยชน์และกระจายผลประโยชน์ที่ได้รับจากการรวมตัวเป็นองค์กรโดยมีการกระจายอย่างเป็นธรรม 4. ทรัพยากรบุคคล ซึ่งเป็นส่วนสำคัญขององค์กร โดยเฉพาะทรัพยากรบุคคลที่เป็นผู้นำที่มีความรู้ ความสามารถ และทักษะในด้านต่างๆ ทั้งในด้านความคิด ศิลธรรม การประกอบอาชีพ การพูด การประสานงาน และผู้นำที่มีบารมี ผู้นำด้านต่างๆ เหล่านี้มีบทบาทและความสำคัญต่อองค์กร 5. สมาชิก ทั้งที่เป็นสมาชิกในองค์กร และชาวบ้านทั่วไปที่ไม่เข้าร่วม แต่มีผลกระทบต่อองค์กรทั้งด้านความร่วมมือ ข้อวิพากษ์วิจารณ์ และผลประโยชน์ร่วมกันของชุมชน 6. การบริหารจัดการ ถือเป็นองค์ประกอบที่สำคัญและชี้วัดความเข้มแข็งของชาวบ้าน โดยในด้านการบริหารจัดการ มีรายละเอียดที่สำคัญ คือ การตัดสินใจร่วมกัน การจัดโครงสร้างองค์กร และบทบาทหน้าที่ การกำหนดกฎ กติการ่วมกัน สถานที่และทรัพยากรที่เป็นวัสดุอุปกรณ์ การสื่อสารและการประสานงาน กระบวนการควบคุมตรวจสอบและประเมินผล 7. กิจกรรม การมีกิจกรรมที่ต่อเนื่องและมีประโยชน์ต่อองค์กร สมาชิกและชุมชนซึ่งแสดงให้เห็นถึงความก้าวหน้าในการพัฒนา 8. ทรัพยากรที่เป็นทุนและงบประมาณ เช่น ทรัพยากรในด้านความรู้ ประสบการณ์และเทคโนโลยี ทรัพยากรในการระดมทุนและงบประมาณ และการประสานทุนจากทั้งภายในและนอกชุมชนจะเห็นได้ว่าการเรียนรู้ที่สำคัญที่สุดสำหรับชุมชนก็คือ การเรียนรู้ที่จะคิดและตัดสินใจเลือกอนาคตของ

ตนเองอย่างอิสระ ซึ่งเป็นการสร้างสรรค์กิจกรรม ทั้งที่เป็นรูปธรรมในทางปฏิบัติไม่ว่าจะเป็นกิจกรรมเพื่อการแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้า การแก้ปัญหาระยะยาวหรือการสร้างความมั่นคงในชีวิตของตนเอง และชุมชน ความคิดและแผนงานเมื่อผ่านการพิสูจน์ในทางปฏิบัติแล้วก่อให้เกิดความมั่นใจในทางเลือกที่ตนเองเป็นผู้เลือก กลายเป็นตัวแบบของงานแต่ละด้านที่ปรากฏขึ้นในพื้นที่ต่างๆ ดังนั้น แนวทางการพัฒนาชุมชนจึงมีคุณลักษณะเฉพาะที่ ดังนี้ 1. มีความเป็นองค์รวมของสรรพสิ่งเป็นพื้นฐานมีความเด่นชัดในแนวทางเฉพาะด้านเป็นทางเลือก 2. เน้นคุณค่าของ คน และสรรพสิ่ง อันหมายถึงทรัพยากรและเทคโนโลยีต่างๆ ควบคู่ไปกับการมีระบบการจัดการที่มีประสิทธิภาพ ซึ่งไม่ได้หมายถึงระบบการจัดงานเพียงด้านเดียว แต่มีระบบการบริหารและพัฒนา คน เป็นแกนกลางของการทำงาน 3. เป็นการพัฒนาแบบครบครัน พัฒนาทุกด้านไปพร้อมกัน โดยมีการอยู่ร่วมกันเป็นชุมชน เป็นเป้าหมายใหญ่ มีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ รู้จักให้และมีความเคารพต่อทั้งตนเอง ผู้อื่น และสิ่งแวดล้อมรอบข้าง 4. เน้นการกระจายการพัฒนาไปสู่ทุกส่วนของชุมชนไม่ใช่ระบบที่ให้โอกาสกับผู้ที่เหนือกว่าทางด้านเศรษฐกิจหรือการเมือง ความยั่งยืนในความหมายของชุมชนจึงไม่แบ่งแยก หรือเน้นเพียงด้านใดด้านหนึ่ง แต่เป็นความยั่งยืนของคนหรือสังคมชุมชน เพราะเป็นการพัฒนาที่มีความต่อเนื่องจากรากฐานทางวัฒนธรรมของตนเอง “เศรษฐกิจ จิตใจ การเมือง สังคม วัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อม เชื่อมโยงเป็นเรื่องเดียวกันและเป็นบูรณาการทางสังคมก็จะก่อให้เกิดความสมดุลหรือสังคมที่ยั่งยืน ในการจัดการสังคม สิ่งแวดล้อม และสุขภาพก็ไม่ได้แยกโดดๆ แต่สัมพันธ์กับการดำรงชีวิตและอยู่ภายใต้ขอบเขตของสังคม ชุมชน โดยมีวัฒนธรรมเป็นเกณฑ์กำกับให้เกิดความสมดุลไม่ใช่เหตุผลเพียงด้านใดด้านหนึ่ง แต่อยู่ในมิติของชีวิต

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงสรุปได้ว่า ชุมชนมีความหมายในเชิงกระบวนการที่พลวัต ความเป็นชุมชนจะวัดหรือดูได้จากกิจกรรมหรือการเคลื่อนไหวของกลุ่มคนที่รวมตัวกัน ความเป็นชุมชนจะต้องพิจารณาถึงวัตถุประสงค์ กิจกรรม การมีส่วนร่วมของคนในกลุ่มและการจัดการกลุ่มหรือองค์กรให้ความช่วยเหลือเกื้อกูลกัน ระหว่างคนในชุมชน การมีส่วนร่วมของสมาชิกในกระบวนการตัดสินใจแก้ปัญหาและพัฒนาชุมชน มีการนำเอาวัฒนธรรมผสมผสานทำกิจกรรมเพราะการมีรากฐานทางวัฒนธรรมจะเป็นเครื่องยึดเหนี่ยวให้สามารถสร้างองค์กรที่มีคุณภาพได้

องค์ประกอบ โครงสร้าง และประเภทของชุมชน

นักวิชาการได้กล่าวถึงองค์ประกอบของชุมชนไว้เป็นที่น่าสนใจ ท่านแรกคือ ไพฑูรย์ เครือแก้ว (2513: 28) ได้แบ่งองค์ประกอบของชุมชนเป็น 4 ประการ คือ 1. กลุ่มบุคคล 2. ครอบคลุมอาณาเขตบริเวณแห่งหนึ่ง 3. สภาพความเป็นอยู่คล้ายคลึงกัน 4. มีผลประโยชน์และความสะดวกสบายร่วมกัน เช่นเดียวกันนั้นยังมี สัญญา สัญญาวิวัฒน์ (2535: 19) ได้แบ่งองค์ประกอบของชุมชนไว้ 4 ประการ คือ 1) ประชากรจำนวนหนึ่ง 2) สถาบันทางสังคม 3) องค์การทางสังคม 4) อาณาเขตทางภูมิศาสตร์

ส่วนโครงสร้างของชุมชน เปรียบเสมือนกับต้นไม้ซึ่งโครงสร้างประกอบด้วยราก ลำต้น กิ่ง ใบ ดอก ซึ่งสิ่งเหล่านี้ประกอบเข้าด้วยกันอย่างเป็นระเบียบ ส่วนโครงสร้างของชุมชนที่สำคัญนั้น (ไพฑูรย์ เครือแก้ว, 2513: 32) คือ 1.บุคคล หมายถึง คนหนึ่งๆ ที่มีคุณลักษณะหรือบุคลิกลักษณะแตกต่างกันออกไป เนื่องจากกรรมพันธุ์และสิ่งแวดล้อมเป็นตัวกำหนด 2. กลุ่มคน หมายถึง บุคคลตั้งแต่ 2 คนขึ้นไป มีความสัมพันธ์ทางสังคมด้วยการกระทำต่อกัน คือ มีปฏิริยาโต้ตอบกันและเข้าใจกัน 3. สถานภาพและบทบาท ได้แก่ ตำแหน่งและหน้าที่ของบุคคลซึ่งผูกพันกันในกลุ่มบุคคลแต่ละคนจะมีสถานภาพและบทบาทหลายอย่างตามกลุ่มที่สังกัดอยู่ 4. ระบบสังคม เป็นเครื่องมือซึ่งกำหนดและเป็นแนวทางให้สมาชิกของสังคมยึดถือปฏิบัติเพื่อความเป็นระเบียบเรียบร้อยและความสงบสุขของสังคม 5. สถาบันทางสังคม หมายถึง คุณธรรมและกิจกรรมบางอย่างที่มีความสำคัญต่อสังคมมนุษย์ เช่น สถาบันครอบครัว ศาสนา เศรษฐกิจ การเมือง การปกครอง 6. การแบ่งชั้นทางสังคมซึ่ง ได้แก่ การแบ่งชั้นในสังคมเมือง คือ ตระกูล เจ้านาย ขุนนาง ขุน หลวง พระ พระยา ความสำเร็จทางราชการ อำนาจทางเศรษฐกิจและการเมือง การศึกษา ชนิดของอาชีพ การแบ่งชั้นในสังคมชนบท คือ ขนชั้นผู้นำท้องถิ่นและประเภทของชุมชน ได้มีนักวิชาการได้กล่าวไว้เช่นกัน คือ ไพฑูรย์ เครือแก้ว (2513: 35) ได้แบ่งประเภทของชุมชนไว้ดังนี้ 1. การแบ่งตามจำนวนพลเมือง แบ่งชุมชนได้เป็น 7 ประเภท คือ หมู่บ้านเล็ก (Hamlet) ได้แก่ ชุมชนที่มีพลเมืองต่ำกว่า 250 คนลงมา หมู่บ้าน (Village) ชุมชนที่มีพลเมือง 250 – 1,000 คน เมือง (Town) ชุมชนที่มีพลเมือง 1,000 – 5,000 คน นครเล็ก (Small city) ชุมชนที่มีพลเมืองตั้งแต่ 5,000 – 25,000 คน นครขนาดกลาง (Middle city) ชุมชนที่มีพลเมืองตั้งแต่ 25,000 – 100,000 คน นครขนาดใหญ่ (Metropolis) ชุมชนที่มีพลเมืองตั้งแต่ 100,000 – 1,000,000 คนขึ้นไปมหานคร (Great Metropolis) ชุมชนที่มีพลเมืองตั้งแต่ 1,000,000 คนขึ้นไป 2. การแบ่งตามพื้นฐานทางเศรษฐกิจ ชุมชนหัตถกรรม เป็นชุมชนที่มีการจ้างแรงงานในการหัตถกรรมมากกว่า ร้อยละ 50 ของจำนวนประชากรในชุมชน ชุมชนอุตสาหกรรม เป็นชุมชนที่มีการหัตถกรรมมากกว่า ร้อยละ 50 และการขายปลีกมากกว่า ร้อยละ 30 ชุมชนขายส่ง เป็นชุมชนที่มีการจ้างงานในการขายส่ง อย่างน้อย ร้อยละ 25 ของการจ้างแรงงาน ทั้งสิ้น ชุมชนขายปลีก เป็นชุมชนที่มีการจ้างในการขายปลีกมากกว่าการจ้างงานในรายอื่นๆ และการจ้างงานในทางหัตถกรรมน้อยกว่า ร้อยละ 20 ชุมชนอุตสาหกรรมประเภทต่างๆ (ชุมชนขนาดใหญ่) เป็นชุมชนที่มีการหัตถกรรมและการขายปลีกมีความสำคัญพอๆ กัน แต่หัตถกรรมมากกว่าเล็กน้อย ชุมชนหอพักและที่อยู่อาศัย เป็นชุมชนที่มีที่พักของประชาชนและที่มีลูกจ้างมากกว่า ร้อยละ 40 แต่ในบางแห่งอาจจะน้อยกว่า ร้อยละ 40 ชุมชนชุมชนศูนย์การศึกษา เป็นชุมชนที่มีนักศึกษาพักอาศัยอยู่ไม่น้อยกว่า ร้อยละ 20 ของประชากรทั้งหมด ชุมชนศูนย์การปกครอง เป็นชุมชนที่มีที่พักอาศัยของผู้ที่เป็นแรงงานหรือผู้ที่ทำงานในศูนย์ปกครองอยู่อาศัยไม่น้อยกว่า ร้อยละ 15 ของประชากร ชุมชนศูนย์การขนส่ง เป็นชุมชนที่มีกรรมกรมากกว่า 1 ใน 4 ของกรรมกรที่อยู่อาศัยอยู่ที่นั่น รับจ้างทำงานการขนส่ง

ชุมชนที่พิกัดอากาศ เป็นชุมชนที่พิกัดอ่อนโยนใจ และที่พิกัดอากาศ ซึ่งมีการหัตถกรรมน้อยกว่าร้อยละ 15 และมีที่อยู่ประจำในอาชีพในงานอุตสาหกรรม 3. การแบ่งตามกิจกรรมทางเศรษฐกิจ ชุมชนอุตสาหกรรมชุมชนการค้าชุมชนกรรมกร ชุมชนชาวนา ชุมชนการศึกษาชุมชนชาวไร่ ชุมชนชาวสวน และชุมชนเหมืองแร่ 4. การแบ่งตามความสัมพันธ์กับหน่วยงานของรัฐ เป็นการที่รัฐกำหนดท้องที่หรือ ชุมชนไว้ให้การปกครองในเขตนั้น แตกต่างไปจากเขตอื่นๆ ซึ่งอยู่ในเมืองหรือนครเดียวกัน เช่นศูนย์ผู้อพยพ ค่ายกักกัน 5. การแบ่งตามลักษณะพิเศษของประชากร เป็นการแบ่งชุมชนโดยยึดชุมชนที่ประชากรอาศัยอยู่มีลักษณะพิเศษเป็นเกณฑ์ เช่น ฮาเร็ม นิคมบางประเภท 6. การแบ่งตามลักษณะนิเวศวิทยา ชุมชนบริการขั้นต้น ได้แก่ ชุมชนที่มีการกลสิกรรม เหมืองแร่ โรงเลื่อย การแบ่งเช่นนี้กำหนดผลผลิตที่เป็นวัตถุดิบ เช่น จากแร่ ไม้ และการกลสิกรรม จัดเป็นการขั้นแรกของกระบวนการจำหน่าย ออกเป็นสินค้า ซึ่งปกติจะเป็นชุมชนขนาดเล็ก ชุมชนจำหน่ายหรือชุมชนการค้า เป็นชุมชนย่านการค้า เป็นศูนย์กลางการค้า จำหน่ายวัตถุ ซึ่งได้รับจากชุมชนบริการขั้นต้น และจำหน่ายให้แก่ชุมชนบริการขั้นต้นด้วย ชุมชนอุตสาหกรรม ทำหน้าที่ในการบริการในรูปต่างๆ แบ่งออกเป็นชุมชน อุตสาหกรรมย่อยและใหญ่ เป็นชุมชนที่ได้รับการพัฒนา ชุมชนประเภทพิเศษ ได้แก่ ชุมชนศูนย์การศึกษา ศูนย์ที่พิกัดอากาศ ศูนย์กลางการเมือง ไม่มีลักษณะเศรษฐกิจที่แน่นอน ไม่มีหน้าที่พิเศษในการผลิตหรือการจำหน่ายผลผลิตโดยเฉพาะ 7. การแบ่งตามลักษณะกิจกรรมทางสังคม แบ่งชุมชนได้ 3 ประเภท คือ ศูนย์การค้า เป็นชุมชนที่มีร้านค้าจำหน่ายของใช้ประจำวัน หรือตลาดสดจำหน่ายอาหารสด ศูนย์การขนส่ง เป็นชุมชนที่เกิดขึ้นตามเส้นทางคมนาคมหรือเส้นทางขนส่งเป็นที่รวมของรถประจำทาง ที่ต้องมาขนส่งถ่ายสินค้าหรือผู้โดยสาร ศูนย์กลางของบริการ เป็นชุมชนที่ให้บริการบางประเภทที่แตกต่างกัน เช่น นราธิวาส มีบริการด้านการปกครองการศึกษาเพราะเป็นที่ตั้งของจังหวัดแต่ด้านการซื้อขายสินค้าและความบันเทิงอำเภอสู่โขงโก-ลก มีบริการมากกว่า 8. การแบ่งตามหน่วยการปกครอง เป็นการแบ่งประเภทชุมชนโดยพิจารณาตามพื้นที่ทางภูมิศาสตร์และความหนาแน่นของประชากร พ.ศ. 2475 แบ่งหน่วยการปกครองในจังหวัดหนึ่งๆ ออกเป็นหน่วยต่างๆ คือ หมู่บ้าน มีจำนวนประชากรไม่น้อยกว่า 200 คน มีจำนวนบ้านเรือนซึ่งอยู่ในละแวกเดียวกัน รวมกันเป็นหมู่บ้านหนึ่งตำบล เป็นหมู่บ้านหลายๆ หมู่บ้านรวมกัน ปกติไม่ควรต่ำกว่า 20 หมู่บ้านและมีจำนวนประชากรไม่น้อยกว่า 2,000 คน อำเภอ ประกอบด้วยตำบลหลายๆ ตำบล มีประชากรไม่น้อยกว่า 10,000 คน เป็นท้องถิ่นที่เจริญ ประชากรมีฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมดีพอสมควร 9. การแบ่งตามลักษณะความสัมพันธ์ของบุคคลในสังคม เป็นการแบ่งประเภทของชุมชน ที่นักสังคมวิทยานิยมมากที่สุด แบ่งชุมชนออกเป็น 2 ประเภท คือ ชุมชนชนบทและชุมชนเมือง ชุมชนชนบท (Rural Community) หมายถึง กลุ่มคนที่อาศัยอยู่ในอาณาเขตเดียวกันรวมกันเป็นกลุ่มๆ มีความหนาแน่นของประชากร ต่อดินที่น้อย มีความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิก อย่างแน่นแฟ้น มีความรู้สึกเป็นอย่างเดียวกัน มีการพบปะสังสรรค์ กันอยู่เสมอ มีแบบอย่างของการดำรงชีวิต และการประกอบอาชีพ

คล้ายกัน สภาพความเป็นอยู่โดยทั่วไป ขึ้นอยู่กับธรรมชาติเป็นส่วนใหญ่ ขบวนการทางสังคม ขึ้นอยู่กับสภาพทางภูมิศาสตร์ และวัฒนธรรมของชุมชนนั้นเป็นสำคัญ มีการประกอบอาชีพการเกษตร แต่มักจะขาดทักษะในด้านการประกอบการและการจัดการแบบทันสมัยชุมชนเมือง (Urban Community) หมายถึง อาณาบริเวณที่ประชากรอยู่รวมกันจำนวนหนึ่งและต้องมีความหนาแน่นมากพอสมควร เป็นบริเวณที่มีอาคารบ้านเรือนหนาแน่น อยู่ในเขตการปกครองแบบใดแบบหนึ่ง ประชาชนส่วนใหญ่ประกอบอาชีพที่แตกต่างกันออกไป มีความเจริญเป็นศูนย์กลางต่างๆ รวมทั้งมีความเชื่อมโยงกันอยู่ด้วย เช่น สิ่งแวดล้อมเป็นพิษหน้าที่ของชุมชน ชุมชนเปรียบเสมือนสิ่งมีชีวิต มีการเคลื่อนไหวเปลี่ยนแปลงอย่างมีชีวิตจิตใจ นักพัฒนาและผู้ที่เกี่ยวข้องจึงต้องเข้าใจชุมชน เพราะขบวนการหรือการเข้าถึงชุมชน ตลอดจนการพัฒนากิจกรรมต่างๆ ในชุมชนย่อมก่อให้เกิดผลอย่างใดอย่างหนึ่งทั้งทางบวกและทางลบ (สัญญา สัญญาวิวัฒน์, 2535: 25)

หน้าที่ของชุมชนในทางสังคมวิทยา

การบริการขั้นต้นสำหรับสมาชิกในชุมชน เช่น สถานีนอนามัย สถานพยาบาล โรงเรียน สถาบันทางศาสนา เป็นต้น จัดให้มีสิ่งอำนวยความสะดวกเบื้องต้นสำหรับสมาชิก เช่น ถนน น้ำดื่ม น้ำใช้ ไฟฟ้า สถานที่พักผ่อนหย่อนใจ และสนามกีฬา จัดให้มีหน่วยการปกครองท้องถิ่น เพื่อที่จะได้ทำหน้าที่เป็นผู้จัดระเบียบชุมชน เป็นตัวแทนของสมาชิกในชุมชน ที่จะตัดสินใจในการกระทำสิ่งต่างๆ เพื่อประโยชน์โดยรวม จัดให้มีการรักษาคู่ครองสวัสดิภาพของสมาชิกทั้งชีวิตและทรัพย์สิน

หน้าที่ของชุมชนในทางมนุษยวิทยา

ดำรงไว้ซึ่งหน้าที่ทางชีวภาพ ชุมชนจะต้องมีสมาชิกสืบต่อไม่ขาดสาย ชุมชนจะต้องให้การเลี้ยงดูเอาใจใส่ให้สมาชิกใหม่ของสังคมมีชีวิตอย่างมีความสุข ดังนั้น หน้าที่สำคัญของชุมชนอีกอย่างหนึ่งคือ การให้บริการและสวัสดิการเกี่ยวกับสรีระ ธรรมชาติของมนุษย์ในสังคม เช่น จัดให้มีโรงพยาบาล แพทย์ เครื่องมือ เครื่องใช้ ทางกายภาพ ยารักษาโรค เป็นต้น ด้านการผลิตและแจกจ่ายสินค้าบริการ ชุมชนมีหน้าที่จัดการในด้านนี้ เพื่อสนองตอบความต้องการของสมาชิก โดยการแบ่งงานกันทำตามประเภทของงานและมีมือของสมาชิกคือ 1) ประเภทวิชาชีพ เช่น ครู แพทย์ สถาปนิก วิศวกร เป็นต้น 2) ประเภทแรงงานฝีมือ เช่น ช่างไม้ ช่างสี ช่างปูน เป็นต้น 3) ประเภทแรงงานกึ่งฝีมือ เป็นพวกช่างที่มีความรู้ความสามารถในทางปฏิบัติแต่ขาดความรู้ทางทฤษฎี การแบ่งหน้าที่และความรับผิดชอบในเรื่องการผลิต จะช่วยให้สมาชิกของสังคมมีรายได้และได้รับผลตอบแทนอันสามารถนำมาซึ่งการผลิตและบริการเพื่อตอบสนองความต้องการของตน ผลิตสมาชิกใหม่เพื่อสืบเผ่าพันธุ์ของมนุษย์และการทำให้ชุมชนยังคงดำรงอยู่ได้ต่อไป การอบรมสมาชิกให้เรียนรู้ระเบียบของชุมชน เพื่อให้สมาชิกเป็นสมาชิกที่ดีของชุมชน การดำรงไว้ซึ่งความเป็นระเบียบเรียบร้อยของชุมชน

โดยการกำหนดข้อบังคับประเพณีกฎหมายต่างๆ ขึ้นควบคุม การดำรงไว้ซึ่งความหมายของมูลเหตุจูงใจ คือการเสริมสร้างให้สมาชิกของชุมชนตระหนักถึงคุณค่าแห่งความหมายของการที่เป็นสมาชิกของชุมชน

ชุมชนกับสังคม

จากความหมายที่ได้กล่าวมาจะเห็นได้ว่า ชุมชนมีความหมายใกล้เคียงกับสังคม (Society) มากแต่มีลักษณะที่แตกต่างกันบางประการ คือชุมชนมีขนาดเล็กกว่า และมีความสนใจร่วมที่จะประสานกันในวงแคบกว่าสังคม ชุมชนมีลักษณะทางเศรษฐกิจเป็นแบบเลี้ยงตัวเองที่จำกัดมากกว่าสังคม ชุมชนมีการสังสรรค์ใกล้ชิดกันและมีความเห็นอกเห็นใจกันลึกซึ้งกว่าสังคม จะเห็นได้ว่าชุมชนมีความหมายเฉพาะกลุ่มสังคม ณ สถานที่ใดสถานที่หนึ่ง ไม่ได้มีความหมายกว้าง หรือครอบคลุมไปถึงสังคมขนาดใหญ่ เช่น สังคมระดับประเทศหรือชาติ

การพัฒนาชุมชน

การพัฒนาชุมชนนั้นได้มีบุคคลได้กล่าวไว้ คือ วิรัช วิรัชนิภาวรรณ (2532: 3) ได้กล่าวว่า พัฒนาชุมชน หมายถึง การปรับปรุงส่งเสริมให้ชุมชนใดชุมชนหนึ่งดีขึ้นหรือมีวิวัฒนาการดีขึ้น ส่งเสริมให้ชุมชนนั้นๆ มีวิวัฒนาการดีขึ้น คือเจริญทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม พัฒนาชุมชนนั้นจะต้องพัฒนาทางด้านวัตถุและพัฒนาด้านจิตใจการพัฒนาชุมชน คือ กระบวนการที่มุ่งส่งเสริมความเป็นอยู่ของประชาชนให้ดีขึ้น ทั้งนี้ โดยให้ประชาชนเข้าร่วมมือ และริเริ่มดำเนินงานเอง รวมถึงการรวมกำลังดำเนินการปรับปรุงสภาพความเป็นอยู่ของชุมชนให้มีความเป็นปึกแผ่นและดำเนินการไปในแนวทางที่ตนต้องการ โดยอาศัยการรวมกำลังของประชาชนในชุมชนนั้นในการช่วยเหลือตัวเองและร่วมมือกันดำเนินงาน แต่มักจะได้รับความช่วยเหลือทางด้านวิชาการจากหน่วยราชการหรือองค์การอาสาสมัครอื่นๆ

ความสำคัญของการพัฒนาชุมชน

การพัฒนาชุมชนเป็นวิธีการแก้ปัญหาสังคมไม่เฉพาะแต่ในประเทศที่กำลังพัฒนา เท่านั้น แต่เป็นวิธีการแก้ปัญหาที่ประเทศพัฒนาแล้วใช้ประสบความสำเร็จมาแล้ว ปัจจุบันนี้เรายังมีความเชื่อว่างานพัฒนาชุมชนนั้นจะทำให้ประเทศต่างๆ เจริญก้าวหน้าในทุกๆ ด้าน ไม่ว่าจะเป็นด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมือง การปกครอง เป็นต้น (วิรัช วิรัชนิภาวรรณ, 2532: 3) ความสำคัญด้านเศรษฐกิจ ปัญหาที่ชุมชนประสบกันอยู่ทั่วไป คือ ปัญหาทางด้านเศรษฐกิจ การนำเอาการพัฒนาชุมชนมาใช้จะทำให้เศรษฐกิจของชุมชนดีขึ้นเช่น 1) ช่วยยกระดับการครองชีพของประชาชนให้สูงขึ้น 2) ช่วยแก้ปัญหาการว่างงาน 3) ส่งเสริมให้ประชาชนได้รู้จักใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ 4) ลดความไม่เท่าเทียมกัน

ระหว่างประชาชน 5) ทำให้ประชาชนมีฐานะทางด้านการเศรษฐกิจดีขึ้น และประเทศชาติมีความมั่นคง ทางด้านการเศรษฐกิจ ความสำคัญทางด้านสังคม การนำเอาวิธีการพัฒนาชุมชนเข้าไปใช้ในชุมชนจะมีผล ทำให้สภาพสังคมเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีขึ้น เช่น 1) ทำให้ประชาชนได้รู้จักปรับปรุงสภาพความเป็นอยู่ของตนให้ดีขึ้น 2) ช่วยให้ประชาชนรู้จักป้องกันโรคภัยไข้เจ็บ รักษาอนามัยของครอบครัวดีขึ้น 3) เป็นการลดความแตกต่างระหว่างชนชั้นในสังคม สร้างความเป็นธรรมให้เกิดขึ้นแก่สมาชิก 4) ช่วยปรับปรุงชีวิตความสัมพันธ์ในครอบครัวและสังคมให้ดีขึ้น 5) ทำให้ประชาชนรู้จักสิทธิหน้าที่ของตน และมีความรับผิดชอบต่อสังคมมากขึ้น

ความมุ่งหมายของการพัฒนาชุมชน

นักวิชาการหลายท่านได้กล่าวถึง ความมุ่งหมายของการพัฒนาชุมชนไว้ ดังนี้ ท่านแรก คือ ไพฑูรย์ เครือแก้ว (2513: 239) ได้กล่าวถึงเป้าหมายของการพัฒนาชุมชนไว้ว่า “มุ่งหวังจะพัฒนาบุคคล กลุ่มบุคคล ปรากฏการณ์ และสิ่งแวดล้อมทางวัตถุและสังคมของหมู่บ้าน” ซึ่งสอดคล้องกับ วิรัช วิรชนภารณ (2532: 10) ได้กล่าวถึงเป้าหมายสูงสุดของการพัฒนาชุมชน คือการพัฒนาคนในชุมชนให้มีความรู้ทั้งคุณภาพและคุณธรรมในทางเศรษฐกิจ สังคม และการเมือง เช่นเดียวกับ สัญญา สัญญาวิวัฒน์ (2535: 29) กล่าวถึงการพัฒนาคนว่า สิ่งสำคัญอย่างที่สุดของการพัฒนาชุมชนก็คือ การพัฒนาคนหรือการพัฒนาตัวคน การพัฒนาที่ตัวคน หมายถึง การกระทำใดๆ ที่ทำให้คนเป็นคนฉลาดเฉลียวขึ้นหรือทำให้คนเป็นคนที่มีคุณภาพ นอกจากนี้ การพัฒนาคนยังหมายถึงรวมถึงการพัฒนาความรู้สึนึกคิด กิริยามารยาท บุคลิกลักษณะ นิสัยใจคอ ความชำนาญชำนาญ ธรรมเนียมของคนด้วย ลักษณะการพัฒนาชุมชน คือการพัฒนาคนให้มีความสามารถในการคิด การตัดสินใจ การกระทำหรือรับผิดชอบร่วมกันในการดำเนินกิจกรรมต่างๆ เพื่อพัฒนาตนเองและชุมชนส่วนรวมเป้าหมายของการพัฒนาชุมชน ซึ่งเป้าหมายหรือจุดหมายปลายทางของการพัฒนาชุมชนนั้น เช่น การมุ่งหวังจะพัฒนาตัวบุคคล กลุ่มบุคคล ปรากฏการณ์ และสิ่งแวดล้อมทางวัตถุและสังคมของหมู่บ้าน การพัฒนาคนให้มีความสามารถในการคิดตัดสินใจ การกระทำ การรับผิดชอบร่วมกันในการดำเนินกิจกรรมต่างๆ เพื่อพัฒนาตนเอง และชุมชนส่วนรวม และเป้าหมายของการพัฒนาชุมชนว่าสามารถแบ่งออกเป็นสองส่วนใหญ่ๆ คือ คน และสิ่งแวดล้อม (ทั้งที่เป็นวัตถุและไม่เป็นวัตถุ) โดยทั้งคนและสิ่งแวดล้อมคนจะอยู่รวมอยู่ในกิจกรรมพัฒนาด้านต่างๆ ดังคือ การเมือง เศรษฐกิจ การศึกษา สังคม วัฒนธรรม ครอบครัวและประชากร อนามัยและสาธารณสุข และนันทนาการ

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงสรุปได้ว่า เป้าหมายหรือจุดหมายปลายทางของการพัฒนาชุมชน คือ การมุ่งพัฒนาคนและวัตถุหรือสิ่งแวดล้อมในชุมชน เพราะได้รวมเอาสิ่งทุกอย่างในชุมชนไว้ทั้งสิ้น และเป็นการกำหนดเป้าหมายที่สอดคล้องกับปรัชญาและแนวคิดของการพัฒนาชุมชนอย่างยิ่ง และมีสิ่งที่สำคัญที่น่าสังเกตและสมควรกล่าวไว้ในที่นี้ก็คือ ผู้รู้เกี่ยวกับการพัฒนาชุมชนส่วนใหญ่ไม่ได้แสดงไว้

อย่างชัดเจนหรือกำหนดให้แน่นอนว่า ระหว่างการพัฒนาคน กับ การพัฒนาวัตถุหรือสิ่งแวดล้อมนั้น จะต้องพัฒนาสิ่งใดก่อน สิ่งใดหลังหรือพัฒนาไปพร้อมๆ กัน หรือสิ่งใดสำคัญกว่ากัน หรือสิ่งใดสำคัญกว่ากัน

แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม

นักวิชาการต่างประเทศได้ให้ความหมายของการมีส่วนร่วม ดังนี้ Arnstein (1969: 216-224) ให้ความหมายของการมีส่วนร่วมว่า การมีส่วนร่วมที่มีคุณภาพนั้นผู้เข้าไปร่วมจะต้องมีอำนาจและการควบคุมอย่างแท้จริง ในอันที่จะกระทำการอย่างใดอย่างหนึ่ง ให้บังเกิดผลขึ้นมาไม่ใช่เพียงแต่เข้าไปมีส่วนร่วมเฉยๆ และ Douglass (1970: 90) กล่าวถึงความหมายของการมีส่วนร่วม (participation) ว่าเป็นคำที่มีความหมายกว้างและใช้ในบริบทที่แตกต่างกัน นักการศึกษาใช้คำนี้ในการอ้างอิงถึงการมีส่วนร่วมในเหตุการณ์ กิจกรรม หรือโครงการที่มีวัตถุประสงค์เพื่อการศึกษา นักรัฐศาสตร์ใช้คำนี้ในความหมายของการเข้าร่วมกับสถาบันทางการเมืองของชุมชน เช่น การออกเสียงเลือกตั้ง นักสังคมวิทยาใช้ในความหมายของการมีปฏิสัมพันธ์กับบุคคลอื่น ส่วนกลุ่มอื่นๆ ใช้คำนี้ในความหมายของการมีส่วนร่วมในกระบวนการตัดสินใจ Reeder (1973: 72) ได้ให้ความหมายการมีส่วนร่วมว่า เป็นการเข้าไปร่วมพบปะสังสรรค์ทางสังคม ซึ่งรวมทั้งการมีส่วนร่วมของปัจเจกบุคคลและของกลุ่มด้วย Berkley (1975: 200) ได้ให้ความหมายของการมีส่วนร่วมไว้ว่า หมายถึง การที่ผู้นำอนุญาตให้ผู้ตามเข้ามามีส่วนร่วมในการตัดสินใจมากที่สุดเท่าที่จะมากได้ Cohen and Uphoff (1977: 6) ให้ความหมายของการมีส่วนร่วมในทัศนะของการพัฒนาชนบทว่า การมีส่วนร่วมจะต้องประกอบด้วย การมีส่วนร่วมของประชาชน 4 ประการ ได้แก่ การมีส่วนร่วมในกระบวนการตัดสินใจว่า จะทำอะไร และทำด้วยวิธีการอย่างไร มีส่วนในการดำเนินโครงการตัดสินใจในการให้ทรัพยากรสนับสนุนโครงการและการร่วมมือกับองค์กรหรือกลุ่มกิจกรรมเป็นการเฉพาะ มีส่วนในการแบ่งปันผลประโยชน์อันเกิดจากโครงการพัฒนา และมีส่วนในการประเมินโครงการส่วนหวัง Whang (1981: 91-92) ให้ความหมายของการมีส่วนร่วมว่า หมายถึง กระบวนการเข้าไปดำเนินงานของบุคคลหรือของกลุ่มเพื่อสะท้อนให้เห็นถึงความสนใจของตน หรือเพื่อให้การสนับสนุนทางด้านกำลังงาน หรือทรัพยากรต่อสถาบัน หรือระบบที่ครอบคลุมการดำเนินชีวิตของพวกเขาสหประชาชาติ (United Nation, 1981: 5) ให้ความหมายของการมีส่วนร่วมว่า หมายถึงการสร้างโอกาสให้สมาชิก ทุกคนของชุมชน และสมาชิกในสังคมที่กว้างกว่าสามารถเข้ามามีส่วนร่วมช่วยเหลือ และเข้ามามีอิทธิพลต่อกระบวนการดำเนินกิจกรรมในการพัฒนา รวมทั้ง มีส่วนได้รับประโยชน์จากผลของการพัฒนาอย่างเท่าเทียมกัน

ในขณะที่ White (1982) ให้ความหมายว่า การมีส่วนร่วมประกอบด้วย 3 มิติด้วยกัน มิติที่หนึ่ง คือการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจว่าอะไรควรทำ และทำอย่างไร มิติที่สองมีส่วนร่วมเสียสละในการพัฒนา การลงมือปฏิบัติการตามที่ได้ตัดสินใจ และมิติที่สาม มีส่วนร่วมในการแบ่งปันผลประโยชน์ที่เกิดจากการดำเนินงานและยังมีอีกมิติหนึ่งที่น่าจะพิจารณาเป็นมิติที่สี่ คือ การมีส่วนร่วมในการประเมินผลองค์การยูนิเซฟ (UNICEF, 1982 Cite in Midgley, 1986: 27) ให้ความหมายเชิงปฏิบัติการของการมีส่วนร่วมว่า หมายถึง ความเชื่อมั่นในตนเอง ความมีอิสระในตนเอง และการมีส่วนร่วมของชุมชน โดยโครงการนั้นจะประสบความสำเร็จเมื่อชุมชนเป็นผู้กำหนดความต้องการ และใช้ประโยชน์จากโครงการนั้นๆ อย่างมีประสิทธิภาพ โดยเมื่อบุคคลภายนอกเข้ามาเกี่ยวข้องได้ถอนตัวออกไปแล้ว โครงการนั้นๆ ก็ยังคงดำรงอยู่ต่อไปได้ Midgley (1986: 25) อ้างถึงข้อตกลงของสภาเศรษฐกิจและสังคมแห่งสหประชาชาติ (United Nations Economics and Social Council States) ปี 1929 ที่ได้อภิปรายเรื่องการมีส่วนร่วม และสรุปว่า การมีส่วนร่วมนั้นต้องการการมีส่วนร่วมเกี่ยวข้องตามแบบประชาธิปไตยจากประชาชนอย่างสมัครใจใน 3 ประการ คือ เป็นเรื่องที่สนับสนุนต่อการพัฒนา มีการแบ่งปันผลประโยชน์ที่เป็นผลจากการพัฒนานั้นอย่างเสมอภาคกัน และมีความเชื่อถือในการตัดสินใจเพื่อกำหนดเป้าหมาย กำหนดนโยบายและแผนรวมทั้ง การนำโครงการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมไปสู่การปฏิบัติ และ Okley and Maisden (1984: 19-21) ได้ให้ความหมายของการมีส่วนร่วมโดยกว้างว่า หมายถึง การมีส่วนร่วมช่วยเหลือโดยสมัครใจ การให้ประชาชนเกี่ยวข้องกับกระบวนการตัดสินใจและกระบวนการดำเนินงานของโครงการ ตลอดจนการร่วมรับผลประโยชน์จากโครงการ ส่วนความหมายที่ระบุเฉพาะเจาะจง หมายถึง การที่ประชาชนมีทั้งสิทธิและหน้าที่ที่จะเข้ามาร่วมแก้ปัญหาของเขาให้เขาเป็นผู้มีความริเริ่ม และมุ่งใช้ความพยายาม และความเป็นตัวของตัวเองเข้าดำเนินการและควบคุมทรัพยากร ตลอดจนระเบียบในสถาบันต่างๆ เพื่อแก้ปัญหาเหล่านี้ ซึ่งเป็นการแสดงถึงสภาพของการมีส่วนร่วมที่เน้นให้กลุ่มดำเนินการ และมีจุดสำคัญที่จะให้การมีส่วนร่วมนั้นเป็นการปฏิบัติอย่างแข็งขัน มิใช่เป็นไปอย่างเฉยเมยหรือมีส่วนร่วมพอเป็นพิธีเท่านั้น ส่วน Gustavo (1992: 4) กล่าวว่า การมีส่วนร่วมนั้นโดยปกติทั่วไปเป็นที่เข้าใจกันว่าหมายถึง การเข้าไปมีหน้าที่หรือมีส่วนรับผิดชอบบางสิ่งบางอย่าง แต่ต่อมาความหมายของการมีส่วนร่วมมีความชัดเจนลึกลงไปมากกว่าเพียงการมีส่วนร่วมรับผิดชอบเมื่อการมีส่วนร่วมนี้เชื่อมโยงไปสู่กระบวนการในการเข้าไปมีส่วนร่วมรับผิดชอบของแต่ละบุคคลหรือกระบวนการในการเปลี่ยนแปลงในภาพรวม ส่วน Devis and Newstrom (1985 อ้างใน เสริมศักดิ์ วิชาลาภรณ์, 2537: 182) ให้ความเห็นว่า การมีส่วนร่วมนั้นเกี่ยวข้องกับ การเข้าไปเกี่ยวข้องด้วย (involvement) การให้หรือเอื้อประโยชน์ (contribution) และการรับผิดชอบ (responsibility) Nyerere (1981 อ้างใน อุ่นตา นพคุณ, 2528: 104) ได้ให้ความหมายของการมีส่วนร่วมว่า เป็นกระบวนการที่มนุษย์สามารถจะกระทำการเปลี่ยนแปลงและควบคุมสภาพแวดล้อมของตน

ขณะที่ พวงทอง โยธาใหญ่ (2545: 15) ได้กล่าวถึง การมีส่วนร่วม หมายถึง การเกี่ยวข้องทางจิตใจและอารมณ์ของบุคคลหนึ่งในสถานการณ์กลุ่มซึ่งผลของการเกี่ยวข้องดังกล่าวเป็นเหตุเร้าให้กระทำเพื่อบรรลุจุดมุ่งหมายของกลุ่มนั้นกับทั้งให้เกิดความรู้สึกรับผิดชอบร่วมกันและ สุวรรณ พินตานนท์ (2546: 46) ได้ให้ความหมายของ การมีส่วนร่วมของประชาชนไว้ว่าความร่วมมือของประชาชนด้วยความตั้งใจและสมัครใจโดยไม่ถูกบังคับซึ่งประชาชนจะต้องมีส่วนร่วมดังนี้ 1. การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจตลกลองใจ 2. การมีส่วนร่วมในการดำเนินงานตามแผนงานและโครงการพัฒนา 3. การมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผลแผนและโครงการ 4. การมีส่วนร่วมในการรับประโยชน์จากการพัฒนา

ส่วน สุวรรณ พินตานนท์ (2546: 46) กล่าวว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนหมายถึง กระบวนการให้ประชาชนเข้ามามีส่วนเกี่ยวข้องในการดำเนินงานพัฒนาร่วมคิดร่วมตัดสินใจของตนเองร่วมใช้ความคิดสร้างสรรค์ความรู้และความชำนาญร่วมกับวิทยาการที่เหมาะสมและสนับสนุนติดตามผลการปฏิบัติงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ตรงกับ อคิน รพีพัฒน์ (2527: 26) ได้แบ่งลักษณะของการมีส่วนร่วมไว้ดังนี้ 1. ร่วมในการค้นหาสาเหตุของปัญหาและแนวทางแก้ไข 2. ร่วมในการตัดสินใจเลือกวิธีการและการวางแผนเพื่อแก้ไขปัญหา 3. ร่วมในการปฏิบัติงานในกิจกรรมการพัฒนาตามแผนที่กำหนด 4. ร่วมในการประเมินผลงานกิจกรรมการพัฒนา และ ประเวศ วะสี (2541: 13) กล่าวว่า การปกครองที่ประชาชนมีส่วนร่วมนั้น ประชาชนสามารถมีส่วนร่วมได้โดยการลงสมัครรับเลือกตั้งเข้าเป็นสมาชิกสภา อบต. แต่แค่นั้นคงไม่พอนำ อบต. มาเชื่อมโยงกับประชาสังคมหรือประชาคมซึ่งสามารถทำได้ไม่ยาก

บัญชา แก้วส่อง (2538 อ้างใน สุวรรณ พินตานนท์, 2546: 46-47) ได้เสนอวิธีการจำแนกพฤติกรรมมีส่วนร่วมในกระบวนการพัฒนาออกเป็น 10 แนวทาง คือ 1. การจำแนกตามขั้นตอนการมีส่วนร่วมมี 5 ขั้นตอน คือ การมีส่วนร่วมในขั้นริเริ่มโครงการการมีส่วนร่วมในขั้นตอนวางแผนโครงการการมีส่วนร่วมในขั้นดำเนินโครงการ การมีส่วนร่วมในขั้นรับผลที่เกิดจากโครงการการมีส่วนร่วมในขั้นประเมินผลโครงการ 2. การจำแนกตามระดับความเข้มของการเข้ามามีส่วนร่วมประกอบด้วย 3 ระดับ คือ การมีส่วนร่วมเทียม การมีส่วนร่วมบางส่วนและการมีส่วนร่วมที่แท้จริง 3. การจำแนกตามประสิทธิภาพของการมีส่วนร่วมประสิทธิผลของการมีส่วนร่วมพิจารณาจากความพยายามที่บุคคลทุ่มเทให้แก่การทำงานในโครงการจนโครงการนั้นประสบผลสำเร็จโดยวัดจากการรับรู้ของสังคมอื่นๆ ในลักษณะของสังคมมิติ (sociometry) ว่าการดำเนินโครงการในแต่ละขั้นตอนมีบุคคลใดบ้างที่ทุ่มเทความพยายามจนการดำเนินโครงการในแต่ละขั้นตอนประสบผลสำเร็จ 4. การจำแนกตามระดับความถี่ของการมีส่วนร่วมความถี่ของการมีส่วนร่วมมี 2 ระดับ คือ ระดับบุคคลพิจารณาจากจำนวนครั้งที่บุคคลเข้าร่วมในกิจกรรมต่างๆ และระดับชุมชนพิจารณาจากจำนวนของผู้ที่เข้าไปมีส่วนร่วม 5. การจำแนกตามพิสัยของการมีส่วนร่วมในกิจกรรมกล่าวคือพิจารณาว่าการมีส่วนร่วมในการกระทำ

กิจกรรมมีตลอดช่วงระยะเวลาที่กิจกรรมดำเนินอยู่หรือไม่ทั้งนี้เพื่อให้ภาพของการมีส่วนร่วมในการกระทำกิจกรรมชัดเจนมากกว่าการพิจารณาเฉพาะความถี่ของการมีส่วนร่วมแต่เพียงอย่างเดียว

6. การจำแนกตามระดับความสนใจในการเข้าไปมีส่วนร่วมมี 3 ระดับ คือ การมีส่วนร่วมโดยสมัครใจ การมีส่วนร่วมโดยการถูกชักนำ และการมีส่วนร่วมโดยการบังคับ

7. การจำแนกตามระดับขององค์กรที่เข้าไปมีส่วนร่วมมี 3 ระดับ คือ การมีส่วนร่วมในระดับล่างขององค์กร การมีส่วนร่วมในระดับกลางขององค์กร และการมีส่วนร่วมในระดับสูงขององค์กร

8. การจำแนกตามประเภทของผู้เข้าไปมีส่วนร่วมโดยพิจารณาจากคุณลักษณะของผู้เข้าไปมีส่วนร่วมเพศ อายุ สถานภาพ ครอบครัว การศึกษา ชั้นทางสังคม ระดับรายได้ระยะเวลาอยู่อาศัย ฯลฯ

9. การจำแนกตามรูปแบบการวางแผนมี 2 ลักษณะคือการวางแผนแบบบนลงล่าง (Top – Down Planning) การมีส่วนร่วมจะน้อยอำนาจในการตัดสินใจจะอยู่ที่ชั้นชั้นนำระดับสูงการวางแผนล่างขึ้นบน (Bottom – Up Planning) ซึ่งการมีส่วนร่วมจะมากเพราะอำนาจในการตัดสินใจจะอยู่ที่ระดับล่าง

10. การจำแนกตามรูปแบบของการมีส่วนร่วมมี 2 รูปแบบ คือ การมีส่วนร่วมโดยทางตรงและการมีส่วนร่วมโดยทางอ้อมผ่านผู้แทน

จากที่กล่าวมาข้างต้น สรุปได้ว่าการมีส่วนร่วมของประชาชนนั้นหมายถึงการที่ประชาชนเข้ามามีส่วนเกี่ยวข้องในการดำเนินงานในเรื่องใดเรื่องหนึ่งหรือหลายเรื่องร่วมกันร่วมคิดร่วมทำร่วมรับผิดชอบโดยการร่วมมือสนับสนุนการพัฒนาต่างๆ ไปกับการมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางการเมือง ดังนั้นการมีส่วนร่วมของประชาชนในการดำเนินงานขององค์การบริหารส่วนตำบลนั้นจึงหมายถึงการที่ประชาชนเข้ามามีส่วนเกี่ยวข้องสัมพันธ์กับการดำเนินงานขององค์การบริหารส่วนตำบลซึ่งเป็นรูปแบบการปกครองท้องถิ่นที่เปิดโอกาสให้ประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาการบริหารและการปกครองเพราะการมีส่วนร่วมเป็นหัวใจสำคัญหรือเครื่องมือสำคัญที่จะทำให้องค์การบริหารส่วนตำบลมีความเข้มแข็งปฏิบัติตามที่ประชาชนต้องการซึ่งประชาชนสามารถเข้ามามีส่วนร่วมในหลายรูปแบบดังนี้ (จิรศักดิ์ สีใจเจริญ, 2543: 13)

1. มีส่วนร่วมในทางการเมืองเช่นรับสมัครเป็นสมาชิก อบต. ไปใช้สิทธิลงคะแนนร่วมจัดทำแผนพัฒนา อบต. การสังเกตการณ์ประชุมสภาเสนอข้อบัญญัติตำบลหรือข้อบัญญัติตำบล
2. มีส่วนร่วมในการจัดทำประชาคมตำบล/หมู่บ้านเช่นการประชุมประชาคมเพื่อให้ความเห็นหรือมีมติที่ อบต. ต้องปฏิบัติตามความต้องการของชาวบ้าน
3. มีส่วนร่วมในการเป็นกรรมการจัดซื้อ – จัดจ้างเช่นเมื่อ อบต. จะจัดซื้อหรือจัดจ้างประชาคมต้องส่งผู้แทนประชาคมเข้าร่วมเป็นกรรมการในแต่ละคณะด้วย
4. มีส่วนร่วมในการเข้าร่วมกิจกรรมต่างๆ ของ อบต. เช่น รมรงค์ต่อต้านยาเสพติดขุดลอกคูคลองปลูกต้นไม้ในวันสำคัญ
5. มีส่วนร่วมในการสนับสนุนให้ความร่วมมือข้าราชการให้แก อบต. เนื่องจาก อบต. มีอำนาจจัดเก็บภาษีบางประเภทในเขตตำบลที่สำคัญเช่นภาษีบำรุงท้องที่ภาษีป้ายภาษีโรงเรือนและที่ดินอากรฆ่าสัตว์ เป็นต้น

การมีส่วนร่วมและการตรวจสอบเป็นเครื่องมือที่สำคัญในการพัฒนาและการปกครองท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลโดยมีกฎหมายรองรับสิทธิของประชาชนให้สามารถดำเนินการได้ทั้งนี้

เพื่อคุ้มครองรักษาสีทธิและผลประโยชน์ของประชาชนผลลัพธ์ที่ได้คือ 1. ประชาชนได้รับข้อมูลข่าวสารความเคลื่อนไหวในการดำเนินงานของ อบต. ทั้งด้านบุคคลด้านแผนงานโครงการการเงินการคลังและระเบียบกฎหมายต่างๆ ที่เกี่ยวข้องซึ่งประชาชนควรจะได้เรียนรู้การพัฒนาและการปกครองตนเอง 2. ทำให้การแก้ไขปัญหาการพัฒนาการจัดทำบริการสาธารณะของ อบต. สอดคล้องกับความต้องการของประชาชนเป็นไปตามลำดับความสำคัญความจำเป็นเร่งด่วนทำให้การใช้จ่ายเงินของ อบต. เกิดความคุ้มค่าตรงกับเป้าหมาย 3. เป็นการควบคุมตรวจสอบการปฏิบัติงานการใช้อำนาจของคณะผู้บริหารและพนักงานส่วนตำบลเป็นไปด้วยความถูกต้องประชาชนได้รับความเป็นธรรมและความเสมอภาค 4. การรวมกลุ่มของประชาชนในรูปแบบประชาคม ทั้งในระดับประชาคมในหมู่บ้านตนเองและการเป็นตัวแทนกลุ่มผู้นำกลุ่มอาชีพต่างๆ ในการประชุมประชาคมระดับตำบลถือเป็นการสร้างความเข้มแข็งในภาคประชาชนและเป็นพลังผลักดันกับอิทธิพลท้องถิ่น 5. เมื่อประชาชนร่วมมือมีส่วนร่วมในการเป็นตัวแทนของชุมชนนำปัญหาที่เกิดขึ้นในท้องถิ่นมาช่วยกันวิเคราะห์และมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นทำให้สามารถพัฒนาท้องถิ่นได้เป็นอย่างดี

จากความหมายที่กล่าวถึงข้างต้น พบว่า นักวิชาการส่วนใหญ่ให้ความสำคัญกับการเข้าไปมีส่วนในการตัดสินใจว่าเป็นองค์ประกอบที่สำคัญที่สุดของการมีส่วนร่วม ส่วนองค์ประกอบอื่นๆ คือ การมีส่วนร่วมดำเนินการร่วมรับผลประโยชน์ และร่วมประเมินผลมีความสำคัญรองลงมา ดังนั้นจึงสรุปได้ว่า การมีส่วนร่วม หมายถึง กิจกรรมใดๆ ที่เปิดโอกาสให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องเข้าไปมีส่วนร่วมในการร่วมตัดสินใจ ดำเนินการ ร่วมประเมินผล และรวมถึงร่วมรับผลที่เกิดจากการดำเนินการนั้นๆ

แนวคิดเศรษฐกิจชุมชน

เศรษฐกิจชุมชนหมายถึงพฤติกรรมของชุมชนในการใช้ทรัพยากรต่างๆ เพื่อสนองตอบความต้องการของชุมชนโดยเศรษฐกิจชุมชนหมายถึงกิจกรรมที่บุคคลหรือองค์กรชุมชนหรือเอกชนร่วมกิจการช่วยกันดำเนินงานด้วยตนเองทั้งหมดหรือบางส่วนโดยประสานทำงานกับพหุภาคีและผู้คนในท้องถิ่นมีการใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นและเทคโนโลยีที่เหมาะสมช่วยเหลือการผลิตการตลาดทุนการจัดการร่วมกันในเรื่องเกี่ยวกับการแปรรูปผลผลิตทางการเกษตรการค้าขายบริการการท่องเที่ยวการพัฒนา ส่งเสริมวัฒนธรรมในท้องถิ่นเพื่อมุ่งให้เกิดรายได้ส่งผลต่อบุคคลครอบครัวและชุมชนกล่าวโดยสรุปเศรษฐกิจชุมชนหมายถึงกิจกรรมต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับเศรษฐกิจของชุมชนซึ่งประกอบด้วยกิจกรรมทางการผลิตการแปรรูปการขายผลผลิตการซื้อและการบริโภคในชุมชนอาจจะเป็นกิจกรรมที่ก่อให้เกิดรายได้และกำไรในชุมชน

แนวคิดพื้นฐานของเศรษฐกิจชุมชนพึ่งตนเอง

แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนพึ่งตนเองมี ดังนี้ 1) เริ่มที่ชุมชนในชนบทหรือภาคเกษตรกรรมในการแก้ไขปัญหาเศรษฐกิจของประเทศซึ่งเป็นเศรษฐกิจพื้นฐานของประเทศอันเป็นรากฐานของการพัฒนาเศรษฐกิจในระดับภาคจุดสำคัญของเศรษฐกิจชุมชนคือยึดชุมชนเป็นหลัก ประชาชนต้องสามัคคีร่วมมือกันช่วยเหลือกันการพึ่งตนเองและสร้างความเข้มแข็งของชุมชนซึ่งเป็นเสมือนทุนทางสังคมโดยเริ่มจากการส่งเสริมการผลิตพื้นฐานคือเกษตรผสมผสานซึ่งภาครัฐภาคเอกชนต้องเข้าไปให้การช่วยเหลือสนับสนุนจัดหาสื่อน้ำในแปลงไร่นาของเกษตรกรและทำแหล่งน้ำขนาดเล็กในพื้นที่ให้เป็นแหล่งน้ำสำรองสำหรับเติมน้ำในแหล่งน้ำในแปลงไร่นาขณะเดียวกันก็เป็นมาตรการป้องกันและแก้ไขปัญหาภัยแล้งในช่วงฤดูภัยแล้งด้วย ทั้งนี้การดำเนินการดังกล่าวต้องเน้นการมีส่วนร่วมของชาวบ้านในชุมชนเป็นหลัก 2) ส่งเสริมการรวมกลุ่มของประชาชนโดยการใช้กิจกรรมทางเศรษฐกิจเป็นเครื่องมือเป็นปัจจัยที่เชื่อมความสัมพันธ์ของสมาชิกเพราะกิจกรรมทางเศรษฐกิจนี้เป็นสิ่งที่สมาชิกเห็นประโยชน์ที่เป็นรูปธรรมเป็นเรื่องใกล้ตัวเช่นการรวมกลุ่มที่มีเป้าหมายทางการผลิตกลุ่มเพื่อระดมทุนกลุ่มเพื่อการแปรรูปผลผลิตกลุ่มเพื่อการตลาดและกลุ่มอาชีพอุตสาหกรรมในครัวเรือน เป็นต้น 3) การสร้างเครือข่ายองค์กรชุมชนโดยที่ประชาชนในชนบทมีการรวมกลุ่มมานานแล้วซึ่งมีทั้งที่ประสบปัญหาและที่ประสบผลสำเร็จมีการพัฒนาตัวเองให้เข้มแข็งสามารถพึ่งตนเองได้ก็มีอยู่มากมายแต่กลุ่มเหล่านั้นกระจายกันอยู่ในพื้นที่ต่างๆ ขาดการเชื่อมโยงดังนั้นหากจะสร้างความเข้มแข็งให้แก่กลุ่มชาวบ้านจะต้องส่งเสริมสนับสนุนให้เกิดเครือข่ายของกลุ่มชาวบ้านขึ้นโดยจะต้องสำรวจว่ามีกลุ่มชาวบ้านอยู่ที่ไหนบ้างทำอะไรกันอยู่และมีความสามารถในการบริหารงานกันอย่างไร ในขณะเดียวกันจะต้องรู้ว่ากลุ่มชาวบ้านนั้นมีปัญหามีข้อจำกัดมีอุปสรรคในการดำเนินกิจกรรมอะไรบ้างเพื่อให้ภาครัฐสามารถให้การสนับสนุนได้ตรงตามความต้องการอันจะทำให้เกิดการพัฒนาเศรษฐกิจพื้นฐานแบบพึ่งตนเองของชุมชนได้ 4) สนับสนุนส่งเสริมการตลาดรูปแบบต่างๆ ปัญหาพื้นฐานภาคเกษตรกรรมหรืออุตสาหกรรมในครัวเรือนคือ “ตลาด” ซึ่งเมื่อชาวบ้านทำการผลิตผลผลิตทางการเกษตรแล้วไม่สามารถจำหน่ายได้ในราคาที่ เป็นธรรมแนวคิดในการแก้ปัญหาดังกล่าวคือการจัดให้มีตลาดนัดชุมชนหรือลานค้าชุมชนในทุกอำเภอเพื่อให้กลุ่มเกษตรกรหรือกลุ่มอาชีพนำผลผลิตออกมาจำหน่ายซึ่งจะทำให้เกษตรกรมีตลาดที่ขายผลผลิตได้อย่างเป็นธรรมและประชาชนในเมืองเองก็ซื้อผลผลิตได้ในราคาถูกในขณะเดียวกันเกษตรกรและกลุ่มอาชีพก็สามารถใช้ลานค้าชุมชนเป็นเวทีแห่งการเรียนรู้แลกเปลี่ยนประสบการณ์ในการผลิต ซึ่งจะเป็นการช่วยให้มีการพัฒนาคุณภาพผลผลิตหรือผลิตภัณฑ์ของตนเองได้ดียิ่งขึ้นและยังเป็นสถานที่ที่จะทำให้ภาครัฐกิจได้เข้ามาคัดเลือกซื้อส่งซื้อผลผลิตหรือผลิตภัณฑ์ที่จะนำไปจำหน่าย 5) จัดให้มีเวทีประชาคมเศรษฐกิจพื้นฐานของชุมชนในทุกระดับเพื่อเป็นเวทีในการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นปรึกษาหารือแก้ไขปัญหาของชุมชนเองวางแผนจัดทำโครงการและการแสวงหางบประมาณในลักษณะแบบ “คิดเองทำเอง” ระหว่างเพื่อนด้วยกัน

โดยมีผู้แทนจากส่วนราชการหน่วยงานองค์กรพัฒนาเอกชนคอยเสริมความช่วยเหลือให้เป็น “เวทีประชาคมเศรษฐกิจชุมชน/หมู่บ้าน” และขยายเป็นเวทีประชาคมในระดับอำเภอต่อไปซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดคำสอนของพระพุทธเจ้าที่ว่า “ตนแลเป็นที่พึ่งแห่งตน” ดังนี้ 5.1) มนุษย์จำเป็นต้องบริโภคปัจจัยสี่โดยเฉพาะอย่างยิ่งอาหารจึงควรผลิตเพื่อบริโภคเองให้ได้มากที่สุดดังที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงมีพระราชดำรัสว่า “ไม่จำเป็นต้องพึ่งพาตนเองให้ได้หมดทั้งร้อยเปอร์เซ็นต์เกษตรกรอาจเริ่มต้นพึ่งตนเองจาก 10 เปอร์เซ็นต์ เป็น 20 เปอร์เซ็นต์ แล้วค่อยๆ ยกระดับขึ้นไปเรื่อยๆ ก็ได้” รูปแบบการผลิตที่เป็นพื้นฐานและเป็นอุดมคติเพื่อการพึ่งตนเองคือการทำเกษตรแบบผสมผสานที่เหมาะสมกับสภาพภูมิศาสตร์และทรัพยากรของท้องถิ่นที่ผ่านมาเน้นการเพาะปลูกพืชเชิงเดี่ยว (Mono Crop) เพื่อขายได้เงินไปซื้อข้าวอาหารสิ่งของเครื่องใช้มาบริโภคทำให้มีหนี้สินไม่เป็นตัวของตัวเองสถาบันครอบครัวและชุมชนล่มสลายเพราะรายได้ไม่เพียงพอต้องอพยพแรงงานเข้าสู่เมืองและภาคอุตสาหกรรมสิ่งจำเป็นต่างๆ ล้วนถูกกำหนดราคาโดยกลไกตลาดสินค้าบริโภคจึงมีราคาสูงคนส่วนใหญ่จึงเกิดภาระหนี้สินแต่เศรษฐกิจชุมชนพึ่งตนเองจะส่งเสริมให้ครอบครัวมีผลผลิตเพื่อบริโภคอย่างเพียงพอส่วนที่เหลือจึงนำไปขายผลผลิตส่วนเกินที่ออกสู่ตลาดจึงเป็น “กำไร” เกษตรกรเป็นผู้กำหนดหรือ ตัวกระทำ (Actor) ต่อตลาดไม่ใช่กลไกตลาดเป็นผู้กำหนด 5.2) การรวมกลุ่มของชาวบ้านระดับชุมชนหมู่บ้านและตำบลจะทำให้เกิดพลังและเกิดการต่อรองในระบบตลาดได้ในขณะที่เศรษฐศาสตร์กระแสโลกาภิวัตน์ให้ความสำคัญกับการรวมกลุ่มพ่อค้าและสมาคมอุตสาหกรรมมากกว่าแนวคิดเศรษฐกิจชุมชนพึ่งตนเองมุ่งให้ชาวบ้านเป็นทั้งเจ้าของทุนและผู้ประกอบการทางเศรษฐกิจเองโดยถือว่าวัตถุดิบแรงงานทักษะทุนและยุทธศาสตร์ทางธุรกิจต้องอยู่ภายใต้การตัดสินใจด้วยตนเอง (Self – determination) ของสมาชิกชุมชนรัฐเป็นเพียงผู้สนับสนุนข้อมูลข่าวสารความรู้ในการบริหารจัดการสนับสนุนการทำวิจัยเพื่อการพัฒนาผลผลิตและเทคโนโลยีการผลิต รวมทั้งปรับปรุงแก้ไขกฎหมายระเบียบต่างๆ เพื่อสนับสนุนธุรกิจชุมชนให้มีขนาดการรวมตัวเป็นกลุ่มของชาวบ้านเป็นเงื่อนไขที่จำเป็นและขาดไม่ได้หากไม่รวมตัวกันเศรษฐกิจตลาดจะทำลายชุมชนเพราะการแก่งแย่งแข่งขันตลาดก็จะปั่นป่วนเพราะคนในชุมชนและในประเทศขาดกำลังซื้อ 5.3) ระบบเศรษฐกิจแบบพึ่งตนเอง (Self – reliance Economic) ของชุมชนใช้คุณธรรมและวัฒนธรรมดั้งเดิมของไทยเป็นแกนกลางของการจัดกิจกรรมทางเศรษฐกิจทั้งการทำความดีมีสัจจะมีเมตตา เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่และคำสอนพระพุทธศาสนาทั้งหลายโดยที่สิ่งเหล่านี้เป็นทั้งแบบแผนพฤติกรรมในสังคมและเป็นมิติในการทำธุรกิจพร้อมกันไประบบเศรษฐกิจชุมชนพึ่งตนเองจึงเป็นระบบเศรษฐกิจที่กำกับด้วย คุณธรรม (Moral Economic) ส่วนระบบเศรษฐกิจแบบตลาดตามหลักเศรษฐศาสตร์กระแสโลกาภิวัตน์นั้นมุ่งใช้วัตถุคือกำไรเป็นแรงจูงใจในการทำธุรกิจเพียงอย่างเดียวการขายสิ่งที่ตนมีและการส่งออกเพื่อให้ได้เงินตราจึงเป็นเป้าหมายสำคัญ 5.4) การประสานเชื่อมโยง (Articulation) ระหว่างแนวคิดเศรษฐกิจชุมชนพึ่งตนเองกับแนวคิดเศรษฐศาสตร์กระแสโลกาภิวัตน์โดยระบบเศรษฐกิจชุมชนพึ่งตนเองไม่ได้ปฏิเสธระบบ

ตลาดแต่ถือว่าตลาดมีความจำเป็นแต่ต้องเปลี่ยนความสำคัญทางการค้าระหว่างเกษตรกรกับพ่อค้านักธุรกิจและระหว่างปัจเจกบุคคลกับปัจเจกบุคคลมาเป็นความสัมพันธ์ระหว่างชุมชนกับพ่อค้าเป็นกลุ่มกับปัจเจกชนชุมชนเป็นเจ้าของหรือผู้ประกอบการเองและมีการสร้างเครือข่ายชุมชนระดับอำเภอ จังหวัดภาคและประเทศอาณาจักรธุรกิจและอำนาจการต่อรองของชุมชนก็จะมากยิ่งขึ้นและเป็นประโยชน์ต่อคนส่วนใหญ่ของประเทศมากขึ้นด้วยกล่าวโดยสรุปแนวคิดเศรษฐกิจชุมชนพึ่งตนเองเป็นการพัฒนาเศรษฐกิจท้องถิ่นให้มั่นคงโดยเริ่มต้นจากการปรับกระบวนการพัฒนาแบบแยกส่วน (Split Type Development) ไปสู่การพัฒนาอย่างบูรณาการ (Holistic Approach) ซึ่งทุกส่วนมีความเชื่อมโยงกันว่าเมืองและชนบทไม่สามารถแยกส่วนกันได้ในการพัฒนาเกษตรอุตสาหกรรมและการบริการเกื้อกูลกันขณะเดียวกันควรสร้างโอกาสการเรียนรู้ให้แก่คนในชุมชนคือ “การสร้างอาชีพหลากหลาย” โดยคนในชุมชนมีส่วนร่วมในการตัดสินใจด้วยตนเองและสอดคล้องกับศักยภาพทรัพยากรเทคโนโลยีที่เหมาะสมและภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อก่อให้เกิดประโยชน์ในการเพิ่มพูนความรู้รายได้ทรัพยากรความเอื้ออาทรต่อกันอันจะนำมาซึ่งความเข้มแข็งของชุมชนภายใต้การพัฒนาอย่างยั่งยืน

กฎหมายการพนัน และการควบคุมการพนันชนไก่

การพนันเป็นกิจกรรมทางสังคมอย่างหนึ่งซึ่งอาจกล่าวได้ว่าเป็นปรากฏการณ์สากลของแทบทุกสังคมที่มีมาตั้งแต่สมัยก่อนประวัติศาสตร์และดำเนินสืบเนื่องมาจนถึงปัจจุบันการพนันมีด้วยกันหลายรูปแบบหนึ่งในนั้นคือการใช้สัตว์ต่อสู้กันแล้วทายผลแพ้ชนะการพนันชนไก่เป็นการพนันที่มีประวัติศาสตร์มายาวนานและแพร่หลายในหลายภูมิภาค รวมถึงในประเทศไทยด้วยแต่ในเวลาต่อมาการพนันได้กลายเป็นกิจกรรมที่รัฐกำหนดให้เป็นกิจกรรมที่ผิดกฎหมายและขัดต่อความสงบเรียบร้อยของสังคมซึ่งรัฐควรเข้ามาจำกัดควบคุมจึงมีการออกกฎหมายเพื่อควบคุมและจำกัดการเล่นการพนัน โดยในประเทศไทยมีกฎหมายควบคุมการพนันคือ พระราชบัญญัติการพนัน พ.ศ. 2478 ซึ่งกำหนดให้การชนไก่เพื่อเอาเงินเดิมพันเป็นกิจกรรมการพนันที่ต้องขออนุญาตจากทางการก่อนจึงจะสามารถเล่นได้และเนื่องจากเห็นว่าการชนไก่เป็นกิจกรรมทรมาณสัตว์จึงมีความพยายามที่จะจำกัดการพนันชนไก่ไม่ให้เติบโตด้วยการไม่ต่อใบอนุญาตเปิดสนามชนไก่ให้หลังจากผู้ขอใบอนุญาตเสียชีวิตไปแล้วอีกด้วย แม้ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการเล่นพนันชนไก่ส่วนหนึ่งจะมีความเห็นว่าควรปฏิบัติตามกฎหมายการพนันโดยเล่นการพนันในสนามชนไก่ที่ได้รับอนุญาตตามวันเวลาที่เจ้าหน้าที่ ซึ่งมีอำนาจในการควบคุมการพนันกำหนดเท่านั้น แต่ก็มีอีกส่วนหนึ่งที่มองว่าการต่อสู้กันของไก่ชนไม่ได้เป็นการทรมาณสัตว์ หากแต่เป็นธรรมชาติของไก่ที่จะต่อสู้กันอยู่แล้วจึงไม่ปฏิบัติตามกฎหมายควบคุมการพนันและลักลอบเล่นการพนันไก่ชนในบ่อนที่ไม่ได้รับอนุญาตในบ่อนนี้จะนำเสนอความเป็นมาของการควบคุมการพนัน

สาระสำคัญของกฎหมายที่ควบคุมการพนันซึ่งรวมถึงการพนันชนไก่ในประเทศไทยรวมทั้งให้ภาพกว้างเกี่ยวกับกิจกรรมการชนไก่และการพนันชนไก่ที่ดำเนินอยู่ในสังคมปัจจุบัน

ความหมายของการพนัน

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542 ให้ความหมายของคำว่า “การพนัน” ว่าเป็น “การเล่นเอาเงินหรือสิ่งอื่นโดยอาศัยความฉลาดความชำนาญเล่ห์เหลี่ยมไหวพริบฝีมือรวมทั้งโชคด้วย” ส่วนคำว่า “พนันขันต่อ” หมายถึง “การพนันซึ่งได้เสียกันโดยวิธีการต่อรอง” สำหรับในภาษาอังกฤษนั้นมีคำที่ใช้เรียก “การพนัน” ประเภทต่างๆ โดยรวม คือ “gambling” ซึ่งมีความหมายว่าเป็นการทายผลแพ้ชนะหรือการวางเงินเดิมพันในการคาดการณ์ถึงผลเกมการแข่งขันหรือเหตุการณ์อื่นๆ โดยผลของกิจกรรมนั้นขึ้นอยู่กับโอกาสสุบัติเหตุหรือแม้กระทั่งจากการคำนวณที่ผิดพลาดของผู้พนันเอง ในกฎหมายการพนันของสหรัฐอเมริกามีการจำแนกการพนันเอาไว้ในสองระดับคือ “gambling” และ “gaming” โดยคำว่า “gambling” มักใช้ในกรณีของกิจกรรมที่อาจเป็นการกระทำผิดกฎหมายส่วนคำว่า “gaming” นั้นหมายถึงกิจกรรมที่มีกฎหมายรับรองให้เป็นกิจกรรมถูกกฎหมายหรือได้รับการยกเว้นจากความผิดตามกฎหมายอาญาอย่างไรก็ดี “gambling” ในบางกรณีอาจจะได้รับยกเว้นว่าไม่เป็นการกระทำที่ผิดกฎหมายอาญาเช่นการเล่นเพื่อเข้าสังคมโดยไม่มีผลประโยชน์เข้ามาเกี่ยวข้องและการเล่นพนันบางประเภทที่เป็น “gaming” ก็อาจจะกลายเป็น “gambling” ได้เช่นกันหากการกระทำนั้นละเมิดต่อกฎหมายที่อนุญาตให้ทำได้

นอกจากนี้ยังมีคำนิยามของคำว่า “การพนัน” ซึ่งเป็นที่ยอมรับกันในแวดวงการศึกษาการพนันในปัจจุบันว่าหมายถึง “อะไรก็ได้ที่มีลักษณะเป็นธุรกรรมทางการเงิน (financial transaction) ซึ่งเกี่ยวข้องกับผลลัพธ์ที่ไม่แน่นอน” ส่วนการพนันที่เล่นกันในแวดวงส่วนตัวที่มีแต่การหมุนเวียนเงินไปมาโดยไม่มีกำไรเกิดขึ้นหรือทำเพื่อเสี่ยงทายอนาคตหรือเล่นเพื่อช่วยในการตัดสินใจในการกระทำอย่างใดอย่างหนึ่งโดยไม่ได้ทำเป็นธุรกิจและไม่มีจุดมุ่งหมายเพื่อหารายได้นั้นไม่ถือว่าเป็นการพนันแต่การเล่นพนันที่จัดขึ้นองค์กรการพนันเช่นกาสิโน ซึ่งจัดบริการหรือเกมการเล่นในหลายรูปแบบเพื่อดึงดูดให้คนเข้ามาเล่นการพนันถือว่าเป็นการพนันตามความหมายนี้

อย่างไรก็ดีพระราชบัญญัติการพนัน พ.ศ. 2478 ซึ่งเป็นกฎหมายไทยที่จำกัดและควบคุมการจัดให้มีการเล่นพนันและการพนันมิได้ให้คำนิยามของคำว่า “การพนัน” เอาไว้เพียงแต่กำหนดการเล่นประเภทต่างๆ ที่จัดเป็นการพนันตามบัญชีท้ายพระราชบัญญัติเท่านั้นเนื่องจากการพนันเป็นสิ่งที่อ่อนไหวต่อการเปลี่ยนแปลงของกระแสสังคม (social conditions) และอุดมการณ์การควบคุมของรัฐ (ideologies of control) ความสัมพันธ์ระหว่างการพนันและสังคมจึงเป็นสิ่งที่มีการปรับตัวเป็นระยะๆ โดยขึ้นอยู่กับอิทธิพลของมโนคติด้านศีลธรรมต่อสิ่งที่ถือว่าเป็น “การพนัน” ดังนั้น ความคิดเห็นทัศนคติหรือความเข้าใจใดๆ เกี่ยวกับการพนันจึงขึ้นอยู่กับมุมมอง (perspectives) มากกว่า

ธรรมชาติในตัวของการพนันเองและอาจส่งผลต่อการกำหนดนิยามของคำว่าการเล่นในแต่ละสังคมให้แตกต่างกันออกไปด้วย

การควบคุมการในประเทศไทย

1. ความเป็นมาของการควบคุมการพนันในประเทศไทย

ในอดีตประเทศไทยเคยเปิดให้มีบ่อนการพนันอย่างถูกกฎหมายมาก่อนในสมัยพระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัยรัชกาลที่ 2 ได้จัดแบ่งบ่อนตามวิธีบริหารจัดการออกเป็น 2 ประเภท ได้แก่ บ่อนหลวงเป็นบ่อนที่เจ้าพนักงานบ่อนเบี้ยเก็บกำไรถวายแก่หลวงเช่นบ่อนกงสีล้งบ่อนสำเพ็งซึ่งเป็นบ่อนที่ใหญ่ที่สุดในสมัยต้นรัตนโกสินทร์และบ่อนผูกขาดเป็นบ่อนที่ผู้ได้รับอนุญาตตกลงส่งเงินเข้ากระทรวงพระคลังข้างที่ในจำนวนที่กำหนดไว้เป็นรายปี ในสมัยรัชกาลที่ 3 ที่ทรงยกเลิกบ่อนหลวงโดยให้เปลี่ยนมาเป็นบ่อนผูกขาดทั้งหมด ทำให้ได้รับอากรบ่อนเบี้ยมากขึ้นในสมัยต่อมาพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 5 ทรงมีพระราชดำริเกี่ยวกับการพนันว่าเป็นที่มาของอาชญากรรมที่เกิดขึ้นตามหัวเมืองต่างๆ เป็นสาเหตุที่ทำให้คนขายลูกเมียเป็นทาสและจะเป็นอุปสรรคในการเลิกทาสดังนี้

“...อีกประการหนึ่งเห็นว่าลูกพลเรือนบิดามารดาเกียจคร้านไม่ทำมาหากินก็หันหน้าเข้าเป็นนักเลงครั้นเล่นเบี้ยเสียโปลงแล้วก็เอาบุตรไปขายรับใช้การงานของนายเงินครั้นบุตรเติบโตใหญ่บิดามารดาก็ขึ้นค่าตัวทุกๆ ที่มีอยู่อย่างนี้โดยมากถึงบุตรนั้นจะโตใหญ่ขึ้นจะคิดหาเงินทองมาใช้ให้พ้นจากความเป็นทาสก็ไม่ใคร่จะได้เพราะบิดามารดาขายไว้แพงๆ เหลือกำลังของลูกที่จะไถ่ถอนตัวได้...”

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 5 จึงทรงมีพระราชดำริว่าเห็นควรให้เลิกบ่อนการพนันได้แก่บ่อนเบี้ย หวย ถั่ว โป ซึ่งเป็นบ่อนผูกขาดที่เสียค่าธรรมเนียมให้รัฐไปเสีย

“...การมีราษฎรที่มัวเมาอยู่ในการพนันย่อมเป็นเหตุนำไปสู่ความวิบัติทั้งทางส่วนตัวและทางความมั่นคงของประเทศชาติ...ข้าพเจ้าเห็นว่ายังมีความขัดข้องอยู่ด้วยกรุงสยามยังมีภาษีหวยถั่วโปการพนันต่างๆ ผืนเหล่าเหล่านี้ที่จริงได้ทำคนให้เป็นทาสให้โทษแก่มนุษย์ทั้งหลาย...จะต้องคิดดับของเหล่านี้เสียก่อนจึงจะเลิกทาสได้...”

ด้วยเหตุนี้พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 5 จึงทรงประกาศเลิกบ่อนเบี้ยในเดือนอ้าย แรมสิบสามค่ำปีกุน พ.ศ. 2430 “เพื่อช่วยราษฎรให้ล่วงพ้นจากความทุกข์ความเป็นหนี้และความเป็นทาสจากการลุ่มหลงมัวเมาในการพนัน” โดยทยอยเลิกบ่อนการพนันและจำกัดการเล่นการพนันในหัว

เมืองและมณฑลต่างๆ ให้น้อยลงและพระราชทานพระราชทรัพย์ส่วนพระองค์ทดแทนเงินรายได้จากการเก็บอากรการพนันสำหรับใช้จ่ายในกิจการสำคัญของประเทศ แต่เนื่องจากพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 5 สวรรคตเสียก่อน พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 6 จึงได้ทรงรับพระราชภารกิจกิจการเลิบบ่อนเบี้ยมาดำเนินการต่อโดยทรงมีพระราชดำริว่าประเทศใดมีพลเมืองยากจนมีสุขอยู่ก็บอขายมูขย่อมเป็นเหตุแห่งอันตรายต่อความมั่นคงทางเศรษฐกิจของประเทศนั้นในเมื่อประเทศไทยกำลังพัฒนาปรับปรุงตนเองให้มีฐานะเทียบเคียงนานาอารยประเทศก็จำเป็นต้องปรับปรุงฐานะความเป็นอยู่และยกระดับจิตใจของราษฎรให้สูงขึ้น จึงทรงมีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าโปรดกระหม่อมให้ออกประกาศปิดบ่อนทั่วราชอาณาจักรเมื่อวันที่ 1 เมษายน พ.ศ. 2460 ให้เลิกการเล่นการพนันทุกประเภทโดยถือว่าการเล่นการพนันเป็นของต้องห้ามผิดกฎหมายในการออกประกาศนี้พระองค์ทรงยอมสละพระราชทรัพย์คงพระคลังเพื่อทดแทนเงินรายได้จากการเก็บอากรพนันที่ขาดหายไปเพราะการยกเลิกบ่อนเบี้ยต่างๆ อีกด้วย ต่อมาใน พ.ศ. 2478 จึงมีการออกพระราชบัญญัติการพนันกำหนดให้การพนันเป็นสิ่งผิดกฎหมายโดยเป็นกฎหมายที่มีลักษณะควบคุมและปราบปรามการเล่นการพนันหลังจากนั้นในสมัยรัฐบาลนายควงอภัยวงศ์เป็นนายกรัฐมนตรีได้เคยมีการออกพระราชกฤษฎีกา พ.ศ. 2482 จัดให้มีบ่อนพนันกาสิโนขึ้นที่ อ.ปรางบุรี จ.ประจวบคีรีขันธ์ แต่ในที่สุดก็ต้องล้มเลิกไปเนื่องจากถูกวิพากษ์วิจารณ์และมีผู้คัดค้านไม่ให้ตั้ง

2. การควบคุมการพนันตามพระราชบัญญัติการพนัน พ.ศ. 2478

พระราชบัญญัติการพนัน พ.ศ. 2478 เป็นกฎหมายที่บัญญัติให้การพนันเป็นสิ่งผิดกฎหมายเพื่อควบคุมและจำกัดการพนันมาตรา 4 แห่งพระราชบัญญัติการพนัน พ.ศ. 2478 ได้จำแนกการพนันออกเป็นสองบัญชีด้วยกัน คือ บัญชีก. และ บัญชีข. โดยการพนันที่กล่าวไว้ใน บัญชีก. หรือการละเล่นที่มีลักษณะคล้ายกันเป็นการพนันที่ “ผิดกฎหมาย” คือ ห้ามมิให้อนุญาตจัดให้มีหรือเข้าเล่นเลย 14 การเล่นพนันที่บัญญัติไว้ใน บัญชีข. จะทำได้ก็ต่อเมื่อรัฐบาลพิจารณาเห็นสมควรและออกพระราชกฤษฎีกาให้เล่นได้เท่านั้น ดังรายการในตารางที่ 1 ส่วนการพนันใน บัญชีข. หรือการละเล่นที่คล้ายกันถือว่าเป็นการพนันที่ ‘ถูกกฎหมาย’ คือจัดให้มีขึ้นได้หากได้รับอนุญาตจากรัฐมนตรีเจ้าหน้าที่หรือเจ้าพนักงานผู้ออกใบอนุญาตดังรายการในตารางที่ 2 หรือเป็นการเล่นที่มีกฎกระทรวงให้จัดขึ้นได้โดยไม่ต้องขออนุญาตได้แก่ ไพ่ บริดจ์ บิลเลียด วิงวู้ดคน เป็นต้น

3. ผู้ที่มีอำนาจในการควบคุมการเล่นพนันตามพระราชบัญญัติการพนัน พ.ศ. 2478

ผู้ที่มีอำนาจในการควบคุมการเล่นพนันตามพระราชบัญญัติการพนันสามารถแบ่งออกได้เป็นสองกลุ่มด้วยกันคือผู้ที่มีอำนาจอนุญาตให้เล่นการพนันและผู้ที่มีอำนาจในการจับกุมผู้ที่ละเมิดหรือกระทำความผิดกฎหมายการพนันผู้ที่มีอำนาจอนุญาตให้เล่นการพนันตามพระราชบัญญัติการพนัน พ.ศ. 2478 ได้แก่รัฐมนตรีเจ้าหน้าที่ซึ่งในที่นี้หมายถึงรัฐมนตรีกระทรวงมหาดไทยและเจ้าพนักงานผู้ออกใบอนุญาตเล่นการพนัน เจ้าพนักงานผู้ออกใบอนุญาตเล่นการพนันตามกฎหมายกระทรวงมหาดไทย

ฉบับที่ 28 พ.ศ. 2548 ข้อ 419 ได้แก่ 1. ผู้อำนวยการสำนักการสอบสวนและนิติการกรมการปกครอง สำหรับกรุงเทพมหานคร 2. นายอำเภอหรือปลัดอำเภอผู้เป็นหัวหน้าประจำกิ่งอำเภอสำหรับจังหวัด อื่นนอกจากกรุงเทพมหานครการอนุญาตสามารถแบ่งออกได้เป็น 3 ลักษณะคือ 1. การอนุญาตที่เจ้าพนักงานออกใบอนุญาตได้เอง 20 ในกรณีของการพนันต่อไปคือการแข่งม้าหรือสัตว์อื่นซึ่งไม่มีการเล่น โตเตโลเชอร์ สวีปหรือบูกเมกิง รวมอยู่ด้วยวิ่งวัวคนซึ่งไม่มีการเล่นโตเตโลเชอร์สวีป หรือบูกเมกิง รวมอยู่ด้วยไฟนกระจอกไฟต่อแต้มและไฟต่างๆ ยกเว้นไฟโป๊กเกอร์ไฟเผดวดช่องอ้อยสะบ้าทย สะบ้าชุดขมวอยมวอยปล้ำ 2. การอนุญาตที่เจ้าพนักงานต้องได้รับอนุมัติจากอธิบดีกรมการปกครองในกรณี ของกรุงเทพมหานครหรือผู้ว่าราชการจังหวัดในกรณีจังหวัดอื่น นอกจากกรุงเทพมหานครจึงจะออก ใบอนุญาตได้ให้สัตว์ต่อสู้กันไฟโป๊กเกอร์ไฟเผดวดการจัดให้มีการแถมพหุหรือรางวัลด้วยการเสี่ยง โชคโดยวิธีใดๆ ในการประกอบกิจการค้า 3. การออกใบอนุญาตที่ต้องได้รับอนุมัติจากรัฐมนตรี กระทรวงมหาดไทยแล้วจึงจะออกใบอนุญาตได้ในกรณีของการพนันต่อไปนี้แข่งเรือพุ่งแข่งเรือล้อขี่รูป โยนห่วงโยนสตาจค์หรือวัตถุใดๆ ในภาชนะต่างๆ ตกเบ็ดจับสลากโดยวิธีใดๆ ยิงเป้าปาหน้าคนปาสัตว์ หรือสิ่งใดๆ เต้าขำด่านหมากแกวหมากหัวแดงบิงโกสลากกินแบ่งสลากกินรวบหรือการเล่นอื่นๆ ที่ เสี่ยงโชคให้เงินหรือประโยชน์แก่ผู้เล่นคนใดคนหนึ่งการแข่งขันแข่งม้าหรือสัตว์อื่น ซึ่งมีการเล่นโตเตโลเชอร์ สวีป หรือบูกเมกิงรวมอยู่ด้วย วิ่งวัวคน การเล่นโตเตโลเชอร์ สวีป หรือบูกเมกิงรวมอยู่ด้วย โตเต โลเชอร์ สำหรับการเล่นอย่างใดอย่างหนึ่ง สวีปสำหรับการเล่นอย่างใดอย่างหนึ่ง บูกเมกิง สำหรับ การเล่นอย่างใดอย่างหนึ่งขายสลากกินแบ่งสลากกินรวบ หรือสวีปซึ่งไม่ได้ออกในประเทศไทยแต่ได้ จัดให้มีขึ้นโดยชอบด้วยกฎหมายของประเทศที่จัดนั้นฟุตบอลโต๊ะเครื่องเล่นซึ่งใช้เครื่องกลพลังไฟฟ้า พลังแสงสว่างหรือพลังอื่นใดที่ใช้เล่นโดยวิธีสัมผัสเลื่อนกดติดตั้งดันยักโยกหมุนหรือวิธีอื่นใดที่สามารถ ทำให้แพ้ชนะกันได้ไม่ว่าจะโดยนับแต้มหรือมีเครื่องหมายใดๆ หรือไม่ก็ตาม

4. ข้อสังเกตบางประการเกี่ยวกับพระราชบัญญัติการพนัน พ.ศ. 2478

พระราชบัญญัติการพนัน พ.ศ. 2478 ไม่ได้ให้คำนิยามของคำว่า “การพนัน” เอาไว้แต่แบ่ง ออกเป็นการพนันที่ห้ามเล่นอย่างเด็ดขาดหรือเล่นได้แต่ต้องขออนุญาตจากพนักงานเจ้าหน้าที่และ ได้รับอนุญาตจากพนักงานเจ้าหน้าที่ตามที่บัญญัติไว้เป็นรายการๆ ไปการพนันใน บัญชีก. เป็นเสมือน การพนันที่ต้องห้าม จึงห้ามเล่นอย่างเด็ดขาดการพนันประเภทต่างๆ ที่นิยมเล่นในสถานกาสิโนส่วน ใหญ่ถูกจัดอยู่ในบัญชีนี้เช่นไฮโลบาคาราสล็อตแมชชีนนอกจากนี้การพนันที่มีการทารุณสัตว์ผิด ศีลธรรมเช่นการให้ยาเบื่อเมา หรือเอาสัตว์มาต่อสู้กันจนตายก็ถูกจัดให้รวมอยู่ใน บัญชีก. นี้ด้วย ส่วน การพนันใน บัญชีข. เป็นการพนันที่เล่นได้แต่ต้องขออนุญาตส่วนหนึ่งมีลักษณะเป็นการพนัน เชิงวัฒนธรรมเช่นชนไก่ชนวัว

นอกจากนี้ แม้จะมีการจัดระดับต่างๆ ในการขออนุญาตเช่นกรณีที่เจ้าพนักงานอนุญาตได้เอง กรณีที่ต้องได้รับคำสั่งจากผู้บังคับบัญชาและกรณีที่ต้องได้รับจากรัฐมนตรีแต่พระราชบัญญัติการพนัน ก็มีได้ระบุหลักการและเหตุผลในการจัดระดับของการขออนุญาตดังกล่าวเอาไว้ อย่างไรก็ตามก็มีข้อสังเกตว่าการพนันหลายอย่างซึ่งต้องได้รับอนุญาตจากรัฐมนตรีก่อนนั้นเช่นสลากกินแบ่งสลากกินรวบหรือการเล่นอื่นๆ ที่เสี่ยงโชคให้เงินหรือประโยชน์แก่ผู้เล่นคนใดคนหนึ่งหรือการแข่งขันม้าหรือสัตว์อื่นซึ่งมีการเล่นโตเตโลเชอร์สวี่ป หรือบู้กเมกิงรวมอยู่ด้วย มักเป็นการพนันที่รัฐเป็นเจ้าของกิจการและเป็นการพนันที่สามารถทำรายได้เข้ารัฐได้

ประวัติความเป็นมา และกฎหมายการพนันชนไก่

การชนไก่เป็นกีฬาพื้นบ้านหรือการเล่นที่นำเอาไก่สองตัวที่ได้รับการฝึกให้เป็นไก่ชนมาต่อสู้กันในสังเวียนซึ่งบางครั้งการแพ้ชนะของการต่อสู้กันอาจกำหนดให้มีผลเมื่อไก่ที่นำมาต่อสู้กันฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งตายลงก็ได้เพราะเหตุนี้ในบางประเทศเช่นสหรัฐอเมริกาจึงจัดให้กีฬาชนไก่เป็นกีฬาที่จัดอยู่ในกลุ่มกีฬากการต่อสู้แบบถึงเลือดถึงเนื้อ (blood sport) การชนไก่เป็นกิจกรรมที่เก่าแก่ที่สุดเท่าที่มีการบันทึกไว้กิจกรรมหนึ่งซึ่งเกิดขึ้นตั้งแต่ยุคก่อนประวัติศาสตร์โดยมนุษย์สังเกตเห็นพฤติกรรมของไก่ป่าตัวผู้ที่ต่อสู้กันด้วยสัญชาตญาณในการปกป้องอาณาเขตของตัวเองตามนิสัยหวงถิ่นและต่อสู้กันเพื่อแย่งชิงตัวเมียจึงเริ่มเอาไก่ป่ามาเลี้ยงเป็นไก่บ้านและเอามาชนกันเป็นเกมกีฬาเพื่อหาความบันเทิง กิจกรรมการชนไก่ได้ดำเนินต่อมาจนถึงยุคโบราณอย่างในสมัยอียิปต์กรีกโรมันเปอร์เซียรวมถึงจีนและประเทศทางตะวันออกอื่นๆ

กิจกรรมการชนไก่เป็นกิจกรรมที่ทำกันอย่างแพร่หลายในหลายภูมิภาคของโลกเช่นในประเทศตะวันตกอย่างอังกฤษสเปนและสหรัฐอเมริการวมถึงประเทศในแถบลาตินอเมริกา เช่น บราซิลเม็กซิโกและสาธารณรัฐโดมินิกันด้วยส่วนในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ทั้งในไทยลาวพม่าอินโดนีเซียเวียดนามกัมพูชาและฟิลิปปินส์นั้น การชนไก่และการพนันชนไก่ถือเป็นกิจกรรมที่มีประวัติยาวนานและเป็นที่นิยมอย่างแพร่หลายหลักฐานเกี่ยวกับกีฬาชนไก่ในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ที่ปรากฏเช่น ภาพสลักรูปชาวบ้านกำลังเล่นชนไก่บนปราสาทบายน สมัยพระเจ้าชัยวรมันที่ 7 ในกัมพูชาตุ๊กตาดินเผารูปผู้ชายอุ้มไก่ชนในสมัยสุโขทัยและพระราชพงศาวดารกล่าวถึงการชนไก่ของสมเด็จพระนเรศวรมหาราชกับพระมหาอุปราชาของพม่าในสมัยอยุธยา เป็นต้น

จุดประสงค์ของการชนไก่

จุดประสงค์ของการชนไก่มีด้วยกันหลายประการด้วยกันได้แก่การทำพิธีกรรมทางศาสนาใช้เป็นเครื่องแสดงฐานะทางสังคมเป็นกิจกรรมยามว่างและเพื่อการพนัน

1. จุดประสงค์ของการชนไก่ในต่างประเทศ

การชนไก่แต่แรกเริ่มมีขึ้นเพื่อวัตถุประสงค์ด้านความบันเทิงเช่นชาวอียิปต์โบราณจัดให้มีการชนไก่เป็นกิจกรรมยามว่างส่วนชาวอังกฤษสมัยก่อนรวมถึงชาวอเมริกันในยุคอาณานิคมเห็นว่าการเลี้ยงไก่ชนและการชนไก่เป็นกีฬาของสุภาพบุรุษโดยมีการกล่าวกันว่าผู้ที่เข้าร่วมในการชนไก่ล้วนเป็น “บุคคลที่น่านับถือ” (respectable folks) ที่มีภูมิหลังทางเศรษฐกิจและสังคมที่หลากหลายกล่าวกันว่าบุคคลที่มีชื่อเสียงของโลกหลายคนเช่นพระเจ้าอเล็กซานเดอร์ มหาราชพระเจ้าเฮนรีที่ 8 แห่งอังกฤษและอดีตประธานาธิบดีสหรัฐเช่นอับราฮัมลินคอล์นโธมัสเจฟเฟอร์สันและแอนดรูว์แจ็กสันต่างก็เป็นผู้ที่นิยมการชนไก่ด้วยหรือในฟิลิปปินส์การชนไก่ (sabong) เป็นกิจกรรมยามว่างที่ได้รับความนิยมอย่างมากจนกระทั่งมีบางคนให้ความเห็นว่า “มีสนามชนไก่ในฟิลิปปินส์มากกว่าโบสถ์เสียอีก” นอกเหนือไปจากความบันเทิงจากการดูการต่อสู้ของไก่ชนแล้วการพนันยังเป็นความบันเทิงอีกประการหนึ่งที่มาพร้อมกับการชนไก่ด้วยเนื่องด้วยคุณสมบัติพิเศษของการชนไก่ซึ่งได้แก่ความชัดเจนในการรู้ผลแพ้ชนะและการสะท้อนให้เห็นถึงความสามารถส่วนบุคคลได้ง่ายทำให้การชนไก่เหมาะแก่การเล่นพนันโดยมีผู้กล่าวว่าการเล่นพนันกับการชนไก่เป็นสิ่งที่อยู่คู่กันเสมอโดยไม่สามารถแยกออกจากกันได้เช่นเดียวกับที่การพนันมักจะมาคู่กับการเล่นเกมหรือกีฬาประเภทอื่นๆ ในอเมริกายุคอาณานิคมการชนไก่จัดเป็น “กิจกรรมที่ได้รับความนิยมเป็นอันดับสองรองจากการแข่งม้า” และชนแทบทุกชั้นในอาณานิคมอเมริกาต่างมีไก่ชนเป็นของตนเองส่วนการเป็นเครื่องแสดงฐานะทางสังคมของการชนไก่นั้นโดยทั่วไปแล้วการชนไก่เป็นการเล่นเกมหรือกีฬาที่มีลักษณะเฉพาะคือเป็นการรวมตัวของผู้คนจากหลายสถานภาพหลายอาชีพไม่ว่าจะเป็นคนรวยหรือคนจนทุกคนที่มาเล่นกีฬาชนไก่ต่างมีความเท่าเทียมกันสิ่งที่จะนำมาเปรียบเทียบกันก็คือไก่ชนเท่านั้น

นอกจาก จุดประสงค์เพื่อความบันเทิงการพนันขึ้นต่อและใช้เป็นเครื่องแสดงฐานะทางสังคมแล้วการชนไก่มิได้มีเหตุผลเพื่อพิธีกรรมทางศาสนาอีกด้วยโดยชาวซีเรียโบราณใช้การชนไก่เพื่อบูชาเทพเจ้าส่วนชาวกรีกและโรมันโบราณก็มีความเชื่อว่าไก่ตัวผู้คือร่างแปลง (avatars) ของเทพอพอลโลเทพเมอร์คิวรีและเทพมาร์สหรือในเอเชียเช่นชาวบาห์ลีในอินโดนีเซียซึ่งนับถือ ศาสนาฮินดูแบบบาห์ลี (Balinese Hindu Religion) ถือว่าการชนไก่เป็นการเซ่นไหว้ด้วยเลือด (blood sacrifice) แก่ปีศาจที่หัวโหดหรือวิญญาณที่เรียกว่าบูตากาลา (Butakala) เพื่อทำให้สิ่งเหนือธรรมชาติเหล่านั้นสงบลง

2. จุดประสงค์ของการชนไก่ในประเทศไทย

จุดประสงค์ของการชนไก่ในประเทศไทยในปัจจุบันมี 4 ประการ ด้วยกันคือเพื่อคัดเลือกสายพันธุ์เพื่อการฝึกซ้อมเพื่อเชื่อมสัมพันธ์และเพื่อชิงเดิมพันในการชนไก่ เพื่อคัดเลือกสายพันธุ์เจ้าของไก่จะสังเกตดูความสามารถไหวพริบชั้นเชิงของไก่ส่วนจะชนกันก็ยกจนรู้ผลแพ้ชนะนั้นขึ้นอยู่กับความสมบูรณ์ของไก่แต่ละตัวไก่ชนตัวไหนดีก็คัดเลือกไว้ต่างหากเลี้ยงไว้เป็นพ่อแม่พันธุ์โดยไม่มีได้เสียและไม่มีเล่นพนันกันส่วนการชนไก่เพื่อการฝึกซ้อมเป็นการเตรียมความพร้อมก่อนนำไปชนกับคู่ต่อสู้ตามสนามชนไก่เรียกว่า “การปล้ำซ้อม” ส่วนจะปล้ำหรือชนกันก็ยกกันขึ้นอยู่กับความสมบูรณ์ของไก่และเจ้าของไหากเป็นไก่ใหม่ปล้ำครั้งแรกมักปล้ำกัน 2 ยกและในการปล้ำครั้งต่อไปมักจะเพิ่มจำนวนยกขึ้นทีละน้อยทั้งนี้ต้องขึ้นอยู่กับกำลังของไก่เป็นสำคัญการซ้อมปล้ำจะมีการจับเวลาเช่น ปล้ำ 20 นาทีพัก 10-15 นาที เพื่อสังเกตดูความอดทนความสามารถไหวพริบชั้นเชิงจนอาจรู้ได้ถึงผลแพ้ชนะแต่ไม่มีได้เสียและไม่มีเล่นพนันกันเช่นกัน การชนไก่ที่มีจุดประสงค์ทางสังคมเพื่อเชื่อมสัมพันธ์ระหว่างเจ้าของไก่แต่ละฝ่ายมักจัดขึ้นในงานเฉลิมฉลองงานประเพณีหมู่บ้านงานประกวดแข่งขันการชนไก่ในลักษณะนี้มักไม่หวังผลแพ้ชนะจึงอาจชนกันไม่นานนัก (ประมาณ 2-3 ยก) เป็นการโชว์ความสามารถไหวพริบชั้นเชิงส่วนการชนไก่เพื่อชิงเดิมพันนั้นเป็นกรณีที่หากไก่ข้างที่ตนเดิมพันแพ้เสียผู้พนันก็ต้องเสียค่าเดิมพันแต่ถ้าชนะผู้ที่วางเดิมพันข้างไก่ที่ชนะก็จะได้ค่าเดิมพันการชนไก่ลักษณะนี้มักไปชนกันในสนามชนไก่หรือบ่อนไก่เมื่อการชนไก่มีเรื่องได้เสียเข้ามาเป็นตัวหลักดันจึงเป็นเหตุจูงใจให้ผู้เพาะเลี้ยงไก่ชนพยายามพัฒนาสายพันธุ์และหาวิธีฝึกไก่ของตนให้ชนเก่งมากขึ้น

กฎกติกาสถานที่และอุปกรณ์ที่ใช้ในการชนไก่

กฎกติกาของการชนไก่และการต่อรองนั้น มีการเปลี่ยนแปลงไปตามยุคสมัยและตามแต่ละประเทศท้องถิ่นหรือตามที่แต่ละสนามชนไก่หรือบ่อนไก่จะกำหนดแม้กฎกติกาสถานที่และอุปกรณ์ที่ใช้ในการชนไก่จะแตกต่างกันไปในแต่ละประเทศ

1. กฎกติกาสถานที่และอุปกรณ์ที่ใช้ในการชนไก่ในต่างประเทศ

กติกาในการต่อสู้ในกีฬาชนไก่ในสมัยโบราณอาจให้ไก่ชนสู้กันจนฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งตายไปแต่ในภายหลังก็ได้มีการเปลี่ยนแปลงกติกาโดยยอมให้เจ้าของไก่สามารถนำไก่ของตนที่เจ็บหนักถอนตัวออกจากการแข่งขันเมื่อใดก็ได้รวมถึงมีกติกากำหนดเวลาที่แน่นอนในการต่อสู้แต่ละยกหรือในบางครั้งก็ไก่ไม่ยอมต่อสู้กันหรือไก่ฝ่ายหนึ่งไม่ยอมสู้กับไก่ของอีกฝ่ายก็ให้ถือว่าไก่ที่ไม่ยอมสู้แพ้ไปโดยให้ค่าตัดสินของกรรมการสนามถือเป็นที่สุดสนามหรือสังเวียนที่ใช้ชนไก่ในหลายประเทศมักจะมีลักษณะร่วมกันคือเป็นลานวงกลมที่มีการกำหนดขอบเขตเอาไว้สำหรับให้ไก่ชนต่อสู้กันบางที่อาจมีการทำกำแพงหรือรั้วกันไม่ให้ไก่ชนออกมาภายนอกแต่บางที่ก็อาจเป็นการกำหนดเขตที่ใช้ในการต่อสู้เอาไว้เท่านั้นโดยสนามชนไก่อาจจะเป็นสถานที่ถาวรหรือเคลื่อนย้ายไปในที่ต่างๆ ก็ได้เช่นสนามการ

แข่งขันชนไก่ในอาณานิคมวิลเลียมส์เบิร์กของสหรัฐอเมริกาในช่วง ปี ค.ศ. 1700-1800 ใช้เชือกล้อมเป็นรูปวงกลมเพื่อกำหนดเป็นเขตสนามการแข่งขันชนไก่เท่านั้นและมีการย้ายสถานที่แข่งขันไปเรื่อยๆ โดยผู้สนับสนุนการแข่งขันจะทำการประกาศนัดหมายการแข่งขันไก่แต่ละครั้งในหนังสือพิมพ์ส่วนสนามการแข่งขันชนไก่ในยุโรปก่อนยุคอาณานิคมนั้นเป็นสนามแบบถาวรเช่นสนามชนไก่ของทางการ (Royal Cock-pit) ที่เซนต์เจมส์พาร์คในกรุงลอนดอนประเทศอังกฤษเป็นต้น

ส่วนอุปกรณ์ที่ใช้ในการชนไก่นั้น ในหลายประเทศเช่นในอเมริกายุคอาณานิคมในบาฮาลิฟิลิปินส์และเม็กซิโกก่อนจะนำไก่ลงต่อสู้ในสังเวียนจะมีการติดเดือยที่ทำจากเหล็กแหลมหรือใบมีดที่เท้าของไก่ด้วย การจัดการแข่งขันชนไก่จะมีการเปรียบเทียบกับคู่ต่อสู้หรือเปรียบไก่โดยใช้น้ำหนักของไก่เป็นเกณฑ์ส่วนรูปแบบการแข่งขันอาจเป็นแบบนำไก่ไปจับคู่แข่งกันแล้วนำไก่ที่ชนะไปแข่งกับไก่ตัวอื่นต่อไก่ที่ชนะมากที่สุดภายในระยะเวลาหนึ่งหรือสองวันทำการแข่งขันก็จะถือเป็นไก่ที่ได้รับรางวัลชนะเลิศหรือจะทำการแข่งขันทีเดียวพร้อมกันหลายๆ สังเวียนในคราวเดียวกันก็ได้ส่วนจำนวนยกที่ใช้แข่งและเวลาที่ใช้แข่งในแต่ละยกขึ้นอยู่กับแต่ละสถานที่กำหนด

2. กฎกติกาสถานที่และอุปกรณ์ที่ใช้ในการชนไก่ในประเทศไทย

การชนไก่แต่ดั้งเดิมเป็นกติกาที่ไม่ซับซ้อนคือเอาไก่ชนสองตัวมาตีกันไปเรื่อยๆ จนกว่าจะมีฝ่ายแพชนะไม่มีการพักยกให้น้ำไก่ไม่มีสวมเครื่องป้องกันให้ไก่เพื่อลดอันตรายที่จะเกิดขึ้นระหว่างการแข่งขันชนไก่เช่นการพันเดือยของไก่ด้วยพาสเตอร์หรือสวมนมที่เดือยไก่อย่างที่ทำในการแข่งขันชนไก่ทุกวันนี้และเมื่อมีไก่ฝ่ายหนึ่งแพก็จะเลิกชนกันทันทีต่อมาจึงมีการพัฒนากฎกติกาต่างๆ มากขึ้นเรื่อยๆ ตามลำดับเช่นเริ่มมีการจับเวลาโดยนำเอากะลามะพร้าวหรือขันที่เจาะรูมาวางลอยในภาชนะใส่น้ำเช่นตุ่มน้ำโองน้ำกะละมังตามแต่จะหาได้ในท้องถิ่นเมื่อกะลามะพร้าวหรือขันจมน้ำให้ถือว่าหมดเวลาชนกันกะลามะพร้าวหรือขันน้ำจมน้ำเมื่อไหร่เรียกว่า "หมดหนึ่งอัน" มีการพักยกให้ไก่ได้พักเหนื่อยช่วงพักยกก็ใช้กะลามะพร้าวหรือขันอันเดิมลอยในน้ำเช่นเดียวกันเมื่อกะลามะพร้าวหรือขันจมน้ำอีกครั้งหนึ่งก็ให้ถือว่าหมดเวลาพักหนึ่งอันและพักหนึ่งอันสลับกันไปเรื่อยๆ ส่วนจะชนกันกี่อันนั้นขึ้นอยู่กับเจ้าของไก่ทั้งสองฝ่ายจะตกลงกันในภายหลังที่มีการกำหนดกติกาและเวลาในการแข่งขันแต่ละยกเอาไว้การจับเวลาการแข่งขันก็จะดูจากเวลาในนาฬิกาแทน เมื่อมีการสร้างสนามไก่ชนจึงมีการกำหนดกติกาของสนามชนไก่แต่ละสนามขึ้นอย่างไรก็ตามกติกาในการชนไก่ในสนามไก่ชนแต่ละแห่งจะมีความคล้ายคลึงกันโดยกำหนดให้มีการชนไก่กันเป็นยกคล้ายกับในกีฬาชกมวยโดยแบ่งออกเป็น 2 แบบ คือ การแข่งขันกีฬาชนไก่แบบอาชีพและการแข่งขันกีฬาชนไก่แบบสมัครเล่นการแข่งขันการชนไก่แบบอาชีพจะทำการแข่งขันเฉพาะวันเสาร์และวันอาทิตย์โดยเริ่มตั้งแต่ 8.00 น. เป็นต้นไปจะหยุดแข่งขันในวันที่ตรงกับวันพระและวันหยุดนักขัตฤกษ์โดยแข่งขันกันไม่เกิน 12 ยก ใช้เวลาแข่งขันยกละ 20 นาที พัก 20 นาที ไก่ที่เข้าแข่งขันใช้พาสเตอร์เทปพันปิดเดือยซึ่งเป็นอวัยวะด้านหลังแข้งของไก่ที่มีความแหลมคมตามธรรมชาติเพราะเป็นอวัยวะที่ไก่ใช้ในการต่อสู้ป้องกันตัวเพื่อไม่ให้แทงไก่

ชนคู่ต่อสู้จนเป็นอันตรายสาหัสหรือบาดเจ็บถึงตายระบบการตัดสินแพ้ชนะจะนับว่าไก่ชนฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งที่วิ่งหนีหลังไม่สู้ 3 ครั้ง หรือนอนหรือหมอบไม่ลุกขึ้นสู้หรือเจ้าของไก่ยอมแพ้ไม่ให้ไก่ชนของตนสู้ต่อเพราะเห็นว่าไก่ของตนไม่อยู่ในสภาพที่จะสู้ต่อได้หรือไม่ต้องการให้ไก่ของตนแข่งขันต่อไปถือเป็นฝ่ายแพ้ส่วนการแข่งขันการชนไก่แบบสมัครเล่นจะทำการแข่งขันเฉพาะวันเสาร์และวันอาทิตย์โดยเริ่มตั้งแต่ 8.00 น. เป็นต้นไปและจะหยุดแข่งขันในวันที่ตรงกับวันพระและวันหยุดนักขัตฤกษ์เช่นกัน กติกาการแข่งขันทั่วไปจะคล้ายคลึงกับการแข่งขันการชนไก่แบบอาชีพคือไก่ที่นำมาชนต้องสวมเดือยด้วยนมแต่เจ้าของไก่ชนสามารถ “คุมปาก” หรือใช้เชือกหรือด้ายถักยึดปากบนของไก่เอาไว้ก่อนการแข่งขันเพื่อป้องกันไม่ให้ปากไก่ชนถลอกหรือหลุดเพราะการต่อสู้กับไก่ชนของอีกฝ่ายหนึ่งได้ การแข่งขันชนไก่แบบสมัครเล่นมีการแบ่งยกการแข่งขันแตกต่างออกไปจากการแข่งขันแบบอาชีพโดยจะแข่งขันกัน 5 ยก ยกละ 10 นาทีพัก 2 นาทีส่วนการตัดสินแพ้ชนะหรือการนับว่าฝ่ายใดเป็นฝ่ายแพ้จะเป็นไปตามกรณี ดังนี้ไก่ชนฝ่ายไหนแพ้วิ่งหนีหลังไม่สู้ 3 ครั้ง นอนหรือหมอบไม่ลุกขึ้นสู้ปากหลุดหรือหักตาปิดมีเลือดออกในตาและนายสนามเห็นว่าไม่ควรแข่งขันต่อไปให้ยุติการแข่งขันหรือเจ้าของไก่ต้องการยอมแพ้เมื่อเห็นว่าไก่ของตนไม่อยู่ในสภาพที่จะแข่งขันต่อไปได้เจ้าของไก่สามารถโยนผ้าขาวเพื่อเป็นสัญลักษณ์ว่าฝ่ายตนยอมแพ้ได้เช่นเดียวกับการแข่งขันแบบอาชีพ

ในกรณีที่เมื่อชนจนครบจำนวนยกที่กำหนดแล้วยังไม่รู้ผลแพ้ชนะจะมีการปล่อยให้ไก่ชนของสองฝ่ายเข้าหากันอีกครั้งหนึ่งหากไก่ชนฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งไม่ยอมเข้าสู่เดินหนีหรือจิกตอเพียงครั้งเดียวแล้วบิตหน้าหนีไม่สู้ก็จะถือว่าไก่ตัวนั้นแพ้ไปทันทีแต่ถ้าไก่ที่มีแต้มต่อยืนเฉยไม่ยอมเดินเข้าหาไม่ไล่จิกในขณะเดียวกันไก่ที่มีแต้มรองไม่ได้เดินหนีให้ถือว่าเสมอกันแล้วยกเลิกการแข่งขัน อย่างไรก็ตามแม้จะมีการกำหนดกติกาเอาไว้เพื่อป้องกันไม่ให้เกิดการชนไก่เป็นการกระทำทารุณต่อสัตว์แต่ในบ่อนไก่บางแห่งซึ่งมักเป็นการจัดการชนไก่ขึ้นเองก็ไม่ได้ทำตามกติกาการแข่งขันที่กำหนดไว้ทั้งในการแข่งขันแบบมืออาชีพและสมัครเล่นโดยปล่อยให้ไก่ชนหรือตีกันจนเลือดเข้าตาหรือมีแผลเลือดออกโดยไม่ยอมยุติการชน หรือไม่ยอมพันพาสเตอร์ที่เดือยเพื่อป้องกันไม่ให้เดือยไก่ทำอันตรายแก่คู่ต่อสู้ฝ่ายตรงข้ามจนบาดเจ็บรุนแรง

การควบคุมการพนันชนไก่

แม้การชนไก่จะเป็นกิจกรรมที่ได้รับความนิยมในหลายประเทศในภูมิภาคต่างๆของโลกมาตั้งแต่สมัยโบราณแล้วแต่ในอีกด้านหนึ่งการชนไก่เป็นกิจกรรมที่มีความรุนแรงและอาจมีการต่อสู้กันจนไก่ชนฝ่ายหนึ่งหรือทั้งสองฝ่ายต้องเจ็บหรือตายไปและในบางครั้งก็อาจมีการใช้ยาทำให้ไก่ที่นำมาชนมีเมามากหรือมีความดุร้ายมากขึ้นจึงเป็นกิจกรรมที่ขัดต่อหลักศาสนาและศีลธรรมนอกจากนี้แนวคิดเกี่ยวกับสิทธิของสัตว์ที่เกิดขึ้นในภายหลังและเป็นแนวคิดที่ได้รับการยอมรับในหลายประเทศทำให้มี

คนส่วนหนึ่งที่ไม่ชอบและต่อต้านการชนไก่รวมทั้งส่งผลให้มีการออกกฎหมายเพื่อควบคุมการพนันชนไก่ขึ้นในหลายประเทศรวมทั้งในประเทศไทยด้วย

1. การควบคุมการพนันชนไก่ในต่างประเทศ

รัฐบาลของบางประเทศได้พยายามปราบปรามและห้ามไม่ให้มีกิจกรรมการชนไก่มาเป็นระยะ เช่นรัฐจอร์เจียได้ห้ามการชนไก่ในปี ค.ศ. 1775 และภายหลังการปฏิวัติอเมริกาการชนไก่ในสหรัฐก็ถูกมองว่าเป็นกิจกรรมที่ไม่พึงประสงค์ที่ตกทอดจากวัฒนธรรมอังกฤษ และมีผู้เสนอความเห็นให้ยกเลิกเสียเหตุผลสำคัญประการหนึ่งที่น่ามาสู่การควบคุมและห้ามมิให้มีการชนไก่คือแนวคิดเรื่องสิทธิของสัตว์ซึ่งมีการรื้อฟื้นขึ้นจากแนวคิดในสมัยกรีก และถูกนำมาเป็นหลักพิจารณาในการแก้ไขกฎหมายคุ้มครองสัตว์และป้องกันการทารุณกรรมสัตว์ในเวลาต่อมาและเป็นแนวคิดที่ได้รับการยอมรับในหลายประเทศในปัจจุบัน

แนวคิดเรื่องสิทธิของสัตว์ (animal rights) เชื่อว่าสัตว์มีสิทธิที่จะได้รับการปฏิบัติอย่างมีมนุษยธรรมแนวคิดนี้เป็นแนวคิดที่มีการถกเถียงกันมาตั้งแต่สมัยกรีกโบราณหรือในช่วงศตวรรษที่ 5 แล้วว่ามนุษย์ควรจะปฏิบัติต่อสัตว์ให้เหมาะสมอย่างไรโดยสำนักคิดของพythagorais (the Pythagoreans) ได้เสนอว่ามนุษย์ควรให้ความเคารพในสิทธิของสัตว์เนื่องจากมนุษย์ได้รับประโยชน์จากการใช้สัตว์ และอริสโตเติลนักปราชญ์ชาวกรีกยังแสดงความคิดเห็นด้วยว่าเดิมทีสัตว์มีชีวิตอยู่เพื่อประโยชน์ของตัวสัตว์เองแต่ในภายหลังมนุษย์ได้นำสัตว์มาใช้เพื่อประโยชน์ของตนเอง ดังนั้น จึงควรปฏิบัติต่อสัตว์อย่างเหมาะสมอย่างไรก็ตามต่อมาได้เกิดแนวคิดเรื่องลำดับชั้นของชีวิต (the Great Chain of Beings) ซึ่งเป็นแนวความคิดทางปรัชญาศาสนาที่เกิดขึ้นในยุคฟื้นฟูศิลปวิทยา (Renaissance) ในยุโรปตามแนวคิดนี้ทุกสิ่งที่เกิดขึ้นในจักรวาลมีตำแหน่งและลำดับชั้นของตนเอง (place and hierarchy) โดยการกำหนดของพระเจ้าสิ่งมีชีวิตต่างๆ ตั้งแต่พืชสัตว์ไปจนถึงมนุษย์มีลำดับชั้นของตนเองสำหรับสัตว์นั้นมีลำดับชั้นที่ต่ำกว่ามนุษย์และมีไว้เพื่อให้มนุษย์ซึ่งเป็นสิ่งมีชีวิตที่อยู่ในลำดับชั้นที่สูงกว่าใช้ประโยชน์ แนวความคิดเรื่องสิทธิของสัตว์จึงไม่ได้ถูกหยิบยกขึ้นมาพิจารณาอีกจนกระทั่งถึงยุคศตวรรษที่ 18 และ 19

ในช่วงปลายศตวรรษที่ 18 และต้นศตวรรษที่ 19 เกิดขบวนการฟื้นฟูแนวความคิดด้านมนุษยธรรมขึ้นในอังกฤษและสหรัฐอเมริกาโดยมีการรณรงค์ให้ปกป้องบุคคลหรือสิ่งมีชีวิตที่อ่อนแอกว่าและไม่สามารถปกป้องตนเองได้เช่นการต่อต้านการใช้แรงงานเด็กการต่อต้านการใช้ความรุนแรงในการลงโทษเด็กในโรงเรียนการกักขังลูกหนี้ที่ไม่มีเงินชำระหนี้รวมถึงการกระทำทารุณต่อสัตว์ด้วยสำหรับกรณีการต่อต้านการทารุณสัตว์นั้นสภานิติบัญญัติทั้งในอังกฤษและสหรัฐอเมริกาได้ออกกฎหมายห้ามการทารุณสัตว์และกฎหมายคุ้มครองสวัสดิภาพของสัตว์รัฐแมสซาชูเซตส์ได้ผ่านกฎหมายต่อต้านการทารุณสัตว์ออกมาใน ค.ศ. 1836 และต่อมาในปี ค.ศ. 1849 การชนไก่ก็กลายเป็นกิจกรรมที่ต้องห้ามตามกฎหมายอังกฤษด้วย

จากแนวคิดในการปกป้องสิทธิและสวัสดิภาพของสัตว์ที่เกิดขึ้นในช่วงศตวรรษที่ 18 นี้เองได้นำไปสู่แนวคิดในการปกป้องสิทธิสัตว์ยุคใหม่ในช่วงศตวรรษที่ 20 ซึ่ง มีการนำแนวคิดอรรถประโยชน์นิยม (Utilitarianism) มาอธิบายถึงความจำเป็นในการปกป้องคุ้มครองสวัสดิภาพของสัตว์ว่าสัตว์มีความรู้สึกมีความสุขหรือเจ็บปวดได้เช่นเดียวกับมนุษย์สังคมโลกจะเป็นสถานที่ที่ดียิ่งขึ้นหากสัตว์มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นและไม่ต้องได้รับความเจ็บปวดที่ไม่จำเป็น ซึ่งการหลีกเลี่ยงการก่อให้เกิดความเจ็บปวดแก่สัตว์โดยไม่จำเป็นสามารถกระทำได้โดยการกำหนดคุ้มครองสิทธิของสัตว์เอาไว้ให้ชัดเจนเมื่อสังคมมีแนวคิดเกี่ยวกับการพิทักษ์สิทธิของสัตว์การชนไก่ถูกมองว่าเป็นสิ่งที่ผิดและเลวร้ายและเมื่อมีการบัญญัติกฎหมายเกี่ยวกับการทารุณสัตว์ (cruelty to animals) ซึ่งระบุนิยามและขอบเขตของการกระทำที่เป็นการทารุณสัตว์เอาไว้เช่นการทำร้ายสัตว์การทอดทิ้งรวมถึงการนำสัตว์มาต่อสู้กันเป็นต้นการชนไก่จึงกลายเป็นสิ่งที่ผิดกฎหมายไปด้วย แม้ว่าผู้ที่เลี้ยงและเล่นกีฬาชนไก่จะยืนยันว่าการชนไก่ไม่ใช่การทารุณสัตว์เนื่องจากเป็นธรรมชาติของไก่ที่จะชนกันไม่ได้เลี้ยงหรือเพาะพันธุ์ไก่ให้มีนิสัยก้าวร้าวไม่จำเป็นต้องฝึกให้สู้กันไก่ชนก็จะสู้กันเองอยู่แล้วก็ตาม

ในปัจจุบันรัฐต่างๆ ทั้ง รัฐในประเทศสหรัฐอเมริกาได้ออกกฎหมายให้การชนไก่เป็นการกระทำที่ผิดกฎหมายอาญาเนื่องจากเป็นการทารุณสัตว์แต่กำหนดระดับความผิดฐานจัดให้มีการชนไก่ในแต่ละรัฐมีระดับความร้ายแรงแตกต่างกันในบางรัฐกำหนดให้เป็นความผิดอาญาร้ายแรง (felony) ในบางรัฐกำหนดให้เป็นความผิดอาญาที่ไม่ร้ายแรง (misdemeanor) แต่การชนไก้อย่างคงเป็นกิจกรรมที่ทำได้โดยถูกกฎหมายในประเทศที่อยู่ในความดูแลของสหรัฐอเมริกาคือ เปอร์โตริโกเกาะกวม เวอร์จินไอส์แลนด์และอเมริกันซามัว (ดูรายละเอียดในภาคผนวก ข) สำหรับเกือบทุกประเทศในยุโรป บัญญัติกฎหมายให้การชนไก่เป็นการกระทำที่ผิดกฎหมายและห้ามไม่ให้ทำกิจกรรมนี้โดยเด็ดขาดแต่ในบางประเทศการชนไก่อีกเป็นกิจกรรมที่รัฐเข้ามาควบคุมเช่นในเฮติเม็กซิโกและฟิลิปปินส์ซึ่งในกรณีของฟิลิปปินส์ถือได้ว่าเป็นศูนย์กลางในการจัดกิจกรรมชนไก่ที่สำคัญแห่งหนึ่งด้วย

นอกจาก เหตุผลในเรื่องการคุ้มครองสิทธิสัตว์และป้องกันการทารุณสัตว์แล้วผู้ที่เห็นด้วยกับการควบคุมการชนไก่อยังให้เหตุผลที่เห็นควรควบคุมการชนไกว่าการชนไก่เป็นกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับอาชญากรรมและอาชญากรซึ่งปัญหาสังคมอื่นๆ ด้วยองค์การพิทักษ์สิทธิสัตว์องค์กรหนึ่งในสหรัฐอเมริกาได้ทำการรวบรวมข่าวอาชญากรรมที่เกี่ยวข้องกับการชนไก่ตั้งแต่ปี ค.ศ. 2004 เป็นต้นมาและแบ่งอาชญากรรมที่เกี่ยวข้องเนื่องกับการชนไก่ออกเป็น 6 กลุ่มด้วยกัน ได้แก่ คดีฆ่าคนตาย (homicide) ยาเสพติด (narcotics) การทำให้เด็กและเยาวชนต้องเผชิญกับความรุนแรง (exposing children to violence) การพนันที่ผิดกฎหมาย (illegal gambling) การฉ้อราษฎร์บังหลวง (public corruption) และการเข้าเมืองโดยผิดกฎหมาย (illegal immigration) ตัวอย่างคดีฆ่าคนตายที่เกี่ยวข้องกับการชนไก่ที่มีการหยิบยกขึ้นมาพูดถึงตามข่าวโดยส่วนใหญ่จะเป็นเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นจากการทะเลาะวิวาทกันในบ่อนไก่หรือการขัดผลประโยชน์กันในการชนไก่ ซึ่งผู้บาดเจ็บและเสียชีวิตมีทั้ง

ที่เป็นผู้เล่นพนันชนไก่ผู้ชมการชนไก่รวมไปถึงเจ้าหน้าที่ของรัฐที่ควบคุมการชนไก่ ซึ่งกรณีฆ่าคนตาย และทำร้ายร่างกายเป็นกรณีที่เกิดขึ้นในหลายประเทศ เช่นฟิลิปปินส์และสหรัฐอเมริกา ส่วนกรณีของ ยาเสพติดที่เข้ามามีส่วนเกี่ยวข้องกับการชนไก่นั้น จากข่าวที่องค์กรพิทักษ์สัตว์ร่วรรวมมาพบว่าในการ เข้าปราบปรามการชนไก่ที่ผิดกฎหมายเจ้าหน้าที่ตำรวจมักจะตรวจยึดยาเสพติดเช่นกัญชาโคเคน แอมเฟตามีนเป็นต้นได้พร้อมๆ กับอุปกรณ์ต่างๆ ที่ใช้ในการชนไก่หรือพบว่ามี การซื้อขายยาเสพติดใน การแข่งขันชนไก่ด้วย

นอกจากนี้ จากข้อมูลที่ทางองค์กรพิทักษ์สัตว์ร่วรรวมมายังพบว่า มีผู้ปกครองพาเด็กเข้า มาร่วมชมการชนไก่ซึ่งเป็นกิจกรรมที่จัดว่าเป็นกิจกรรมที่ใช้ความรุนแรงเพราะมีการนำสัตว์มาต่อสู้กัน ด้วยโดยเด็กที่ผู้ปกครองพามา มีอายุประมาณ 5-15 ปี และเด็กที่มีอายุน้อยที่สุดที่พบคืออายุแปด เดือนแต่ในบางกรณีก็เป็นกรณีที่เด็กได้รับผลกระทบจากความรุนแรงที่เกิดขึ้นจากกลุ่มคนที่ชนไก่ เช่น ในฟิลิปปินส์เด็กที่เล่นอยู่ในบริเวณใกล้เคียงกับบ่อนไก่จำนวนหนึ่งได้รับบาดเจ็บจากการมีผู้ขว้างปา ระเบิดเข้าไปในบ่อนไก่เพราะไม่พอใจผลการแข่งขันเป็นต้นไม่เพียงเท่านั้นจากการรวบรวมข้อมูลของ องค์กรพิทักษ์สิทธิสัตว์ยังแสดงให้เห็นด้วยว่าเจ้าหน้าที่ของรัฐบางแห่งมีส่วนร่วมในการกระทำผิดต่อ ตำแหน่งหน้าที่โดยเป็นผู้สนับสนุนให้มีการชนไก่เสียเองหรือรับสินบนจากเจ้าของบ่อนไก่ผิดกฎหมาย เพื่อที่จะไม่เข้าปราบปรามจับกุมและในการเข้าปราบปรามการชนไก่ในกรณีของสหรัฐอเมริกา ผู้ต้องหาที่ถูกจับกุมบางส่วนยังเป็นผู้ที่ลักลอบเข้าเมืองมาโดยผิดกฎหมายอีกด้วยเนื่องจากประเทศต้น ทางของผู้ลักลอบเข้าเมืองเหล่านั้นเช่นเม็กซิโกสาธารณรัฐโดมินิกันเป็นต้นเป็นประเทศที่ถือว่ากีฬาชน ไก่เป็นกีฬาพื้นเมือง

อย่างไรก็ตาม แม้จะมีการออกกฎหมายให้การชนไก่เป็นกิจกรรมที่ผิดกฎหมายแต่ผู้ที่เล่นกีฬา ชนไก่บางกลุ่มก็ได้แสดงความคิดเห็นคัดค้านและทำการเข้าชื่อเรียกร้องขอให้รัฐบาลหรือสภานิติ บัญญัติเปลี่ยนกฎหมายให้การชนไก่กลับมาเป็นกิจกรรมที่ถูกกฎหมายในขณะที่ผู้เล่นกีฬาชนไก่อีก กลุ่มหนึ่งก็เลือกที่จะลักลอบชนไก่และเล่นการพนันชนไก่แม้จะรู้ว่าเป็นการกระทำที่ผิดกฎหมายก็ตาม เช่นกลุ่มของชาวเม็กซิกันที่เข้ามาทำงานในรัฐแคลิฟอร์เนียประเทศสหรัฐอเมริกาได้ลักลอบชนไก่และ เล่นการพนันชนไก่และถูกเจ้าหน้าที่ตำรวจเข้าปราบปรามในเวลาต่อมาโดยทางตำรวจที่เข้าจับกุมให้ เหตุผลว่าการชนไก่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการพนันและอาชญากรรมอื่นๆ รวมถึงต้องการป้องกันการแพร่ ระบาดของไข้หวัดนกแต่ชาวเม็กซิกันเองกล่าวอ้างว่าการชนไก่เป็นกีฬาพื้นบ้านและเป็นวัฒนธรรม ของชาวเม็กซิกันซึ่งจากการสำรวจในปี ค.ศ. 2004 พบว่า ผู้เลี้ยงและเล่นกีฬาชนไก่ส่วนใหญ่เป็นผู้ที่มี เชื้อสายลาตินอเมริกาหรือชาวฮิสปานิกและทางกลุ่มพิทักษ์สิทธิสัตว์เองก็ยอมรับว่าการชนไก่ใน สหรัฐอเมริกามีการขยายตัวขึ้นจากเดิมมากแม้ว่าจะมีการออกกฎหมายห้าม

2. การควบคุมการพนันชนไก่ในประเทศไทย

การชนไก่หรือการตีไก่เป็นเกมกีฬาพื้นบ้านของไทยที่มีไก่ซึ่งเรียกได้ว่าเป็นสัตว์อเนกประสงค์เป็นอุปกรณ์ในการต่อสู้โดยอาจเน้นไปที่การแข่งขันเพื่อเอาแพ้ชนะเป็นการพนันพื้นบ้านซึ่งมีรากเหง้ายาวนานที่สุดชนิดหนึ่งในสังคมไทยจึงเป็นกีฬาที่เกี่ยวข้องกับวิถีชีวิตของผู้คนในสังคมไทยโดยเฉพาะวิถีชีวิตของผู้ชายไทยมีหลักฐานปรากฏว่าการชนไก่อาจมีประวัติยาวนานสืบย้อนไปได้ถึงสมัยสุโขทัยและเรื่องราวเกี่ยวกับไก่ชนที่เป็นที่กล่าวขานกันมากที่สุดก็คือ พระราชนิพนธ์พงศาวดารสมัยกรุงศรีอยุธยาที่กล่าวถึงสมเด็จพระนเรศวรมหาราชที่ทรงทำพนันชนไก่กับพระมหาอุปราชเมื่อครั้งเป็นเชลยอยู่ในกรุงหงสาวดีความนิยมในกีฬาชนไก่ของคนไทยมิได้จำกัดอยู่เฉพาะแต่ในบรรดาชาวบ้านในชนบททั่วไปเท่านั้นหากแต่เป็นกีฬาที่แพร่หลายในคนทุกระดับชั้นจนเรียกได้ว่าการชนไก่หรือตีไก่ “เป็นที่แพร่หลายทั้งในรั้วในวังในท้องไร่ปลายนาเสมอกัน” ทั้งยังเป็นกีฬาไทยที่มีปรากฏอยู่ในวรรณคดีไทยหลายเรื่องเช่นอิเหนาขุนช้างขุนแผนเป็นที่มาของสำนวนไทยหลายคำอีกด้วยเช่น งามเป็นไก่ตาแตกไก่รองบ่อนสู้ยิบตาหรือสู้เย็บตาเป็นต้นและยังเป็นที่มาของการละเล่นของเด็กไทยที่เรียกว่าการเล่นชนไก่โดยผู้เล่นสองฝ่ายนั่งยองๆ ในเขตวงกลมสอดมือประสานกันไว้ใต้เข่าและกระโดดชนกันหากฝ่ายใดเสียหลักล้มก่อนถือว่าฝ่ายนั้นแพ้ซึ่งการละเล่นนี้เลียนแบบมาจากกิริยาของไก่ที่นำมาชนกัน

สำหรับสถานที่แข่งขันนั้นนอกจากคำเรียกว่าสังเวียนไก่ชนแล้วยังมีอีกคำหนึ่งที่คนไทยใช้เรียกสนามแข่งขันชนไก่โดยเฉพาะเมื่อมีการพนันชนต่อเข้ามาเกี่ยวข้องด้วยคือ “บ่อนไก่” แม้จะมีการเลิกบ่อนสำหรับเล่นหอยเบี้ยต่างๆ ไปในสมัยรัชกาลที่ 6 แต่บ่อนไก่อีกยังคงมีอยู่โดยในสมัยก่อนการเปลี่ยนแปลงการปกครอง พ.ศ. 2475 บ่อนไก่หรือสังเวียนไก่ชนสามารถเปิดให้มีการชนไก่ได้โดยเสรีและในชุมชนขนาดใหญ่ก็มักจะมีบ่อนไก่ออยู่ด้วย ต่อมารัฐบาลช่วงหลังเปลี่ยนแปลงการปกครอง พ.ศ. 2475 ได้เข้ามาแทรกแซงการชนไก่ของชาวบ้านเนื่องจากเห็นว่าเป็นความคาบเกี่ยวกับการทรมานสัตว์และเป็นกิจกรรมที่ไม่บรรลุนิติภาวะซึ่งเป็นเหตุผลเดียวกันกับเหตุผลในการออกกฎหมายห้ามการชนไก่ของสหรัฐอเมริกา อีกทั้ง เห็นว่าในระยะหลังมีการเล่นพนันอย่างหนักจนเกรงว่าประชาชนจะมุงหารายได้เอาจากบ่อนพนันหรือหมกมุ่นกับการพนันจนไม่ยอมทำไร่ไถนาหรือทำมาหากินกันตามปกติจึงเห็นสมควรต้องควบคุม นอกจากการควบคุมตามพระราชบัญญัติการพนัน พ.ศ. 2478 ที่จัดให้การพนันชนไก่เป็นการพนันตาม บัญชีฯ ซึ่งมีผลให้การชนไก่และการเปิดบ่อนไก่ต้องได้รับใบอนุญาตและเสียค่าธรรมเนียมแก่ทางการแล้วรัฐบาลยังมีความพยายามที่จะยุติการชนไก่เพื่อลดแหล่งอบายมุขลงเพื่อไม่ให้ประชาชนลุ่มหลงและมัวเมาในการเล่นการพนันด้วยเนื่องจากรัฐบาลเห็นว่าการเล่นเป็นบ่อเกิดของอาชญากรรมและความยากจนจึงได้ออกระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยการพนันชนไก่และกีดปลา พ.ศ. 2525 โดยลดจำนวนบ่อนและลดวันอนุญาตเล่นการพนันชนไก่และกีดปลาลงและห้ามอนุมัติการอนุญาตให้เปิดบ่อนการพนันชนไก่และกีดปลาเพิ่มขึ้นใหม่โดยมีผลบังคับใช้ตั้งแต่วันที่ 1 มกราคม พ.ศ. 2526 เป็นต้นไปซึ่งหมายความว่าทางการจะไม่ออกใบอนุญาต

เพิ่มให้แก่คนที่มาขออนุญาตเปิดสนามชนไก่และให้การขออนุญาตเปิดบ่อนไก่เป็นการอนุญาตเฉพาะตัวแก่ผู้ได้รับอนุญาตเท่านั้นไม่สามารถโอนสิทธินี้ให้ผู้อื่นได้รวมทั้งห้ามสืบทอดหรือโอนใบอนุญาตการเปิดบ่อนไก่ชนให้ทายาทหรือบุคคลอื่นต่อโดยให้ใบอนุญาตสิ้นอายุไปเมื่อผู้ได้รับอนุญาตเสียชีวิตกล่าวคือให้บ่อนไก่อายุไปพร้อมกับเจ้าของบ่อน

อย่างไรก็ตามทางรัฐก็มีความเห็นว่ายังควรเปิดโอกาสให้ประชาชนในชนบทได้พักผ่อนหย่อนใจในวันหยุดโดยการเล่นชนไก่และการพนันชนไก่ได้ตามสมควรตามวัฒนธรรมประเพณีและความต้องการของชุมชนท้องถิ่นจึงไม่ได้ห้ามการพนันชนไก่โดยเด็ดขาดเพียงแต่จำกัดวันที่เปิดให้มีการเล่นลงโดยระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยการพนันชนไก่และกีดปลา พ.ศ. 2525 ได้มีข้อกำหนดเกี่ยวกับการเปิดบ่อนไก่เอาไว้ดังต่อไปนี้ 1) ให้ผู้ว่าราชการจังหวัดใช้ดุลพินิจในการพิจารณาสิ่งอนุมัติการออกใบอนุญาตจัดให้มีการเล่นการพนันชนไก่และกีดปลาได้โดยผู้ว่าราชการจังหวัดจะต้องรับผิดชอบในความเสียหายที่เกิดขึ้นจากการใช้ดุลพินิจดังกล่าว 2) อนุญาตให้เล่นได้เฉพาะวันอาทิตย์ที่ 2 และวันอาทิตย์ที่ 4 ของเดือนหากเดือนใดมีการอนุญาตในนัดพิเศษให้งดการเล่นในนัดปกติถัดไปด้วย 3) ห้ามมีลักษณะเป็นการทรมานสัตว์เช่นมีการใช้หนามมีดโกนหรือเตี๋ยแหลมสวมที่แข้งไก่เป็นต้นในช่วง พ.ศ. 2540 นายเสนาะเทียนทองรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยได้เสนอนโยบายการเปิดบ่อนไก่เสรีให้การชนไก่ไม่ใช่เรื่องผิดกฎหมายและไม่ต้องถูกควบคุมอีกต่อไปทำให้เกิดข้อถกเถียงและความเห็นต่างๆ เกี่ยวกับประเด็นดังกล่าวขึ้น แนวคิดเรื่องสิทธิสัตว์เป็นประเด็นที่ถูกหยิบยกขึ้นมาวิจารณ์การชนไก่ซึ่งผลการสำรวจของสวนดุสิตโพลเมื่อ พ.ศ. 2540 พบว่าประชาชนส่วนใหญ่ของกลุ่มตัวอย่างที่ไม่เห็นด้วยกับการเปิดบ่อนไก่เสรีถึง ร้อยละ 89 เห็นว่าการชนไก่เป็นการทรมานสัตว์ จึงมีการล้มเลิกนโยบายดังกล่าวไป ต่อมาเมื่อมีการระบาดของไข้หวัดนกซึ่งเป็นโรคที่มีการแพร่ระบาดในหมู่นกปีกและอาจติดต่อไปถึงมนุษย์ได้จึงมีการออกมาตรการต่างๆ เพื่อป้องกันและควบคุมโรคโดยมาตรการหนึ่งที่เข้ามาควบคุมและเกี่ยวข้องกับการดำเนินกิจกรรมชนไก่โดยตรงก็คือการขึ้นทะเบียนไก่ชนสนามชนไก่และสนามซ้อมชนไก่ผู้ที่เลี้ยงไก่ชนต้องยื่นคำขอขึ้นทะเบียนไก่ชน (กข. 1) และนำไก่ชนที่เลี้ยงไปถ่ายรูปทำสมุดประจำตัวไก่ชนที่สำนักงานปศุสัตว์จังหวัดและมีการเพิ่มเติมระเบียบเกี่ยวกับการอนุญาตให้ดำเนินการกิจการสนามชนไก่ให้ต้องผ่านการตรวจสอบและประเมินตามหลักเกณฑ์ของกรมปศุสัตว์แล้วนำแบบประเมินการจัดระบบป้องกันโรคในสนามชนไก่หรือซ้อมชนไก่และหนังสือรับรองสนามชนไก่หรือสนามซ้อมชนไก่จากปศุสัตว์จังหวัดประกอบการยื่นขออนุญาตเพื่อให้ผู้ว่าราชการจังหวัดพิจารณาต่อไป (ดูเอกสารในภาคผนวก ก) ในเดือนพฤษภาคม พ.ศ. 2551 ร.ต.อ. เฉลิมอยู่บำรุงรัฐมนตรีกระทรวงมหาดไทยได้ออกนโยบายขยายวันทำการแข่งขันชนไก่จากสัปดาห์ละหนึ่งวันเป็นสัปดาห์ละ 2 วัน จากเดิมที่เปิดได้ เดือนละ 2 วัน และให้ผู้ว่าราชการจังหวัดอนุมัติการขอเปิดบ่อนชนไก่เพิ่มได้ตามคำขอทันทีตามที่สมาคมอนุรักษ์และพัฒนาไก่พื้นเมืองไทยและสมาคมส่งเสริมอาชีพไก่ชนไทยเสนอขอแก้ไขระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยการพนันชนไก่และกีด

ปลา พ.ศ. 2525 และกฎกระทรวงฉบับที่ 17 (พ.ศ. 2503) ออกตามความในพระราชบัญญัติการพนัน พุทธศักราช 2478 เพื่อให้สอดคล้องกับพฤติกรรมการแข่งขันชนไก่และจำนวนไก่ชนที่มีอยู่ในความเป็นจริง ร.ต.อ. เฉลิม ให้เหตุผลการขยายเวลาการเปิดสนามชนไก่ว่าการชนไก่เป็นความสุขพื้นฐานของชาวบ้านและการเปิดบ่อนไก่ช่วยบำรุงสายพันธุ์ไก่ไม่ยากให้ผู้ว่าราชการจังหวัดต้องพากำลังเจ้าหน้าที่ตำรวจไปจับกุมแล้วต้องเสียเวลาเพราะจับกุมชาวบ้านได้เพียงไม่กี่รายและการขยายวันชนไก่ก็ไม่ใช่การเปิดบ่อนเสรีและไม่ได้เป็นการสนับสนุนให้เล่นการพนัน แม้จะมีผู้เห็นด้วยกับนโยบายดังกล่าวว่าเป็นการเพิ่มรายได้ให้ผู้เลี้ยงไก่ชนและควรทำให้เป็นมาตรฐานเดียวกันทั่วประเทศคือเปิดสัปดาห์ละ 2 วัน เหมือนกันทุกจังหวัดไม่ใช่ต้องขออนุญาตกันเป็นรายๆ ไปแต่ก็มีเสียงวิจารณ์นโยบายดังกล่าวตามมาโดยสมาคมพิทักษ์สัตว์ไทย คัดค้านว่าการขยายวันของกีฬานี้เข้าข่ายการทารุณสัตว์ แม้กระทั่งเจ้าของบ่อนไก่บางรายเองก็ยัง แสดงความไม่เห็นด้วยกับการขยายเวลาเปิดบ่อนไก่เพิ่มเนื่องจากมีภาระค่าใช้จ่ายที่ต้องดำเนินการ แต่ละคร้งจำนวนมากเช่นการทำความสะดวกการฉีดพ่นยาฆ่าเชื้อและการจัดทำทะเบียนไก่ชน ถ้าเปิดหลายวันแต่ไม่มีคนมาตีก็เสียค่าใช้จ่ายโดยใช้เหตุผลผู้เลี้ยงไก่ชนบางคนก็ไม่ต้องการให้ เพิ่มวันเปิดบ่อนเป็นสัปดาห์ละ 2 วัน เช่นกันเนื่องจากการเลี้ยงไก่และเตรียมความพร้อมไก่ที่จะนำไปชนต้องใช้เวลานานจึงไม่สามารถจะนำออกไปชนได้บ่อยถึงขนาดนั้นนอกจากนี้อาจมีผู้เลี้ยงไก่ชนบางคนหวังผลแพ้ชนะมากจนนำเข้าไก่จากต่างประเทศเข้ามาผสมกับไก่ชนพื้นบ้านซึ่งจะเป็นการทำลายพันธุ์กรรมไก่ชนไทยมากกว่าเป็นการส่งเสริมสายพันธุ์

อีกทั้ง ยังมีการตั้งข้อสังเกตถึงผลประโยชน์ที่เจ้าหน้าที่ตำรวจผู้ว่าราชการจังหวัดรวมถึงบริษัทนำเข้าและส่งออกไก่ชนจะได้รับจากการขยายวันเปิดบ่อนไก่เพิ่มอีกด้วยเพราะบ่อนไก่เป็นกิจกรรมที่มีเงินสะพัดเป็นจำนวนมากเมื่อมีคำวิจารณ์ในเชิงไม่เห็นด้วย ร.ต.อ. เฉลิม อยู่บำรุง ก็ออกมาให้ข่าวแก้ไขในภายหลังว่าตนจำผิดโดยความจริงแล้วนายกสมาคมผู้เลี้ยงไก่ชนไทยได้ขอให้ขยายวันจากเดือนละ 2 วัน เป็นเดือนละ 4 วัน ไม่ใช่เดือนละ 8 วันตามที่เคยให้ข่าวไปก่อนหน้านี้ อย่างไรก็ตามแม้จะมีเสียงติติงคัดค้านแต่ ร.ต.อ. เฉลิม ก็ยังคงดำเนินการ เพื่อขอมติคณะรัฐมนตรีอนุมัติให้มีการขยายวันเปิดสนามชนไก่เพิ่มเติมตามที่ได้ออกนโยบายต่อไปและได้ประกาศระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยการชนไก่และกีดปลา พ.ศ. 2552 ในราชกิจจานุเบกษาเมื่อวันที่ 31 สิงหาคม พ.ศ. 2552 โดยขยายวันที่อนุญาตให้ทำการชนไก่จากวันอาทิตย์เพียงวันเดียวเป็นวันเสาร์หรือวันอาทิตย์และเพิ่มจำนวนวันจากไม่เกิน 2 วันต่อเดือนเป็นไม่เกิน 5 วัน ต่อเดือนรวมถึงกำหนดกติกาการชนไก่ว่าสามารถจัดให้ชนกันได้ไม่เกิน 8 ยก และให้ดุลพินิจแก่ผู้มีอำนาจสั่งอนุมัติ ในการพิจารณาว่าจะอนุญาตให้เปิดสังเวียนได้จำนวนกี่สังเวียนต่อหนึ่งสนามซึ่งหมายความว่าสนามชนไก่หนึ่งสนามอาจได้รับอนุญาตให้มีการชนไก่มากกว่าหนึ่งสังเวียนได้การออกระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยการชนไก่และกีดปลา พ.ศ. 2552 ดังกล่าวได้ ทำให้องค์กรด้านสิทธิสัตว์ออกมาเคลื่อนไหวคัดค้าน และมีสมาชิกวุฒิสภาบางคนไม่เห็นด้วยกับการออกระเบียบขยายวันชนไก่เพราะเห็นว่า

นอกจากจะเป็นการส่งเสริมการเล่นพนันซึ่งเป็นอบายมุขแล้วการชนไก่ยังเป็นกิจกรรมที่ถือว่าเป็น การทารุณกรรมสัตว์ยิ่งขยายวันในการชนไก่ให้ถี่มากขึ้นก็ยิ่งเป็นการเพิ่มการทารุณสัตว์ และเห็นว่า การที่รัฐจะออกนโยบายใดๆ ที่มีผลกระทบต่อสัตว์ก็ควรฟังเสียงจากตัวแทนกลุ่มองค์กรที่ทำงานด้าน คุ่มครองสัตว์ไม่ใช่ฟังแต่เพียงผู้เล่นชนไก่ซึ่งจะทำให้ได้ข้อมูลด้านเดียวซึ่งเป็นเรื่องที่ไม่ถูกต้อง อย่างไรก็ตาม คำจำกัดความของการทารุณสัตว์ก็ยังคงเป็นที่ถกเถียงกันอยู่ในสังคมไทยเนื่องจากในขณะที่ ผู้เกี่ยวข้องกับการคุ้มครองสวัสดิภาพสัตว์กลุ่มหนึ่งมองว่าการนำสัตว์มาต่อสู้กันเพื่อความบันเทิงไม่ว่า จะทำให้สัตว์เจ็บน้อยหรือมากย่อมเป็นการทารุณสัตว์โดยให้เหตุผลว่าแม้จะมีการใส่เครื่องป้องกันให้ ไก่บาดเจ็บน้อยลงก็ยังคงทำให้ไก่ต้องเจ็บอยู่นั่นเองและคนดูก็ชอบให้ไก่ชนตีกันแรงๆ เพื่อความสนใจ และให้รู้ผลแพ้ชนะเด็ดขาด

นอกจากนี้ ผู้เกี่ยวข้องกับการคุ้มครองสวัสดิภาพสัตว์ยังกล่าวด้วยว่ากลุ่มที่สนับสนุนกีฬาชน ไก่ไม่ควรเอามาตรฐานของต่างประเทศที่การชนไก่มีความรุนแรงมากกว่ามาเปรียบเทียบกับ กรณีการ ชนไก่ของประเทศไทยที่มีความรุนแรงน้อยกว่าแล้วสรุปเอาเองว่าการชนไก่ในประเทศไทยไม่เป็ นการทารุณสัตว์แต่ในขณะเดียวกันผู้เกี่ยวข้องกับการคุ้มครองสวัสดิภาพสัตว์อีกกลุ่มหนึ่งก็มีแนวทางใน การมองที่ประนีประนอมมากกว่าโดยให้ความเห็นว่าแม้การนำสัตว์มาต่อสู้กันจะถือเป็นการทารุณสัตว์ รูปแบบหนึ่งและไม่เห็นด้วยกับการทำกิจกรรมดังกล่าวแต่ก็ไม่ได้ห้ามเพียงแต่ขอให้การแข่งขันเป็นไป ตามธรรมชาติไม่ใช่เมื่อเห็นว่าไก่ใกล้แพ้แล้วก็มีการให้ยาเพื่อให้ไก่ต่อสู้ต่อไปหรือไม่เชื่อว่าให้สัตว์ต้อง ต่อสู้กันจนตายไปข้างหนึ่ง เป็นต้น แม้นโยบายเปิดเสรีการชนไก่จะให้เหตุผลว่าเป็นการชนไก่เพื่อ อนุรักษ์และพัฒนาสายพันธุ์เนื่องจากเป็นการสร้างลักษณะที่ดีให้แก่ไก่ชนทำให้ไก่แข็งแรงทนทาน และมีกล้ามเนื้อ แต่ผู้ที่คัดค้านก็กล่าวว่าการอนุรักษ์สายพันธุ์ไก่ชนไม่จำเป็นต้องนำไก่มาต่อสู้กันก็ได้ และการอนุรักษ์ไก่ชนก็ควรเป็นการอนุรักษ์อย่างสร้างสรรค์เช่นการสนับสนุนการเลี้ยงไก่ชนการให้ ความรู้เกี่ยวกับสายพันธุ์ไก่พื้นเมืองหรือจัดสร้างพิพิธภัณฑ์ไก่ชนให้เยาวชนคนรุ่นต่อไปได้ศึกษาและ เรียนรู้ทำนองเดียวกับการอนุรักษ์ช้างไทยหรืออนุรักษ์นกและธรรมชาติที่หน่วยงานรัฐให้การสนับสนุน อยู่แล้วแม้กีฬาไก่ชนจัดเป็นกิจกรรมการกีฬาที่ออกมาในเชิงการต่อสู้โดยใช้ไก่ชนพันธุ์พื้นเมืองของไทย แต่ที่ทำให้สภาพของสัตว์ไทยที่ควรค่าแก่การอนุรักษ์อยู่ในสภาพบอบช้ำและตายได้จึงมองว่า การอนุรักษ์สายพันธุ์ไก่ชนกับการชนไก่เป็นสิ่งที่สวนทางกัน

นอกจากนี้ การพนันกับการชนไก่เป็นสิ่งที่ไม่สามารถแยกออกจากกันได้ตั้งนั้นการส่งเสริม การชนไก่จึงเท่ากับการส่งเสริมให้คนเล่นการพนันด้วยเนื่องจากการชนไก่เป็นบาปในทัศนะของ ศาสนาพุทธ คือถือเป็นหนึ่งในอกุศลกรรมบถ 10 ซึ่งหมายถึง ทางแห่งกรรมที่เป็นอกุศล คือ การกระทำความชั่วเป็นทางนำไปสู่ทุกข์ โดยการชนไก่ถือว่าเป็นอกุศลกรรมบถในข้ออาปมาดีบาต นอกจาก หมายถึงการฆ่าสัตว์แล้วยังรวมถึงการเบียดเบียนสัตว์ในประการอื่นๆ ด้วยได้แก่การนำสัตว์มาต่อสู้กัน เช่นกัดปลาชนไก่หรือการทำร้ายร่างกายของสัตว์นั้นด้วยไม่ว่าจะฆ่าหรือทำร้ายด้วยตนเองหรือใช้ให้

ผู้อื่นกระทำหากมีเจตนาที่จะฆ่าหรือทำร้ายแล้วล้วนแต่เป็นการกระทำที่ผิดในทางธรรมทั้งสิ้น ผู้ที่ไม่เห็นด้วยกับการชนไก่แสดงความคิดเห็นว่าเป็นการยากที่จะกล่าวได้ว่ากีฬาไก่ชน เป็นกีฬาเชิงวัฒนธรรมที่สนับสนุนด้านศีลธรรมจริยธรรมอันดีงามที่สามารถสืบทอดต่อไปได้ ลูกหลานได้อย่างแท้จริงเนื่องจากเป็นกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการพนันและความรุนแรงซึ่งไม่ได้ เป็นไปตามวิถีทางของธรรมะ และเห็นว่าแม้การชนไก่จะอยู่คู่สังคมไทยมานานแต่ถ้าคนในสังคมส่วนใหญ่เห็นว่าเป็นกิจกรรมที่ไม่สร้างสรรค์คนรุ่นหลังก็ไม่จำเป็นต้องสืบทอดกิจกรรมดังกล่าวก็ได้

ภายหลังจากการประกาศระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยการชนไก่และกีดปลา พ.ศ. 2552 มีผู้วิจารณ์ว่าการกระทำดังกล่าวเป็นสิ่งที่ไม่เหมาะสมเนื่องจากหลักการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีตามรัฐธรรมนูญต้องส่งเสริมให้ประชาชนมีโอกาสประกอบสัมมาชีพให้ได้สะดวกที่สุดมากที่สุดและลดละเลิกวิถีทางที่เป็นทางเสื่อมของชีวิตประชาชนให้เหลือน้อยที่สุดสิ่งนี้เป็นหลักบริหารปกครองบ้านเมืองที่มีมาแต่โบราณแม้แต่ในพุทธศาสนาก็ระบุให้นำพาประชาชนลด ละเลิกอบายมุขจึงไม่เห็นด้วยกับการสนับสนุนให้มีการเพิ่มวันชนไก่และกีดปลาของกระทรวงมหาดไทย แต่ในขณะเดียวกันก็มีสมาชิกวุฒิสภาบางคนยอมรับว่าแม้การชนไก่จะเป็นอบายมุขแต่หากมองในด้านการหารายได้เข้ารัฐ การชนไก่เป็นกิจกรรมที่ทำรายได้เป็นจำนวนนับล้านบาทแต่ควรกำหนดกติกาไม่ให้ผู้ที่นำไก่มาชนเดิมพันกันเองแต่ให้วางเดิมพันกับเจ้าของบ่อนเท่านั้น เพื่อให้รัฐสามารถเรียกเก็บภาษีการพนันจากการชนไก่ได้นอกจากนี้นักพัฒนาเอกชนที่ทำงาน เกี่ยวกับเด็กและเยาวชนบางรายก็ยังแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาการเล่นพนันของเยาวชนด้วยว่าไม่เป็นห่วงเยาวชนในเรื่องการเพิ่มวันชนไก่มากนักเนื่องจากเห็นว่าผู้ที่ยังอยู่ในวงการชนไก่เป็นผู้ที่อายุ 50 ปีขึ้นไป เด็กและวัยรุ่นไม่ยุ่งกับไก่ชนหรือปลากัดแต่หันไปเล่นพนันฟุตบอลและมวยเด็กซึ่งเป็นกรณีที่น่าเป็นห่วงมากกว่าและเชื่อว่ากฎหมายพนันชนไก่เป็นการจัดระบบให้กลุ่มนักชนไก่ดูแลกันเองมากขึ้นและไม่น่ามีผลกับคนรุ่นใหม่เพราะปัจจุบันการชนไก่หรือแม้แต่การแข่งม้าก็มีผู้สนใจน้อยลง ซึ่งสอดคล้องกับความคิดเห็นของผู้ดูแลบ่อนไก่ชนบางรายที่กล่าวว่าผู้ที่เข้ามาทำกิจกรรมในบ่อนหรือสนามชนไก่ไม่มีเยาวชนเพราะเป็นเรื่องของผู้ใหญ่จะเห็นได้ว่าแม้การพนันชนไก่จะเป็นกิจกรรมที่ดำเนินต่อเนื่องและอยู่คู่สังคมไทยมาเป็นเวลานานแต่เนื่องจากแนวคิดเกี่ยวกับการพนันได้เปลี่ยนแปลงไปโดยการพนันถูกกำหนดให้เป็นกิจกรรมที่ผิดกฎหมายประกอบกับมีการนำแนวคิดเรื่องสิทธิของสัตว์เข้ามาพิจารณาจนกระทั่งนำไปสู่การจำกัดการเล่นการพนันชนไก่ในเวลาต่อมาจึงเกิดความคิดเห็นต่อการพนันชนไก่ที่แตกต่างกันออกไปในสังคมคือมีทั้งผู้ที่ไม่เห็นด้วยกับการพนันชนไก่และการขยายระยะเวลาของการเปิดบ่อนไก่ออกไปแต่ในอีกทางหนึ่งก็มีผู้ไม่เห็นด้วยและกลายเป็นประเด็นที่มีการถกเถียงวิพากษ์วิจารณ์กันเมื่อมีการหยิบยกประเด็นเกี่ยวกับการพนันชนไก่ขึ้นพิจารณาการควบคุมการพนันชนไก่จึงเป็นประเด็นที่อยากจะหาข้อยุติหรือความคิดเห็นที่สอดคล้องต้องกันในสังคมได้

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

อุดมศักดิ์ วงศ์พันธุ์ (2541) ทำการศึกษาถึงชุมชนชนบทในการพึ่งตนเองในด้านเศรษฐกิจในหมู่บ้านศรีดอนมูลตำบลแจ้ซ้อนอำเภอเมืองปานจังหวัดลำปางในการเก็บข้อมูลจะใช้การสัมภาษณ์เป็นแบบทางการและไม่เป็นทางการซึ่งผลการศึกษาได้ข้อสรุปได้ว่ากลไกการพึ่งตนเองที่จะมีต่อศักยภาพชุมชนพบมี 3 ประการ คือ กลไกทางสังคมได้แก่เครือข่ายเพื่อนบ้านกลไกทางวัฒนธรรมได้แก่ความเชื่อและภูมิปัญญาท้องถิ่นและกลไกทางการศึกษาซึ่งชุมชนศรีดอนมูลนี้ได้มีการพึ่งตนเองในด้านการพึ่งพาตนเองเศรษฐกิจในระดับหนึ่งเช่นด้านการผลิตการรวมกลุ่มการตลาดตลอดจนการสร้างอำนาจต่อรองจากภายนอกทำให้มีการพึ่งพาตนเองได้เป็นอย่างดี

ชาตตลาดวัตถุดิบภายในชุมชนมีไม่เพียงพอทำให้ต้องมีการสั่งซื้อจากภายนอกการดำเนินงานจะประสบผลสำเร็จไปได้จะต้องได้รับความร่วมมือจากสมาชิกภายในกลุ่มเป็นอย่างมาก

จกมล จอมเมือง (2542) ทำการศึกษาเศรษฐกิจชุมชนกลุ่มสตรีสหกรณ์นิคมสันทรายจำกัด โดยได้ศึกษาเฉพาะผลไม้แปรรูปเท่านั้นพบว่าผลผลิตของกลุ่มแทบจะไม่มีปัญหาเนื่องจากการใช้เทคโนโลยีร่วมกับแรงงานคนคือการใช้เครื่องจักรและอุปกรณ์จากโรงงานร่วมกับแรงงานคนสำหรับการจัดหาวัตถุดิบนั้นจะใช้วัตถุดิบหลายชนิดเพื่อการขยายตลาดและกาพัฒนานอกจากนี้ในการจัดทำบัญชีจะทำได้ง่ายคือบันทึกเพียงรายรับ-รายจ่ายเท่านั้นจึงไม่สามารถมองเห็นผลกระทบด้านอื่นๆ ได้นอกจากกำไรในส่วนของปัญหาและอุปสรรคนั้นเนื่องจากผลิตภัณฑ์ไม่ใส่สารกันบูดจึงมีอายุในการวางจำหน่ายสั้น

หุชนู เสาวรส (2556) ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง การศึกษาธุรกิจการเลี้ยงไก่ชนในอำเภอเมือง จังหวัดจันทบุรี เกี่ยวกับลักษณะพื้นฐานทางเศรษฐกิจและสังคมของผู้เลี้ยงไก่ชน พบว่า กลุ่มผู้เลี้ยงไก่ชนมีอายุเฉลี่ย 43 ปี มีระดับการศึกษาชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 สถานภาพส่วนใหญ่สมรส อาชีพหลักของกลุ่มผู้เลี้ยงไก่ชนคือ ทำสวนยางพารา ช่างก่อสร้าง ช่างไม้ ค้าขาย และข้าราชการบำนาญ กลุ่มผู้เลี้ยงไก่ชนส่วนใหญ่ไม่เคยขายไก่ชนในเชิงธุรกิจ และการเลี้ยงไก่ชนส่วนใหญ่จะทำเป็นงานรอง ไม่ได้ทำเป็นงานหลัก ส่วนปัญหาที่พบในการเลี้ยงไก่ชนคือ การลักขโมยไก่ที่ชนเก่งและมีค่าตัวแพง ปัญหาเรื่องโรคระบาดในไก่ชน ด้านการนำเอาภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้คือ การนำเอาสมุนไพรพื้นมามาประยุกต์ใช้กับไก่ชน

สุชน ตั้งทวีพัฒน์ และคณะ (2542) ได้ทำการศึกษาการเพิ่มประสิทธิภาพไก่พันธุ์พื้นเมืองเปรียบเทียบการเลี้ยงการให้อาหารสองแบบในสองพื้นที่ พบว่า การให้อาหารสำเร็จรูปไก่ แก่พ่อแม่พันธุ์ด้วยปลายข้าวผสมรำได้กระทำในสองพื้นที่คือ อำเภอแจ้ห่ม จังหวัดลำปาง และอำเภอดอยสะเก็ด จังหวัดเชียงใหม่ ตามแผนการทดลอง 2x2 factorial arrangement in CRD โดยคัดเลือกเกษตรกรเข้าร่วมโครงการจำนวน 6 และ 8 รายตามลำดับ แต่ละพื้นที่แบ่งเกษตรกรเป็น 2 กลุ่ม

กลุ่มแรกเลี้ยงพ่อแม่ไก่แบบขังเล้า และให้อาหารไก่ไข่ที่เป็นการค้า ส่วนกลุ่มที่ 2 ปล่อยให้หาอาหารกินเองและให้เฉพาะปลายข้าวผสมรำ ผลปรากฏว่า วิธีการให้อาหารที่ต่างกันมีผลทำให้สมรรถภาพการผลิตแตกต่างกัน

ขวัญกมล ดอนขวา (2555) ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง การพัฒนาเศรษฐกิจชุมชน ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ พบว่า ปัจจัยผลักดันเศรษฐกิจชุมชนในด้านการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์มีผลกระทบทางตรงต่อกิจกรรมในกระบวนการเศรษฐกิจชุมชน ในด้านการขายมากที่สุดส่วนกิจกรรมในกระบวนการเศรษฐกิจชุมชนในด้านการขายมีผลกระทบทางตรงต่อการจัดสรรกำไร ส่วนเกินของชุมชน ในด้านการให้ความอนุเคราะห์ชุมชนได้มากที่สุด ทางด้านปัจจัยผลักดันเศรษฐกิจชุมชนด้านการพัฒนาพื้นฐานทางกายภาพมีผลกระทบทางตรง ต่อการจัดสรรกำไรส่วนเกินของชุมชน ในด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติมากที่สุด นอกจากนี้ปัจจัยผลักดันเศรษฐกิจชุมชนในด้านการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ มีผลกระทบทางอ้อมต่อการจัดสรรกำไรส่วนเกินของชุมชน ในด้านการศึกษามากที่สุด

ข้อสรุปเชิงทฤษฎี

จากการวิเคราะห์สามารถสรุปแนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการบริหารการเป็นเรื่องที่มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการดำเนินงานขององค์การ เพราะเป็นเครื่องมือสำคัญที่จะชี้ให้เห็นความสำเร็จ หรือความล้มเหลว ความมีประสิทธิภาพหรือความไร้ประสิทธิภาพของหน่วยงานการบริหารเป็นเครื่องบ่งชี้ให้ทราบถึงความเจริญก้าวหน้าของสังคม ความก้าวหน้าของวิทยาการต่างๆ การบริหารงานที่สำคัญจะนำไปสู่ความก้าวหน้า การบริหารเป็นลักษณะการทำงานร่วมกันของกลุ่มบุคคล ในองค์การซึ่งมีการวินิจฉัยสั่งการ นักบริหารจะต้องคำนึงถึงปัจจัยสิ่งแวดล้อมต่างๆ การวินิจฉัยสั่งการเป็นเครื่องแสดงให้ทราบถึงความสามารถของนักบริหาร และความเจริญเติบโตของการบริหารชีวิตประจำวันของมนุษย์ไม่ว่าในครอบครัวหรือองค์การใด ย่อมเกี่ยวข้องกับการบริหารอยู่เสมอการบริหารจัดเป็นศาสตร์แขนงหนึ่งในทางสังคมศาสตร์ที่นำเอาหลักการและทฤษฎีต่างๆ ทางมานุษยวิทยา สังคมวิทยา จิตวิทยา และพฤติกรรมศาสตร์มาใช้ไม่ใช่ศาสตร์อย่างเดียวและยังต้องใช้ศิลป์เข้าควบคู่ไปด้วยคือต้องสามารถประยุกต์ความรู้ต่างๆ ทางการบริหารให้เข้ากับสถานการณ์ที่เป็นจริง และการบริหารนั้นจะครอบคลุมถึงหน้าที่การบริหารอันประกอบด้วยการวางแผน การจัดองค์การการสั่งการ การมอบหมายงาน การรายงานและการงบประมาณนอกจากนี้องค์ประกอบที่สำคัญของการบริหารจะประกอบไปด้วย วัตถุประสงค์ที่แน่นอน ทรัพยากรในการบริหารการประสานระหว่างกันและประสิทธิภาพ ประสิทธิผลในการทำงาน

แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการพัฒนาและการบริหารจัดการชุมชนชุมชนมีความหมายในเชิงกระบวนการที่พลวัต ความเป็นชุมชนจะวัดหรือดูได้จากกิจกรรมหรือการเคลื่อนไหวของกลุ่มคนที่รวมตัวกัน ความเป็นชุมชนจะต้องพิจารณาถึงวัตถุประสงค์ กิจกรรม การมีส่วนร่วมของคนในกลุ่ม และการจัดการกลุ่มหรือองค์กรให้ความช่วยเหลือเกื้อกูลกัน ระหว่างคนในชุมชน การมีส่วนร่วมของสมาชิกในกระบวนการตัดสินใจแก้ปัญหาและพัฒนาชุมชน มีการนำเอาวัฒนธรรมผสมผสานทำกิจกรรมเพราะการมีรากฐานทางวัฒนธรรมจะเป็นเครื่องยึดเหนี่ยวให้สามารถสร้างองค์กรที่มีคุณภาพได้เป้าหมายหรือจุดมุ่งหมายปลายทางของการพัฒนาชุมชน คือ การมุ่งพัฒนาคนและวัดดูหรือสิ่งแวดล้อมในชุมชน เพราะได้รวมเอาสิ่งทุกอย่างในชุมชนไว้ทั้งสิ้น และเป็นการกำหนดเป้าหมายที่สอดคล้องกับปรัชญาและแนวคิดของการพัฒนาชุมชนอย่างยิ่ง และมีสิ่งที่สำคัญที่น่าสังเกตและสมควรกล่าวไว้ในที่นี้ก็คือ ผู้รู้เกี่ยวกับการพัฒนาชุมชนส่วนใหญ่มิได้แสดงไว้อย่างชัดเจนหรือกำหนดให้แน่นอนว่า ระหว่างการพัฒนาคน กับ การพัฒนาวัดดูหรือสิ่งแวดล้อมนั้น จะต้องพัฒนาสิ่งใดก่อน สิ่งใดหลังหรือพัฒนาไปพร้อมๆ กัน หรือสิ่งใดสำคัญกว่ากัน หรือสิ่งใดสำคัญกว่ากัน

แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการดำเนินงานขององค์การบริหารส่วนตำบลนั้นจึงหมายถึงการที่ประชาชนเข้ามามีส่วนเกี่ยวข้องสัมพันธ์กับการดำเนินงานขององค์การบริหารส่วนตำบลซึ่งเป็นรูปแบบการปกครองท้องถิ่นที่เปิดโอกาสให้ประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาการบริหารและการปกครองเพราะการมีส่วนร่วมเป็นหัวใจสำคัญหรือเครื่องมือสำคัญที่จะทำให้องค์การบริหารส่วนตำบลมีความเข้มแข็งปฏิบัติตามที่ประชาชนต้องการซึ่งประชาชนสามารถเข้ามามีส่วนร่วมในหลายรูปแบบ 1. มีส่วนร่วมในทางการเมือง 2. มีส่วนร่วมในการจัดทำประชาคมตำบล/หมู่บ้าน 3. มีส่วนร่วมในการเป็นกรรมการจัดซื้อ-จัดจ้าง 4. มีส่วนร่วมในการเข้าร่วมกิจกรรมต่างๆ 5. มีส่วนร่วมในการสนับสนุนให้ความร่วมมือ

แนวคิดเศรษฐกิจชุมชน เป็นแนวคิดที่นำมาประยุกต์ใช้เพื่อสนองตอบความต้องการของชุมชนโดยเศรษฐกิจชุมชนหมายถึงกิจกรรมที่บุคคลหรือองค์กรชุมชนหรือเอกชนร่วมกิจการช่วยกันดำเนินงานด้วยตนเองทั้งหมดหรือบางส่วนโดยประสานทำงานกับพหุภาคีและผู้คนในท้องถิ่นมีการใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นและเทคโนโลยีที่เหมาะสมช่วยเหลือการผลิตการตลาดทุนการจัดการร่วมกันในเรื่องเกี่ยวกับการแปรรูปผลผลิตทางการเกษตรการค้าขายบริการการท่องเที่ยวการพัฒนา ส่งเสริมวัฒนธรรมในท้องถิ่นเพื่อมุ่งให้เกิดรายได้ส่งผลกระทบต่อบุคคลครอบครัวและชุมชนกล่าวโดยสรุป เศรษฐกิจชุมชนหมายถึงกิจกรรมต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับเศรษฐกิจของชุมชนซึ่งประกอบด้วยกิจกรรมทางการผลิต การแปรรูปการขายผลผลิตการซื้อและการบริโภคในชุมชนอาจจะเป็นกิจกรรมที่ก่อให้เกิดรายได้และกำไรในชุมชน

กฎหมายการพนัน และการควบคุมการพนันการพนันมีมาตั้งแต่สมัยก่อนประวัติศาสตร์และดำเนินสืบเนื่องมาจนถึงปัจจุบันการพนันมีด้วยกันหลายรูปแบบหนึ่งในนั้นคือการใช้สัตว์ต่อสู้กันแล้วทายผลแพ้ชนะการพนันชนไก่เป็นการพนันที่มีประวัติศาสตร์มายาวนานและแพร่หลายในหลายภูมิภาครวมถึงในประเทศไทยด้วยแต่ในเวลาต่อมาการพนันได้กลายเป็นกิจกรรมที่รัฐกำหนดให้เป็นกิจกรรมที่ผิดกฎหมายและขัดต่อความสงบเรียบร้อยของสังคมซึ่งรัฐควรเข้ามาจำกัดควบคุมจึงมีการออกกฎหมายเพื่อควบคุมและจำกัดการเล่นการพนันโดยในประเทศไทยมีกฎหมายควบคุมการพนันคือพระราชบัญญัติการพนัน พ.ศ. 2478 พระราชบัญญัติการพนัน พ.ศ. 2478 เป็นกฎหมายที่บัญญัติให้การพนันเป็นสิ่งที่ผิดกฎหมายเพื่อควบคุมและจำกัดการพนันมาตรา 4 แห่งพระราชบัญญัติการพนัน พ.ศ. 2478 ได้จำแนกการพนันออกเป็นสองบัญชีด้วยกัน คือ บัญชีก. และ บัญชีข. โดยการพนันที่กล่าวไว้ใน บัญชีก. หรือการละเล่นที่มีลักษณะคล้ายกันเป็นการพนันที่ “ผิดกฎหมาย” คือ ห้ามมิให้อนุญาตจัดให้มีหรือเข้าเล่นเลย การเล่นพนันที่บัญญัติไว้ใน บัญชีก. จะทำได้ก็ต่อเมื่อรัฐบาลพิจารณาเห็นสมควรและออกพระราชกฤษฎีกาให้เล่นได้เท่านั้น ดังรายการในตารางที่ 1 ส่วนการพนันในบัญชีข. หรือการละเล่นที่คล้ายกันถือว่าเป็นการพนันที่ “ถูกกฎหมาย” คือ จัดให้มีขึ้นได้หากได้รับอนุญาตจากรัฐมนตรีเจ้าหน้าที่ยหรือเจ้าพนักงานผู้ออกใบอนุญาตดังรายการในตารางที่ 2 หรือเป็นการเล่นที่มีกฎกระทรวงให้จัดขึ้นได้โดยไม่ต้องขออนุญาตได้แก่ไพ่ บริดจ์บิลเลียดวงวิวคน เป็นต้น

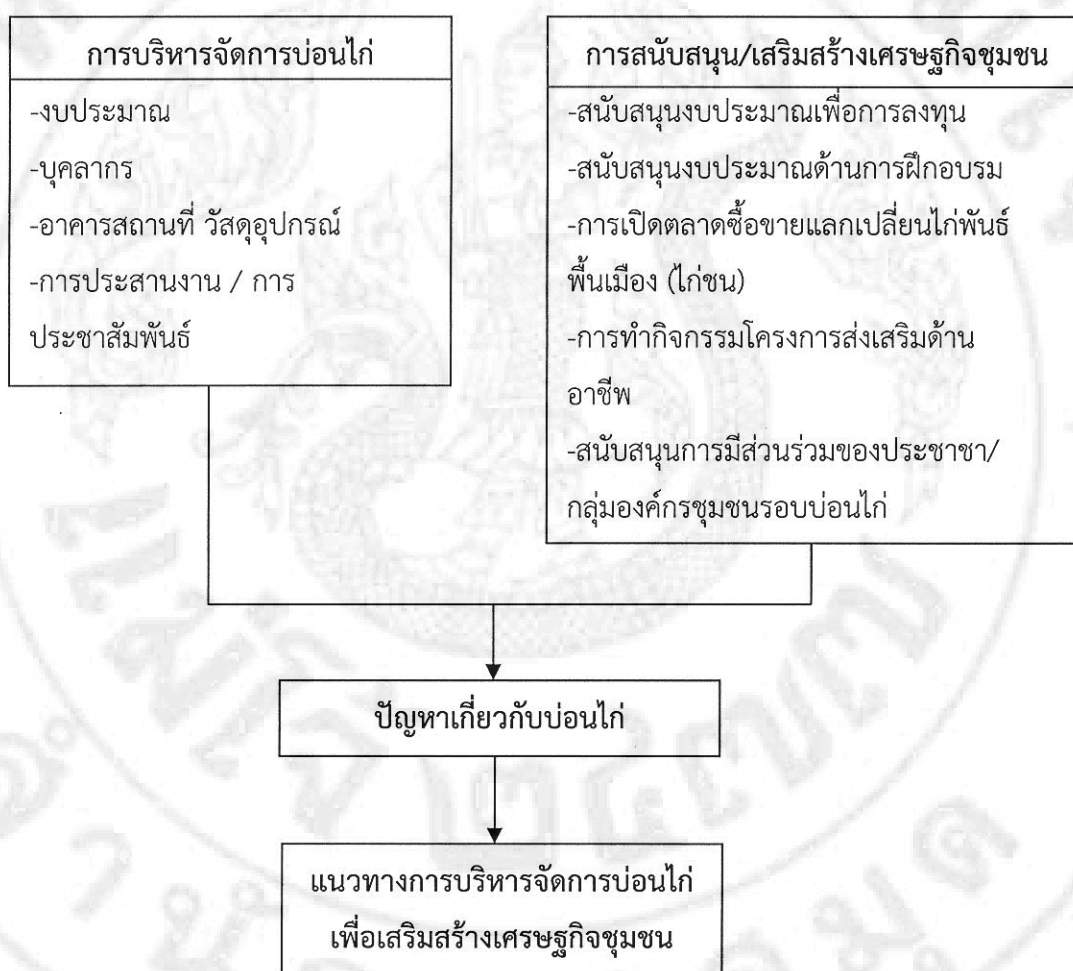
ประวัติความเป็นมาของการชนไก่ และกฎหมายการพนันชนไก่เกิดขึ้นตั้งแต่ยุคก่อนประวัติศาสตร์โดยมนุษย์สังเกตเห็นพฤติกรรมของไก่ป่าตัวผู้ที่ต่อสู้กันด้วยสัญชาตญาณในการปกป้องอาณาเขตของตัวเองตามนิสัยหวงถิ่นและต่อสู้กันเพื่อแย่งชิงตัวเมียจึงเริ่มเอาไก่ป่ามาเลี้ยงเป็นไก่บ้านและเอามาชนกันเป็นเกมกีฬาเพื่อหาความบันเทิงกิจกรรมการชนไก่ได้ดำเนินต่อมาจนถึงยุคโบราณอย่างในสมัยอียิปต์กรีกโรมันเปอร์เซียรวมถึงจีนและประเทศทางตะวันออกอื่นๆ กิจกรรมการชนไก่เป็นกิจกรรมที่ทำกันอย่างแพร่หลายในหลายภูมิภาคของโลกเช่นในประเทศตะวันตกอย่างอังกฤษ สเปนและสหรัฐอเมริกา รวมถึงประเทศในแถบลาตินอเมริกา เช่นบราซิลเม็กซิโกและสาธารณรัฐโดมินิกันด้วยส่วนในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ทั้งในไทยลาวพม่าอินโดนีเซียเวียดนามกัมพูชาและฟิลิปปินส์นั้นการชนไก่และการพนันชนไก่ถือเป็นกิจกรรมที่มีประวัติยาวนานและเป็นที่ยอมรับอย่างแพร่หลายหลักฐานเกี่ยวกับกีฬาชนไก่ในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ที่ปรากฏเช่น ภาพสลักรูปชาวบ้านกำลังเล่นชนไก่บนปราสาทบายน สมัยพระเจ้าชัยวรมันที่ 7 ในกัมพูชาตุ๊กตาดินเผารูปผู้ชายอุ้มไก่ชนในสมัยสุโขทัยและพระราชพงศาวดารกล่าวถึงการชนไก่ของสมเด็จพระนเรศวรมหาราชกับพระมหาอุปราชาของพม่าในสมัยอยุธยา

จากข้อสรุปแนวคิดทฤษฎีดังกล่าวมาข้างต้น ผู้วิจัยได้เห็นแนวทางในการศึกษาวิจัยเพื่อให้ได้มาซึ่งองค์ความรู้ทางด้านการบริหารจัดการบ่อนไก่เพื่อเสริมสร้างเศรษฐกิจชุมชน กรณีศึกษา บ่อนไก่ในเขตอำเภอสนทราย จังหวัดเชียงใหม่ ที่สอดคล้องกับเปลี่ยนแปลงของสถานการณ์ของสังคม ซึ่ง

ผู้วิจัยได้นำการวิเคราะห์ สังเคราะห์ เป็นตัวแปรที่ใช้ในการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ และนำมาสู่กรอบวิจัย ดังนี้

กรอบแนวคิดในการวิจัย

การศึกษาวิจัยเรื่องการบริหารจัดการบ่อนไก่เพื่อเสริมสร้างเศรษฐกิจชุมชน กรณีศึกษา บ่อนไก่ในเขตจังหวัดเชียงใหม่ มีกรอบแนวคิดในการวิจัย ดังนี้

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

บทที่ 3

วิธีดำเนินการศึกษา

การศึกษาวิจัยเรื่อง การบริหารจัดการบ่อนไก่เพื่อเสริมสร้างเศรษฐกิจชุมชน กรณีศึกษา บ่อนไก่ในจังหวัดเชียงใหม่ เพื่อให้ได้มาซึ่งข้อมูลตามวัตถุประสงค์การวิจัยและครอบคลุมเนื้อหาของการวิจัย ผู้วิจัยจึงเลือกใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยใช้วิธีการสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง (Semi –structured interview) การศึกษาจากเอกสาร (Documentary study) และการสังเกตแบบมีส่วนร่วม (Participant Observation) โดยมีวิธีการวิจัย ดังต่อไปนี้

1. สถานที่ดำเนินการวิจัย
2. ผู้ให้ข้อมูลสำคัญที่ใช้ในการวิจัย
3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
4. การสร้างเครื่องมือในการวิจัย
5. การเก็บรวบรวมข้อมูล
6. การวิเคราะห์ข้อมูล
7. ระยะเวลาที่ใช้ในการทำวิจัย

โดยรายละเอียดของวิธีการดำเนินการวิจัยการศึกษานี้ มีดังต่อไปนี้

สถานที่ดำเนินการวิจัย

สถานที่ที่เก็บข้อมูลการศึกษาวิจัย คือ บ่อนไก่ในจังหวัดเชียงใหม่ ประกอบด้วย บ่อนแม่ย่อย ตำบลสันทรายน้อย อำเภอสันทราย บ่อนแสงมอเตอร์ ตำบลตันเปา อำเภอสันกำแพง บ่อนแม่คือ ตำบลแม่คือ อำเภอดอยสะเก็ด บ่อนห้วยทราย ตำบลแม่เหียะ อำเภอเมือง (เขตติดต่ออำเภอหางดง) บ่อนเพชรไพลินห้วยทราย ตำบลห้วยทราย อำเภอแม่ริม บ่อนบ่อปลา ตำบลหนองป่าครั่ง อำเภอเมือง บ่อนบ้านน้อย ตำบลสันกำแพงอำเภอสันกำแพง และบ่อนอัศวินดอยถ้ำ ตำบลน้ำแพร่ อำเภอหางดง รวมทั้งหมด 8 บ่อน ซึ่งเป็นบ่อนที่มีการดำเนินการถูกต้องตามกฎหมาย

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญที่ใช้ในการวิจัย

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญที่ใช้ในการศึกษาวิจัย ผู้ให้ข้อมูลสำคัญที่เป็นผู้ให้ข้อมูลหลักในการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ ได้แก่ เจ้าของบ่อนไก่ 8 คน ตัวแทนคณะกรรมการบ่อนไก่ 8 คน ตัวแทนผู้นำไก่มาชน 24

คน และตัวแทนพ่อค้าแม่ค้า 24 คน รวมทั้งหมด 64 คน โดยใช้เกณฑ์การเลือกกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ และมีเกณฑ์การคัดเลือกผู้ให้ข้อมูลสำคัญแบบเจาะจง ดังนี้

เกณฑ์การคัดเลือกผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ในการบริหารจัดการบ่อนไก่ในเขตจังหวัดเชียงใหม่

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ทำการคัดเลือกผู้ให้ข้อมูลสำคัญในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการบ่อนไก่ในเขตจังหวัดเชียงใหม่แบบเจาะจงโดยมีเกณฑ์การคัดเลือกดังนี้

1. เจ้าของบ่อนไก่ เหตุผลที่ผู้วิจัยเจาะจงเลือกเจ้าของบ่อนไก่มาเป็นผู้ให้ข้อมูลสำคัญ เพราะเห็นว่าเป็นผู้ที่มีความรู้ มีประสบการณ์ตรงในการบริหารจัดการบ่อน และมีประสบการณ์ในการดูแลกิจการมาก่อน ย่อมมีข้อมูลที่เป็นจริง ชัดเจน ลึกซึ้งต่อการให้ข้อมูล ซึ่งส่งผลต่อผลการศึกษาวิจัยที่ครอบคลุมกว้างขวาง

2. ตัวแทนคณะกรรมการบ่อนไก่เหตุผลที่ผู้วิจัยเจาะจงเลือกตัวแทนคณะกรรมการบ่อนไก่เป็นผู้ให้ข้อมูลสำคัญบ่อนละ 1 คน เพราะเห็นว่าเป็นผู้ที่มีความรู้ มีประสบการณ์ตรงในการบริหารจัดการบ่อน และเป็นผู้ที่คลุกคลีอยู่ในวงจรของการเลี้ยงไก่ชนไก่มาเป็นระยะเวลายาวนาน ย่อมมีข้อมูลที่เป็นจริง ชัดเจน ลึกซึ้งต่อการให้ข้อมูล ซึ่งส่งผลต่อผลการศึกษาวิจัยครั้งนี้ที่ได้ครอบคลุมกว้างขวางและครอบคลุมทุกมิติของการบริหารจัดการ

3. ตัวแทนผู้นำไก่มาชนบ่อนละ 3 คน เหตุผลที่ผู้วิจัยเจาะจงเลือกตัวแทนผู้นำไก่มาชนมาเป็นผู้ให้ข้อมูลสำคัญ เพราะเห็นว่าเป็นผู้ที่มีความรู้ มีความเข้าใจและเป็นผู้ที่มีส่วนร่วมในกิจกรรมของบ่อนไก่โดยตรง ย่อมมีข้อมูลเชิงลึกที่เป็นจริง ชัดเจน ลึกซึ้งต่อการให้ข้อมูล ซึ่งจะส่งผลต่อได้รับข้อมูลในการศึกษาวิจัยที่ครอบคลุมโดยเฉพาะข้อมูลเกี่ยวกับแนวทางการบริหารจัดการบ่อนไก่เพื่อเสริมสร้างเศรษฐกิจชุมชน

4. ตัวแทนพ่อค้าแม่ค้าที่เข้ามาขายอาหารเครื่องดื่ม วัสดุอุปกรณ์ที่เกี่ยวข้องกับการเลี้ยงไก่ชนไก่ภายในบ่อน เหตุผลที่ผู้วิจัยเจาะจงเลือกตัวแทนพ่อค้าแม่ค้า จำนวนบ่อนละ 3 คน มาเป็นผู้ให้ข้อมูลสำคัญ เพราะเห็นว่าเป็นผู้ที่มีความเข้าใจเกี่ยวข้องในกิจการของบ่อนไก่ และเป็นผู้ร่วมให้บริการ ย่อมมีข้อมูลที่เป็นจริง ชัดเจน ลึกซึ้งต่อการให้ข้อมูล ซึ่งส่งผลต่อผลการศึกษาวิจัยที่ครอบคลุม โดยเฉพาะข้อมูลเกี่ยวกับแนวทางการบริหารจัดการบ่อนไก่เพื่อเสริมสร้างเศรษฐกิจชุมชน

ตารางที่ 1 ผู้ให้ข้อมูลสำคัญที่ใช้ในการศึกษาวิจัย

ลำดับที่	ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ	จำนวน (คน)
1	เจ้าของบ่อนไก่	8
2	ตัวแทนคณะกรรมการบ่อนไก่	8
3	ตัวแทนผู้นำไก่อมาชน	24
4	ตัวแทนพ่อค้าแม่ค้า	24
รวม		64

รูปแบบการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยการศึกษาข้อมูลจากเอกสารเก็บข้อมูลโดยใช้วิธีการสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง (Semi - Structured Interview) และการสังเกตแบบมีส่วนร่วม (Participant Observation) เพื่อให้ได้มุมมองของผู้เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการบ่อนไก่เพื่อเสริมสร้างเศรษฐกิจชุมชน กรณีศึกษา บ่อนไก่ในจังหวัดเชียงใหม่ การศึกษาวิจัยครั้งนี้ดำเนินการศึกษา 3 แบบคือ

1. การศึกษาข้อมูลเอกสาร (Documentary research) เป็นการศึกษารวบรวมข้อมูลจากเอกสารต่างๆ ทางวิชาการ หนังสือ บทความ สารนิพนธ์ วิทยานิพนธ์ ทั้งที่เป็นทฤษฎีแนวคิดและผลงานที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการบ่อนไก่เพื่อเสริมสร้างเศรษฐกิจชุมชน

2. การวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) เป็นการเก็บข้อมูลจากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ได้แก่ เจ้าของบ่อนไก่ 8 คน ตัวแทนคณะกรรมการบ่อนไก่ 8 คน ตัวแทนผู้นำไก่อมาชน 24 คน และตัวแทนพ่อค้าแม่ค้า 24 คน รวม ทั้งหมด 64 คน ซึ่งเป็นผู้ที่เกี่ยวข้องโดยตรงกับบ่อนไก่

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

การศึกษานี้ เป็นการใช้เครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยแบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง (Semi-Structured Interview) และการสังเกตแบบมีส่วนร่วม (Participant Observation) โดยลักษณะข้อมูลที่ใช้ในการศึกษา แบ่งเป็น 2 ส่วนได้ดังนี้

1. ข้อมูลปฐมภูมิ เก็บรวบรวมข้อมูล โดยใช้วิธีการสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง (Semi-Structured Interview) จากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ และการสังเกตแบบมีส่วนร่วม (Participant

Observation) เพื่อนำมาวิเคราะห์ถึงการบริหารจัดการบ่อนไก่เพื่อเสริมสร้างเศรษฐกิจชุมชน
กรณีศึกษา บ่อนไก่ในจังหวัดเชียงใหม่

2. ข้อมูลทุติยภูมิ เก็บรวบรวมจากหนังสือ วารสาร เอกสารทางวิชาการต่างๆ และ
การสืบค้นข้อมูลจากเอกสาร หนังสือ อินเทอร์เน็ต โดยอาศัย DocumentResearch ที่เกี่ยวข้องกับ
แนวคิดทฤษฎี และผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อศึกษาถึงการบริหารจัดการบ่อนไก่ชนในเขตจังหวัด
เชียงใหม่

การสร้างเครื่องมือในการวิจัย

1. ผู้ศึกษาวิจัยได้มีการศึกษาและรวบรวมข้อมูลต่างๆ จากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
กับการบริหารจัดการบ่อนไก่เพื่อเสริมสร้างเศรษฐกิจชุมชนของบ่อนไก่ในเขตจังหวัดเชียงใหม่
2. วิเคราะห์วัตถุประสงค์และตัวแปรในกรอบความคิดของการวิจัย
3. ได้ปรึกษาอาจารย์ที่ปรึกษา 3 ท่าน คือ อาจารย์ ดร.ธรรมพร ตันตรา อาจารย์ ดร.สมคิด
แก้วทิพย์ และผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สถาพร แสงสุโพธิ์ ซึ่งเป็นผู้ให้คำปรึกษาและผู้ทรงคุณวุฒิ
การทำเครื่องมือวิจัยครั้งนี้ เป็นผู้ให้คำปรึกษาและแนะนำ
4. นำแบบสัมภาษณ์ที่แก้ไขปรับปรุงแล้วไปทดลองสัมภาษณ์ (Try Out) กับเจ้าของบ่อนไก่
ตัวแทนคณะกรรมการบ่อนไก่ ตัวแทนผู้นำไก่มาชน และตัวแทนพ่อค้าแม่ค้าในบ่อนไก่ที่ไม่ใช่ผู้ให้
ข้อมูลสำคัญในการศึกษาวิจัยในครั้งนี้
5. เก็บรวบรวมข้อมูลจากเจ้าของบ่อนไก่ ตัวแทนคณะกรรมการบ่อนไก่ ตัวแทนผู้นำไก่มา
ชน และตัวแทนพ่อค้าแม่ค้าในบ่อนไก่ โดยการเขียนบันทึกลงในแบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้างและ
บันทึกเสียงจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญที่ใช้ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้

วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลมีการดำเนินการ ดังนี้

1. ติดต่อประสานงานผู้ที่คัดเลือกเป็นผู้ให้ข้อมูลสำคัญ และผู้ที่เกี่ยวข้องเพื่อชี้แจง
รายละเอียดของการดำเนินการศึกษาวิจัย
2. ลงพื้นที่รวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์จากผู้ให้ข้อมูลสำคัญที่กำหนดไว้ จากเจ้าของ
บ่อนไก่ ตัวแทนคณะกรรมการบ่อนไก่ ตัวแทนผู้นำไก่มาชน และตัวแทนพ่อค้าแม่ค้าในบ่อนไก่ในเขต
จังหวัดเชียงใหม่

3. นำข้อมูลที่เก็บรวบรวมจากเอกสาร (Documentary Study) การสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง (Semi-Structured Interview) และการสังเกตแบบมีส่วนร่วม (Participant Observation) ทั้งหมดแล้วนำมาตรวจสอบความถูกต้องครบถ้วนสมบูรณ์ จากนั้นนำมาสรุปผลการวิจัยเบื้องต้น

การตรวจสอบข้อมูล

เพื่อให้ผลการวิจัยมีความแม่นยำและน่าเชื่อถือมากขึ้น ผู้วิจัยได้ทำการตรวจสอบข้อมูลด้วยวิธีการตรวจสอบแบบสามเส้าด้านข้อมูล (Data Triangulation) ที่ประกอบด้วยด้านเวลา สถานที่ และบุคคล เพื่อพิจารณาว่าการเก็บข้อมูลในเวลา สถานที่และบุคคล ที่ต่างกันจะทำให้ได้คำตอบที่เหมือนหรือแตกต่างหรือไม่อย่างไร

ด้านเวลาผู้วิจัยเริ่มเก็บข้อมูลในช่วงเดือน ตุลาคม 2558 จนถึง 30 เมษายน 2559 ปรากฏว่าไม่ว่าจะเก็บข้อมูลในเดือนไหนก็ยังได้คำตอบตามแบบสัมภาษณ์คงเดิม

ด้านสถานที่ผู้วิจัยทำการเก็บข้อมูลจากบ่อนไก่ต่างๆ ผลของการตอบแบบสัมภาษณ์ยังคงเหมือนกันทุกฝ่าย

ด้านบุคคลผู้วิจัยได้ทำการเก็บข้อมูลจากเจ้าของบ่อนไก่ ตัวแทนคณะกรรมการบ่อนไก่ ตัวแทนผู้นำโกมาชน และตัวแทนพ่อค้าแม่ค้า ผู้วิจัยยังคงได้ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ที่คล้ายกันและคงเดิม

เมื่อตรวจสอบข้อมูลด้วยวิธีการสามเส้าด้านเวลา ด้านสถานที่ ด้านบุคคลเรียบร้อยแล้วก็นำเข้าสู่กระบวนการวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูลและการประมวลผลข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ ผู้ศึกษามีลำดับขั้นตอนในการวิเคราะห์ดังนี้

1. ผู้ศึกษาจะนำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง (Semi - Structured Interview) และการสังเกตแบบมีส่วนร่วม (Participant Observation) โดยนำข้อมูลจากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ มาเปรียบเทียบระหว่างแต่ละบุคคล และจัดลำดับความสำคัญและคุณลักษณะของข้อมูล

2. ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ที่จัดลำดับความสำคัญแล้วนำมาเปรียบเทียบกับข้อมูลทางเอกสารต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับแนวคิดทฤษฎี ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อที่จะได้ทราบถึงลักษณะที่มีความคล้ายคลึงกัน และความแตกต่างกันของข้อมูล

3. นำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ และจากการศึกษาเอกสารต่างๆ มาทำการวิเคราะห์ข้อมูลกันอย่างเป็นระบบ และนำไปสู่การเชื่อมโยงข้อมูลเข้าด้วยกัน แสดงความสำคัญของข้อมูลได้ชัดเจนยิ่งขึ้น เพื่อสะดวกต่อการวิเคราะห์ และการเขียนรายงาน

ข้อมูลที่ได้จากการศึกษา จะเป็นข้อมูลที่ไม่ใช่ตัวเลข แต่จะประกอบด้วยการพรรณนาที่มีรายละเอียดและมีการอ้างอิงโดยตรงเกี่ยวกับที่มาของข้อมูล ไม่ว่าจะเป็นข้อมูลที่ได้จากการค้นคว้าหรือข้อมูลทางเอกสาร ดังนั้น ข้อมูลเชิงคุณภาพ ที่ได้จากการตอบประเด็นสัมภาษณ์ (Interview Research) และข้อมูลเอกสารต่างๆ (Document Research) จะถูกนำมาวิเคราะห์และประมวลผล โดยเชื่อมโยงความสัมพันธ์ในแง่ต่างๆ ตามข้อเท็จจริง ทั้งในเชิงเหตุและผล ซึ่งการวิเคราะห์จะออกมาในรูปเชิงพรรณนาไปสู่คำตอบในการศึกษาและสรุปตีความตามหลักวิชาการ ประกอบการเขียนรายงาน เพื่อชี้ให้เห็นถึงหลักการและแนวทางในการบริหารจัดการบ่อนไก่เพื่อสนับสนุนและเสริมสร้างเศรษฐกิจชุมชน ภูมิศึกษา บ่อนไก่ในเขต จังหวัดเชียงใหม่

บทที่ 4

ผลการวิจัยและวิจารณ์

การศึกษาวิจัยเรื่อง การบริหารจัดการบ่อนไก่เพื่อเสริมสร้างเศรษฐกิจชุมชน กรณีศึกษา บ่อนไก่ในจังหวัดเชียงใหม่ มีการกำหนดวัตถุประสงค์ คือ การบริหารจัดการบ่อนไก่ชนในจังหวัดเชียงใหม่ วิธีการสนับสนุนและเสริมสร้างเศรษฐกิจชุมชนของบ่อนไก่ในจังหวัดเชียงใหม่ ตลอดจนหาแนวทางการบริหารจัดการบ่อนไก่เพื่อเสริมสร้างเศรษฐกิจชุมชนให้มีความเข้มแข็งซึ่งผู้วิจัยได้รวบรวมข้อมูลเพื่อให้ได้ข้อค้นพบจากเอกสารทางวิชาการที่เกี่ยวข้องจากการสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง โดยผลการศึกษาวิจัยจะนำเสนอแบ่งเป็น 5 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานของบ่อนไก่และการชนไก่ ในจังหวัดเชียงใหม่

ตอนที่ 2 การบริหารจัดการบ่อนไก่ชน ในจังหวัดเชียงใหม่

ตอนที่ 3 วิธีการสนับสนุนและเสริมสร้างเศรษฐกิจชุมชนของบ่อนไก่ ในจังหวัดเชียงใหม่

ตอนที่ 4 ปัญหา / การแก้ไข

ตอนที่ 5 แนวทางการส่งเสริมกิจการบ่อนไก่ในการสนับสนุนเสริมสร้างเศรษฐกิจชุมชน

ตอนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานของบ่อนไก่และการชนไก่

ในจังหวัดเชียงใหม่

จากการศึกษาพบว่าในจังหวัดเชียงใหม่มีบ่อนไก่ (สนามชนไก่) ที่ถูกต้องตามกฎหมายมีจำนวน 8 แห่ง ซึ่งประกอบไปด้วย บ่อนแม่ย้อย ตั้งอยู่ที่ 283 หมู่ 1 ตำบลสันทรายน้อย อำเภอสันทราย ตั้งขึ้นมา ประมาณ 22 ปี ลักษณะของบ่อนเป็นบ่อนที่ใหญ่ที่สุดในจังหวัดเชียงใหม่ และถูกจัดให้เป็นบ่อนชั้นนำที่มีอัตราการชนโดยมีการวางเดิมพันสูงที่สุดที่ 11,000,000 บาท ในบริเวณสนามชนไก่มีการติดแอร์เพื่ออำนวยความสะดวกให้กับผู้นำไก่มาชน ปัจจุบันบ่อนแม่ย้อยยังคงดำเนินการอยู่อย่างต่อเนื่องและยังมีผู้นำไก่มาชนอย่างมากมายและมีการเปิดให้มีการชนไก่ทุกวันอาทิตย์ ถือว่าเป็นบ่อนที่เก่าแก่และใหญ่ที่สุดในจังหวัดเชียงใหม่บริหารจัดการในรูปแบบเจ้าของคนเดียว

บ่อนแม่คือ ตั้งอยู่เลขที่ 149 หมู่ 1 ตำบลแม่คือ อำเภอดอยสะเก็ด ตั้งขึ้นมาประมาณ 15 ปี มีลักษณะเป็นบ่อนที่ใหญ่เป็นอันดับสองรองจากบ่อนแม่ย้อย เปิดให้มีการชนไก่ทุกวันอาทิตย์ เช่นเดียวกับบ่อนแม่ย้อย แต่เดิมพันในการชนมีจำนวนน้อยกว่าบ่อนแม่ย้อยเพราะผู้นำไก่มาชนส่วนใหญ่จะเป็นนักชนไก่ในระดับชาวบ้านและชุมชน เงินเดิมพันต่อคู่ประมาณหลักแสนบาท และมีการ

เปิดให้ชนอย่างต่อเนื่องมาจนถึงปัจจุบันนี้ เป็นบ่อนที่ไม่มีการติดแอร์มีบรรยากาศเปิดโล่งตามธรรมชาติมีการบริหารจัดการในรูปแบบการรวมทุน (มีหุ้นส่วน)

บ่อนอศวินดอยถ้ำ ตั้งอยู่เลขที่ 138 หมู่ ตำบลน้ำแพร่ อำเภอดงดง ตั้งขึ้นมาประมาณ 12 ปี เป็นลักษณะของบ่อนขนาดกลางที่มีการชนไก่ทั้งในระดับรากหญ้าจนถึงระดับชนชั้นกลาง อัตราเดิมพันต่อคู่มีตั้งแต่ 4,400–550,000 บาท มีการเปิดให้ชนทุกวันเสาร์ มีการบริหารจัดการบ่อนไก่ในรูปแบบของการรวมทุน (มีหุ้นส่วน) ปัจจุบันยังมีการเปิดให้มีการชนไก่อย่างต่อเนื่อง เป็นลักษณะของบ่อนที่ไม่มีห้องแอร์ แต่เป็นลักษณะเปิดโล่งเช่นเดียวกับบ่อนแม่คือ

บ่อนบ่อปลา ตั้งอยู่เลขที่ 125 หมู่ 7 (บ้านบวกรคน้อย) ตำบลหนองป่าครั่ง อำเภอเมือง ตั้งขึ้นมาประมาณ 7 ปี เป็นลักษณะของบ่อนขนาดกลางที่มีอัตราการชนเดิมพันต่อคู่ในการชนไก่แต่ละครั้งเริ่มตั้งแต่ 2,200 – 220,000 บาท เป็นบ่อนที่มีผู้ที่นำไก่มาชนหลายสาขาอาชีพในลักษณะของการนำไก่มาประลองเพื่อไต่ระดับไปสู่การชนในเดิมพันที่สูงขึ้น (เลื่อนชั้นความเก่งของไก่) เป็นลักษณะของบ่อนที่ถูกต้องตามกฎหมายแต่ไม่มีการติดแอร์ในสนามชนไก่ เป็นลักษณะของบ่อนเปิดโล่งให้อากาศถ่ายเทโดยธรรมชาติ ปัจจุบันมีการเปิดให้ชนทุกๆ วันเสาร์อย่างต่อเนื่อง มีการบริหารจัดการโดยการรวมทุน (มีหุ้นส่วน)

บ่อนแมริม ตั้งอยู่เลขที่ 218 หมู่ 3 ตำบลห้วยทราย อำเภอแมริม เป็นบ่อนที่เปิดทำการใหม่ล่าสุดในจังหวัดเชียงใหม่ ภายในปีนี้ มีการบริหารจัดการในลักษณะของการร่วมทุนแบบเครือญาติเป็นบ่อนขนาดกลางมีการเปิดให้มีการชนไก่ทุกวันเสาร์ และมีอัตราเดิมพันของการชนไก่ตั้งแต่ระดับเดิมพัน 1,100–110,000 บาท เป็นบ่อนที่เปิดโอกาสให้ผู้เลี้ยงไก่ชนมือใหม่ได้นำไก่มาชน มาประลองเพื่อเพิ่มมูลค่าของราคาไก่ในกรณีที่ไก่ที่นำมาชนมีความเก่งกาจก็จะมีราคาที่สูงขึ้นเป็นลักษณะของบ่อนแบบเปิดโล่งให้อากาศถ่ายเทได้สะดวกและค่อนข้างถูกสุขลักษณะ ปัจจุบันเป็นที่นิยมของนักเลี้ยงไก่ ชนไก่ รุ่นใหม่

บ่อนแสงมอเตอร์ ตั้งอยู่เลขที่ 38/3 หมู่ 9 ตำบลตันเปา อำเภอสันกำแพง เป็นบ่อนที่เปิดทำการมาแล้วประมาณ 18 ปี มีการบริหารจัดการแบบร่วมทุน (มีหุ้นส่วน) เป็นบ่อนที่มีขนาดกลางไม่มีการติดแอร์ในสนามชนไก่ เป็นลักษณะบ่อนเปิดโล่งให้อากาศถ่ายเทในลักษณะธรรมชาติ มีอัตราเงินเดิมพันที่ใช้สำหรับชนไก่ทุกระดับราคาตั้งแต่ 2,200 – 330,000 บาท มีการเปิดให้ชนทุกวันเสาร์แต่มีการปิดเพื่อปรับปรุงในบางโอกาส

บ่อนแม่ออน ตั้งอยู่เลขที่ 73/2 หมู่ 14 ตำบลสันกำแพง อำเภอสันกำแพง เป็นบ่อนที่เปิดทำการมาแล้วประมาณ 30 ปี มีการบริหารจัดการแบบรวมทุน (มีหุ้นส่วน) เป็นบ่อนขนาดกลาง เปิดให้มีการชนไก่ที่มีเดิมพันทุกระดับตั้งแต่ 1,100 — 330,000 บาท เป็นลักษณะบ่อนไก่ที่เปิดโล่งไม่มีการติดแอร์ เปิดทุกวันอาทิตย์ จำนวนไก่ที่ได้คู่ชนในแต่ละอาทิตย์มากน้อยไม่คงที่ประมาณ 20 คู่ ขึ้นอยู่กับจำนวนของไก่ชนที่นักเลี้ยงไก่ชนจะนำไก่เข้ามาเปรียบหาคู่ต่อสู้

บ่อนห้วยทราย (หางดง) ตั้งอยู่เลขที่ 210 หมู่ 7 ตำบลสุเทพ อ.เมือง เป็นบ่อนระดับกลาง เช่นเดียวกับบ่อนอื่นๆ ในจังหวัดเชียงใหม่ ยกเว้นบ่อนแม่ย้อยที่เป็นบ่อนขนาดใหญ่ ลักษณะการชนไก่ ของบ่อนห้วยทรายหางดง เน้นให้นักเลี้ยงไก่ ชนไก่ ระดับรากหญ้าได้นำไก่มาประลองเพื่อหา ประสบการณ์ (ให้ไก่มีความเก่งและแข็งแรงขึ้น) การชนไก่ของบ่อนห้วยทรายหางดง จึงมีอัตราเดิม พันในระดับต่ำจนถึงระดับที่สูงขึ้น เช่น เดิมพันตั้งแต่ 550 – 220,000 บาท ลักษณะของบ่อน ค่อนข้างเป็นไปแบบลูกทุ่ง คือ ไม่เป็นอาคารหรือโรงเรือนที่ได้มาตรฐานมากนัก ไม่มีการติดแอร์เป็น บ่อนแบบเปิดโล่งเปิดให้ชนทุกวันอาทิตย์ และเป็นบ่อนที่ค่อนข้างได้รับความนิยมจากนักเลี้ยงไก่ ชน ไก่เป็นอย่างมากเพราะเป็นบ่อนที่มีการชนเดิมพันต่ำ เป็นการเปิดโอกาสให้นักเลี้ยงไก่ชนรุ่นใหม่ได้มี สနမประลองก่อนที่จะนำไปประลองในบ่อนที่ใหญ่ขึ้นต่อไป

บ่อนทั้งหมดในจังหวัดเชียงใหม่โดยกฎหมายแล้วจะเปิดให้ชนไก่ในเวลา 07-19.00 น. แต่ ปัจจุบันทุกบ่อนก็ได้รับการผ่อนผันให้มีการชนไก่ถึงเวลา 24.00 น. (ไม่เกินเที่ยงคืน) แต่บ่อนไก่ทุก บ่อนจะต้องหยุดทำการชนในวันนักขัตฤกษ์ และวันสำคัญทางพุทธศาสนา แต่ปัจจุบันมีการเข้มงวด ของหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้องมากขึ้นบางครั้งก็มีคำสั่งให้ทุกบ่อนในจังหวัดเชียงใหม่ชนไก่ได้ตาม เวลาที่กฎหมายกำหนด ซึ่งจากการสัมภาษณ์เจ้าของบ่อนไก่ทั้งหมดในจังหวัดเชียงใหม่ทุกคนมี ความเห็นที่สอดคล้องกันว่า ถ้ามีการเปิดให้ชนไก่ตามระยะเวลาที่กำหนดนั้นไม่คุ้มค่างับค่าใช้จ่ายใน แต่ละเดือน ทั้งนี้เพราะรายได้ของบ่อนส่วนใหญ่ได้จากการค่าพื้นที่ที่พ่อค้าแม่ค้ามาเช่าขายอาหาร เครื่องดื่ม และอุปกรณ์ที่เกี่ยวข้องกับไก่ชนต่างๆ จึงเป็นเหตุผลที่ทำให้บ่อนไก่บางบ่อนต้องหยุดทำการ ในบางครั้ง และนักชนไก่ที่ต้องการชนในอัตราเดิมพันที่สูงจะนำไปชนในจังหวัดใกล้เคียงที่สามารถ ชนได้จนถึงเวลา 24.00 น. (เที่ยงคืน)

รูปแบบการชนไก่ในจังหวัดเชียงใหม่

จากการศึกษาพบว่า การชนไก่ในจังหวัดเชียงใหม่ มีอยู่ 3 รูปแบบ คือ รูปแบบที่ 1 คือ การ นำไก่ไปชนในบ่อนที่ถูกต้องตามกฎหมาย ซึ่งประกอบด้วย บ่อนทั้ง 8 แห่ง บ่อนแม่ย้อย บ่อนแม่คือ บ่อนอัศวินดอยถ้ำ บ่อนบ่อปลา บ่อนแม่ริม บ่อนแสงมอเตอร์ บ่อนแม่ออน บ่อนห้วยทราย (หางดง) การนำไก่ไปชนใช้กติกาการชนตามหลักมาตรฐานคือ ไก่ 1 คู่ ชน 8 น้ำ (คู่ หรือ อัน) 1 น้ำ ใช้เวลาชน 20 นาที พักให้น้ำ 20 นาที การนำไก่ไปชนในบ่อนที่ถูกต้องตามกฎหมายไม่มีการถูกจับเพราะแต่ละ บ่อนได้รับใบอนุญาตให้มีการชนไก่ตามกฎหมาย แต่ต้องไม่มีการทะเลาะวิวาทและเกิดเหตุร้ายใดๆ ภายในบ่อน และมีการควบคุมการพกพาอาวุธเข้าไปในบ่อนรูปแบบที่ 2 การนำไก่ไปชนในบ่อนบ้าน หรือบ่อนป่า คือ บ่อนที่ไม่ได้รับอนุญาตให้ชนได้ตามกฎหมาย แต่เป็นลักษณะการนำไก่แอบไปชนหรือ ประลองตามหมู่บ้านและชุมชนในลักษณะของการคัดไก่มีอัตราเดิมพันการชนไม่สูงมากนัก แล้วแต่ เจ้าของไก่ทั้งสองฝ่ายจะตกลงกัน อาจจะมีการเริ่มต้นตั้งแต่ 110 – 1,100 บาท หรือเดิมพันด้วยตัวไก่

(กินตัว) เป็นลักษณะของการชนไก่เพื่อความสนุกสนานและการเชื่อมความสัมพันธ์ระหว่างกันในหมู่บ้านและตำบล กติกาแล้วแต่เจ้าของไก่จะตกลงกัน แต่ส่วนใหญ่จะมีการชนไม่เกิน 6 น้ำ (ยก หรือ อัน) รูปแบบที่ 3 เป็นการนำไก่ไปชนในงานประเพณีต่างๆ ที่ทางหมู่บ้านและชุมชนจัดขึ้นเพื่อนำเงินรายได้จากค่าน้ำ (ส่วนต่างของเงินเดิมพัน) และรายได้จากการขายอาหารและเครื่องดื่มในบริเวณหรืองานชนไก่ ไปใช้ประโยชน์เพื่อการกุศลและส่วนรวมของหมู่บ้านชุมชน การชนไก่ในลักษณะดังกล่าวเป็นการนำไก่ไปชนในบ่อนชั่วคราวที่จัดขึ้นไม่มีการชนอย่างต่อเนื่อง โดยที่ผู้นำหมู่บ้านหรือชุมชน คณะกรรมการกลุ่มองค์กรต่างๆ ในหมู่บ้าน ขออนุญาตในการชนแต่ละครั้งจากฝ่ายปกครองและเจ้าหน้าที่ตำรวจ เพื่อนำเงินรายได้ไปใช้ในสาธารณประโยชน์ซึ่งส่วนมากก็จะได้รับอนุญาตเป็นครั้งคราว แต่ก็ไม่ถูกจับดำเนินคดี แต่การชนไก่ในแต่ละครั้งนั้นต้องไม่ให้เกิดเหตุทะเลาะวิวาทใดๆ ในกรณีที่เกิดเหตุทะเลาะวิวาทผู้นำในชุมชนจะแจ้งต่อเจ้าหน้าที่ตำรวจให้มารับการชนไก่ทันที

สรุป

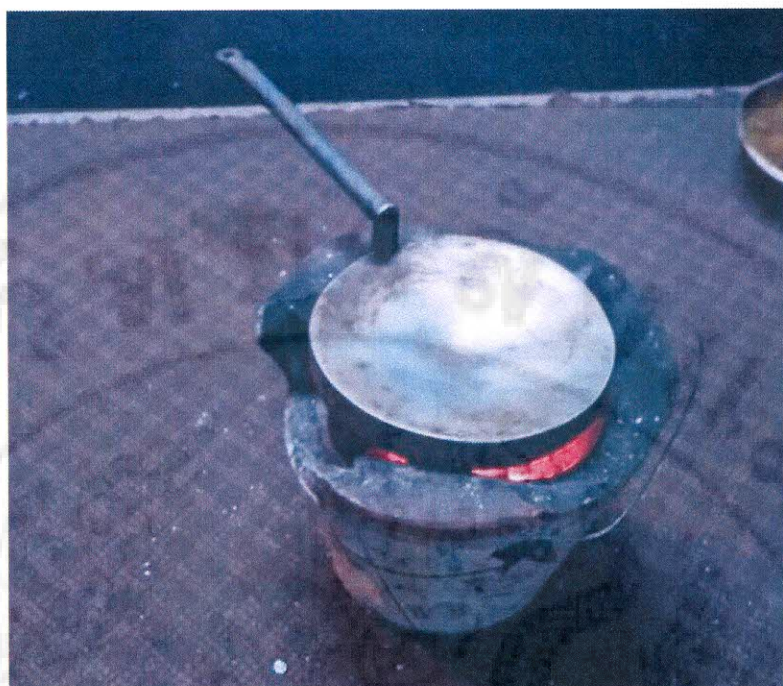
บ่อนไก่ในจังหวัดเชียงใหม่มี ทั้งหมด 8 บ่อน ซึ่งประกอบด้วย บ่อนแม่ย้อย บ่อนแม่คือ บ่อนแสวงมอเตอร์ บ่อนบ้านออนสันกำแพง บ่อนห้วยทรายหางดง บ่อนบ่อปลาพ่าย บ่อนเพชรไพริน ห้วยทรายแม่ริม และบ่อนอศวินดอยถ้ำ ซึ่งเป็นบ่อนที่ถูกกฎหมายและมีการเปิดให้ชนไก่ได้ในวันเสาร์และอาทิตย์ เป็นลักษณะของบ่อนขนาดใหญ่และขนาดกลาง มีการบริหารจัดการในรูปแบบของคณะกรรมการที่ไม่เป็นทางการ

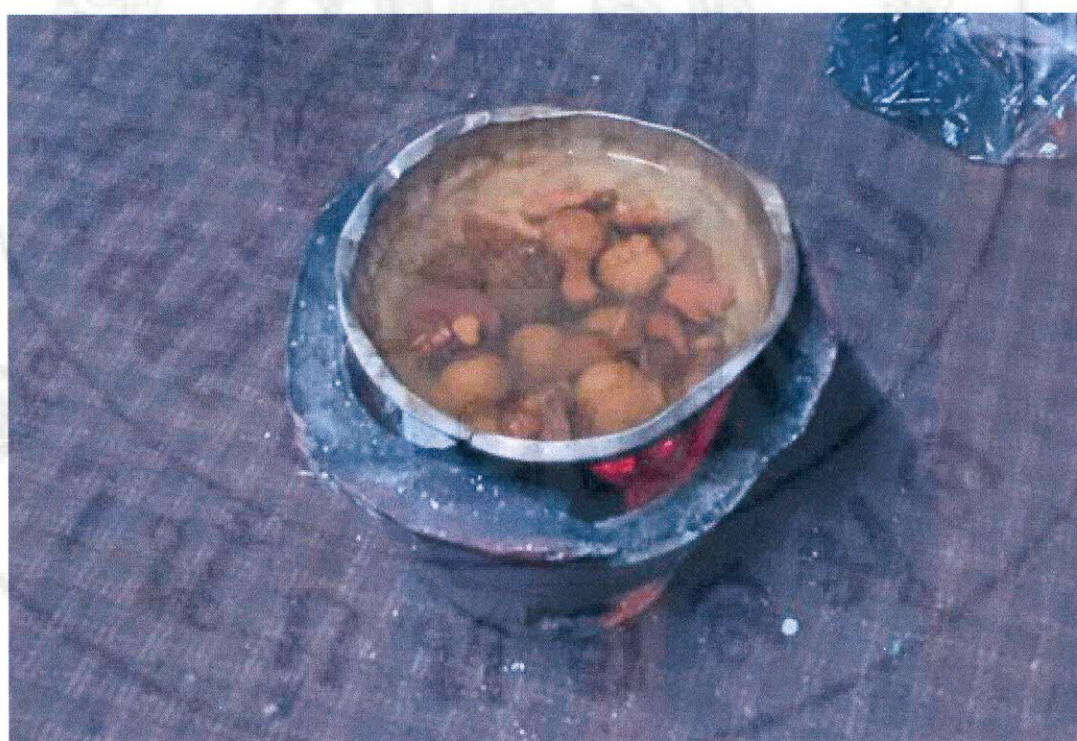
ภาพที่ 2 ภาพประกอบบรรยากาศการชนไก่ในบ่อนในจังหวัดเชียงใหม่

ภาพที่ 3 ภาพประกอบการใส่น้ำไก่ ในขณะพักยก

ภาพที่ 4 ภาพเบ้งใส่น้ำไก่

ภาพที่ 5 ภาพน้ำยาอบน้ำไก่

ภาพที่ 6 ภาพสุ่มขังไก่แบบดั้งเดิม

ภาพที่ 7 ภาพสุ่มขังไก่ในยุคปัจจุบัน

ตอนที่ 2 การบริหารจัดการบ่อนไก่ชน ในเขตจังหวัดเชียงใหม่

ซึ่งประกอบด้วย การบริหารจัดการด้านงบประมาณ บุคลากร อาคารสถานที่ วัสดุอุปกรณ์ การประสานงานและการประชาสัมพันธ์ และการบริการ

การบริหารจัดการด้านงบประมาณ

จากการศึกษาพบว่า บ่อนไก่ในจังหวัดเชียงใหม่ส่วนใหญ่มีการบริหารจัดการงบประมาณในรูปแบบของการรวมทุน (หุ้นส่วน) โดยการรวมทุนนั้นส่วนใหญ่มาจากพรรคพวกเพื่อนฝูงที่ชื่นชอบในวิธีการเลี้ยงไก่ ขนไก่ ซึ่งส่วนใหญ่จะเป็นบุคคลที่ค่อนข้างมีฐานะดี มีธุรกิจหรือมีงานทำเป็นหลักแหล่ง เช่น พ่อค้า นายทุน นักธุรกิจ ข้าราชการ และผู้ที่ทำงานเอกชน ลักษณะของการรวมทุนคือ การนำเงินมารวมกันเพื่อใช้เป็นค่าใช้จ่ายต่างๆ ในการทำธุรกิจบ่อนไก่ เช่น การจัดทำอาคารสถานที่ ที่ใช้สำหรับจัดตั้งสังเวียนชนไก่ ที่เปรียบไก่ ที่ฝึกไก่ ที่ขายของ และอาคารที่ใช้สำหรับการทำงานของบุคลากรต่างๆ ของบ่อน และใช้เป็นสถานที่เก็บเงินเดิมพัน รวมถึงการนำเงินที่นำมารวมเป็นหุ้นส่วนมาเป็นค่าใช้จ่ายทางด้านค่าตอบแทนคนทำงานฝ่ายต่างๆ ของบ่อนไก่ เช่น ผู้รับผิดชอบในการเปรียบไก่ ผู้เป็นกรรมการระหว่างชนไก่ เจ้าหน้าที่เก็บเงินเดิมพัน โฆษกหรือฝ่ายประชาสัมพันธ์ของบ่อนไก่ ผู้รับจ้างทำความสะอาดเก็บกวาดขยะภายในบ่อนไก่ ค่าไฟฟ้า น้ำประปา ประจำเดือนที่ใช้ในบ่อนไก่ ค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับวัสดุอุปกรณ์ประจำบ่อนไก่ เช่น สังเวียนชนไก่ เตาอั้งโล่ ถ่าน และเบ็งที่ใช้สำหรับใส่น้ำไก่ รวมถึงค่าใช้จ่ายสำหรับผู้รับหน้าที่ในการควบคุมดูแลความเป็นระเบียบเรียบร้อยและความปลอดภัยในบ่อนไก่ ลักษณะของการรวมทุนจะไม่มีการทำสัญญาใดๆ ให้ความไว้นั่นเชื่อใจระหว่างกันจำนวนเงินที่นำมารวมทุนมากน้อยแตกต่างกันในแต่ละบ่อนตามที่ตั้งถลงกัน แต่จากการสัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ พบว่า การรวมทุนแต่ละครั้งไม่ต่ำกว่าคนละ 100,000 บาท ลักษณะของการรวมทุนอาจมีการเพิ่มขึ้นแล้วแต่ความจำเป็นและการขยายและพัฒนาบ่อนไก่ ให้เป็นบ่อนที่ดีมากขึ้น ในขณะที่เดียวกันการรวมทุนนั้นอาจมีการนำเงินกองกลางที่รวมทุนไว้ครั้งแรกมาแบ่งปันกัน หรือเรียกว่าถอนทุน กรณีที่บ่อนได้ดำเนินการติดต่อกันมาหลายปี และมีกำไร นอกจากบ่อนไก่จะใช้รูปแบบการรวมทุนจากพรรคพวก เพื่อนฝูง ที่ชื่นชอบในการชนไก่อังมีการรวมทุน (เข้าหุ้น) จากญาติพี่น้อง ซึ่งกระทำได้โดยการชักชวนญาติพี่น้องที่ใกล้ชิดกันเข้ามาร่วมลงทุนในการเปิดสนามไก่ชน หรือบ่อนไก่ ส่วนจำนวนเงินที่นำมาลงทุนมากน้อย ขึ้นอยู่กับฐานะของญาติพี่น้องแต่ละคน การลงทุนที่เป็นตัวเงินอาจไม่เท่ากัน ผลของการลงทุนที่เป็นตัวเงินก็จะมีแบ่งปันกันในลักษณะของเป็นเงินประจำเดือน สามเดือน หกเดือน หรือหนึ่งปี จำนวนเงินที่เป็นผลของการลงทุนจะได้มากน้อยขึ้นอยู่กับจำนวนของไก่ชนในแต่ละสัปดาห์ รวมถึงค่าเช่าจากพ่อค้าแม่ค้าที่เข้ามาค้าขายอาหารเครื่องดื่ม

และอุปกรณ์ใช้ในการชนไก่ในบ่อนไก่ จากการศึกษา ยังพบว่าการเข้ามาร่วมทุนอีกประเภทหนึ่งซึ่งพบจากการสัมภาษณ์ว่า เป็นการเข้ามาร่วมทุนโดยไม่ใช้เงินแต่เป็นการร่วมทุนโดยใช้อำนาจบารมี ตำแหน่งหน้าที่ทางการทำงานที่เรียกว่า หุ่นลม เพราะการทำธุรกิจบ่อนไก่เป็นลักษณะของธุรกิจสีเทา บางครั้งนอกจากจะใช้อำนาจทางการเงินยังจำเป็นต้องใช้อำนาจหน้าที่การทำงาน ของบุคคลมาเป็นเกาะกำบังในการทำธุรกิจบ่อนไก่จนให้ประสบผลสำเร็จ สำหรับการให้ทุนหมุนเวียนเป็นค่าใช้จ่ายต่างๆ ภายในบ่อนที่กล่าวมาข้างต้นของแต่ละบ่อนจะไม่เท่ากัน ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับขนาดของบ่อนและจำนวนของผู้ที่นำไก่มาชน แต่จากการสัมภาษณ์พบว่าการลงทุนของบ่อนแต่ละบ่อนอย่างน้อยต้องมีทุนไม่ต่ำกว่า 3,000,000 บาท แต่อาจเพิ่มขึ้นในกรณีที่มีการขยายและพัฒนาบ่อนไก่ และงบประมาณที่เป็นค่าใช้จ่ายโดยรวมของแต่ละบ่อนอย่างน้อยไม่ต่ำกว่า 20,000 บาท /สัปดาห์ และงบประมาณบางส่วน ก็จะเป็นค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับการอำนวยความสะดวกให้บ่อนสามารถเปิดได้อย่างต่อเนื่อง ซึ่งจากการศึกษาผู้ให้ข้อมูลสำคัญไม่สามารถที่จะให้รายละเอียดเกี่ยวกับค่าใช้จ่ายทางด้านนี้ได้ เพราะเป็นค่าใช้จ่ายในลักษณะของการเป็นงบประมาณด้านรายจ่ายที่เป็นงบลับ การบริหารจัดการงบประมาณของบ่อนไก่แต่ละบ่อนที่ไม่มีการจัดทำระบบบัญชีที่เป็นทางการและตรงตามหลักวิชาการ แต่จะมีผู้ที่ดูแลรายรับรายจ่ายโดยตรงซึ่งส่วนใหญ่ก็จะเป็นเจ้าของบ่อนไก่ หรือผู้ที่นำเงินมาลงทุนมากกว่าคนอื่น หรือเป็นเจ้าของที่ดินและสิ่งปลูกสร้างต่างๆ เป็นผู้ถือเงินและเป็นผู้บริหารจัดการรายรับรายจ่ายในแต่ละสัปดาห์ และแต่ละเดือน และในรอบหนึ่งปี บางบ่อนก็จะมีผู้ช่วยหรือเลขาเข้ามาช่วยในการบริหารจัดการเงินงบประมาณของบ่อนไก่ ซึ่งส่วนใหญ่ก็จะเป็นลูกหลานของเจ้าของบ่อนนั่นเอง(จากการสัมภาษณ์ผู้จัดการบ่อนห้วยทรายทางดง)

การบริหารจัดการด้านบุคลากร

จากการศึกษาพบว่าบุคลากรในบ่อนแต่ละแห่งประกอบด้วย เจ้าของบ่อนไก่ ผู้จัดการบ่อนไก่ คณะกรรมการบ่อนไก่ พ่อค้าแม่ค้าที่มาขายอาหารเครื่องดื่มและอุปกรณ์ที่เกี่ยวกับการเลี้ยงไก่ และคนที่นำไก่มาชน การบริหารจัดการบ่อนไก่ส่วนใหญ่จะเป็นหน้าที่ของเจ้าของบ่อนไก่ หรือผู้ที่นำเงินมาลงทุนมากกว่าผู้ร่วมลงทุนคนอื่น และมีคณะกรรมการฝ่ายต่างๆ เข้ามาช่วยบริหารจัดการรวมถึงเข้ามาร่วมปฏิบัติงานด้วย เช่น ผู้รับผิดชอบในการเปรียบไก่ โฆษกประจำบ่อน กรรมการห้ามไก่ที่อยู่ในแต่ละสังเวียนชนไก่ เจ้าหน้าที่รักษาเงินเดิมพัน ผู้ควบคุมดูแลความสงบภายในบ่อน รวมถึงผู้มีบารมีที่ทำหน้าที่เสมือนการป้องปรามในบ่อนไก่เพื่อไม่ให้เกิดเรื่องราวใดๆ ในบ่อนไก่ (เกรงอกเกรงใจ) ซึ่งบุคคลในลักษณะดังกล่าวมักจะพบภายในบ่อนไก่เกือบทุกบ่อนไก่ในจังหวัดเชียงใหม่ บางบ่อนไก่เจ้าของบ่อนไก่เป็นผู้มีบารมีเสียเอง ลักษณะของการบริหารจัดการบุคลากรภายในบ่อนจะไม่เป็นไปตามหลักวิชาการที่มีโครงสร้างสายการบังคับบัญชาตามลำดับชั้นไม่มีตำแหน่งและบทบาทอำนาจหน้าที่ที่แน่นอน แต่การบริหารจัดการบุคลากรของบ่อนไก่ส่วนใหญ่จะใช้รูปแบบของอำนาจบารมี การเคารพ

นับถือ ศรัทธาและไว้วางใจกัน เจ้าของบ่อนไก่หรือผู้บริหารจัดการบ่อนไก่จะเป็นเสมือนผู้บังคับบัญชาสูงสุดที่คอยจัดการเรื่องราวทั้งหมดภายในบ่อนไก่ รวมถึงการบริหารจัดการว่าบุคคลใดเหมาะสมที่จะทำหน้าที่ต่างๆภายในบ่อนไก่ เช่น การเลือกบุคคลที่มีความซื่อสัตย์และมีความรู้ทางการเงินและบัญชีมาเป็นผู้ช่วยเก็บรักษาเงินเดิมพัน ซึ่งส่วนใหญ่ก็เลือกมาจากบุคคลที่มาจากลูกหลานของเจ้าของบ่อนไก่หรือคณะกรรมการบ่อนไก่ คัดเลือกบุคคลที่คอยประกาศและประชาสัมพันธ์เรื่องราวต่างๆ ที่เกิดขึ้นในบ่อนไก่และคอยประกาศกระตุ้นเตือนให้ผู้ที่น่าไก่อมาชนให้กระตือรือร้นนำไก่อมาเปรียบเพื่อผลประโยชน์ของบ่อนไก่ ซึ่งจะเป็นบุคคลที่พูดเก่ง พูดเสียงดังฟังชัดและเป็นผู้ที่รู้เรื่องกฎกติกาของการชนไก่ เลือกบุคคลที่มีบุคลิกภาพหน้าเชื่อถือและน่าไว้วางใจ กริยามารยาทดีพูดจาไพเราะมาเป็นผู้กระตุ้นให้เกิดการเปรียบไก่ (เชียร์ไก่) คัดเลือกบุคคลที่มีความรู้และมีประสบการณ์การเลี้ยงไก่และชนไก่เป็นผู้ที่มีความยุติธรรมและเป็นที่รู้จักของผู้ที่น่าไก่อมาชนเป็นส่วนใหญ่ มาเป็นกรรมการห้ามไก่ชนในสังเวียนชนไก่

ในขณะเดียวกันเจ้าของบ่อนไก่หรือผู้จัดการบ่อนไก่จะทำการคัดเลือกพ่อค้าแม่ค้าที่ที่เคยมีประสบการณ์ในการค้า มีคุณธรรม และมีความสะอาดเข้ามาเป็นผู้ขายอาหารเครื่องดื่มภายในบ่อน โดยคำนึงถึงประโยชน์ของผู้ที่น่าไก่อมาชนทางด้านคุณภาพ และราคาของอาหาร และเครื่องดื่ม ที่มีคุณภาพและราคาเป็นธรรม นอกจากนั้นเจ้าของบ่อนหรือผู้จัดการบ่อนต้องบริหารจัดการบุคคลกรที่เป็นบุคคลที่น่าไก่อมาชนให้เกิดความประทับใจในด้านต่างๆ ของบ่อน เช่น การสร้างแรงจูงใจและความพึงพอใจทางด้านอาคาร สถานที่ ของบ่อน สร้างความไว้วางใจเชื่อใจในความยุติธรรมของบ่อน รวมถึงการสร้างความพึงพอใจให้กับผู้ที่น่าไก่อมาชนในเรื่องของกฎกติกา และการตัดสินที่เที่ยงธรรม ประการสำคัญการบริหารจัดการให้ผู้ที่น่าไก่อมาชนแล้วต้องได้ชนโดยเจ้าของหรือคณะกรรมการบ่อน จะต้องจัดเตรียมไก่ของตนเอง หรือไก่ของซุ้มเครือข่ายต่างๆ มารองรับไก่ที่ทุกคนนำมาชน (ไก่อรงบ่อนหรือไก่อรับ) การบริหารจัดการบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับบ่อนไก่นั้น เป็นไปเพื่อสร้างประโยชน์ให้เกิดขึ้นกับบ่อนทางด้านการทำให้บ่อนสามารถเปิดได้อย่างต่อเนื่องโดยมีไก่อมาชนทุกอาทิตย์ และมีการชนที่มีอัตราเดิมพันสูง และสามารถทำให้บ่อนมีกำไรสูงสุดและทำให้บ่อนไก่สามารถพัฒนาไปสู่บ่อนไก่ที่ได้มาตรฐานเป็นที่พึงพอใจของผู้ที่น่าไก่อมาชน (จากการสัมภาษณ์นักชนไก่จากอำเภอสนทราย)

การบริหารจัดการด้านอาคารสถานที่/วัสดุอุปกรณ์

จากการศึกษาพบว่าการบริหารจัดการอาคารสถานที่และวัสดุอุปกรณ์ที่ใช้ประกอบในการชนไก่อถือว่าเป็นปัจจัยสำคัญอย่างยิ่งในการที่จะทำให้บ่อนไก่แต่ละแห่งสามารถดำเนินการไปได้อย่างต่อเนื่อง เพราะการบริหารจัดการอาคารสถานที่ที่ดีย่อมส่งผลต่อการสร้างแรงจูงใจและสร้าง ความประทับใจให้เกิดขึ้นแก่ผู้ที่น่าไก่อมาชน (นักเลงไก่) ที่จะนำไก่อมาชนในบ่อนไก่นั้นหมายความว่าถ้าบ่อนไก่อมีการบริหารจัดการอาคารสถานที่ที่ถูกต้องตามหลักภูมิศาสตร์ สะดวกสบายอากาศถ่ายเทได้

สะดวก สะอาด สะอาดที่จอดรถสะดวกสบายและปลอดภัย และมีเส้นทางเดินทางสะดวกสบาย และปลอดภัย ประการสำคัญสถานที่จะต้องมีรั้วรอบขอบชิดอย่างแน่นหนาเพื่อป้องกันเสียงที่เล็ดรอดไปสร้างความรำคาญให้แก่ประชาชนรอบๆ บริเวณบ่อนโก้นั้นๆ และสถานที่ต้องอยู่ห่างไกลชุมชน สำหรับวัตถุประสงค์พบว่าบ่อนโก้นั้นๆ แห่งในจังหวัดเชียงใหม่ จะให้ความสำคัญกับวัตถุประสงค์เช่น สิ่งอำนวยความสะดวกที่ได้มาตรฐาน รวมถึงอุปกรณ์อำนวยความสะดวกเกี่ยวกับการใส่น้ำโก้นั้นๆ ซึ่งประกอบด้วย ถังแก๊ส เตาอังโล่ และเบ็งเหล็ก ตลอดจนถังใส่น้ำสะอาดไว้คอยให้บริการอย่างเพียงพอ และทางบ่อนโก้นั้นๆ มีการจัดพื้นที่ด้วยการปูพรมอย่างดี เพื่อให้คนโก้นั้นๆ พักในขณะใส่น้ำโก้นั้นๆ พร้อมมีพัดลมให้ทางคณะผู้ชมนั้นๆ ได้หยิบยืมมาใช้ในขณะใส่น้ำโก้นั้นๆ

โดยสาระสำคัญของการบริหารจัดการด้านอาคารสถานที่และวัตถุประสงค์ของบ่อนโก้นั้นๆ แต่ละแห่งมีลักษณะที่คล้ายคลึงกัน เช่น การจัดให้มีอาคารที่ใช้สำหรับคนโก้นั้นๆ ที่มีเงินเดิมพันสูงและจัดให้มีสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับการชกโก้นั้นๆ ที่มีเงินรางวัลสูงเช่นกัน และภายในบริเวณอาคารที่ใช้ชกโก้นั้นๆ เป็นสิ่งอำนวยความสะดวกทางบ่อนโก้นั้นๆ มีการก่อสร้างให้มีความทนทานแข็งแรงและมีที่นั่งเป็นลำดับขั้นบันไดคล้ายอัฒจันทร์ของสนามกีฬา สำหรับคนโก้นั้นๆ โดยที่นั่งใกล้บริเวณสิ่งอำนวยความสะดวกส่วนใหญ่จะเป็นที่นั่งของคนโก้นั้นๆ ที่เล่นเดิมพันกีฬาชกโก้นั้นๆ เป็นจำนวนเงินมากในระดับหลักหมื่นถึงแสนบาท และชั้นที่สองจะเป็นผู้ที่เล่นเดิมพันโก้นั้นๆ ในระดับหลักพันบาท ในชั้นที่สามจะเป็นผู้ที่เล่นเดิมพันโก้นั้นๆ ในระดับหลักร้อยบาท ในส่วนที่หนึ่งระดับหนึ่งและระดับสองทุกๆ บ่อนโก้นั้นๆ จะมีการบริหารจัดการโดยเก็บค่าสมุนปากกาและผ้าเย็นรวมในราคาหนึ่งร้อยบาท หรืออาจมากกว่านั้นในกรณีที่โก้นั้นๆ เดิมพันเป็นหลักแสนหลักล้านบาทนอกจากนั้นยังมีอาคารสำหรับสิ่งอำนวยความสะดวกหรือสิ่งอำนวยความสะดวกเพื่อให้บริการผู้ที่นำโก้นั้นๆ มาชกมือใหม่และนำโก้นั้นๆ มาชกที่ไม่มีเงินเดิมพันสูงมากนัก และบางบ่อนโก้นั้นๆ เปิดโอกาสให้คนเลี้ยงโก้นั้นๆ มือใหม่ได้นำโก้นั้นๆ มาประลองในลักษณะของบ่อนน้ำเย็น คือ หลังจากโก้นั้นๆ ครบยกแล้ว (เวลา 20 นาที) และช่วงพักยกอีก 20 นาที จะมีการให้น้ำแบบใส่น้ำเย็นอย่างเดียวนั้นๆ ไม่ให้ใช้น้ำอุ่นหรือใส่น้ำแข็ง และไม่ให้มีการให้ยาได้ไปใดๆ และห้ามไม่ให้มีการปฐมพยาบาลโก้นั้นๆ เหมือนกับการชกโก้นั้นๆ ในสิ่งอำนวยความสะดวก นอกจากอาคารที่ใช้สำหรับชกโก้นั้นๆ ทั้งสิ่งอำนวยความสะดวกและสิ่งอำนวยความสะดวกแล้วบ่อนต่างๆ ต้องมีการบริหารจัดการให้มี อาคารสำหรับเปรียบโก้นั้นๆ อาคารสำหรับขายอาหารเครื่องดื่ม และอาคารสำนักงานในการจัดเก็บเงินรางวัล และการตัดสินโก้นั้นๆ ในกรณีที่มีปัญหาในการชก บ่อนโก้นั้นๆ บางแห่ง เช่น บ่อนแม่ย้อยมีอาคารสำนักงานที่ใช้รับรองแขก วีไอพี (ผู้ที่นำโก้นั้นๆ มาชกในราคาเดิมพันที่มีราคาสูง)

สำหรับการบริหารจัดการด้านวัตถุประสงค์ บ่อนโก้นั้นๆ ทุกบ่อนในจังหวัดเชียงใหม่ต้องจัดให้มีสิ่งอำนวยความสะดวกที่ได้มาตรฐาน จำนวน 1 สิ่งอำนวยความสะดวกและจัดให้มีสิ่งอำนวยความสะดวกให้บริการประมาณจำนวนไม่ต่ำกว่า 10 สิ่งอำนวยความสะดวกและจัดให้มีอุปกรณ์สำหรับใส่น้ำโก้นั้นๆ ที่สะอาด สะอาดและทนทานแข็งแรง ซึ่งประกอบด้วย เตาอังโล่ เตาแก๊ส ถังน้ำ เบ็งเหล็ก และถังน้ำพร้อมชั้นน้ำ เพื่อให้บริการกับผู้ที่นำโก้นั้นๆ มาชก รวมทั้งจัดให้มีพัดลมระบายความร้อนให้กับบุคคลหรือกลุ่มบุคคลที่นำโก้นั้นๆ มาชกจากการศึกษา

พบว่า บ่อนไหนหากสามารถสร้างความประทับใจทางด้านการจัดการสถานที่และวัสดุอุปกรณ์ที่ทำให้ผู้นำไก่มาชน (นักเลงไก่) ประทับใจและพึงพอใจต่อการให้บริการมักจะเป็นบ่อนที่มีผู้นำไก่มาชนอย่างมากมายและต่อเนื่อง ดังนั้นจึงอาจกล่าวได้ว่าการบริหารจัดการด้านอาคารสถานที่และวัสดุอุปกรณ์เป็นปัจจัยอีกประการหนึ่งที่สามารถดึงดูดให้ผู้นำไก่มาชนอย่างต่อเนื่อง และสามารถสร้างรายได้ให้เกิดขึ้นกับบ่อนนั้นๆ (จากการสัมภาษณ์คณะกรรมการบ่อนไก่อัสวินดอยถ้ำ ตำบลน้ำแพร่ อำเภอดง)

การประสานงาน /การประชาสัมพันธ์

จากการศึกษาพบว่าบ่อนไก่ในจังหวัดเชียงใหม่ โดยเจ้าของบ่อนไก่และกรรมการของบ่อนไก่ มีการประสานงานประสานความร่วมมือไปยังหน่วยงานองค์กรต่างๆ ทั้งภาครัฐและเอกชน เช่น ประสานความร่วมมือไปยังปศุสัตว์ และสาธารณสุข อำเภอ ทั้งนี้ขอการสนับสนุนความรู้ความเข้าใจในระบบสาธารณสุขภายในบ่อนไก่และชุมชนรอบบ่อนไก่ เกี่ยวกับการควบคุมโรคติดต่อที่เกิดขึ้นกับไก่ที่นำมาชน และไก่ที่อยู่รอบๆ บริเวณชุมชน รวมถึงการสาธารณสุขของประชาชนที่อยู่ในบ่อน เช่น ผู้นำไก่มาชน พ่อค้าแม่ค้า รวมถึงคณะกรรมการบ่อนไก่ และการสาธารณสุขสำหรับประชาชนที่อยู่ในชุมชนที่มีบ่อนไก่ตั้งอยู่ บ่อนไก่มีการประสานงานกับทางเจ้าหน้าที่ตำรวจเพื่อขอการสนับสนุนในการคุ้มครองดูแลเพื่อป้องกันเหตุวุ่นวายที่จะเกิดขึ้นภายในบ่อนไก่ รวมถึงการประสานความร่วมมือกับเจ้าหน้าที่เกษตรอำเภอเพื่อขอรับการสนับสนุนเกี่ยวกับความรู้ทางวิชาการเกี่ยวกับการเลี้ยงสัตว์ นอกจากนั้นทางบ่อนไอยังมีการประสานงานประสานความร่วมมือกับผู้นำท้องถิ่น คือ ผู้ใหญ่บ้าน กำนัน ในเขตพื้นที่ที่บ่อนไก่ ตั้งอยู่เพื่อขอความร่วมมือและสนับสนุนทางด้านการรักษาความปลอดภัยและการประสานงานและสร้างความเข้าใจกับประชาชนที่อยู่ในเขตพื้นที่ที่บ่อนไก่ทำการตั้งอยู่ บ่อนไอยังมีการประสานงานกับผู้นำท้องถิ่น คือ นายกและสมาชิกองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เกี่ยวกับการขอสนับสนุนด้านเครื่องมือเครื่องใช้ในกรณีที่เกิดเหตุฉุกเฉิน เช่น มีผู้ได้รับการเจ็บป่วยหรือได้รับอุบัติเหตุ และในกรณีที่เกิดเพลิงไหม้ทางบ่อนไอยังจะประสานขอความช่วยเหลือรถกู้ชีพกู้ภัยและรถดับเพลิง และบ่อนไก่ในจังหวัดเชียงใหม่ยังมีการประสานงานประสานความร่วมมือกับบริษัทห้างร้านในเขตพื้นที่บ่อนไก่ตั้งอยู่ ในกรณีที่บ่อนไอยังได้จัดนัดชนไก่การกุศลเพื่อเงินไปใช้ในเรื่องของสาธารณะประโยชน์ โดยบ่อนไอยังจะขอการสนับสนุนเงิน หรือวัสดุอุปกรณ์ต่างๆ เพื่อเป็นรางวัลสำหรับการชนไก่ในนัดพิเศษนั้นๆ

สำหรับการประชาสัมพันธ์ส่วนใหญ่บ่อนไอยังจะทำการประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับการจัดชนไก่ในนัดพิเศษเพื่อการกุศลต่างๆ และโฆษณาประชาสัมพันธ์เพื่อให้บ่อนไอยังเป็นที่รับรู้ของผู้เลี้ยงไก่ ชนไก่ ให้ผู้นำไก่มาชนในบ่อนนั้นๆ อย่างต่อเนื่อง สำหรับช่องทางในการประชาสัมพันธ์นั้นส่วนใหญ่จะมีการประชาสัมพันธ์ในรูปแบบของบุคคล คือ ประชาสัมพันธ์ปากต่อปากโดยบอกกล่าวต่อๆ กันไป และ

การใช้แผ่นพับใบปลิวเป็นบางครั้งแต่ช่องทางการประชาสัมพันธ์โดยสื่อโทรทัศน์ วิทยุ และสื่อหนังสือพิมพ์ มีน้อยมากหรือแทบจะไม่มีเลย ทั้งนี้เป็นเพราะว่าเจ้าของบ่อนยังตระหนักถึงการทำธุรกิจบ่อนไก่อ่าเป็นธุรกิจสีเทา มีประชาชนบางคนบางกลุ่มที่ไม่ได้ศึกษาเข้าใจธุรกิจบ่อนไก่ออย่างลึกซึ้งมักจะมึ่มมองต่อบ่อนไก่อในเชิงลบมากกว่าบวก เพราะประชาชนบางคนบางกลุ่มยังมองว่าธุรกิจบ่อนไก่อเป็นการพนัน ดังนั้นเจ้าของบ่อนไก่อจึงมีความตระหนักและเข้าใจความรู้สึกนึกคิดของผู้ที่ไม่มีความรู้ความเข้าใจในเรื่องของบ่อนไก่ออย่างลึกซึ้งจึงไม่เน้นหนักการโฆษณาประชาสัมพันธ์บ่อนไก่อในสื่อโทรทัศน์ วิทยุ และสื่อหนังสือพิมพ์

การบริการ

จากการศึกษาพบว่าลักษณะการให้บริการของบ่อนไก่อในจังหวัดเชียงใหม่ส่วนใหญ่มีลักษณะคล้ายกับการให้บริการของธุรกิจที่มุ่งเน้นกำไรสูงสุดคือ มุ่งเน้นการให้บริการแก่ลูกค้า คือผู้ที่นำไก่อมาชนให้เกิดความพึงพอใจในการให้บริการมากที่สุด เช่น การจัดบริการให้มีอาคารสถานที่ที่สะอาด สบาย สะอาดสะอ้าน และปลอดภัย สำหรับบ่อนไก่อนั้นต้องจัดให้มีอาคารที่ใช้สำหรับชนไก่อที่มีความคงทน ถาวรและสะดวกสบายต่อการลุกนั่ง มีอากาศถ่ายเทได้สะดวก มีการติดพัดลมระบายอากาศหรือติดตั้งแอร์คอร์ดิชั่นภายในบริเวณสังเวียนชนไก่อ มีการจัดบริการด้านอาหารเครื่องดื่มและ ผู้ให้บริการอย่างครบครัน มีอาหารการกินที่ครบสมบูรณ์และสะอาดถูกหลักอนามัยและราคาเป็นกันเอง ปัจจุบันพบว่าบ่อนไก่อในจังหวัดเชียงใหม่เกือบทุกบ่อนมีการจัดสาวสวย (พริตตี้) ไว้บริการผู้นำไก่อมาชนและผู้มาชมการชนไก่อ นอกจากนั้น บ่อนไก่อยังมีการจัดบริการเกี่ยวกับการซื้อขายวัสดุอุปกรณ์เกี่ยวกับการเลี้ยงไก่ออย่างครบถ้วน และบางครั้งยังมีการบริการให้ผู้ซื้อผู้ขายไก่อชนได้มาตกลงราคาซื้อขายต่อกันในบ่อนไก่อด้วยอีกทางหนึ่ง ตลอดจนบ่อนไก่อมีการจัดบริการด้านที่จอดรถไว้อย่างกว้างขวางเพียงพอสำหรับผู้นำไก่อมาชนและผู้มาชมการชนไก่อ และบ่อนไก่อยังมีการจัดบริการเกี่ยวกับสถานที่เปรียบไก่อและให้น้ำไก่อที่กว้างขวางเพียงพอสำหรับการเปรียบไก่อและให้น้ำไก่อ รวมถึงการจัดระบบสาธารณูปโภคภายในบ่อนไก่อเพื่ออำนวยความสะดวกอย่างเพียงพอ เช่น ระบบไฟฟ้า น้ำประปา และที่สำคัญคือการจัดให้มีห้องน้ำที่ถูกลักษณะและมีมากเพียงพอแก่ผู้มาใช้บริการ

ผลของการจัดบริการที่ดีในด้านต่างๆ ดังกล่าวมาข้างต้นของบ่อนไก่อในจังหวัดเชียงใหม่เป็นไปเพื่อกระตุ้นและสร้างความประทับใจเพื่อจูงใจให้ผู้นำไก่อมาชนและผู้ที่มาชมการชนไก่อให้เกิดความพึงพอใจในการให้บริการของบ่อนไก่อ เพื่อเป้าหมายให้ผู้นำไก่อมาชนและผู้ที่มาชมการชนไก่อได้เข้ามาใช้บริการอย่างต่อเนื่อง ซึ่งจะส่งผลต่อการสร้างรายได้และชื่อเสียงให้กับบ่อนไก่อและทำให้บ่อนไก่อสามารถเปิดกิจการได้อย่างยาวนาน

สรุป

การบริหารจัดการบ่อนไก่ในจังหวัดเชียงใหม่ ทั้ง 8 บ่อนส่วนใหญ่จะมีการบริหารจัดการในลักษณะที่คล้ายกัน เช่น มีการบริหารจัดการด้านงบประมาณ โดยงบประมาณส่วนใหญ่จะได้รับการระดมทุนจากพรรคพวกเพื่อนฝูงที่รู้จักมักคุ้นกันเป็นอย่างดี และงบประมาณที่ได้จากการระดมทุนจากญาติพี่น้อง และบ่อนไก่จะมีการบริหารจัดการด้านบุคลากรที่ประกอบด้วย คณะกรรมการบ่อนไก่ ผู้นำไก่มาชน ผู้มาชมการชนไก่และเล่นเดิมพันไก่ชน รวมถึงพ่อค้าแม่ค้าที่เข้ามาค้าขายภายในบ่อนไก่ ส่วนการบริหารจัดการสถานที่บ่อนไก่ในจังหวัดเชียงใหม่ มีการจัดการอาคารสถานที่ประกอบด้วย อาคารสำหรับใช้ในการจัดวางสังเวียนชนไก่ ทั้งสังเวียนใหญ่และสังเวียนรอง อาคารสำหรับใช้ในการเปรียบไก่ให้น้ำไก่ อาคารสำหรับขายอาหารเครื่องดื่มและอุปกรณ์เกี่ยวกับการเลี้ยงไก่ชนไก่ รวมถึงวัสดุอุปกรณ์ที่ใช้สำหรับให้น้ำไก่ต่างๆ เช่น เต้าแก๊ส เต้าอั้งโล่ ถังน้ำ ชันน้ำ พัดลมเป่าอากาศ และเบ็ง สำหรับปฐมพยาบาลไก่ สำหรับการประสานงานและการประชาสัมพันธ์พบว่าบ่อนไก่ในจังหวัดเชียงใหม่มีการประสานงานกับหน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้องในการสนับสนุนด้านวิชาการเกี่ยวกับการเกษตรและปศุสัตว์ รวมถึงหน่วยงานที่เกี่ยวข้องอำนวยความสะดวกในการเปิดบ่อนไก่ เช่นเดียวกับการให้บริการบ่อนไก่ในจังหวัดเชียงใหม่ในด้านต่างๆ เพื่อวัตถุประสงค์และเป้าหมายด้านการสร้างความพึงพอใจและประทับใจให้กับลูกค้า ซึ่งจะส่งผลทำให้บ่อนไก่สามารถดำรงอยู่ได้ และทำให้ได้กำไรสูงสุดในแต่ละสัปดาห์

ตอนที่ 3 วิธีการสนับสนุนและเสริมสร้างเศรษฐกิจชุมชน ของบ่อนไก่ ในจังหวัดเชียงใหม่

ซึ่งประกอบด้วยการสนับสนุนงบประมาณเพื่อการลงทุนงบประมาณด้านการฝึกอบรม การเปิดตลาดซื้อขายแลกเปลี่ยนภายในบ่อนไก่ทำกิจกรรมโครงการส่งเสริมสนับสนุนด้านอาชีพสนับสนุนการมีส่วนร่วมของกลุ่มองค์กรชุมชนกับบ่อนไก่

การสนับสนุนงบประมาณเพื่อการลงทุน

จากการศึกษาพบว่ายังไม่มีบ่อนไก่ที่ใดในจังหวัดเชียงใหม่ได้นำเงินไปสนับสนุนให้กับบุคคล กลุ่มบุคคล หรือชุมชนใดๆ เกี่ยวกับการลงทุนทางด้านต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นการลงทุนเพื่อประโยชน์เชิงธุรกิจ หรือการลงทุนในลักษณะของสาธารณประโยชน์ที่เป็นงบประมาณจำนวนมาก ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะว่า รายได้ของบ่อนไก่แต่ละแห่งในจังหวัดเชียงใหม่ไม่มีจำนวนมากเพียงพอที่จะนำไปสนับสนุนหรือนำไปลงทุนเพื่อการอื่นๆ ได้ จำนวนรายได้ต่อสัปดาห์พอเพียงเฉพาะค่าใช้จ่ายที่เกิดขึ้นภายในบ่อนไก่และส่วนที่เหลือก็นำมาแบ่งปันปันส่วนให้กับผู้ร่วมทุน ซึ่งในแต่ละบ่อนไก่

การแบ่งปันปันส่วนนั้นจะไม่เท่ากัน ขึ้นอยู่กับรายได้ที่เกิดขึ้นในแต่ละสัปดาห์ นั้นหมายความว่ารายได้ที่เกิดขึ้นนั้นเกิดจากจำนวนของไก่ที่นำมาชนและได้คู่ชนและต้องมีจำนวนเงินเดิมพันมากพอ เช่น ต้องมีไก่ที่มีเงินเดิมพัน ตั้งแต่ 22,000 บาท ขึ้นไปจนถึงหลักแสนบาท จึงจะทำให้รายได้ของแต่ละบ่อนไก่มีมากตามจำนวนของไก่ที่ได้คู่ชนและจำนวนเงินเดิมพัน นอกจากค่าใช้จ่ายที่ได้จากค่าน้ำของไก่แต่ละคู่ซึ่งจะเก็บจากเจ้าของไก่ ยกตัวอย่างเช่น ไก่ชนคู่ละ 22,000 บาท ทางเจ้าของบ่อนไก่จะเก็บเงินค่าน้ำ 1,000 บาท แต่ถ้าไก่ชน 220,000 บาท บ่อนไก่จะเก็บค่าน้ำ 10,000 บาท แต่ในกรณีที่ไก่ชนแล้วไม่มีชัยชนะระหว่างกันคือ ไม่มีฝ่ายหนึ่งฝ่ายใดชนะหรือแพ้ (ยก) ทางบ่อนไก่ก็ไม่เก็บค่าน้ำใดๆ ดังนั้นรายได้ของบ่อนแต่ละสัปดาห์จึงมักน้อยไม่เท่ากันหรือไม่แน่นอน บางสัปดาห์ไม่มีไก่มาชนหรือไม่ได้คู่ชนรายได้ก็ไม่เกิดขึ้นค่าใช้จ่ายที่เกิดขึ้นประจำทางเจ้าของบ่อนไก่และคณะกรรมการต้องร่วมกันรับผิดชอบ นั้นหมายถึงว่าภายในอาทิตย์นั้นก็จะไม่มีการแบ่งปันปันส่วนของรายได้ แต่รายได้ก็อีกทางหนึ่งคือ รายได้ที่เกิดจากการให้พ่อค้าแม่ค้ามาเช่าสถานที่ขายอาหารเครื่องดื่มและขายอุปกรณ์ที่เกี่ยวข้องกับการชนไก่ ซึ่งก็ไม่มีรายได้ที่มากมายนัก

แต่จากการศึกษากับพบว่า มีการนำเงินมาลงทุนอีกประเภทหนึ่งภายในบ่อนไก่เกือบทุกแห่ง ในจังหวัดเชียงใหม่ คือการลงทุนของเจ้าของบ่อนไก่หรือคณะกรรมการบ่อนไก่ รวมถึงผู้ที่มาชมการชนไก่ (นักเลงไก่ชน) ที่มีฐานะได้นำเงินส่วนตัวมาลงทุนในกิจการของบ่อนภายในบ่อนในลักษณะของการให้กู้ยืมในระยะสั้นกับผู้ที่มาไก่มาชนและผู้เล่นกีฬาไก่ชน โดยคิดอัตราดอกเบี้ยตามที่ตกลงกันเอง โดยมีลักษณะของการกู้ยืมโดยอาศัยความไว้วางใจซึ่งกันและกัน การกู้ยืมในระยะเวลาการใช้คืนภายในหนึ่งสัปดาห์ หรือหนึ่งเดือน และในบางครั้งผู้ให้กู้ยืมก็จะให้ผู้ยืมนำทรัพย์สินที่มีมูลค่ามาค้ำประกันในการกู้ยืมในระยะสั้น นั้น เช่น โทรศัพท์รุ่นใหม่ที่มีราคา สร้อยคอทองคำ ปืน รถยนต์ และรถมอเตอร์ไซด์หรือใช้บุคคลที่มีอำนาจบาบริมนำเชื่อถือเป็นผู้ค้ำประกัน นอกจากข้อมูลดังกล่าวไม่พบว่าบ่อนไก่ใดในจังหวัดเชียงใหม่ให้เงินไปสนับสนุนกิจกรรมหรือโครงการของท้องถิ่น หรือการนำเงินไปสนับสนุนหรือลงทุนในเชิงธุรกิจใดๆ (จากการสัมภาษณ์คณะกรรมการบ่อนไก่ห้วยทราย ตำบลห้วยทราย อำเภอแม่ริม) ทั้งที่ความเป็นจริงแล้วบ่อนไก่ควรที่จะต้องให้การสนับสนุนและส่งเสริมเพื่อเสริมสร้างให้ชุมชนมีระบบเศรษฐกิจที่เข้มแข็ง

การสนับสนุนงบประมาณด้านการฝึกอบรม

จากการศึกษา พบว่า บ่อนไก่ในจังหวัดเชียงใหม่ไม่มีการนำเงินไปสนับสนุนกิจกรรมโครงการฝึกอบรมให้กับบุคลากรที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับบ่อนอย่างเป็นรูปธรรม ทั้งในส่วนของเจ้าของบ่อนไก่ คณะกรรมการบ่อนไก่ ผู้เลี้ยงไก่และผู้นำไก่มาชน รวมถึงพ่อค้าแม่ค้าที่นำอาหารเครื่องดื่มและอุปกรณ์ที่เกี่ยวข้องกับไก่ชนมาขายเหมือนกับกลุ่มหน่วยงานหรือองค์กรอื่นๆ ที่มีการพัฒนาศักยภาพของบุคลากร ตลอดจนไม่มีการสนับสนุนด้านงบประมาณที่ใช้ในการฝึกอบรมให้กับประชาชน กลุ่มองค์กรชุมชน

ใดๆ ในเขตที่บ่อนไก่ตั้งอยู่ในลักษณะของบ่อนไก่เป็นผู้สนับสนุนโดยตรง จะมีแค่เพียงการให้การสนับสนุนเงินงบประมาณและวัสดุอุปกรณ์ รวมถึงถ้วยรางวัลที่ประชาชนและกลุ่มองค์กรต่างๆ มาขอรับการสนับสนุนชั่วคราว ซึ่งไม่ใช่จำนวนเงินที่มากมายนัก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าบ่อนไก่ต่างๆ ในจังหวัดเชียงใหม่ ยังไม่มีความตระหนักในเรื่องของการให้การศึกษอบรมแก่ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องภายในบ่อนไก่ ประกอบกับรายได้ของบ่อนไก่ซึ่งมีไม่แน่นอนจึงทำให้การสนับสนุนด้านกิจกรรมหรือโครงการฝึกอบรม ทั้งผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องภายในบ่อนและประชาชนกลุ่มองค์กรรอบๆ บริเวณบ่อนไก่ ยังไม่มีความเพียงพอ ประกอบกับผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับบ่อนทั้งเจ้าของบ่อนไก่ คณะกรรมการ และผู้เลี้ยงไก่ และผู้นำไก่มาชน รวมถึงพ่อค้าแม่ค้าในบ่อนไก่ ต่างก็ไม่ให้ความสำคัญเกี่ยวกับการฝึกอบรมในด้านต่างๆ เกี่ยวกับบ่อนไก่ เพราะระยะเวลาที่อยู่ในบ่อนไอนั้นมีจำกัดส่วนใหญ่จะใช้เวลาอยู่นอกบ่อนไก่ คือในสังคม ชุมชนท้องถิ่นมากกว่า ดังนั้นการฝึกอบรมต่างๆ จะได้รับจากกลุ่ม หน่วยงาน และองค์กรต่างๆ ที่ไม่เกี่ยวข้องกับบ่อนไก่ และเหตุผลอีกประการหนึ่งคือ ประชาชนกลุ่มองค์กรต่างๆ ยังมีมุมมองต่อธุรกิจบ่อนไก่เป็นธุรกิจสีเทา จึงไม่กล้าเข้าไปของบประมาณในการสนับสนุนการฝึกอบรมในจำนวนที่มากมายมากนัก เพราะห่วงภาพพจน์ส่วนบุคคล กลุ่ม หน่วยงานและองค์กรของตนเอง (จากการสัมภาษณ์ ผู้นำไก่มาชนในบ่อนไก่แม่คือ ตำบลแม่คือ อำเภอดอยสะเก็ด)

การเปิดตลาดซื้อขายแลกเปลี่ยนภายในบ่อนไก่

จากการศึกษา พบว่า บ่อนไก่ในจังหวัดเชียงใหม่ส่วนใหญ่ยังไม่มีมีการเปิดตลาดซื้อขายไก่ชนโดยตรงที่มีอาคารสถานที่ ที่แน่นอนเหมือนกับตลาดสดอื่นๆ แต่จะมีลักษณะของการเปิดให้มีการซื้อขายไก่ชนภายในบ่อนไก่อตามวันเวลาที่มีการชนไก่ ส่วนราคาการซื้อขายขึ้นอยู่กับเจ้าของไก่และผู้ซื้อไก่จะตกลงราคากันเจ้าของบ่อนไก่ไม่มีส่วนเข้าไปเกี่ยวข้องใดๆ ทั้งเรื่องของการตกลงราคาและการตัดสินใจที่จะซื้อขายกันเอง แต่อย่างไรก็ตามจากการศึกษาพบว่าบ่อนไก่ในจังหวัดเชียงใหม่เป็นสถานที่ที่เปิดโอกาสให้ผู้เลี้ยงไก่ ทั้งมือใหม่และผู้เลี้ยงไก่ที่มีประสบการณ์ รวมถึงผู้นำไก่มาชนได้มีโอกาสในการเพิ่มมูลค่าของไก่ เพราะถ้าผู้เลี้ยงไก่นำไก่มาชนในบ่อนไก่ในจังหวัดเชียงใหม่แต่ละแห่งแล้วไก่เกิดชนะมูลค่าของไก่จะเพิ่มขึ้นหลายเท่าตัว เช่น ไก่ถ่านน้ำหนัก 2.5 กิโลกรัม ถ้าขายเป็นไก่เนื้อก็จะได้กิโลกรัมละ 90-120 บาท แต่ถ้าไก่ที่นำมาชนแล้วชนะจะมีแนวโน้มที่จะเป็นไก่เก่งในอนาคตก็ทำให้เซียนไก่ที่อยู่ในบ่อนไก่อซื้อในราคาที่สูงขึ้นตั้งแต่ระดับหลักพัน ระดับหมื่น ระดับราคาแสนบาท ซึ่งถือได้ว่าเป็นการเพิ่มมูลค่าไก่หลายร้อยเท่า และถือได้ว่าบ่อนไก่อก็เป็นตลาดหรือสถานที่ซื้อขายไก่ไปในตัวและเป็นตลาดที่ผู้ที่ประกอบการหรือเรียกว่าผู้เลี้ยงไก่ที่เป็นเกษตรกรสามารถกำหนดราคาด้วยตนเองโดยไม่ต้องผ่านพ่อค้าคนกลางเหมือนกับการทำธุรกิจอื่นๆ ซึ่งถือได้ว่าเป็นสถานที่ หรือเป็นตลาดที่สามารถทำให้เกษตรกรผู้เลี้ยงไก่ได้มีโอกาสลืมตาอ้าปากได้ ถ้าไม่ให้ความสำคัญกับการเล่นการพนันภายในบ่อนไก่อมากนัก โดยใช้บ่อนเป็นเพียงสถานที่ที่จะนำไก่มาตีโชว์

เพื่อจะขายให้ได้ราคาเท่านั้น รวมทั้งบ่อนไก่ยังเป็นสถานที่ที่สนับสนุนให้เกิดการอนุรักษ์และพัฒนาไก่พันธุ์พื้นเมืองของไทยให้สืบต่อไปเช่นเดียวกับมวยไทย (จากสัมภาษณ์ ผู้นำไก่มาชนจากบ่อนอัศวิน ดอยถ้ำ ตำบลน้ำแพร่ อำเภอหางดง)

การทำกิจกรรมโครงการส่งเสริมสนับสนุนด้านอาชีพ

จากการศึกษาพบว่าบ่อนไก่ในจังหวัดเชียงใหม่ทุกแห่งยังไม่ได้มีการจัดทำกิจกรรมโครงการเพื่อส่งเสริมสนับสนุนอาชีพให้กับประชาชนหรือกลุ่มองค์กรชุมชนที่บ่อนไก่ตั้งอยู่อย่างเป็นรูปธรรม จะมีเพียงแต่การให้เงินสนับสนุนเพียงเล็กน้อยต่อกลุ่มอาชีพต่างๆ ในหมู่บ้าน ตำบล ที่มาร้องขอในการสนับสนุนเป็นครั้งคราว ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าการทำธุรกิจบ่อนไก่ในจังหวัดเชียงใหม่จะเน้นหนักไปในเชิงธุรกิจเพื่อมุ่งแสวงหากำไรสูงสุดเป็นหลัก ไม่ใช่หน่วยงานหรือองค์กรที่ให้บริการสาธารณะแก่ประชาชนหรือกลุ่มองค์กรชุมชน เวลาส่วนใหญ่ของเจ้าของบ่อนไก่ และคณะกรรมการบ่อนไก่ รวมถึงงบประมาณส่วนใหญ่จึงมุ่งไปเพื่อการสร้างและพัฒนารวมถึงการประชาสัมพันธ์ให้กับบ่อนไก่ให้เป็นที่รู้จักแก่ผู้เลี้ยงไก่และผู้นำไก่มาชนเป็นส่วนใหญ่ คือ มุ่งเน้นเพื่อที่จะทำให้ธุรกิจบ่อนไก่ของตนเองมีความเจริญก้าวหน้าเพื่อผลทางกำไรมากกว่าผลประโยชน์ของส่วนรวม ดังนั้นเจ้าของบ่อนไก่และคณะกรรมการบ่อนไก่ จึงไม่มีเวลาคิดถึงการเสริมสร้างหรือสนับสนุนกิจกรรม กิจกรรม ในการส่งเสริมอาชีพด้านอื่นๆ ได้มากเท่าที่ควร แต่จะมีการมุ่งส่งเสริมอาชีพด้านการเพาะเลี้ยงไก่ และการขายไก่ให้กับเกษตรกรมากกว่า แต่ก็มีกิจกรรมและโครงการด้านการส่งเสริมอาชีพค่อนข้างน้อย ด้วยเหตุผลดังกล่าว จึงทำให้ประชาชนหรือกลุ่มองค์กรชุมชน หน่วยงาน องค์กร บางคนบางกลุ่มบางหน่วยงาน มีทัศนคติที่ไม่ค่อยดีต่อธุรกิจบ่อนไก่ชน เพราะหลายคนหลายกลุ่มหลายองค์กรมองว่าการเปิดบ่อนไก่หรือการทำธุรกิจบ่อนไก่มุ่งประโยชน์เพื่อกลุ่มก้อนของบุคคลเพียงบางส่วนเท่านั้นไม่ก่อให้เกิดประโยชน์ต่อการประกอบอาชีพในสาขาอื่นๆ เลย และจากเหตุผลของการที่บ่อนไก่เป็นธุรกิจในการชิงของการมุ่งประโยชน์ทางด้านกำไรประกอบกับบ่อนไก่มีค่าใช้จ่ายอื่นๆ ที่นอกเหนือจากรายจ่ายประจำที่เกิดขึ้นในบ่อนนั้นคือ ค่าใช้จ่ายเพื่อการอำนวยความสะดวกให้กับบ่อนไก่ดำเนินไปได้ด้วยดี (งบลับ) ค่อนข้างมากในแต่ละสัปดาห์หรือในแต่ละเดือน ทางบ่อนไก่จึงไม่สามารถนำงบประมาณมาใช้จ่ายในเรื่องของการสนับสนุนอาชีพต่างๆ ภายในชุมชนท้องถิ่นได้มากเท่าที่ควร (จากการสัมภาษณ์ ผู้นำไก่มาชนในอำเภอเมือง)

5. การสนับสนุนการมีส่วนร่วมของกลุ่มองค์กรชุมชนกับบ่อนไก่

จากการศึกษาพบว่าบ่อนไก่ในจังหวัดเชียงใหม่ส่วนใหญ่มีการสนับสนุนการมีส่วนร่วมของประชาชน กลุ่มองค์กรชุมชน ในลักษณะของการสนับสนุนงบประมาณในการทำกิจกรรมโครงการของสังคมชุมชนท้องถิ่น เช่น สนับสนุนการประมุขอบรมกลุ่มแม่บ้าน สนับสนุนกลุ่มอาสาสมัคร

สาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) ชูรักษาความปลอดภัยหมู่บ้าน (ชรบ) อาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน และการสนับสนุนการมีส่วนร่วมในการประชุมและฝึกอบรมให้กับผู้นำท้องถิ่นและท้องที่ที่บ่อนไก่ตั้งอยู่ และจากการศึกษายังพบว่าการสนับสนุนการมีส่วนร่วมของบ่อนไก่ในจังหวัดเชียงใหม่กับกลุ่มองค์กรชุมชน คือ บางบ่อนไก่ได้เปิดโอกาสให้กลุ่มแม่บ้านเข้ามาค้าขายภายในบ่อนไก่ โดยนำเอาอาหาร เครื่องดื่ม และอุปกรณ์ที่เกี่ยวกับการเลี้ยงไก่ชนไก่ มาจำหน่ายให้กับผู้นำไก่มาชนในบ่อนไก่ และบางบ่อนไก่เปิดโอกาสให้ผู้นำและคณะกรรมการกลุ่มต่างๆ เข้ามาเป็นผู้ให้บริการเกี่ยวกับการเก็บรถ ฝากรถ รวมถึงการให้ผู้นำกลุ่มต่างๆ เข้ามาร่วมรักษาความปลอดภัยในบ่อน ไก่ ในกรณีที่บ่อนไก่มีการชนไก่นัดพิเศษ แต่อย่างไรก็ตาม การสนับสนุนการมีส่วนร่วมของประชาชนและกลุ่มองค์กรชุมชนกับบ่อนไก่อีกถือว่ามีน้อย ซึ่งจากการสัมภาษณ์เจ้าของบ่อนไก่และคณะกรรมการบ่อนไก่อีกมีความคิดและความตระหนักในเรื่องของการสนับสนุนและส่งเสริมการมีส่วนร่วมให้เกิดการมีส่วนร่วมระหว่างบ่อนไก่อกับประชาชนและชุมชนท้องถิ่นในลักษณะต่างๆ ให้เพิ่มมากขึ้น โดยเฉพาะการมีส่วนร่วมกับประชาชนและชุมชนท้องถิ่นที่บ่อนไก่อตั้งอยู่ และเจ้าและคณะกรรมการบ่อนไก่ในจังหวัดเชียงใหม่ ต่างก็เล็งเห็นความจำเป็นในการสร้างการมีส่วนร่วมระหว่างบ่อนไก่อกับประชาชนและกลุ่มองค์กรชุมชนท้องถิ่น เพราะบ่อนไก่ทุกบ่อนไก่อมีความตระหนักว่าการสร้างการมีส่วนร่วมและการสร้างประโยชน์ทางด้านเศรษฐกิจสังคมให้เกิดขึ้นกับประชาชนและชุมชนรอบๆ บริเวณบ่อนไก่อจะสามารถเป็นเกราะป้องกันที่จะทำให้อบ่นแต่ละบ่อนในจังหวัดเชียงใหม่สามารถดำรงอยู่ได้ เพราะบ่อนไก่ทุกบ่อนไก่อตระหนักดีว่าการทำธุรกิจบ่อนไก่อเป็นธุรกิจสีเทาที่ต้องเกี่ยวข้องกับปัจจัยต่างๆ เช่น ปัจจัยทางด้านกฎหมาย ด้านเศรษฐกิจ สังคม และปัจจัยทางด้านการประชาสัมพันธ์ จากปัจจัยดังกล่าวเหล่านี้จะส่งผลทำให้อบ่นไก่อในหวัดเชียงใหม่ดำรงอยู่ได้ (เปิดได้) ในระยะยาวต่อไป (จากการสัมภาษณ์ ผู้จัดการบ่อนไก่อห้วยทราย ตำบลแม่เหีย อำเภอมือง)

สรุป

วิธีการสนับสนุนและเสริมสร้างเศรษฐกิจชุมชนของบ่อนไก่ในจังหวัดเชียงใหม่ ซึ่งประกอบด้วย การสนับสนุนงบประมาณเพื่อการลงทุนให้กับประชาชน กลุ่มองค์กรชุมชน พบว่าค่อนข้างมีน้อย เกี่ยวกับการสนับสนุนด้านการฝึกอบรม ที่ยังไม่ปรากฏว่าบ่อนไก่อในจังหวัดเชียงใหม่ได้ใช้งบประมาณเพื่อการสนับสนุนการฝึกอบรมให้กับบุคคลากรที่เกี่ยวข้องกับบ่อนไก่อและกลุ่มองค์กรชุมชนรอบบ่อนไก่อ อย่างเป็นรูปธรรมจะมีเพียงแค่การให้การสนับสนุนเงินงบประมาณและของรางวัลเล็กๆ น้อยๆ ตามที่ประชาชนและกลุ่มองค์กรร้องขอเป็นบางครั้ง ส่วนการเปิดตลาดซื้อขายแลกเปลี่ยนไก่พันธุ์พื้นเมือง (ไก่ชน) ก็ยังไม่ปรากฏว่ามีบ่อนไก่อไหนในจังหวัดเชียงใหม่ได้ดำเนินการอย่างจริงจัง จะมีเพียงแค่มีการเปิดโอกาสให้มีการซื้อขายไก่อภายในบ่อนไก่อเท่านั้น เช่นเดียวกับการดำเนินกิจกรรมโครงการสนับสนุนด้านอาชีพที่บ่อนไก่อในจังหวัดเชียงใหม่มีการช่วยเหลือด้านงบประมาณเพื่อสนับสนุนด้าน

การประกอบอาชีพให้กับประชาชนและกลุ่มองค์กรชุมชนรอบบ่อนไก่ได้ในระดับหนึ่ง แต่ก็ยังไม่มากมายกว้างขวางเท่าที่ควร ส่วนการส่งเสริมสนับสนุนการมีส่วนร่วมระหว่างบ่อนไก่กับประชาชน กลุ่มองค์กรชุมชนรอบบ่อนไคนั้นปรากฏว่าบ่อนไก่ทั้ง 8 แห่ง ในจังหวัดเชียงใหม่ทำได้เป็นอย่างดี ทั้งนี้เพราะเจ้าของบ่อนไก่อมีความตระหนักว่าการสร้างการมีส่วนร่วมกับประชาชนและกลุ่มองค์กรชุมชนรอบบ่อนไก่อจะทำให้เป็นเกราะป้องกันที่ทำให้บ่อนไก่สามารถดำเนินกิจกรรมได้อย่างต่อเนื่องและยาวนาน

ตอนที่ 4 ปัญหาพร้อมแนวทางการแก้ไข

จากการศึกษาเกี่ยวกับการบริหารจัดการและการดำเนินงานของบ่อนไก่ในจังหวัดเชียงใหม่ ทั้งการสัมภาษณ์เจ้าของบ่อนไก่ ผู้นำไก่อมาชน ผู้เล่นไก่อชน ผู้เลี้ยงไก่อชน รวมถึงพ่อค้าแม่ค้า ในบ่อนไก่ พบปัญหาอยู่ 3 กลุ่มใหญ่ๆ คือ ปัญหาของเจ้าของบ่อนไก่ ปัญหาของผู้เลี้ยงไก่อและนำไก่อมาชน รวมถึงปัญหาของปัญหาที่เกิดขึ้นกับชุมชนรอบบ่อนไก่ จากการศึกษาสามารถขยายรายละเอียดได้ดังนี้

ปัญหาของเจ้าของบ่อนไก่

1. ปัญหาที่เกี่ยวกับนโยบายของรัฐบาลที่ไม่มีความชัดเจนต่อการดำเนินการของบ่อนไก่อชน ในกรณีที่มีการสั่งห้าม หรือปิดเปิดบ่อนไก่อโดยมีการสั่งตรงมายังหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น จังหวัด อำเภอ หรือเจ้าหน้าที่ตำรวจ ตามแนวนโยบายของแต่ละรัฐบาล ซึ่งไม่เหมือนกัน รัฐบาลใดที่มีแนวโน้มให้การสนับสนุนและเห็นความสำคัญของการเลี้ยงไก่อ และส่งเสริมกีฬาชนไก่อ ก็จะไม่มีการเข้มงวดในการปิดเปิดบ่อนไก่อ แต่บางรัฐบาลที่ไม่สนับสนุนการเลี้ยงไก่อพันธุ์พื้นเมืองหรือกีฬาไก่อชน ก็จะมีการเข้มงวดกวัดขันและสั่งให้มีการปิดบ่อนไก่อ ในบางครั้งบางโอกาสตามนโยบายของรัฐบาล ซึ่งส่งผลต่อการบริหารจัดการและการดำเนินการของบ่อนไก่อเป็นอย่างยิ่ง เพราะการสั่งปิดหรือเปิดบ่อนไก่อ โดยไม่มีการกำหนดระยะเวลาที่แน่นอนนั้นทำให้ทางบ่อนได้รับการเสียหาย เพราะผู้เลี้ยงไก่อ และผู้นำไก่อมาชนจะไม่มีเชื่อมั่นในการดำเนินงานของบ่อนไก่อ และสุดท้ายก็จะไม่มาใช้บริการของบ่อนไก่อนั้นๆ ซึ่งบางบ่อนไก่อในจังหวัดเชียงใหม่ได้รับผลกระทบเกี่ยวกับนโยบายของรัฐบาลที่สั่งตรงมายังหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้อง จนทำให้ต้องมีการปิดบ่อนไก่อไปในระยะหนึ่ง

2. ปัญหาเรื่องเงินทุนที่นำมาใช้ในการบริหารจัดการและการดำเนินงานของบ่อนไก่อค่อนข้างเป็นเงินจำนวนมากจนทำให้คนที่มีความเงินน้อยไม่สามารถบริหารจัดการบ่อนไก่อให้ได้ดี มีคุณภาพได้ เพราะเงินทุนที่ใช้นอกจากจะนำไปใช้ทางด้านอาคารสถานที่ ที่ค่อนข้างสูงพอสมควร ยังมีค่าใช้จ่ายด้านอื่นๆ ที่ไม่สามารถเปิดเผยได้แต่เป็นเงินทุนในลักษณะที่เป็นค่าใช้จ่ายเพื่ออำนวยความสะดวก

สะดวกในการดำเนินกิจกรรมของบ่อนไก่ ให้สามารถดำรงอยู่ได้อย่างยาวนาน ซึ่งเงินทุนที่เป็นค่าใช้จ่ายต่างๆเหล่านี้ส่วนใหญ่จะอยู่ในรูปของงบสนับสนุนให้กับบุคคลและกลุ่มบุคคลต่างๆ ซึ่งถ้าไม่มีเงินทุนที่เป็นค่าใช้จ่ายเหล่านี้มากเพียงพอก็จะทำให้บ่อนไม่สามารถดำรงอยู่ได้

3. ปัญหาทางด้านการสั่งให้มีการปิดบ่อนในเวลาที่ยกเลิก เช่น สั่งให้ปิดเวลา 19.00 น. ซึ่งจากสภาพความเป็นจริงแล้วทางบ่อนไก่ไม่สามารถปฏิบัติตามได้ เพราะด้วยกติกาของบ่อนไก่มีระยะเวลาของการชนไก่ 8 น้ำ (ยก หรือ อัน) ซึ่ง 1 น้ำ เท่ากับ 20 นาที พัก 20 นาที ถ้าไกมีการชนกัน 8 น้ำ จะเท่ากับใช้เวลาต่อไกหนึ่งคู่เท่ากับ 320 นาที หรือ 5 ชั่วโมงกับอีก 20 นาที ซึ่งถ้ามีการจำกัดเวลาในลักษณะดังกล่าวก็จะทำให้สัปดาห์หนึ่งจะชนไก่ได้ไม่มากนัก ซึ่งจะส่งผลต่อรายได้ของบ่อนไก่ที่เก็บค่าน้ำได้เพียง 10 เปอร์เซ็นต์ ของไก่คู่ที่แพ้ชนะ แต่ในกรณีที่ไก่ชนแล้วเกิดการยกไม่มีการแพ้ชนะกันเจ้าของบ่อนก็ไม่สามารถเก็บเงินค่าน้ำได้ ซึ่งถ้าบ่อนไก่ใดในจังหวัดเชียงใหม่ไม่มีผู้นำไกมาชนในจำนวนที่มากพอต่อวัน และทางราชการมีข้อกำหนดให้บ่อนไก่ปิดในช่วงเวลาที่กล่าวมาข้างต้นจะเป็นปัญหาสำหรับบ่อนไก่ทุกบ่อนในจังหวัดเชียงใหม่ ซึ่งในระยะยาวจะไม่ดำรงอยู่ได้เพราะรายได้ไม่เพียงพอจากรายจ่าย

ปัญหาของผู้เลี้ยงไก่และนำไกมาชน

1. ปัญหาเกี่ยวกับมุมมองของบุคคลโดยทั่วไปที่มองว่าคนเลี้ยงไก่ชนและคนชนไก่เป็นบุคคลที่ชอบเล่นการพนันขั้นต่อ เพราะมุมมองของคนส่วนใหญ่ยังมองว่าการชนไก่เป็นการพนัน และเป็นการทรามสันตว์การสนับสนุนในด้านต่างๆ จากหน่วยงานหรือองค์กรต่างๆ จึงไม่ให้ความสำคัญและให้การสนับสนุนมากนัก ซึ่งเป็นปัญหาต่อการพัฒนาการเลี้ยงไก่ชนให้เป็นอาชีพได้อย่างแท้จริงได้ในระดับของกลุ่มคนรากหญ้าที่เป็นเกษตรกรและผู้มีรายได้น้อย แต่ก็เป็นประโยชน์ต่อผู้ที่มีฐานะดีและร่ำรวยเป็นนักธุรกิจที่สามารถทำให้การเลี้ยงไก่ชนเป็นธุรกิจและสร้างรายได้อย่างเป็นกอบเป็นกำและสามารถต่อยอดและพัฒนาให้เป็นธุรกิจในรูปแบบอื่นๆ ได้

2. ปัญหาในเชิงการพนันต้องยอมรับว่าการเลี้ยงไก่ชนหนีไม่พ้นที่จะมีเรื่องของการเล่นพนันขั้นต่อเข้ามาเกี่ยวข้องอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ ทั้งการเล่นที่นักเลี้ยงไก่ชนต้องเล่นการพนันโดยนำไก่ไปชนเพื่อเพิ่มมูลค่าไก่ของตนเอง และการเล่นการพนันเพื่อต้องการอยากได้เงินจากคู่ต่อสู้ ซึ่งจากการเล่นการพนันทั้งสองอย่างบางครั้งก่อให้เกิดปัญหาทางการเงินต่อครอบครัว และสร้างความเสียหายให้กับครอบครัวทางด้านการประกอบสัมมาอาชีพ เพราะคนเลี้ยงไก่และนักเล่นไก่บางคนบางกลุ่มมีการมั่วสุมและไม่ไปประกอบอาชีพอื่นๆ นอกจากการเลี้ยงไก่ที่มีรายได้ไม่แน่นอนจนเกิดเป็นปัญหาทางด้านเศรษฐกิจของตนเองและครอบครัว จนบางครั้งทำให้ครอบครัวเกิดการแตกแยกและหย่าร้างเพราะมัวแต่เล่นไก่ชน (จากการสัมภาษณ์ผู้เลี้ยงไก่และชนไก่จากบ่อนแม่คือ ตำบลแม่คือ อำเภอดอยสะเก็ด)

3. ปัญหาขาดการสนับสนุนที่ต่อเนื่องเกษตรกรผู้เลี้ยงไก่ชนส่วนใหญ่ประสบปัญหาเกี่ยวกับการขาดการสนับสนุนที่ต่อเนื่องและจริงจังกจากหน่วยงานภาครัฐรวมถึงเจ้าของบ่อนไก่เกี่ยวกับการพัฒนาการเลี้ยงไก่ชนให้เป็นอาชีพที่สามารถเลี้ยงตนเองและครอบครัวได้ เพราะที่ผ่านมาเกษตรกรผู้เลี้ยงไก่ชนส่วนใหญ่จะประกอบอาชีพเลี้ยงไก่ด้วยตนเอง โดยการลองผิดลองถูกยังขาดทักษะวิชาการที่แท้จริงสำหรับการเพาะเลี้ยงไก่ชน ซึ่งบางครั้งทำให้ไม่ประสบผลสำเร็จเท่าที่ควร เกษตรกรบางรายประสบปัญหาขาดทุนเพราะขาดความรู้ความเข้าใจอย่างถ่องแท้ จนเป็นสาเหตุทำให้ไก่ชนเกิดโรคระบาดจนไม่สามารถประกอบตนอยู่ได้ในสาขาอาชีพเลี้ยงไก่ชน และสุดท้ายต้องล้มเลิกไปกลางคันซึ่งปัญหาเหล่านี้ยังไม่ได้รับการแก้ไขและยังไม่มีหน่วยงานภาครัฐใดๆ ให้ความสนใจเท่าที่ควร รวมถึงเจ้าของบ่อนไก่ในฐานะผู้ใช้ไก่ชนต่างๆ เพื่อพัฒนาบ่อนของตนเองก็ยังไม่เข้ามาให้การสนับสนุนเท่าที่ควรจนเกิดเป็นปัญหามาถึงทุกวันนี้

ปัญหาที่เกิดขึ้นกับชุมชนรอบบ่อนไก่

1. ปัญหาด้านกลิ่นและเสียงรบกวนเพราะบริเวณบ่อนไก่ในบ่อนไก่จะประกอบด้วยบุคคลจำนวนมากและการชนไก่แต่ละครั้งจะต้องมีการเชียร์ที่ส่งเสียงดังเป็นอย่างมาก บ่อนไก่บางบ่อนไก่ไม่มีรั้วรอบขอบชิดจนทำให้เสียงเล็ดลอดออกมาจนสร้างความรำคาญและสร้างความเดือดร้อนให้กับประชาชนรอบๆ บริเวณบ่อนไก่ จนบางครั้งอาจก่อให้เกิดความขัดแย้งระหว่างเจ้าของบ่อนไก่ คณะกรรมการบ่อนไก่ ประชาชนบางคนบางกลุ่มรอบบ่อนไก่ จนนำมาสู่เป็นปัญหาทางสังคมและการมีส่วนร่วมระหว่างกันของคนในชุมชนรวมถึงปัญหาที่เกิดจากกลิ่นรบกวนเพราะบ่อนไก่เป็นสถานที่คนเลี้ยงไก่ นำไก่มาชนเป็นจำนวนมากบางครั้งโดยมูลของไก่ (ขี้ไก่) รวมถึงการให้น้ำไก่ ก่อให้เกิดกลิ่นที่ไปรบกวนคนในชุมชนรอบๆ บ่อนไก่

2. ปัญหาด้านผลประโยชน์จากการศึกษาพบว่า ประชาชนหรือกลุ่มองค์กรชุมชนที่บ่อนไก่ตั้งอยู่นั้นได้ประโยชน์จากบ่อนไก่อ่อนข้างน้อยทั้งในเรื่องของเงินสนับสนุน และการประกอบสัมมาอาชีพ เช่น การค้าขายภายในบ่อนไก่ ซึ่งจากความเป็นจริงแล้วพ่อค้าแม่ค้าจะต้องเข้าไปขายอาหาร เครื่องดื่มและอุปกรณ์ต่างๆ เกี่ยวกับการชนไก่และเลี้ยงไก่ต้องเป็นประชาชนที่อยู่ในชุมชนที่บ่อนไก่ตั้งอยู่ แต่การศึกษากับ พบว่า ผู้ที่ได้รับผลประโยชน์จากการค้าขายภายในบ่อนไก่ในจังหวัดเชียงใหม่ จะเป็นบุคคลอยู่ 2 กลุ่ม คือ ญาติพี่น้องของเจ้าของบ่อนไก่และคณะกรรมการ และนักธุรกิจร้านอาหารหรือพ่อค้าแม่ค้าที่อยู่ภายนอกชุมชน ที่มีความรู้ความสามารถมีศักยภาพด้านเงินทุนเข้ามาเป็นผู้ประกอบการภายในบ่อนไก่เป็นส่วนใหญ่ ซึ่งผลประโยชน์เหล่านี้เจ้าของบ่อนไก่อ่านจะคำนึงถึงประชาชนและกลุ่มองค์กรชุมชนรอบบ่อนไก่เป็นลำดับแรก แต่บ่อนไก่ส่วนใหญ่กลับมีผู้ประกอบการมีอาชีพเข้ามาบริหารจัดการและดำเนินการจนทำให้เกิดการเบียดบังผลประโยชน์ของประชาชนในชุมชนนั้นๆ

3. ปัญหาด้านการจราจร การศึกษาพบว่าในพื้นที่ใดของชุมชนที่มีบ่อนไก่จะทำให้เกิดการจราจรติดขัดในวันที่มีบ่อนไก่ เพราะว่าในวันที่มีการชนไก่นั้นจะมีบุคคลมากมายหลายสาขาอาชีพเข้ามาในบ่อนไก่ ซึ่งโดยจำนวนคนที่มากมายก็ทำให้มีจำนวนรถยนต์และรถมอเตอร์ไซด์มากมายเช่นเดียวกัน บางครั้งก่อให้เกิดการจราจรติดขัดในถนนในชุมชนและทำให้เกิดอุบัติเหตุได้ในบางครั้ง

4. ปัญหาเกี่ยวกับการทะเลาะวิวาทเนื่องจากบริเวณบ่อนไก่เป็นที่รวมของคนจำนวนมากหลายสาขาอาชีพประกอบกับมีเรื่องของการพนันเข้ามาเกี่ยวข้อง บางครั้งก่อให้เกิดการทะเลาะวิวาททั้งรุนแรงและไม่รุนแรง ซึ่งก่อให้เกิดปัญหาด้านสังคมและความมั่นคงของชุมชนซึ่งถือว่าเป็นปัญหาที่บ่อนทำลายความสงบสุขของประชาชนและชุมชนรอบบริเวณบ่อนไก่ บางครั้งเกิดการทะเลาะวิวาทจนถึงขั้นทำร้ายร่างกายจนถึงแก่ความตายที่มาจากสาเหตุของความขัดแย้งทั้งในเรื่องส่วนตัวและการเล่นการพนัน

สรุป

จากการศึกษาโดยการสัมภาษณ์และการเข้าไปสังเกตแบบมีส่วนร่วมพบว่า บ่อนไก่ในจังหวัดเชียงใหม่ประสบปัญหาทางด้านนโยบายของรัฐบาลต่อการดำเนินการของบ่อนไก่ ปัญหาเกี่ยวกับเงินทุนที่นำมาใช้กับการบริหารจัดการและดำเนินงานของบ่อนไก่ ที่ค่อนข้างเป็นเงินจำนวนมาก ปัญหาด้านการสั่งปิดเปิดบ่อนไก่ในเวลาที่ยากัด ปัญหาเกี่ยวกับมุมมองของบุคคลต่อการเลี้ยงไก่ ชนไก่ที่มองว่าเป็นการพนันและเป็นการทรมานสัตว์ ปัญหาในเชิงพนันขั้นต่อที่ต้องยอมรับว่าการเลี้ยงไก่ชนหนีไม่พ้นในเรื่องการพนันขั้นต่อ ซึ่งอาจทำให้ผู้ที่ไม่มีความรู้ความเข้าใจในเชิงธุรกิจมุ่งแต่เรื่องของการพนันขั้นต่อแต่เพียงอย่างเดียวจนทำให้เกิดความเสียหายต่อบุคคลและครอบครัว รวมถึงปัญหาด้านจราจรและการทะเลาะวิวาทที่เกิดขึ้นและสร้างปัญหาความรำคาญให้กับชุมชนและท้องถิ่น

ตอนที่ 5 แนวทางการส่งเสริมกิจการบ่อนไก่ ในการสนับสนุนเสริมสร้างเศรษฐกิจชุมชน

จากการศึกษาทั้งจากการสัมภาษณ์และการสังเกตแบบมีส่วนร่วมพบว่าแนวทางที่จะทำให้การบริหารจัดการบ่อนไก่ให้เป็นประโยชน์ต่อการเสริมสร้างเศรษฐกิจของชุมชนรอบบ่อนไก่ และทำให้บ่อนไก่สามารถดำรงอยู่วิถีชีวิตของคนไทยสืบต่อไปภายใต้ระเบียบกฎหมายที่ถูกต้องเหมาะสมซึ่งสามารถรวบรวมแนวทางต่างๆ ได้ดังต่อไปนี้

1. รัฐบาลควรมีนโยบายที่ชัดเจนในการส่งเสริมสนับสนุนให้ธุรกิจเกี่ยวกับการเลี้ยงไก่ ชนไก่ และธุรกิจบ่อนไก่สามารถดำเนินการได้อย่างต่อเนื่องภายใต้การออกระเบียบกฎหมายที่ชัดเจน และ

เป็นประโยชน์ต่อวงจรไก่ชนอย่างแท้จริง ซึ่งปัจจุบันมีระเบียบกฎหมายแต่การบังคับใช้ยังมีปัญหาต่อการปฏิบัติเกี่ยวกับธุรกิจบ่อนไก่ และควรบรรจุให้การชนไก่เป็นกีฬาที่ต้องเช่นเดียวกับกีฬามวยไทย

2. รัฐบาลโดยกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ควรมีนโยบายในการส่งเสริมให้เกษตรกรมีการพัฒนาการเพาะเลี้ยงไก่ชนเพื่อเป็นอาชีพที่สร้างรายได้ให้กับเกษตรกรอย่างจริงจัง โดยมีนโยบายส่งเสริมการส่งเสริมการเกษตรและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น เกษตรจังหวัด เกษตรอำเภอ และเกษตรตำบล รวมถึงเจ้าหน้าที่ปศุสัตว์ ออกมาแนะนำและให้ความรู้เกี่ยวกับวิธีการเพาะเลี้ยงไก่พันธุ์พื้นเมือง และการให้ความรู้เกี่ยวกับการดูแลรักษาและป้องกันโรคติดต่อต่างๆ ที่จะเกิดขึ้นเพราะที่ผ่านมาเกษตรกรผู้เลี้ยงไก่พันธุ์พื้นเมืองขาดแคลนความรู้ด้านวิชาการที่ถูกต้องเหมาะสม และประสบปัญหาต่างๆ เหล่านี้โดยขาดบุคลากรที่เป็นเจ้าหน้าที่จากหน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้องเข้ามาให้การแนะนำและให้ความรู้อย่างจริงจัง

3. เจ้าของบ่อนไก่ควรมีการบริหารจัดการและปฏิบัติภายใต้กรอบขอบของระเบียบกฎหมายที่รัฐบาลได้กำหนดไว้อย่างเคร่งครัด เพื่อป้องกันปัญหาเกี่ยวกับการทะเลาะเบาะแว้งและการทำร้ายร่างกายซึ่งกันและกันของผู้นำไก่มาชน รวมถึงเป็นการแก้ปัญหาในการสร้างความรำคาญและรบกวนประชาชนและชุมชนรอบบริเวณบ่อนไก่ แต่เจ้าของบ่อนไก่ต้องมีการรวมตัวกันเพื่อยื่นข้อเสนอและความจำเป็นบางประการต่อหน่วยงานหรือองค์กรของรัฐที่เกี่ยวข้องไปยังรัฐบาล เพื่อการจัดระบบที่ถูกต้องเหมาะสมระหว่างเจ้าของบ่อนไอกับหน่วยงานภาครัฐและประชาชน ชุมชน เพื่อให้เกิดความเข้าใจอันดีระหว่างกันและจะเป็นประโยชน์ในเชิงปฏิบัติที่เกิดความสมดุลโดยไม่ทำให้เกิดความเสียหายต่อฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง

4. บ่อนไก่ควรสนับสนุนให้ประชาชนและชุมชนท้องถิ่นรอบบริเวณบ่อนไก่ได้ประโยชน์จากธุรกิจบ่อนไก่ ในลักษณะของการสนับสนุนและส่งเสริมให้ชุมชนมีระบบเศรษฐกิจที่เข้มแข็ง โดยจัดให้ประชาชนผู้ที่ไม่มียานพาหนะหรือกลุ่มองค์กรต่างๆ ในชุมชน เช่น กลุ่มแม่บ้าน กลุ่มผู้สูงอายุ กลุ่มผู้นำสตรี และกลุ่มอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) ได้เข้ามาค้าขายภายในบ่อนไก่ในรูปแบบของการขายอาหารเครื่องดื่มและอุปกรณ์เลี้ยงไก่ แล้วนำเงินรายได้เข้ากลุ่มองค์กรชุมชนและแบ่งเป็นค่าทำงานส่วนบุคคล รวมถึงการจัดให้สมาชิกอาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน (อปพร.) และชุดรักษาความปลอดภัยหมู่บ้าน (ชรบ.) รวมถึงตำรวจบ้าน เข้ามารับผิดชอบเกี่ยวกับการรับฝากรถในบริเวณบ่อนไก่ และรักษาความปลอดภัยในบ่อนไก่เพื่อนำเงินไปใช้ประโยชน์ในกิจกรรมโครงการของกลุ่มต่างๆ ดังกล่าว รวมถึงการจัดให้ผู้สูงอายุมีการสานสัมพันธ์เพื่อสร้างรายได้ให้กับตนเองและครอบครัวเพื่อเป็นการส่งเสริมให้ผู้สูงอายุมีงานทำและมีความภาคภูมิใจในตนเอง

5. กลุ่มผู้เลี้ยงไก่พันธุ์พื้นเมือง (ไก่ชน) ต้องมีการรวมตัวกันเป็นชมรม หรือสมาคมเพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งให้ กลุ่มก่อนคนเลี้ยงไก่ ชนไก่ ทั้งในระดับตำบล หมู่บ้าน อำเภอ และจังหวัด รวมถึงการสร้างเครือข่ายกับกลุ่มธุรกิจ เพื่อเสริมสร้างพลังอำนาจในการขยายวงจรธุรกิจเกี่ยวกับไก่

ชนให้กว้างขวางไปในระดับอาเซียน โดยใช้กลยุทธ์ทางการตลาดและการประชาสัมพันธ์ โดยยกระดับ การชนไก่ จากสังเวียนภูธร สังเวียนระดับจังหวัด สังเวียนระดับประเทศ เป็นสังเวียนระดับสากล โดย การจัดให้มีการชนไก่อะดับนานาชาติ เช่น เปิดโอกาสให้นักเลี้ยงไก่ ชนไก่ จากประเทศเพื่อนบ้าน เช่น พม่า ลาว กัมพูชา เวียดนาม อินโดนีเซีย ฟิลิปปินส์ ฯลฯ สามารถนำไก่เข้ามาชนในประเทศไทย โดยใช้กระบวนการทางธุรกิจเข้ามาเชื่อมโยง และจัดให้มีการประชาสัมพันธ์ผ่านช่องทางต่างๆ อย่าง กว้างขวาง เช่นเดียวกับการชกมวยไทยไฟต์ที่ดำเนินการอยู่ในยุคปัจจุบัน ซึ่งหากสามารถทำได้จะทำ ให้การชนไก่ถูกยกระดับจากการเล่นการพนันขั้นต่อนเป็นกีฬาสากล เช่นเดียวกับการแข่งม้าและการชก มวยไทย

6. กลุ่มผู้เลี้ยงไก่พันธ์พื้นเมือง ชมรม สมาคม และองค์การเครือข่ายทั้งภาครัฐและเอกชน ที่เกี่ยวข้องกับบวงจรไก่ชน ควรมีการประสานและปรึกษาหารือเพื่อหาแนวทาง เพื่อจัดตั้งศูนย์เรียนรู้ ภูมิปัญญาท้องถิ่นเกี่ยวกับไก่พันธ์พื้นเมือง หรือไก่ชน ในรูปแบบของการเป็นศูนย์ถ่ายทอดองค์ ความรู้เกี่ยวกับไก่พันธ์พื้นเมืองแบบครบวงจร ทั้งองค์ความรู้ตามภูมิปัญญาท้องถิ่น และความรู้ในเชิง วิชาการ โดยการจัดทำเป็นหลักสูตรระยะสั้นให้แก่บุคคลที่สนใจ เกี่ยวกับวิถีชีวิตและวงจรของไก่พันธ์ พื้นเมือง หรือไก่ชน โดยหลักสูตรจะประกอบด้วย ประวัติความเป็นมาของไก่พันธ์พื้นเมือง หรือไก่ชน สายพันธ์ของไก่พันธ์พื้นเมือง การเพาะเลี้ยงไก่ การพัฒนาสายพันธ์ การเลี้ยงไก่เพื่อออกชน โดยเริ่มจาก การคัดเลือกและดูแลลักษณะของไก่ชน วิธีการเลี้ยงไก่เพื่อออกชน การดูแลรักษาไก่เพื่อออกชน การเปรียบ ไก่ การเล่นเดิมพันไก่ชน การใส่น้ำไก่ในขณะพักยก กติกาการชนไก่ และการเป็นนักเลงไก่ชนที่มี คุณธรรม

รวมถึงภายในศูนย์การเรียนรู้ตามภูมิปัญญาจัดให้มีตลาดซื้อขายและแลกเปลี่ยนไก่พันธ์ พื้นเมือง หรือไก่ชน อย่างมีระบบและเป็นตลาดที่จัดจำหน่ายวัสดุอุปกรณ์เกี่ยวกับการเลี้ยงไก่ ชนไก่ ที่ครบถ้วนสมบูรณ์ ตลอดจนเป็นตลาดที่จำหน่ายสินค้าและผลิตภัณฑ์รวมถึงอาหารที่ทำจากไก่ ทั้งหมด โดยเปิดโอกาสให้ประชาชน กลุ่มองค์กรชุมชน และกลุ่มธุรกิจต่างๆเข้ามามีส่วนร่วมทั้งในการ เป็นวิทยากรถ่ายทอดองค์ความรู้ต่างๆเกี่ยวกับไก่พันธ์พื้นเมือง ตลอดจนการนำสินค้าหรือผลิตภัณฑ์ เข้ามาจำหน่ายภายในศูนย์การเรียนรู้ตามภูมิปัญญาท้องถิ่น ในฐานะที่เป็นสมาชิกผู้มีส่วนร่วมกับศูนย์ การเรียนรู้ตามภูมิปัญญา ซึ่งศูนย์ดังกล่าวควรดำเนินการให้มีทุกจังหวัดในประเทศไทย

ซึ่งแนวทางการส่งเสริมกิจการบ่อนไก่เพื่อเสริมสร้างเศรษฐกิจชุมชนนั้น จากการศึกษาทำให้ได้ สารที่เป็นแนวทางอยู่ 6 ประการ คือ รัฐบาลควรมีนโยบายที่ชัดเจนในการส่งเสริมสนับสนุนให้ธุรกิจ เกี่ยวกับการเลี้ยงไก่ชนไก่เป็นธุรกิจที่ถูกระเบียบกฎหมาย รัฐบาลโดยหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรมี นโยบายส่งเสริมด้านวิชาการเกี่ยวกับการเพาะเลี้ยงและพัฒนาไก่พันธ์พื้นเมืองอย่างจริงจัง เจ้าของ บ่อนไก่ควรมีการจัดตลาดเพื่อการซื้อขายแลกเปลี่ยนไก่พันธ์พื้นเมือง (ไก่ชน) เจ้าของบ่อนไก่ควรมีการ บริหารจัดการและการปฏิบัติงานในการทำกิจการบ่อนไก่ให้ถูกต้องตามระเบียบกฎหมาย และบ่อนไก่

ในจังหวัดเชียงใหม่ควรมีการรวมตัวกันเป็นชมรมหรือสมาคม เพื่อสร้างความเข้มแข็งให้กับบ่อนไก่ในจังหวัดเชียงใหม่ รวมถึงการสร้างพลังอำนาจต่อรองในทางที่ถูกต้องเหมาะสม ตลอดจนบ่อนไก่ควรสนับสนุนให้ประชาชนและท้องถิ่นได้ประโยชน์นอกจากธุรกิจบ่อนไก่ในลักษณะของการสนับสนุนและส่งเสริมให้ประชาชนและกลุ่มองค์กรมีอาชีพและทำให้ระบบเศรษฐกิจของชุมชนมีความเข้มแข็งกลุ่มผู้เลี้ยงไก่พันธุ์พื้นเมือง (ไก่ชน) ต้องมีการรวมตัวกันเป็นชมรม หรือสมาคมเพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งให้ กลุ่มก้อนคนเลี้ยงไก่ ชนไก่ ทั้งในระดับตำบล หมู่บ้าน อำเภอ และจังหวัด รวมถึงการสร้างเครือข่ายกับกลุ่มธุรกิจ เพื่อเสริมสร้างพลังอำนาจในการขยายวงจรธุรกิจเกี่ยวกับไก่ชนให้กว้างขวางไปในระดับอาเซียนกลุ่มผู้เลี้ยงไก่พันธุ์พื้นเมือง ชมรม สมาคม และองค์การเครือข่ายทั้งภาครัฐและเอกชน ที่เกี่ยวข้องกับวงจรไก่ชน ควรมีการประสานและปรึกษาหารือเพื่อหาแนวทาง เพื่อจัดตั้งศูนย์เรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นเกี่ยวกับไก่พันธุ์พื้นเมือง หรือไก่ชน ในรูปแบบของการเป็นศูนย์ถ่ายทอดองค์ความรู้เกี่ยวกับไก่พันธุ์พื้นเมืองแบบครบวงจร

บทที่ 5

สรุปอภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การศึกษาวิจัย เรื่อง การบริหารจัดการบ่อนไก่เพื่อเสริมสร้างเศรษฐกิจชุมชน กรณีศึกษา บ่อนไก่ในจังหวัดเชียงใหม่ มีการกำหนดวัตถุประสงค์ คือ การบริหารจัดการบ่อนไก่ชนในจังหวัดเชียงใหม่ วิธีการสนับสนุนและเสริมสร้างเศรษฐกิจชุมชนของบ่อนไก่ในจังหวัดเชียงใหม่ ตลอดจนหาแนวทางการบริหารจัดการบ่อนไก่เพื่อสนับสนุนและเสริมสร้างเศรษฐกิจชุมชนซึ่งในการศึกษาวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยใช้วิธีการศึกษารวบรวมข้อมูลเพื่อให้ได้ข้อค้นพบทั้งจากเอกสารทางวิชาการที่เกี่ยวข้องการสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง (Semi - Structured Interview) และการสังเกตแบบมีส่วนร่วม (Participatory observation) โดยผลการศึกษาการวิจัยสามารถสรุปได้ดังนี้

สรุปผลการศึกษา

ข้อมูลพื้นฐานของบ่อนไก่และการชนไก่ ในจังหวัดเชียงใหม่

บ่อนไก่ชนในจังหวัดเชียงใหม่ที่ถูกกฎหมายในปัจจุบัน มีอยู่ 8 บ่อน ซึ่งประกอบด้วย บ่อนแม่ย้อย ตั้งอยู่ตำบลสันทรายน้อย อำเภอสันทราย บ่อนแสงมอเตอร์ ตั้งอยู่ที่ตำบลตันเปา อำเภอสันกำแพง บ่อนแม่คือ ตั้งอยู่ที่ตำบลแม่คือ อำเภอดอยสะเก็ด บ่อนห้วยทราย ตั้งอยู่ที่ ตำบลแม่เหียะ อำเภอเมือง (เขตติดต่ออำเภอหางดง) บ่อนเพชรไพรินห้วยทราย ตั้งอยู่ที่ตำบลห้วยทราย อำเภอแม่ริม บ่อนบ่อปลา ตั้งอยู่ที่ตำบลหนองป่าครั่ง อำเภอเมือง บ่อนบ้านน้อย ตั้งอยู่ที่ ตำบลสันกำแพง อำเภอสันกำแพง และบ่อนอัศวินดอยดำ ตั้งอยู่ที่ตำบลน้ำแพร่ อำเภอหางดง ซึ่งปัจจุบันมีการเปิดให้มีการชนไก่ ทุกๆสัปดาห์ ทั้งวันเสาร์และวันอาทิตย์เป็นลักษณะของบ่อนขนาดใหญ่และขนาดกลาง ซึ่งมีอัตราเดิมพันการชนไก่แต่ละคู่ตั้งแต่ระดับพันจนถึงระดับล้านบาท การบริหารจัดการบ่อนไถ่มีลักษณะของการบริหารทั้งในเชิงของการมีคณะกรรมการและการบริหารจัดการในกลุ่มเครือญาติ ซึ่งปัจจุบันธุรกิจบ่อนไก่ถือว่าประสบผลสำเร็จในระดับหนึ่ง เพราะปัจจุบันจะสังเกตได้ว่าในแต่ละบ่อนจะมีผู้นำไก่มาชนเป็นจำนวนมาก และธุรกิจการเพาะพันธุ์ไก่ชนก็แพร่ขยายตามจำนวนของบ่อนไก่ที่เกิดขึ้นในจังหวัดเชียงใหม่

สำหรับรูปแบบการชนไก่ในจังหวัดเชียงใหม่ มีทั้งการนำไก่ไปชนในบ่อนที่ถูกกฎหมายทั้ง 8 บ่อน และมีการนำไก่ไปชนในบ่อนที่ไม่ถูกกฎหมายที่มักจะมีเกือบทุกหมู่บ้าน ซึ่งอาจเรียกว่าบ่อนป่า บ่อนน้ำเย็น ที่ผู้เลี้ยงไก่ชนแอบลักลอบนำไก่มาประลองกันเพื่อความสนุกสนานและมีการพนันเข้ามาเกี่ยวข้องบ้างเล็กน้อย เพราะการชนไก่ในบ่อนป่าและบ่อนน้ำเย็นส่วนมากจะมีอัตราเดิมพันคู่ละ 100-

1,000 บาท และภายในชุมชนต่างๆ ยังมีการชนไก่อีกลักษณะหนึ่งคือ การชนไก่ในบ่อนชั่วคราวในงานเทศกาลต่างๆ โดยส่วนใหญ่ผู้นำชุมชนจะขออนุญาตจากทางอำเภอและสถานีตำรวจในเขตพื้นที่แต่ละแห่งที่บ่อนไก่ตั้งอยู่ ซึ่งส่วนใหญ่มักจะได้รับการอนุญาตด้วยเหตุผลที่ว่าประชาชนและกลุ่มองค์กรต่างๆ จะนำเงินรายได้ไปใช้ในกิจการสาธารณะประโยชน์ต่างๆ

การบริหารจัดการบ่อนไก่ชนในเขตจังหวัดเชียงใหม่

การบริหารบ่อนไก่ที่ประกอบด้วยการบริหารจัดการด้านงบประมาณ การบริหารจัดการด้านบุคลากร การบริหารจัดการด้านอาคารสถานที่และวัสดุอุปกรณ์ รวมถึงการประสานงานและการประชาสัมพันธ์ ตลอดจนการให้บริการ ซึ่งสามารถสรุปได้ว่า บ่อนไก่ชนในจังหวัดเชียงใหม่ส่วนใหญ่มีการบริหารจัดการงบประมาณในรูปแบบของการรวมทุน (มีหุ้นส่วน) โดยการรวมทุนนั้นส่วนใหญ่จะมาจากพรรคพวกเพื่อนฝูงหรือญาติพี่น้อง ที่ชื่นชอบในวิธีการเลี้ยงไก่และการชนไก่ เงินทุนต่างๆ ที่นำมาวมกันส่วนใหญ่จะนำมาใช้เป็นค่าใช้จ่ายด้านต่างๆ ภายในบ่อนไก่ เช่น ค่าใช้จ่ายด้านการก่อสร้างและพัฒนาอาคารสถานที่ การซื้อวัสดุอุปกรณ์ที่เกี่ยวกับการชนไก่ เช่น สิ่งเวียนชนไก่ พรหมรองพื้น อุปกรณ์เกี่ยวกับการถ่ายเทอากาศในพื้นที่บ่อนไก่ เช่น พัดลม แอร์ เครื่องดูดอากาศ อุปกรณ์คอมพิวเตอร์ที่ใช้ในการบันทึกข้อมูลต่างๆ เกี่ยวกับบ่อนไก่ กล้องวงจรปิด และอุปกรณ์ให้น้ำไก่ เช่น เต้าแก๊ส เต้าอั้งโล่ เบ็ง ถังน้ำ ชันน้ำ รวมถึงค่าใช้จ่ายที่เกี่ยวกับค่าจ้างแรงงาน กรรมการห้ามไก่ คนทำความสะอาด และเจ้าหน้าที่รักษาความปลอดภัย รวมถึงเจ้าหน้าที่ประชาสัมพันธ์ และประการสำคัญ เงินทุนบางส่วนจะถูกใช้เป็นค่าใช้จ่ายเพื่ออำนวยความสะดวกให้บ่อนสามารถดำเนินการได้อย่างต่อเนื่อง

สำหรับการบริหารจัดการบุคคลส่วนใหญ่การบริหารจัดการภายในบ่อนไก่ จะเป็นหน้าที่ของเจ้าของบ่อนไก่ หรือผู้ลงทุนรายใหญ่ หรือผู้ที่ถูกแต่งตั้งให้เป็นผู้จัดการบ่อนไก่ การบริหารจัดการบุคคลภายในบ่อนจะประกอบด้วยการบริหารจัดการคณะกรรมการของบ่อนไก่ ที่ประกอบด้วยผู้ร่วมทุน หรือญาติพี่น้อง การบริหารจัดการผู้นำไก่มาชน นักชนไก่ และพ่อค้าแม่ค้าที่เข้ามาค้าขายภายในบ่อนไก่ ซึ่งลักษณะของการบริหารจัดการเกี่ยวกับบุคคลต่างๆ ที่เกี่ยวข้องเมื่อเข้าไปศึกษาด้วยการสังเกตจะพบว่าไม่เป็นไปตามหลักวิชาการทางด้านการบริหารจัดการมากนัก เพราะส่วนใหญ่จะใช้วิธีการบริหารจัดการด้วยอำนาจบารมี และความไว้นื้อเชื่อใจระหว่างกัน และการบริหารจัดการบุคคลที่เกี่ยวข้องกับบ่อนไก่อจะเป็นไปเพื่อวัตถุประสงค์ให้บุคคลต่างๆ เหล่านั้นมีความพึงพอใจในการบริหารจัดการของบ่อนไก่ เพื่อผลประโยชน์ทางด้านการสร้างรายได้ให้เกิดขึ้นกับบ่อนไก่ในแต่ละสัปดาห์

ส่วนการบริหารด้านอาคารสถานที่และวัสดุอุปกรณ์ จะสังเกตได้ว่าแต่ละบ่อนไก่จะให้ความสำคัญต่อการบริหารจัดการด้านนี้เป็นอย่างมากเพราะจะเป็นปัจจัยที่ทำให้บ่อนไก่สามารถดำรงอยู่ได้ เพราะเป็นปัจจัยที่จะทำให้ผู้นำไก่มาชนและผู้เข้ามาชมการชนไก่เกิดความประทับใจต่อความสะดวกสบายทางด้านอาคาร สถานที่ที่ถูกสุขลักษณะ มีความสะอาดสะอ้านและมีอากาศถ่ายเทได้สะดวก อากาศไม่ร้อนอบอ้าวจนเกินไปและที่สำคัญมีสถานที่จอดรถที่กว้างขวาง สะดวกสบายปลอดภัย จากการศึกษาพบว่าบ่อนไก่ส่วนใหญ่ในจังหวัดเชียงใหม่ส่วนใหญ่จะมีการบริหารจัดการเกี่ยวกับอาคารสถานที่ได้ดีเทียบเท่ากัน เช่น การจัดให้มีอาคารที่ใช้สำหรับชนไก่ โดยเป็นอาคารที่ตั้งของสังเวียนใหญ่ และมีอาคารสำหรับการชนไก่ในสังเวียนรอง รวมถึงการจัดให้มีอาคารสถานที่เกี่ยวกับการให้น้ำไก่ และการเปรียบไก่ซึ่งผลของการบริหารจัดการอาคารสถานที่และจัดให้มีอุปกรณ์ที่เกี่ยวข้องกับชนไก่นั้นในจังหวัดเชียงใหม่ ทั้ง 8 บ่อน สามารถบริหารจัดการได้เป็นอย่างดีและเป็นที่ประทับใจของผู้นำไก่มาชน และผู้ที่มาชมไก่ชนรวมถึงพ่อค้าแม่ค้าที่มาค้าขายในบ่อนไก่ ในขณะเดียวกันพบว่าบ่อนไก่ในจังหวัดเชียงใหม่ส่วนใหญ่จะมีการประสานงานและประสานความร่วมมือ องค์กรต่างๆ ทั้งภาครัฐและเอกชนที่เกี่ยวข้องกับบ่อนไก่โดยตรง เช่น ปศุสัตว์อำเภอ สาธารณสุขอำเภอ เกษตรอำเภอ สถานีตำรวจ ผู้นำท้องที่และท้องถิ่น เพื่อขอรับการสนับสนุนและส่งเสริมเกี่ยวกับการดำเนินงานของบ่อนไก่ในด้านต่างๆ เช่น การเข้ามาดูแลเกี่ยวกับการควบคุมโรคติดต่อต่างๆ การรักษาความปลอดภัย และเข้ามาศึกษาหาข้อมูลเพื่อเป็นประโยชน์ในทางวิชาการ ส่วนการประชาสัมพันธ์พบว่า บ่อนไก่ในจังหวัดเชียงใหม่มีการประชาสัมพันธ์ในลักษณะของบอกต่อกันไป ปากต่อปาก เพื่อประชาสัมพันธ์กิจกรรมของบ่อนไก่ในกรณีที่เปิดให้มีการชนไก่นัดพิเศษ ส่วนช่องทางการประชาสัมพันธ์ทางด้านอื่นๆ เช่น สื่อ โทรทัศน์ วิทยุ และหนังสือพิมพ์ นั้นบ่อนไก่ส่วนใหญ่ไม่นิยมใช้เป็นช่องทางการประชาสัมพันธ์ ทั้งนี้ เป็นเพราะว่ากิจการบ่อนไก่เป็นกิจการสีเทาที่คนหนุ่มมียังมองว่ากิจการบ่อนไกอง่ายมีลักษณะของการพนันเข้ามาเกี่ยวข้อง จึงไม่มีการประชาสัมพันธ์ในช่องทางดังกล่าวมากนัก

สำหรับการให้บริการพบว่าบ่อนไก่ในจังหวัดเชียงใหม่มีการให้บริการแก่บุคคลที่เข้ามาเกี่ยวข้องภายในบ่อน เช่น การให้บริการและอำนวยความสะดวกในด้านต่างๆ ให้กับผู้นำไก่มาชน ผู้มาชมการชนไก่ พ่อค้าแม่ค้าที่เข้ามาค้าขายภายในบ่อนไก่ เพราะบุคคลเหล่านี้ล้วนเป็นผู้ที่มีอุปการคุณต่อบ่อนไก่เป็นอย่างยิ่ง เพราะหากผู้ที่นำไก่มาชนและผู้มาชมการชนไก่ไม่ประทับใจในการให้บริการด้านต่างๆ ของบ่อนไอนั้นๆ แล้วก็จะส่งผลต่อการไม่นำไก่มาชนในบ่อนไก่ ก็จะส่งผลต่อการดำรงอยู่ของบ่อนไก่และรายได้ของบ่อนไก่ รวมถึงถ้าบ่อนไก่ในจังหวัดเชียงใหม่แห่งใดไม่จัดบริการให้แก่พ่อค้าแม่ค้าที่เข้ามาค้าขายในบ่อนไก่แล้วก็จะทำให้ไม่มีพ่อค้าแม่ค้าคนใดเข้ามาค้าขายภายในบ่อนโดยเฉพาะการเก็บค่าเช่าที่แพงมากเกินไป ก็จะส่งผลต่อการทำให้ผู้นำไก่มาชนและผู้มาชมการชนไก่ไม่มีอาหารการกินและเครื่องดื่มอย่างเพียงพอ สุดท้ายก็จะทำให้บ่อนไอนั้นๆ ไม่มีลูกค้าที่นำไก่มาชนและอาจทำให้

บ่อนไก่อันปิดตัวไปในที่สุดผลของการบริหารจัดการบ่อนไก่โดยการจัดให้มีการบริหารที่ตึ้นนั้นมักจะ
เป็นไป เพื่อประโยชน์ของบ่อนไก่ในเรื่องของรายได้และการดำรงอยู่ของบ่อนไก่

วิธีการสนับสนุนและเสริมสร้างเศรษฐกิจชุมชนของบ่อนไก่ ในจังหวัดเชียงใหม่

ที่ประกอบด้วยการสนับสนุนงบประมาณเพื่อการลงทุนงบประมาณด้านการฝึกอบรม
การเปิดตลาดซื้อขายแลกเปลี่ยนภายในบ่อนไก่ทำกิจกรรมโครงการส่งเสริมสนับสนุนด้านอาชีพ
สนับสนุนการมีส่วนร่วมของกลุ่มองค์กรชุมชนกับบ่อนไก่ พบว่า บ่อนไก่ในจังหวัดเชียงใหม่ยังไม่มี
การนำเงินไปสนับสนุนให้กับบุคคล กลุ่มบุคคล หรือชุมชนใดๆ ในลักษณะของการร่วมลงทุน หรือ
สนับสนุนและส่งเสริมการลงทุน ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะว่างบประมาณของบ่อนไก่อังไม่มีมากเพียงพอที่จะนำไปร่วมลงทุนหรือสนับสนุนให้กับประชาชน กลุ่มองค์กรชุมชน และกลุ่มธุรกิจต่างๆ ได้และ
เหตุผลอีกประการหนึ่งคือบ่อนไก่ในจังหวัดเชียงใหม่ค่อนข้างจะมีรายจ่ายด้านอื่นๆ ค่อนข้างมาก เช่น
รายจ่ายสำหรับการปรับปรุงอาคารสถานที่ให้เพียงพอและเป็นที่พึงพอใจให้กับผู้นำไก่อมาชน และผู้มา
ชมการชนไก่ รวมถึงการมีค่าใช้จ่ายที่ใช้เกี่ยวกับการทำให้บ่อนไก่สามารถดำเนินการและดำรงอยู่ได้
ซึ่งไม่สามารถเปิดเผยได้ แต่ส่วนใหญ่จะอยู่ในรูปของเงินสนับสนุนต่างๆ หรืออาจเป็นเพราะว่าเจ้าของ
บ่อนไก่และผู้ร่วมทุนยังไม่มีวามตระหนักเพียงพอในเรื่องของการสนับสนุนและเสริมสร้างเศรษฐกิจ
ชุมชนมากเพียงพอ

สำหรับการสนับสนุนงบประมาณด้านการฝึกอบรมให้กับเกษตรกรและกลุ่มองค์กรชุมชน
ต่างๆ เพื่อเสริมสร้างให้ชุมชนมีระบบเศรษฐกิจที่ตึ้นนั้น ก็ พบว่า ยังไม่มีบ่อนไก่ใดในจังหวัดเชียงใหม่ให้
การสนับสนุนและส่งเสริมอย่างเป็นรูปธรรมที่ชัดเจนมากนัก จะมีเพียงแค่การให้เงินสนับสนุนตาม
การร้องขอของจากกลุ่มต่างๆ เป็นครั้งคราว เช่น การขอเงินสนับสนุนในกิจกรรมโครงการฝึกอบรม
ของประชาชนและกลุ่มองค์กรต่างๆ หรือการสนับสนุนของรางวัล ถ้วยรางวัล ในการจัดกิจกรรมต่างๆ
ภายในชุมชน ซึ่งก็ไม่ใช่จำนวนเงินมากมายนัก ส่วนการจัดฝึกอบรมโดยบ่อนไก่เป็นผู้ดำเนินการเอง
นั้นยังไม่ปรากฏเช่นเดียวกับการเปิดให้มีตลาดซื้อขายไก่ชนที่เป็นรูปธรรมก็ยังไม่ปรากฏจะมีเพียงแค่
การใช้สถานที่ภายในบ่อนไก่เป็นที่ตกลงซื้อขายไก่ชนเป็นบางครั้ง ซึ่งก็ไม่สามารถทำให้ผู้ซื้อและผู้ขาย
ได้มีช่องทางการตลาดที่มากเพียงพอ ซึ่งจากความเป็นจริงแล้วเจ้าของบ่อนไก่ในจังหวัดเชียงใหม่แต่
ละแห่งควรจะเป็นผู้ริเริ่มและสนับสนุนส่งเสริมให้มีตลาดซื้อขายไก่พันธุ์พื้นเมือง (ไก่ชน) ที่มีอาคาร
สถานที่ที่แน่นอนโดยจัดให้มีการซื้อขายกันทุกวันเพื่อเป็นการสนับสนุนและเสริมสร้างเศรษฐกิจของ
ชุมชนให้มีความเข้มแข็ง และเป็นการเปิดโอกาสให้เกษตรกรผู้เลี้ยงไก่ชนได้มีช่องทางในการจัด
จำหน่ายและสามารถพัฒนาอาชีพของตนเองได้อย่างต่อเนื่องเช่นเดียวกับการทำกิจกรรมโครงการ
ส่งเสริมและพัฒนาอาชีพด้านอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องกับธุรกิจการเลี้ยงไก่ชนที่ทางบ่อนไก่ในจังหวัดเชียงใหม่
ก็ยังไม่ได้เป็นผู้ริเริ่มหรือคิดค้นกิจกรรมโครงการเกี่ยวกับการส่งเสริมอาชีพให้กับเกษตรกร หรือ

ประชาชนโดยตรง จะมีเพียงแต่การเข้าไปร่วมกับกลุ่มองค์กรชุมชน หน่วยงาน องค์กรต่างๆ ในการส่งเสริมและสนับสนุนให้ประชาชนมีอาชีพ บ่อนไก่ในจังหวัดเชียงใหม่กระทำได้ด้วยการให้เงินสนับสนุนกิจกรรมโครงการต่างๆ เกี่ยวกับการส่งเสริมอาชีพให้กับเกษตรกรให้กับเกษตรกรและประชาชนทั่วไปกับกลุ่มองค์กรหรือหน่วยงานต่างๆ และจากการศึกษายังไม่พบว่ามีบ่อนไก่ใดในจังหวัดเชียงใหม่ได้ทำกิจกรรมโครงการเกี่ยวกับการสนับสนุนและส่งเสริมอาชีพต่างๆ โดยตรง สำหรับการสนับสนุนการมีส่วนร่วมของกลุ่มองค์กรชุมชนกับบ่อนไก่ พบว่า บ่อนไถ่มีการสนับสนุนการมีส่วนร่วมของประชาชนและกลุ่มองค์กรชุมชนต่างๆ ในลักษณะของการให้งบประมาณในการทำกิจกรรมโครงการชุมชนและสังคมชุมชนท้องถิ่น เช่น สนับสนุนกิจกรรมของกลุ่มแม่บ้าน กลุ่มอาสาสมัครสาธารณสุข ชุติรักษาความปลอดภัยหมู่บ้าน อาสาสมัครป้องกันฝ่ายพลเรือน สนับสนุนการมีส่วนร่วมของผู้นำท้องถิ่นและท้องที่ที่บ่อนไถ่ตั้งอยู่ ลักษณะการสนับสนุนการมีส่วนร่วมของชุมชนนั้นบ่อนไถ่กระทำได้โดยจัดให้กลุ่มแม่บ้านหรือกลุ่มผู้นำชุมชนเข้ามามีโอกาสในการขายอาหารและเครื่องดื่มในบริเวณบ่อนไถ่และสนับสนุนให้ชุติรักษาความปลอดภัยหมู่บ้าน อาสาสมัครป้องกันฝ่ายพลเรือนเข้ามาจัดเก็บรับฝากรถยนต์ รถจักรยานยนต์ และเข้ามารักษาความปลอดภัย โดยนำเงินรายได้ไปใช้ในกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อกลุ่มและสังคมชุมชน และบ่อนไถ่ส่วนใหญ่ก็ให้ความสำคัญต่อการสร้างการมีส่วนร่วมกับชุมชน เพราะมีความเชื่อว่าชุมชนจะเป็นเกราะป้องกันให้บ่อนไถ่สามารถดำรงอยู่ได้

ปัญหา

ปัญหาที่พบในบ่อนไถ่และบุคคลที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับบ่อนไถ่ ประกอบด้วย ปัญหาของเจ้าของบ่อนไถ่ปัญหาของผู้เลี้ยงไก่และนำไก่มาชนปัญหาของปัญหาที่เกิดขึ้นกับชุมชนรอบบ่อนไถ่ซึ่งสามารถสรุปปัญหาที่เกิดขึ้นได้ คือ ปัญหาเกี่ยวกับนโยบายของรัฐบาลที่ไม่มีความชัดเจนต่อกิจการของบ่อนไถ่ชน ปัญหาเรื่องเงินทุนที่นำมาใช้ในการบริหารจัดการของบ่อนไถ่ที่ค่อนข้างเป็นจำนวนที่มากจนทำให้เกษตรกรผู้เลี้ยงไก่ชนที่แท้จริงไม่สามารถก้าวขึ้นเป็นเจ้าของบ่อนและทำธุรกิจเกี่ยวกับบ่อนไถ่ชนได้ จะมีเพียงผู้ที่มีฐานร่ำรวย หรือเป็นนายทุน นักธุรกิจ หรือผู้มีตำแหน่งทางการเมืองทั้งท้องถิ่นและท้องที่เท่านั้น ปัญหาทางด้านเวลาในการปิดบ่อนที่ในปัจจุบันให้ทุกบ่อนในจังหวัดเชียงใหม่ปิดบ่อนในเวลา 19.00 น. เท่านั้น ทำให้บ่อนไถ่มีรายได้ลดลงโดยที่ผู้เลี้ยงไก่ชนต้องนำไปชนในจังหวัดอื่น ส่วนปัญหาของผู้เลี้ยงไก่และผู้นำไก่มาชน คือ ปัญหาเกี่ยวกับมุมมองของบุคคลที่มองว่าคนเลี้ยงไก่ชนเป็นบุคคลที่ชอบเล่นการพนัน ปัญหาในเชิงการพนันที่ต้องยอมรับว่ายังมีอยู่จริงในบ่อนไถ่ ปัญหาการขาดการสนับสนุนในการพัฒนาการเลี้ยงไก่ชนให้เป็นอาชีพอย่างแท้จริง สำหรับปัญหาที่เกิดขึ้นกับชุมชนรอบบ่อนไถ่คือ ปัญหาด้านการรบกวน ทั้งทางด้านกลิ่นและเสียงในชุมชนที่มีบ่อนไถ่ตั้งอยู่ ปัญหาด้านผลประโยชน์ที่ประชาชนรอบบริเวณบ่อนไถ่ไม่ได้รับประโยชน์อย่างแท้จริง ปัญหาด้านการจราจรที่ติดขัดและการเกิดอุบัติเหตุในวันที่มีการเปิดบ่อนไถ่ และปัญหาเกี่ยวกับ

การทะเลาะวิวาทในบริเวณบ่อนไก่ที่ส่งผลกระทบต่อชุมชนรอบบ่อนไก่ในด้านความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน

แนวทางการส่งเสริมกิจการบ่อนไก่ในการสนับสนุนเสริมสร้างเศรษฐกิจชุมชน

จากการศึกษาทั้งจากการสัมภาษณ์และการสังเกตแบบมีส่วนร่วม พบว่า แนวทางที่จะทำให้การบริหารจัดการบ่อนไก่ให้เป็นประโยชน์ต่อการเสริมสร้างเศรษฐกิจของชุมชนและทำให้บ่อนไก่สามารถดำรงคู่วิถีชีวิตของคนไทยสืบต่อไปภายใต้ระเบียบกฎหมายที่ถูกต้องเหมาะสม ซึ่งสามารถรวบรวมแนวทางต่างๆ ได้ดังต่อไปนี้ รัฐบาลควรมีนโยบายที่ชัดเจนในการส่งเสริมสนับสนุนอาชีพการเลี้ยงไก่พันธุ์พื้นเมือง (ไก่ชน) และรัฐบาลควรออกระเบียบกฎหมายให้การชนไก่เป็นกีฬาประเภทหนึ่งเช่นเดียวกับมวยไทย ซึ่งสอดคล้องกับคำพูดที่ว่ามวยไทยไก่ไทยคนไทย รัฐบาลโดยกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ควรมีนโยบายในการส่งเสริมให้เกษตรกรมีการพัฒนาอาชีพการเลี้ยงไก่พันธุ์พื้นเมือง (ไก่ชน) เป็นอาชีพหลักและอาชีพรองแก่เกษตรกรและประชาชนทั่วไป เจ้าของบ่อนไก่และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรจะสนับสนุนและส่งเสริมจัดให้มีตลาดซื้อขายแลกเปลี่ยนไก่พันธุ์พื้นเมือง (ไก่ชน) ที่เป็นรูปธรรมโดยมีอาคารสถานที่ที่แน่นอนและมีการซื้อขายแลกเปลี่ยนกันด้วยความยุติธรรม ในขณะที่เจ้าของบ่อนไก่จะต้องมีการบริหารจัดการปฏิบัติงานภายใต้กรอบของระเบียบกฎหมายอย่างเคร่งครัดเพื่อป้องกันการเกิดเหตุทะเลาะวิวาทภายในบ่อนไก่จนสร้างปัญหาให้กับชุมชนรอบบ่อนไก่

ประการสำคัญบ่อนไก่ในจังหวัดเชียงใหม่ต้องมีการรวมตัวกันเป็นชมรมหรือสมาคมเพื่อเพิ่มพลังอำนาจในการต่อรองในเรื่องต่างๆ อย่างถูกต้องเหมาะสม ตลอดจนบ่อนไก่ควรสนับสนุนให้ประชาชนและชุมชนท้องถิ่นได้ประโยชน์จากการทำธุรกิจบ่อนไก่ในลักษณะการส่งเสริมและสนับสนุนเพื่อเป็นการเสริมสร้างเศรษฐกิจของชุมชนให้มีความเข้มแข็ง

อภิปรายผล

การศึกษาวิจัยเรื่อง การบริหารจัดการบ่อนไก่เพื่อเสริมสร้างเศรษฐกิจชุมชน กรณีศึกษาบ่อนไก่ในจังหวัดเชียงใหม่ มีการกำหนดวัตถุประสงค์ คือ การบริหารจัดการบ่อนไก่ชนในจังหวัดเชียงใหม่ วิธีการสนับสนุนและเสริมสร้างเศรษฐกิจชุมชนของบ่อนไก่ในจังหวัดเชียงใหม่ ตลอดจนหาแนวทางการบริหารจัดการบ่อนไก่เพื่อสนับสนุนและเสริมสร้างเศรษฐกิจชุมชนจากข้อค้นพบในศึกษาการวิจัยสามารถนำมาอภิปรายผลได้ดังนี้

การบริหารจัดการบ่อนไก่ชนในเขตจังหวัดเชียงใหม่ ซึ่งประกอบด้วย การบริหารจัดการด้านงบประมาณ บุคลากร อาคารสถานที่ วัสดุอุปกรณ์ การประสานงานและการประชาสัมพันธ์ และการบริการ จากผลของการศึกษาวิจัยด้านงบประมาณของบ่อนไก่ในจังหวัดเชียงใหม่ ที่มีการบริหาร

จัดการงบประมาณในรูปแบบของการรวมทุน (หุ้นส่วน) โดยเป็นการรวมทุนร่วมกันระหว่างพรรคพวก เพื่อนฝูงที่มีความคุ้นเคยและชอบในวิถีชีวิตของการเลี้ยงไก่และชนไก่ รวมถึงการรวมทุนจากเครือข่ายญาติ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า การลงทุนในการทำกิจการบ่อนไก่นั้นเป็นธุรกิจสีเทาที่อยู่คาบเกี่ยวของการดำเนินงานภายใต้ระเบียบกฎหมาย ในขณะที่เดียวกันธุรกิจบ่อนไก่มียังมีหลายสิ่งหลายอย่างที่เป็นการกระทำโดยไม่ตรงตามระเบียบกฎหมาย และยังมีมิติของการพนันขั้นต่อเข้ามาเกี่ยวข้องจึงทำให้การทำธุรกิจบ่อนไกจะต้องหาผู้ร่วมทุนที่เป็นคนที่เข้าใจในเรื่องของบ่อนไก และต้องเป็นคนใกล้ชิดที่ไว้วางใจกันได้ ดังนั้นธุรกิจบ่อนไกจึงไม่มีบุคคลหรือนักธุรกิจในลักษณะอื่นเข้ามาร่วมทุนด้วยอย่างกว้างขวางเพราะว่า กลัวเสียภาพพจน์ของตนเองการลงทุนจึงจำกัดอยู่ในวงแคบเฉพาะเพื่อนฝูงและญาติพี่น้องเท่านั้น เช่นเดียวกับการบริหารจัดการบุคคลที่ภายในบ่อนไกจะมีการบริหารจัดการกับบุคลากรอยู่ 4 กลุ่ม คือ คณะกรรมการบ่อนไก ผู้นำไก่มากชน ผู้เข้ามาเล่นเดิมพันไก่มากชน และพ่อค้าแม่ค้าที่เข้ามาค้าขายในบ่อนไก ลักษณะของการบริหารจัดการบุคลากรเหล่านี้มีจุดมุ่งหมายของการบริหารจัดการเพื่อให้บ่อนไกเป็นที่ยอมรับของบุคคลเหล่านี้เพราะนั่นหมายถึง รายได้และสถานการณืดำรงอยู่ที่ยืนยาวของบ่อนไก เพราะหากว่าบ่อนไกเป็นที่นิยมของบุคลากรเหล่านี้ก็จะทำให้จำนวนผู้ที่นำไก่มากชนและผู้มาเล่นเดิมพันชนไก่มากขึ้น และจะทำให้ก่อเกิดรายได้เป็นกอบเป็นกำและจะทำให้บ่อนไกเปิดได้อย่างต่อเนื่อง

ซึ่งสามารถอธิบายได้ว่า บ่อนไกก็ไม่ได้มีความแตกต่างกับหน่วยงานหรือองค์การทางธุรกิจในรูปแบบอื่นๆ เพราะต้องมียุทธศาสตร์ในการสร้างความประทับใจให้เกิดขึ้นกับหน่วยงานองค์การและการสร้างความพึงพอใจให้เกิดขึ้นกับลูกค้า คือผู้นำไก่มากชนและผู้ที่มาเล่นไก่มากชนเพื่อผลประโยชน์ในการสร้างให้เกิดกำไรสูงสุดให้แก่หน่วยงานและองค์การ เพราะบ่อนไกก็เป็นธุรกิจรูปแบบหนึ่งที่ต้องมุ่งหวังให้เกิดกำไรสูงสุด ดังนั้นบ่อนไกจึงจำเป็นต้องมีการวางแผนในการดำเนินการทุกรูปแบบเพื่อให้บ่อนไกสามารถดำรงอยู่ได้ ซึ่งสอดคล้องกับ สัมฤทธิ์ ยศสมศักดิ์ (2549: 220) ที่ได้กล่าวไว้ว่า การวางแผนเป็นการวางแผนเค้าโครงกิจกรรมและเป็นวิธีการปฏิบัติให้บรรลุเป้าหมายที่วางไว้ ส่วนการบริหารจัดการด้านอาคารสถานที่ก็เช่นเดียวกันที่บ่อนไกได้มีการบริหารจัดการโดยจัดให้มีอาคารสถานที่ของบ่อนไกให้มีความพร้อมทางด้านอาคารที่กว้างขวางเพียงพอสำหรับลูกค้าที่มาใช้บริการภายในบ่อนเช่น จัดให้มีอาคารเพื่อจัดวางสังเวียนชนไก่ ที่มากพอกับความต้องการของการชนไก่ในกรณีที่มีไก่ชนหลายคู่ ซึ่งมีทั้งสังเวียนใหญ่ และสังเวียนรองไว้รองรับรวมถึงการจัดให้มีสถานที่เปรียบไก่และการใส่น้ำไก่อย่างกว้างขวางเพียงพอและในขณะเดียวกัน อาคารภายในบ่อนไกต้องมีอากาศถ่ายเทได้สะดวก บางบ่อนไกมีการติดตั้งเครื่องปรับอากาศ (แอร์) ในบริเวณสังเวียนชนไก่และจัดให้มีพัดลมไว้บริการหลายสิบเครื่องที่พอเพียงต่อความต้องการของผู้มารับบริการ รวมถึงการจัดอาคารสถานที่สำหรับพ่อค้าแม่ค้าไว้ขายอาหารเครื่องดื่มที่กว้างขวางอย่างเพียงพอและสะอาดถูกหลักอนามัย ตลอดจนการจัดให้มีอุปกรณ์ที่ใช้ประกอบในการชนไก่เช่น เต้าแก๊ส เต้าอั้งโล่ ถังน้ำ และเบ็ง สำหรับใส่น้ำไก่อย่าง

เพียงพอทั้งนี้อาจเป็นเพราะการบริหารจัดการด้านอาคารสถานที่นั้นมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่บ่อนไก่ต้องคำนึง เพราะบ่อนไก่สามารถบริหารจัดการด้านอาคารสถานที่ให้กับลูกค้า คือผู้ที่นำไก่มาชนและผู้มาเล่นเดิมพันในการชนไก่ได้เป็นอย่างดี จะทำให้เกิดความประทับใจแก่ผู้มาใช้บริการและจะนำไปบอกต่อให้กับบุคคลอื่นๆ ที่เลี้ยงไก่ชนได้นำไก่มาชนในบ่อนดังกล่าว ซึ่งก็จะส่งผลต่อการมีรายได้ที่เพิ่มขึ้นของบ่อนไก่และบ่อนไกก็น่าจะดำรงอยู่ได้โดยมีผู้มาใช้บริการอย่างสม่ำเสมอ สำหรับการประสานงานและการประชาสัมพันธ์บ่อนไคนั้น ก็คล้ายกับหน่วยงานหรือองค์กรอื่นๆ ที่จะต้องมีการประชาสัมพันธ์และสร้างภาพลักษณ์ให้กับตนเองเพื่อประโยชน์ในเชิงธุรกิจ เพราะเมื่อใดก็ตามที่บ่อนไก่ไม่มีการประชาสัมพันธ์อย่างต่อเนื่องและไม่มีการส่งเสริมภาพลักษณ์ของบ่อนไก่ออมจะทำให้บ่อนไก่ไม่เป็นที่รู้จักอย่างกว้างขวางสำหรับผู้เลี้ยงไก่ชน คนชนไก่ และผู้มาเล่นเดิมพันชนไก่ และจะทำให้บ่อนไก่ไม่สามารถดำรงหรือเปิดได้ในระยะยาวเพราะ ลูกค้าหรือผู้มาใช้บริการก็จะลดลงไปในทุกสัปดาห์และจะหันนำเอาไก่ไปชนยังบ่อนอื่นๆ ที่เปิดในวันเดียวกัน แต่อย่างไรก็ตามบ่อนไกก็น่าจะสามารถประชาสัมพันธ์ได้อย่างกว้างขวางเหมือนกับธุรกิจอื่นๆ ได้เพราะบ่อนไกรังมีภาพลักษณ์ของการเล่นการพนันเข้ามาเกี่ยวข้องรวมถึงยังมีมุมมองการทรมานสัตว์แต่ทุกบ่อนไก่ในจังหวัดเชียงใหม่ก็จำเป็นต้องมีการประชาสัมพันธ์เพื่อสร้างภาพลักษณ์ของตนเองเช่นเดียวกับองค์กรอื่นๆ ซึ่งสอดคล้องกับแนวความคิดของ จันทรเพ็ญ ชาติพันธ์ (2547) ที่ได้กล่าวไว้ว่าการประชาสัมพันธ์มีความสำคัญมากต่อการดำเนินงานของหน่วยงาน สถาบัน บริษัท ห้างร้าน มูลนิธิ และสมาคมต่างๆ เพราะการประชาสัมพันธ์เป็นเครื่องมือที่เป็นสื่อกลางในการเชื่อมโยงความคิดเห็น การรายงานความเป็นไปของสังคมและการสร้างความเข้าใจอันดีให้เกิดขึ้น ส่วนการบริการนั้นบ่อนไกก็น่าจะมีการจัดบริการด้านต่างๆ เพื่ออำนวยความสะดวกให้กับลูกค้าเช่นเดียวกับหน่วยงานและองค์กรอื่นๆ ในรูปแบบของการทำธุรกิจเพราะเมื่อใดก็ตามที่บ่อนไก่ในจังหวัดเชียงใหม่สามารถจัดบริการในด้านต่างๆ จนเป็นที่ประทับใจของผู้มาใช้บริการก็จะเป็นประโยชน์ต่อการดำเนินงานที่ต่อเนื่องของบ่อนไก่ และจะนำไปสู่การสร้างกำไรในแต่ละสัปดาห์ให้กับบ่อนไก่ ซึ่งจะเป็นผลดีต่อการแบ่งผลกำไรให้กับคณะกรรมการและแบ่งปันผลตอบแทนให้กับผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการทำงานกับบ่อนไก่อย่างทั่วถึง ดังนั้นบ่อนไก่ในจังหวัดเชียงใหม่ จึงต้องตระหนักและให้ความสำคัญในเรื่องของการให้บริการเพราะลูกค้าส่วนใหญ่ที่เป็นผู้นำไก่มาชน และผู้มาเล่นเดิมพันไก่ชนมักจะเอาผลของการให้บริการมาเปรียบเทียบกับบ่อนไหนดีหรือไม่ดีอย่างไร และจะตัดสินใจไปใช้บริการของบ่อนไคนั้นๆ ด้วยผลของการให้บริการ

วิธีการสนับสนุนและเสริมสร้างเศรษฐกิจชุมชนของบ่อนไก่ ในจังหวัดเชียงใหม่

ซึ่งประกอบด้วยการสนับสนุนงบประมาณเพื่อการลงทุนงบประมาณด้านการฝึกอบรม การเปิดตลาดซื้อขายแลกเปลี่ยนภายในบ่อนไก่ ทำกิจกรรมโครงการส่งเสริมสนับสนุนด้านอาชีพ สนับสนุนการมีส่วนร่วมของกลุ่มองค์กรชุมชนกับบ่อนไก่จากผลของการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับ

การสนับสนุนงบประมาณที่พบว่า บ่อนไก่ในจังหวัดเชียงใหม่มีการสนับสนุนงบประมาณเพื่อการลงทุน ไม่ว่าจะเป็นการลงทุนเพื่อสนับสนุนบุคคล หรือกลุ่มบุคคล และสนับสนุนชุมชนต่างๆ ค่อนข้างน้อย ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่ารายได้ของบ่อนในแต่ละสัปดาห์ไม่แน่นอน ซึ่งรายได้มากน้อยขึ้นอยู่กับจำนวนของไก่ที่ได้คู่ชน ถ้าสัปดาห์ไหนบ่อนไก่อมีคนนำไก่มาชนเป็นจำนวนมากและไก่ได้คู่ชนหลายคู่รายได้ของบ่อนก็จะสูงขึ้น แต่สัปดาห์ไหนจำนวนไก่ที่ได้คู่ชนมีน้อยนั้นก็หมายถึงรายได้ของบ่อนไก่อก็จะลดลง และขณะเดียวกันจำนวนเงินลงทุนที่ได้จากการรวมทุนของพรรคพวกเพื่อนฝูงและเครือญาติมีจำนวนไม่แน่นอน ซึ่งการรวมทุนขึ้นอยู่กับฐานะทางการเงินของแต่ละคนซึ่งส่งผลต่อการมีเงินลงทุนในแต่ละบ่อนมากน้อยไม่เท่ากัน ประกอบกับค่าใช้จ่ายของบ่อนไก่ในแต่ละสัปดาห์ค่อนข้างมีมาก ทั้งค่าใช้จ่ายที่เปิดเผยได้และเปิดเผยไม่ได้ จึงทำให้บ่อนไก่ในจังหวัดเชียงใหม่ไม่สามารถนำเงินไปสนับสนุนการลงทุนให้กับบุคคล หรือกลุ่มองค์กรชุมชนใดได้มากเท่าที่ควร เช่นเดียวกับการสนับสนุนงบประมาณด้านการฝึกอบรมให้กับบุคลากรที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับบ่อนไก่ เช่น คณะกรรมการ ผู้เพาะเลี้ยงไก่ชน ผู้นำไก่มาชน ผู้มาเล่นเดิมพันไก่ชน และพ่อค้าแม่ค้า รวมถึงการให้งบประมาณในการฝึกอบรม ให้กับประชาชนและกลุ่มองค์กรต่างๆ ที่บ่อนไก่อตั้งอยู่ได้อย่างเต็มที่ จะมีเพียงแค่การให้เงินสนับสนุนและของขวัญรางวัลต่างๆ เท่านั้นตามที่มีบุคคลและกลุ่มองค์กรชุมชนร้องขอเป็นครั้งคราว การที่บ่อนไก่อมีการสนับสนุนงบประมาณด้านการฝึกอบรมต่างๆ ได้ค่อนข้างน้อยก็เป็นเพราะเหตุผลเดียวกับดังที่ได้กล่าวมาข้างต้นที่ว่า บ่อนไก่อค่อนข้างมีทุนในการบริหารจัดการ ดำเนินงาน ค่อนข้างน้อยประกอบกับบ่อนไก่อยังมีรายได้ที่ไม่คงที่แน่นอน ประกอบกับเจ้าของบ่อนไก่ คณะกรรมการบ่อนไก่ ส่วนใหญ่เป็นผู้ที่คำนึงถึงผลประโยชน์ของบ่อนไก่อเป็นสำคัญในบางครั้งอาจขาดความตระหนักในเรื่องของผลประโยชน์ของสาธารณะของส่วนรวม

สำหรับการเปิดตลาดซื้อขายแลกเปลี่ยนไก่พันธุ์พื้นเมือง (ไก่ชน) ซึ่งปัจจุบันยังไม่มีบ่อนไก่อใดๆ ในจังหวัดเชียงใหม่ หรือบ่อนไก่อ ทั้ง 8 บ่อน ในจังหวัดเชียงใหม่ รวมตัวกันเปิดตลาดซื้อขายแลกเปลี่ยนไก่พันธุ์พื้นเมือง (ไก่ชน) อย่างเป็นทางการทั้งที่จำเป็นบทบาทสำคัญของบ่อนไก่อร่วมกับหน่วยงานหรือองค์การทางราชการที่เกี่ยวกับการส่งเสริมอาชีพให้แก่เกษตรกรและผู้มีรายได้น้อย รวมถึงผู้ว่างงาน ได้มีโอกาสในการพัฒนาอาชีพ และมีช่องทางในการจำหน่ายสินค้าที่ผลิตขึ้นเองโดยไม่ผ่านพ่อค้าคนกลางโดยเฉพาะ กลุ่มเกษตรกร ผู้เพาะเลี้ยงไก่พันธุ์พื้นเมือง จะได้มีพื้นที่หรือตลาดในการซื้อขายแลกเปลี่ยนไก่พันธุ์พื้นเมือง ซึ่งจะเป็นการส่งเสริมก่อให้เกิดเศรษฐกิจชุมชนที่เข้มแข็งและในขณะเดียวกันก็เป็นการส่งเสริมไก่พันธุ์พื้นเมืองให้สืบทอดอยู่คู่คนไทยต่อไป การที่บ่อนไก่อหน่วยงาน และองค์กรต่างๆ ที่เกี่ยวข้องไม่สามารถเปิดให้มีตลาดนัดซื้อขายแลกเปลี่ยนไก่ชนได้อย่างเป็นรูปธรรม อาจเป็นเพราะว่าขาดแคลนเงินทุนและสถานที่ที่จะใช้เป็นตลาดซื้อขายแลกเปลี่ยนไก่พันธุ์พื้นเมือง รวมถึงขาดการสนับสนุนจากหน่วยงาน องค์กรต่างๆ รวมถึงการขาดการสนับสนุนจากรัฐบาลอย่างแท้จริง ดังนั้นจึงเป็นหน้าที่ของเกษตรกรผู้เลี้ยงไก่พันธุ์พื้นเมือง จะต้องหาวิธีการโดยการ

รวมตัวกันเป็นชมรม หรือสมาคม ที่มีความเข้มแข็งเพื่อที่จะได้มีพลังในการผลักดันให้มีตลาดนัดซื้อขายต่อไป เช่นเดียวกับ การสนับสนุนการทํากิจกรรมโครงการ เพื่อส่งเสริมอาชีพให้กับประชาชน กลุ่มองค์กรชุมชนต่างๆ ที่อยู่รอบบ่อนไถ่นั้น บ่อนไถในจังหวัดเชียงใหม่ก็มีการส่งเสริมและสนับสนุนให้เกิดการรวมกลุ่มภายในชุมชนในลักษณะของกลุ่มอาชีพ เช่น กลุ่มผู้เพาะเลี้ยงไก่พันธุ์พื้นเมือง กลุ่มผู้สูงอายุสานส้อมไถ กลุ่มผู้ผลิตอาหารเสริมพลังไถชน แต่การสนับสนุนส่งเสริมอาชีพด้านอื่น ๆ ยังมีน้อย ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าเจ้าของบ่อนไถส่วนใหญ่ให้ความสนใจที่จะสนับสนุนอาชีพที่เกี่ยวข้องกับบ่อนไถเท่านั้น ส่วนการส่งเสริมสนับสนุนอาชีพอื่นๆ ที่แตกต่างออกไปนั้นเจ้าของบ่อนไถไม่มีความรู้ความสามารถและความถนัดเท่าที่ควร จึงมีการสนับสนุนและส่งเสริมในลักษณะของการให้เงินงบประมาณ วัสดุสิ่งของ ในกรณีที่มีการจัดฝึกอบรมทางด้านอาชีพต่างๆ ส่วนการสนับสนุนการมีส่วนร่วมของกลุ่มองค์กรชุมชนนั้นบ่อนไถในจังหวัดเชียงใหม่สามารถให้การสนับสนุนได้เป็นอย่างดี เช่น สนับสนุนงบประมาณในการจัดกิจกรรมโครงการ ทางสังคม ชุมชน ท้องถิ่น สนับสนุนการประชุมอบรมของกลุ่มแม่บ้าน กลุ่มอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม) ชุตรักษาความปลอดภัยหมู่บ้าน (ชมรม) อาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน (อปพร) และสนับสนุนการจัดประชุมฝึกอบรมของผู้นำท้องถิ่นและท้องที่ในหมู่บ้าน ตำบล ที่บ่อนไถตั้งอยู่ทั้งนี้อาจเป็นเพราะการสนับสนุนและส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชน กลุ่มองค์กรชุมชน เป็นไปเพื่อการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างกันและใช้เป็นเกราะป้องกัน ให้บ่อนไถสามารถดำรงอยู่ได้โดยที่เจ้าของบ่อนไถไม่มีความตระหนักรู้ว่าการสร้างการมีส่วนร่วมกับชุมชน จะเป็นประโยชน์ระหว่างบ่อนไถและชุมชนท้องถิ่น ซึ่งสอดคล้องกับโกวิทย์ พวงงาม (2552: 241) ที่ได้กล่าวไว้ว่า การมีส่วนร่วมเป็นกิจกรรมที่ร่วมมือกันทำแล้วก่อให้เกิดประสิทธิภาพในการให้บริการ หรือการพัฒนาท้องถิ่นเพิ่มมากขึ้นและเป็นกิจกรรมที่เมื่อร่วมกันทำแล้วก่อให้เกิดความคุ้มค่าและประหยัด

ข้อเสนอแนะ

การศึกษาวิจัยเรื่อง การบริหารจัดการบ่อนไถเพื่อเสริมสร้างเศรษฐกิจชุมชน กรณีศึกษาบ่อนไถในจังหวัดเชียงใหม่ มีการกำหนดวัตถุประสงค์ คือ การบริหารจัดการบ่อนไถในจังหวัดเชียงใหม่ วิธีการสนับสนุนและเสริมสร้างเศรษฐกิจชุมชนของบ่อนไถในจังหวัดเชียงใหม่ ตลอดจนหาแนวทางการบริหารจัดการบ่อนไถเพื่อสนับสนุนและเสริมสร้างเศรษฐกิจชุมชนจากข้อค้นพบในศึกษาการวิจัยครั้งนี้สามารถนำมาสู่การเป็นข้อเสนอแนะทั้งข้อเสนอแนะในเชิงนโยบาย ในเชิงปฏิบัติการ และข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไปได้ดังนี้

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. รัฐบาลโดยหน่วยงานที่รับผิดชอบโดยตรง ควรมีนโยบายที่ชัดเจนเกี่ยวกับการส่งเสริมสนับสนุนธุรกิจบ่อนไก่ให้สามารถดำรงอยู่ได้ภายใต้ระเบียบกฎหมายที่ทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องกับการเลี้ยงไก่ชนไก่ และสังคมยอมรับได้โดยการออกระเบียบกฎหมายให้บ่อนไก่ในประเทศไทยเป็นธุรกิจที่เอื้อต่อการพัฒนาอาชีพให้กับประชาชน และส่งเสริมสนับสนุนระบบเศรษฐกิจในระดับชุมชนท้องถิ่น

2. รัฐบาลควรมีการสนับสนุนให้สถาบันทางการศึกษาทำการศึกษาวิจัย วงจรของไก่ชน และการทำธุรกิจบ่อนไก่แบบครบวงจร เพื่อค้นหาคำตอบที่ครอบคลุมทุกมิติทั้งทางด้านเศรษฐกิจ สังคม ขนบธรรมเนียมประเพณีภูมิปัญญาท้องถิ่น การสร้างเครือข่าย ตลอดจนการอนุรักษ์ไก่พันธุ์พื้นเมืองของประเทศไทย เพื่อนำข้อค้นพบต่างๆ มาจัดทำเป็นนโยบายในการส่งเสริมและจัดระเบียบแบบแผนของการเลี้ยงไก่ชน และการทำธุรกิจบ่อนไก่ ให้สอดคล้องกับวิถีชีวิตคนไทยโดยได้รับการยอมรับของทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง

3. รัฐบาลควรมีนโยบายส่งเสริมให้การชนไก่เป็นกีฬาชนไก่ประเภทหนึ่งของประเทศไทย เช่นเดียวกับกีฬามวยไทยด้วยเหตุผลที่ว่า การเลี้ยงไก่และการชนไก่ เป็นสิ่งที่อยู่คู่วิถีชีวิตคนไทยเป็นเวลายาวนานยังคงดำเนินต่อไปอีกยาวนาน และจากสภาพความเป็นจริงในยุคปัจจุบันจะพบว่า การเลี้ยงไก่ชนได้พัฒนาเป็นอาชีพที่สร้างรายได้ให้กับผู้เลี้ยงไก่ได้อย่างเป็นกอบเป็นกำ และอาชีพการเลี้ยงไก่ชนได้ถูกการพัฒนาให้เป็นธุรกิจที่สร้างรายได้หมุนเวียนภายในประเทศ ปีหนึ่งได้หลายร้อยล้านบาท ทั้งธุรกิจด้านการซื้อขายไก่ และการทำธุรกิจบ่อนไกรวมถึงการทำการธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับการเลี้ยงไก่ชนไก่ เช่น ธุรกิจเกี่ยวกับวัสดุอุปกรณ์ที่ใช้ในการเลี้ยงไก่ ธุรกิจการขายอาหารสัตว์ เวชภัณฑ์และอาหารเสริมต่างๆ รวมถึงการส่งเสริมอาชีพของชุมชนตามภูมิปัญญาท้องถิ่น เช่น การทำอาหารหรือสมุนไพรพื้นเมือง และการสานส้มไก่ของกลุ่มผู้สูงอายุ ซึ่งเป็นเหตุผลที่ให้รัฐบาลและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องสนับสนุนและส่งเสริมให้การชนไก่เป็นกีฬาของคนไทยอีกประเภทหนึ่ง

ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

1. บ่อนไก่ในจังหวัดเชียงใหม่ควรมีการรวมตัวกันเป็นชมรม หรือสมาคมที่เข้มแข็งเพื่อสร้างพลังอำนาจในการเจรจาต่อรองกับหน่วยงาน หรือองค์การภาครัฐต่างๆ ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับธุรกิจบ่อนไก่ ทั้งการสนับสนุนและส่งเสริมให้วงจรของการเลี้ยงไก่มีการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง รวมถึงการเจรจาต่อรองเกี่ยวกับเวลาการเปิดและปิดบ่อนไก่ในระยะเวลาที่เหมาะสมเพื่อการอยู่รอดของบ่อนไก่และไม่มีการสร้างปัญหาให้เกิดขึ้นที่แก่ชุมชนรอบบ่อนไก่

2. เจ้าของบ่อนไก่และคณะกรรมการบ่อนไก่ควรพิจารณาถึงการได้ประโยชน์ของประชาชน กลุ่มองค์กรชุมชน และชุมชนควบคู่กับประโยชน์ทางธุรกิจที่บ่อนไก่อจะได้รับ เพราะบ่อนไก่อส่วนใหญ่จะตั้งอยู่ในพื้นที่ของชุมชนและชุมชนย่อมได้รับผลกระทบอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ ทั้งผลกระทบ

ด้านการจราจร ด้านเสียง และกลิ่นรบกวน รวมถึงผลกระทบที่เกี่ยวกับความมั่นคงและปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน ด้วยเหตุผลดังกล่าวบ่อนไก่ควรมีความตระหนักและรับผิดชอบต่อชุมชนรอบบ่อนไก่ ลักษณะของการชดเชยโดยการคืนผลประโยชน์กลับไปสู่ชุมชนโดยวิธีการต่างๆ ตามศักยภาพของบ่อนไก่

3. บ่อนไก่ต้องจัดสรรกำไรส่วนหนึ่งเพื่อสนับสนุนกิจกรรมโครงการต่างๆ ของประชาชนกลุ่มองค์กรชุมชน เพื่อเสริมสร้างระบบเศรษฐกิจชุมชนให้มีความเข้มแข็งในลักษณะของการพัฒนาอาชีพที่ต่อยอดจากการเลี้ยงไก่และการชนไก่ หรืออาชีพอื่นๆ ตามความต้องการของประชาชนและกลุ่มองค์กรชุมชนที่อยู่รอบบ่อนไก่ และควรมีการรวมตัวกับหน่วยงานองค์กรที่เกี่ยวข้อง จัดให้มีตลาดซื้อขายและแลกเปลี่ยนไก่พันธุ์พื้นเมืองอย่างเป็นทางการ เพื่อประโยชน์ทางด้านเศรษฐกิจชุมชน และการพัฒนาการอนุรักษ์ให้ไก่พันธุ์พื้นเมืองไม่สูญหายอยู่คู่คนไทยต่อไป

4. ประชาชนหรือกลุ่มผู้เพาะเลี้ยงไก่พันธุ์พื้นเมืองหรือไก่ชน ควรให้ความสำคัญกับการเพาะเลี้ยงและการพัฒนาไก่พันธุ์พื้นเมืองไปในเชิงธุรกิจในการสร้างรายได้ให้กับตนเองและครอบครัวเป็นหลัก ไม่ควรเพาะเลี้ยงและพัฒนาไก่เพื่อการพนันขั้นต่อมากจนเกินไป การนำไก่ไปชนในบ่อนควรเป็นไปเพื่อการเพิ่มมูลค่าราคาไก่ให้สูงขึ้น เพราะเมื่อใดก็ตามถ้าการเลี้ยงไก่และการพัฒนาไก่พันธุ์พื้นเมืองมีเป้าหมายในการนำไปชนและเล่นการพนัน จากการศึกษาพบว่าจะไม่ค่อยประสบผลสำเร็จเท่าที่ควรเหมือนกับนักชนไก่มืออาชีพและนอกจากจะไม่ประสบผลสำเร็จแล้ว อาจนำปัญหาด้านต่างๆ มาสู่ครอบครัวด้วย

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการบริหารจัดการบ่อนไก่เพื่อเสริมสร้างเศรษฐกิจชุมชน ในขอบเขตของพื้นที่ครอบคลุมในระดับภาค หรือระดับจังหวัด เพื่อให้ได้ข้อค้นพบที่ครบถ้วนสมบูรณ์มากยิ่งขึ้นเพื่อประโยชน์ในการนำไปประยุกต์ใช้ให้รอบด้านและกว้างขวางมากยิ่งขึ้น

2. ควรมีการศึกษาวิจัยรูปแบบที่เหมาะสมในการบริหารจัดการและการดำเนินธุรกิจบ่อนไก่ที่สร้างประโยชน์ให้กับชุมชนท้องถิ่น โดยมีการถอดบทเรียนจากบ่อนไก่ในประเทศไทยที่ประสบผลสำเร็จทางด้านธุรกิจและการสร้างประโยชน์ให้กับสังคม

3. ควรมีการศึกษาวิจัยวงจรของการทำธุรกิจบ่อนไก่ที่ครอบคลุมทุกมิติ ทั้งทางด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมือง ขนบธรรมเนียมประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่น และการสร้างเครือข่ายความร่วมมือ

4. ควรมีการศึกษาวิจัยความเป็นได้ของการทำให้การชนไก่เป็นกีฬาของคนไทย เพื่อประโยชน์ในการพัฒนาและการอนุรักษ์ไก่พันธุ์พื้นเมืองของประเทศไทยและประโยชน์ในการทำธุรกิจที่ถูกต้องตามกฎหมายไม่เป็นลักษณะธุรกิจสีเทา

5. ควรมีการศึกษาวิจัยเปรียบเทียบการบริหารจัดบ่อนไก่ในประเทศไทย กับการบริหารจัดการบ่อนไก่ในต่างประเทศเพื่อให้ได้ข้อค้นพบที่เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาบ่อนไก่ในประเทศไทย

บรรณานุกรม

- โกวิทย์ พวงงาม. 2552. มิติใหม่การปกครองท้องถิ่น: วิสัยทัศน์กระจายอำนาจและการบริหารงานท้องถิ่น. พิมพ์ครั้งที่ 5. กรุงเทพฯ: วิญญูชน.
- ขวัญกมล ดอนขวา. 2555. รายงานการวิจัยการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ. นครราชสีมา: สาขาวิชาเทคโนโลยีการจัดการ สำนักวิชาเทคโนโลยีสังคม มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี.
- จกมล จอมเมือง. 2542. เศรษฐกิจชุมชนกลุ่มสตรีสหกรณ์นิคมสันทราย จำกัด. เชียงใหม่: คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- จอมพงศ์ มงคลวนิช. 2555. การบริหารองค์การและบุคลากรทางการศึกษา. กรุงเทพฯ: วี.พรินท์.
- จันทรานี สงวนนาม. 2545. ทฤษฎีแนวปฏิบัติการบริหารสถานศึกษา. กรุงเทพฯ: บุ๊คพอยท์.
- จันทร์เพ็ญ ขาดิพันธ์. 2547. หลักการประชาสัมพันธ์. เชียงใหม่: คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่.
- จิรศักดิ์ สี่ใจเจริญ. 2543. การมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบล. ศึกษากรณี อำเภอบ้านไถ่ จังหวัดลำพูน. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท. มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- ชาตรีเฉลิม ยุคล, หม่อมเจ้า. 2550. ตามรอยสมเด็จพระนเรศวรมหาราช. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ: แพรวสำนักพิมพ์.
- ณัฐพันธ์ เขจรนันท์. 2549. การจัดการทรัพยากรมนุษย์. กรุงเทพฯ: ซีเอ็ดดูเคชั่น.
- ธงชัย สันติวงษ์. 2537. ทฤษฎีองค์การและการออกแบบ. กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช.
- นพพงษ์ บุญจิตราดุลย์. 2525. หลักการบริหารการศึกษา. กรุงเทพฯ: เอส.เอ็ม.เอ็ม.
- บรรจบ เนียมมณี. 2523. หลักการบริหาร. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ประเวศ วะสี. 2541. ประชาสังคมทรรศนะ: นักคิดในสังคมไทย. กรุงเทพฯ: พิมพ์เศรษพันธ์์ตั้ง.
- ผาสุก พงษ์ไพจิตร, สังคีต พิริยะรังสรรค์, นวลน้อย ตีรรัตน์ และ กนกศักดิ์ แก้วเทพ. 2543. อุตสาหกรรมการพนันไทยอังกฤษสหรัฐอเมริกาออสเตรเลียและมาเลเซีย. เชียงใหม่: ซิลค์เวิร์มบุ๊คส์.
- พงษ์ศักดิ์ ปังพรมผล. 2542. องค์การและการจัดการ. กรุงเทพฯ: สถาบันราชภัฏนครปฐม.
- พวงทอง โยธาใหญ่. 2545. การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น กรณีศึกษาองค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดเชียงใหม่. การค้นคว้าแบบอิสระ ปริญญาโท. มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

พระราชบัญญัติการพนัน พุทธศักราช 2478. 2478. [ระบบออนไลน์]. แหล่งที่มา

<http://web.krisdika.go.th/data/law/law2/%A127/%A127-20-9999-update.pdf>
(13 มีนาคม 2559).

ไพฑูรย์ เครือแก้ว. 2513. ลักษณะสังคมไทย. กรุงเทพฯ: เลี่ยงเชียงจางเจริญ.

ไพฑูรย์ วัฒนศิริธรรม. 2541. ประชาคมตำบล หมายเหตุจากนักคิด สถาบันชุมชนท้องถิ่นพัฒนา. กรุงเทพฯ: สถาบันชุมชนท้องถิ่นพัฒนา.

ภาณี ชนาธิปกรณ และ วชิร พุ่มทอง. 2547. บ่อนการพนัน : นโยบายกับความชอบธรรม.
วารสารเศรษฐกิจและสังคม, 41(2), 33-37.

รังสรรค์ แจ่มเจนกิจ. 2546. เมืองไทยพร้อมหรือยังกับการเปิด. รัฐศาสตร์, 45, 4 (ตุลาคม-ธันวาคม): 52-57.

วิรัช วิรัชนิการวรรณ. 2532. หลักการพัฒนาชุมชน: การพัฒนาชุมชนประยุกต์. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.

ศิรินาถ นันทวัฒน์ภิรมย์. 2547. การบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานตามหลักธรรมาภิบาล อำเภอเมืองลำพูน. การค้นคว้าแบบอิสระปริญญาโท. มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

ศิริวรรณ เสรีรัตน์ และ สมชาย หิรัญกิตติ. 2545. องค์การและการจัดการ. กรุงเทพฯ: ธรรมสาร. สมคิด บางโม. 2545. องค์การและการจัดการ. กรุงเทพฯ: วิทยพัฒน์.

สัญญา สัญญาวิวัฒน์. 2535. ภูมิปัญญาไทย. กรุงเทพฯ: สถาบันไทยศึกษา.

สัมฤทธิ์ ยศสมศักดิ์. 2549. รัฐประศาสนศาสตร์: แนวคิดทฤษฎี. กรุงเทพฯ: ธรรมการพิมพ์.

สุชน ตั้งทวีวัฒน์, แสงธิดา แสงดาวเรือง, บุญล้อม ชีวะอิสระกุล, เบญจวรรณ ศิริศรีสวัสดิ์ และ กัญญา ปัญญาชาติรักษ์. 2548. การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตไก่พื้นเมืองเปรียบเทียบการเลี้ยงและให้อาหาร 2 แบบใน 2 พื้นที่. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

สุทธิ สุทธิสมบูรณ์. 2536. หลักการบริหารเบื้องต้น. กรุงเทพฯ: สวัสดิการสำนักงาน ก.พ.

สุวรรณ พินตานนท์. 2546. ปัจจัยที่ส่งผลต่อความเข้มแข็งขององค์การบริหารส่วนตำบล. กรุงเทพฯ: อาสารักษาดินแดน.

เสริมศักดิ์ วิศาลาภรณ์. 2537. ปัญหาและแนวโน้มเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารการศึกษา. นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

หุขัญ เสาวรส. 2556. การศึกษาธุรกิจการเลี้ยงไก่ชนในอำเภอเมือง จังหวัดจันทบุรี. จันทบุรี: มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี.

อคิน รพีพัฒน์. 2527. การมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาชนบทสภาพสังคมและวัฒนธรรมไทย. กรุงเทพฯ: ศักดิ์โสภารพิมพ์.

อุ้นตา นพคุณ. 2528. แนวคิดทางการศึกษานอกระบบโรงเรียน และการพัฒนาชุมชนเรื่อง
คิดเป็น. กรุงเทพฯ: กรุงเทพมหานครการพิมพ์.

Arnstein, Sherry R. 1969. A Ladder of Citizen Participation. *Journal of the
American Planning Association*, 34, 4(July), 216-224.

Berkley, G.E. 1975. *The Craft of Public Administration*. Boston: Allyn and Bacon.

Cohen, J.M. & Uphoff, N.T. 1977. *Rural Development Participation: Concepts and
Measures for Project Design*. Implementation and Evaluation. Cornell:
Rural development committee center for international studies Cornell
University.

Davis, K. & Newstrom, J. 1985. *Human Behavior at Work: Organizational Behavior*.
New York: McGraw Hill.

Douglass, M. 1970. Some Perspective on the Phenomenon of Participation. *Adult
Education Journal*, 20(2).

Gulick, L. & Urwick, J. 1937. *Notes on the Theory of Organization in Paper on
The Science of Administration*. New York: Institute of Public Administration
Columbia University.

Gustavo, W. 1992. *Community Participation Proceeding*. Columbia: Habinet.

Midgley, J. 1986. *Community participation, social Development and the state*.
London and New York: University Paperbacks.

Oakley, P. & Marsden, D. 1984. *Approaches to participation in Rural
Development*. Geneva: ILO.

Reeder, W. 1973. *Beliefs, Disbelief's and Social Action: Department of Rural
Sociology Bulletin*. New York: University of Missouri.

United Nations. 1981. *Popular Participation in Decision Making for Development*.
New York: United Nations Publication.

Whang, In-Joung. 1981. *Management of rural change in Korea: The Sarmuel
Undoing*. Seoul: Seoul National University press.

White. 1982. *Why community Participation A Discussion of the Arguments*.
Community Participation: Current Issue and Learned. New York: United
Nations.

ภาคผนวก

แบบสัมภาษณ์

โครงการศึกษาวิจัย

เรื่อง การบริหารจัดการบ่อนไก่เพื่อเสริมสร้างเศรษฐกิจชุมชน

กรณีศึกษา บ่อนไก่ในจังหวัดเชียงใหม่

โดย

นายสมศักดิ์ ไพศาลสังธรรม

นักศึกษาปริญญาโท สาขาวิชาการบริหารองค์การภาครัฐและเอกชน

วิทยาลัยบริหารศาสตร์ มหาวิทยาลัยแม่โจ้

แบบสัมภาษณ์ฉบับนี้เป็นเครื่องมือสำหรับเก็บรวบรวมข้อมูลในการศึกษาวิจัยในระดับปริญญาโท ซึ่งหัวข้อการศึกษาวิจัยในครั้งนี้คือ การบริหารจัดการบ่อนไก่เพื่อเสริมสร้างเศรษฐกิจชุมชน ซึ่งผู้วิจัยเห็นว่าท่านเป็นบุคคลที่มีความเหมาะสม และมีความสำคัญยิ่งในการให้ข้อมูลในฐานะเป็นผู้ที่เกี่ยวข้องกับกิจการบ่อนไก่ และผลการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ จะเป็นประโยชน์ต่อการบริหารจัดการบ่อนไก่ในภาพรวม รวมถึงหน่วยงานและองค์กรที่เกี่ยวข้อง ดังนั้นจึงขอความอนุเคราะห์จากท่านได้กรุณาตอบแบบสัมภาษณ์ในครั้งนี้ตามความเป็นจริง ผู้วิจัยหวังว่าจะได้รับความร่วมมือจากท่านเป็นอย่างดี และผู้วิจัยขอขอบพระคุณท่านที่ให้ความร่วมมือเป็นอย่างดี มา ณ ที่นี้

คำชี้แจง

แบบสัมภาษณ์นี้ใช้เก็บรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับการบริหารจัดการบ่อนไก่เพื่อเสริมสร้างเศรษฐกิจชุมชนกรณีศึกษา บ่อนไก่ในจังหวัดเชียงใหม่ โดยแบ่งเป็น ตอนดังนี้

- ตอนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานของบ่อนไก่และการชนไก่ ในจังหวัดเชียงใหม่
- ตอนที่ 2 การบริหารจัดการบ่อนไก่ชน ในจังหวัดเชียงใหม่
- ตอนที่ 3 วิธีการสนับสนุนและเสริมสร้างเศรษฐกิจชุมชนของบ่อนไก่ ในจังหวัดเชียงใหม่
- ตอนที่ 4 ปัญหา / การแก้ไข
- ตอนที่ 5 แนวทางการส่งเสริมกิจการบ่อนไก่ในการสนับสนุนเสริมสร้างเศรษฐกิจชุมชน

แบบสัมภาษณ์

สำหรับเจ้าของบ่อนไก่และคณะกรรมการบริหารบ่อนไก่

ตอนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานผู้ตอบแบบสัมภาษณ์

1. ชื่อผู้ให้สัมภาษณ์.....
2. เพศ.....
3. อายุ..... ปี
4. สถานภาพ.....
5. ระดับการศึกษา.....
6. ระยะเวลาในการเข้ามาเกี่ยวข้องกับกิจการบ่อนไก่..... ปี

ตอนที่ 2 เพื่อรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับการบริหารจัดการบ่อนไก่ชน ในจังหวัดเชียงใหม่ งบประมาณ

1. งบประมาณของบ่อนไก่มาจากแหล่งใดบ้าง.....
.....
2. รายได้ของบ่อนไก่มาจากแหล่งใดบ้าง.....
.....
3. บ่อนไก่อมีรายจ่ายด้านใดบ้าง.....
.....
4. บ่อนไก่อมีการบริหารจัดการด้านงบประมาณอย่างไร.....
.....
5. อื่นๆ ตามความคิดเห็นของผู้ให้ข้อมูล.....
.....

บุคลากร

1. บุคลากรที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับบ่อนไก่ประกอบด้วย.....
.....
2. บุคลากรแต่ละฝ่ายที่เกี่ยวข้องกับบ่อนไก่อมีบทบาททางด้านไหนอย่างไร.....
.....
3. บ่อนไก่อมีการบริหารจัดการบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับบ่อนไก่ออย่างไร.....
.....
4. การบริหารจัดการด้านบุคลากรของบ่อนไก่อเป็นไปเพื่อวัตถุประสงค์และเป้าหมายใด.....

5.อื่นๆ ตามความคิดเห็นของผู้ให้ข้อมูล.....

ด้านอาคารสถานที่/ วัสดุอุปกรณ์

1.อาคารสถานที่ของบ่อนไก่ประกอบด้วย.....

2.วัสดุอุปกรณ์ของบ่อนไก่ประกอบด้วย.....

3.บ่อนไถ่มีการบริหารจัดการด้านอาคารสถานที่อย่างไร.....

4.บ่อนไถ่มีการบริหารจัดการด้านวัสดุอุปกรณ์อย่างไร.....

5.อื่นๆตามความคิดเห็นของผู้ให้ข้อมูล.....

ด้านการประสานงาน / การประชาสัมพันธ์

1.บ่อนไถ่มีการประสานงานกับประชาชน กลุ่มองค์กรชุมชน หรือไม่ อย่างไร.....

2.บ่อนไถ่มีการประสานงานกับหน่วยงาน องค์กรภาครัฐ หรือไม่ อย่างไร.....

3.บ่อนไถ่มีการประชาสัมพันธ์และสร้างภาพลักษณ์ของตนเอง หรือไม่ อย่างไรทาง.....

4.การประสานงานและการประชาสัมพันธ์ของบ่อนไถ่เป็นไปเพื่อประโยชน์ทางด้านไหน
อย่างไร.....

5.อื่นๆตามความคิดเห็นของผู้ให้ข้อมูล.....

ด้านการบริการ

1.บ่อนไถ่มีการบริการด้านอาคารสถานที่ ในรูปแบบใด.....

2.บ่อนไถ่มีการบริการด้านอาหารเครื่องดื่ม ในรูปแบบใด.....

3.บ่อนไถ่มีการให้บริการด้านวัสดุอุปกรณ์เกี่ยวกับการขนไถ่อย่างไร.....

4.การจัดบริการของบ่อนไก่เป็นไปเพื่อประโยชน์ทางด้านไหนอย่างไร.....

.....

5.อื่นๆตามความคิดเห็นของผู้ให้ข้อมูล.....

.....

ตอนที่ 3 เพื่อรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับ วิธีการสนับสนุนและเสริมสร้างเศรษฐกิจชุมชนของบ่อนไก่
ในจังหวัดเชียงใหม่

1.บ่อนไถ่มีการสนับสนุนงบประมาณเพื่อการลงทุนหรือไม่อย่างไร.....

.....

2.บ่อนไถ่มีการสนับสนุนงบประมาณด้านการฝึกอบรมหรือไม่อย่างไร.....

.....

3.บ่อนไถ่มีการสนับสนุนให้มีการเปิดตลาดซื้อขายแลกเปลี่ยนไก่พันธุ์พื้นเมือง (ไก่ชน) หรือไม่
อย่างไร.....

4.บ่อนไถ่มีการสนับสนุนการทำกิจกรรมโครงการเกี่ยวกับการส่งเสริมอาชีพหรือไม่อย่างไร

.....

5.บ่อนไถ่มีการสนับสนุนและส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชน กลุ่มองค์กรชุมชนหรือไม่
อย่างไร.....

6.ผลของการสนับสนุนกิจกรรมโครงการด้านต่างๆ ของประชาชนและกลุ่มองค์กรชุมชน เกิด
ประโยชน์กับบ่อนไถ่อย่างไร.....

.....

7.อื่นๆ ตามความคิดเห็นของผู้ให้ข้อมูล.....

.....

ตอนที่ 4 ปัญหาต่างๆที่พบในบ่อนไถ่

1.ในฐานะที่ท่านเป็นผู้ที่เกี่ยวข้องกับกิจการบ่อนไถ่ ท่านพบกับปัญหาทางด้านใดบ้าง.....

.....

.....

.....

.....

.....

ตอนที่ 5 แนวทางการบริหารจัดการบ่อนไก่ เพื่อเสริมสร้างเศรษฐกิจชุมชนให้มีความเข้มแข็ง

ในฐานะที่ท่านเป็นผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับกิจการบ่อนไก่ชน ท่านคิดว่ามีแนวทางในการบริหารจัดการบ่อนไก่ เพื่อเสริมสร้างเศรษฐกิจชุมชนควรเป็นอย่างไร.....

.....

.....

.....

แบบสัมภาษณ์

โครงการศึกษาวิจัย

เรื่อง การบริหารจัดการบ่อนไก่เพื่อเสริมสร้างเศรษฐกิจชุมชน

กรณีศึกษา บ่อนไก่ในจังหวัดเชียงใหม่

โดย

นายสมศักดิ์ ไพศาลสัจธรรม

นักศึกษาปริญญาโท สาขาวิชาการบริหารองค์การภาครัฐและเอกชน

วิทยาลัยบริหารศาสตร์ มหาวิทยาลัยแม่โจ้

แบบสัมภาษณ์ฉบับนี้เป็นเครื่องมือสำหรับเก็บรวบรวมข้อมูลในการศึกษาวิจัยในระดับปริญญาโท ซึ่งหัวข้อการศึกษาวิจัยในครั้งนี้คือ การบริหารจัดการบ่อนไก่เพื่อเสริมสร้างเศรษฐกิจชุมชน ซึ่งผู้วิจัยเห็นว่าท่านเป็นบุคคลที่มีความเหมาะสม และมีความสำคัญยิ่งในการให้ข้อมูลในฐานะเป็นผู้ที่เกี่ยวข้องกับกิจการบ่อนไก่ และผลการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ จะเป็นประโยชน์ต่อการบริหารจัดการบ่อนไก่ในภาพรวม รวมถึงหน่วยงานและองค์กรที่เกี่ยวข้อง ดังนั้นจึงขอความอนุเคราะห์จากท่านได้กรุณาตอบแบบสัมภาษณ์ในครั้งนี้ตามความเป็นจริง ผู้วิจัยหวังว่าจะได้รับความร่วมมือจากท่านเป็นอย่างดี และผู้วิจัยขอขอบพระคุณท่านที่ให้ความร่วมมือเป็นอย่างดี มา ณ ที่นี้

คำชี้แจง

แบบสัมภาษณ์นี้ใช้เก็บรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับการบริหารจัดการบ่อนไก่เพื่อเสริมสร้างเศรษฐกิจชุมชนกรณีศึกษา บ่อนไก่ในจังหวัดเชียงใหม่ โดยแบ่งเป็น 4 ตอนดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานของบ่อนไก่และการขนไก่ ในจังหวัดเชียงใหม่

ตอนที่ 2 วิธีการสนับสนุนและเสริมสร้างเศรษฐกิจชุมชนของบ่อนไก่ ในจังหวัดเชียงใหม่

ตอนที่ 3 ปัญหา / การแก้ไข

ตอนที่ 4 แนวทางการส่งเสริมกิจการบ่อนไก่ในการสนับสนุนเสริมสร้างเศรษฐกิจชุมชน

แบบสัมภาษณ์

สำหรับผู้นำไก่มาชน และพ่อค้าแม่ค้า

ตอนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานผู้ตอบแบบสัมภาษณ์

1. ชื่อผู้ให้สัมภาษณ์.....
2. เพศ.....
3. อายุ..... ปี
4. สถานภาพ.....
5. ระดับการศึกษา.....
6. ระยะเวลาในการเข้ามาเกี่ยวข้องกับกิจการบ่อนไก่..... ปี

ตอนที่ 2 เพื่อรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับ วิธีการสนับสนุนและเสริมสร้างเศรษฐกิจชุมชนของบ่อนไก่ ในจังหวัดเชียงใหม่

1. บ่อนไก่มีการสนับสนุนงบประมาณเพื่อการลงทุน หรือไม่ อย่างไร.....
.....
2. บ่อนไก่มีการสนับสนุนงบประมาณด้านการฝึกอบรม หรือไม่ อย่างไร.....
.....
3. บ่อนไก่มีการสนับสนุนให้มีการเปิดตลาดซื้อขายแลกเปลี่ยนไก่พันธุ์พื้นเมือง (ไก่ชน) หรือไม่ อย่างไร.....
.....
4. บ่อนไก่มีการสนับสนุนการทำกิจกรรมโครงการเกี่ยวกับการส่งเสริมอาชีพ หรือไม่ อย่างไร.....
.....
5. บ่อนไก่มีการสนับสนุนและส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชน กลุ่มองค์กรชุมชนหรือไม่ อย่างไร.....
.....
6. ผลของการสนับสนุนกิจกรรมโครงการด้านต่างๆ ของประชาชนและกลุ่มองค์กรชุมชน เกิดประโยชน์กับบ่อนไก่ อย่างไร.....
.....
7. อื่นๆ ตามความคิดเห็นของผู้ให้ข้อมูล.....
.....

ตอนที่ 3 ปัญหาต่างๆ ที่พบในบ่อนไก่

1. ในฐานะที่ท่านเป็นผู้ที่เกี่ยวข้องกับกิจการบ่อนไก่ ท่านพบกับปัญหาทางด้านใดบ้าง.....

.....

.....

.....

.....

.....

ตอนที่ 4 แนวทางการบริหารจัดการบ่อนไก่ เพื่อเสริมสร้างเศรษฐกิจชุมชนให้มีความเข้มแข็ง

ในฐานะที่ท่านเป็นผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับกิจการบ่อนไก่ชน ท่านคิดว่ามีแนวทางในการบริหารจัดการบ่อนไก่ เพื่อเสริมสร้างเศรษฐกิจชุมชนควรเป็นอย่างไร.....

.....

.....

.....

ภาคผนวก ข

ภาพกิจกรรมการวิจัย

ภาพผนวกที่ 1 ภาพประกอบการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

ภาพผนวกที่ 1 (ต่อ)

ภาพผนวกที่ 1 (ต่อ)

ภาพผนวกที่ 2 ภาพประกอบร้านค้าภายในบ่อนไก่

ภาคผนวก ค

ประวัตินักศึกษา

ประวัตินักศึกษา

ชื่อ-สกุล	สมศักดิ์ ไพศาลสัจธรรม	
ประวัติการศึกษา	พ.ศ. 2555	ปริญญาตรี มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา
ประวัติการทำงาน	พ.ศ. 2530	ผู้ใหญ่บ้าน หมู่ที่ 2 ตำบลสันทรายน้อย อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่
	พ.ศ. 2547	กำนันตำบลสันทรายน้อย อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่
	พ.ศ. 2550 - 2556	นายกสมาคมกำนันผู้ใหญ่บ้าน จังหวัดเชียงใหม่
	พ.ศ. 2554 - 2556	รองประธานชมรมกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน 17 จังหวัด ภาคเหนือ
	พ.ศ. 2557 - 2559	ที่ปรึกษาสมาคมกำนันผู้ใหญ่บ้าน แห่งประเทศไทย